

8 - H

a
et i
it: ra
locum ei
et punitica.
Et inde maxu.
qd no' ut aliq
locis uel de opib
te p'unctat' es: s; qu.
uorum dei obseruatio ha
que animi utus: que insti.
seruantur in monast'is. req'sisti.
Ad h' ego neqd' t' minus digne. n
dico qm gerit'. s; qm geri debet.
ex ponem. Sci basilij capadocie
epi. uiri fide & opib' & omi sci
tate satis clari. instituta mona
chorum. que introgantib' se mo
nachis. uelut cuidam iuris respo
sa statuit. p'auli. Cui' cu' diffini

gram. p'cepte p
doctna. his u' qui
nis institutionib' u

us
e q̄tis:
no rursus
ee mancipe
acione ac sollicitu
noctis hoc q̄d sup̄ est
s: iplentes illud q̄d

re
ad ea
uentu fu
e discrim
enim & dñs
que locut' sum
iudicabit in noue
ic itum. Seruus q̄ ig
c uoluntate dñi. i no fec
ia: plagis uapulabit pauci.
ai aut cognouit. i fec cont' uo
luntatem dñi: uapulabit pluri
mus. Oremus ḡ misericordiam dñi: u
e nob uerbi tribuat inculpabi
le minist'ium: et uob fructuosu
doct'ne concedat euentu. Tamq̄
ḡ scientes qm stabunt an facie
uram uerba hec an t'ibunal x:
anguam enim te inquit et

*domini Sabinae ap.
os meum annuncia bit
Cruam m. seu. me. dca*

statuam ea. mte faciem tua. in
tendite. animum uigilant. ad hec
que dnr. et ad opus dignum. q
auditis festinant. adducite. q
nescimus. qua die uel qua hora
dñs ueniat. **Interrogatio frim.**

Quoniam dedit nob sermo tuus
potestatem ut interrogemus.
pmo omium doceri qd. si ordo
aliqs e in mandatis dei. ut a
liud qdem sit pimum. et aliud
scdm. et sic p ordinem cetia. an
omina mandata ita s coherent. et
s equalia. ut un uoluerit quis
possit incium sume. in modum
circuli uel corone. **Responsio sci**
Interrogatio ura antiq e et Basilij.
olum pposita in euglio. in eo cu
accedens ad dnm qdam legis
doctor ait. Magist. qd e manda
tum pimum in lege. Et dñs res
pondit. Diliges dnm dñm tuum
ex toto corde tuo. et ex tota aia
tua. et ex totis uirib' tuis. Hoc
e pimum et magnum mandatu.
Scdm aut simile e huic. Diliges
proximum tuu. sic te ipm. Ipe dñs
ordine mandatis imposuit. pmu
dicens et magnu ee mandatum.
dñm ex toto corde et ex tota mte
dilige. sed u ordin. et conse.

qntia. et qd simile eet illi p uir
tutem. immo qd illud expleret. et
qd pender ex pmo. dilige proximu
sic se ipm. S. et de alijs similit
in sca scriptura inuenies. et seruat
ut ego arbitror. in omib' manda
tis ordo qdam et sequentia pcep.

Quoniam g de **Interrogatio frim** torum.
caritate dei pimum ais esse
mandatu. inde nob pmo omiu
differre. Nam qa diligi oportet.
audiuim. quom tam possit im
pleri. desideramus addiscere. **Resp.**

Bptimum supstis sermonis
exordium. et pposito uro ual
de cõueniens. Do itaq; iuuante
nos. ut discatis faciemus. Sciendu
tam ante omia e. qd mandatu
istud. unum qdem uidet. s omi
um in se mandatoru uirtutem co
plectit et stringit. ipso dno dice
te. qa in his duob' mandatis ois
lex pender et pph. Nec tam nos
psingla discite aggredim ordi
nem mandatoru. Alioqn uidebim
totum opus in. troducere in parte.
Sed quantum suffic. et plens ratio po
stulat. inqrim. illud an omia de
signantes. qd omium mandatoru
que a deo accepim. uirtutes in
nob ipis insitas gerim. quo neq;

*pulla
has*

que in 10 a deo

difficultas nob sit. tanqm nouū
aliqd & alienum a nob expetat.
neq; rursus elationis dari nob
aliqua uideat occasio. si putem
nos plus aliqd offerre deo. qua
ab ipso in natura nre creationis
accepimus. qm qdem ea que nob
insita s. si recte & competenter
moueam in opus. h e scdm uti
tem uiuere. si u. nature bnficia
corrumpam. hoc e in maliciam
uerse. Est g mali ista diffinico.
no recte uti motib' animi a deo
nob insitis. et rursus ututis il
la diffinico. recte uti id: scdm
mandatu dei & scdm scientia.
animi motib' a deo nob insitis.
Cum g hec ita se habeant. idem
hoc inuenimus & ia de caritate
ostare. Mandatu accepim' dilige
dm. dilectonis ututem in ipsa
statim pma conditione. a deo aia
s insitam gerit. In q nec extense
cus testimonys indigem'. Unus
q; enim in semetipso. i ex sem
ipso. hoz que dicimus. sumit in
dicium. Omnis homo desidat oe
qd bonum e. & affectu qda na
turali stringimur. ad ome qd
bonum putam'. S; & erga san
guineos & carnis pximos. nullo

nullo docente. in amore stringimur. his quoq; quoz bnficia
accipimus. omi affectu & officij
copulam. Et qd aliud ta bonum
habet ut ds. immo qd aliud bo
num. n solus ds. Qui decor. qui
splendor. que pulcritudo. qm na
turalit dilige puocam. Nusqm
talit gra. que amoris flama. que
animi secreta & intiora succen
dat. sic amor dei inflamare deb;
ntas archana. pcpue silit ab oi
pollucione purgata. si sit mun
da amo. & que u affectu dicat.
qm uulnata caritate ego sum.
Ineffabilem prsus ego sentio amo
rem dei. et qui sentiri magis q
dici possit. Inenarrabilis queda
lux e. Etiam si fulgura. si cho
ruscum adhibeat uel coparet
sermo. no patiet' audit'. Siluci
feri fulgoris. si lune splendoris.
si ipm solis lum assumas. ad co
parationem glie illi' obscura s
omia. & multo tetrora. qm si ce
ca nox & obscuritate pfunde
caliginis mersa. limpidissimo
meridiani solis lumini coparet'.
Decor iste corporeis ochis no uide
tur. ama sola & mte aspicit'. Qui
decor. si cui' forte scorum mte

amāmq; p̄strinxit: flagrantissi-
mum in eis amoris sui stimulū
de fix. Propterea demq; uelut amo-
ris cuiusdam ignib' tabescens. &
p̄sentem uitam p̄ horrescens. di-
cebat aliq; ex eis. Anō ueniam &
parebo ante spectum dei. Et itē
dicebat. istius ardoris ignib' fla-
grans. Stauit amā mā ad dñm
uiuum. Et insatiabile habens
erga eum desidiū. orabat ut
uideret uoluntatem dñi: & p̄tege-
tur in teplo scō ei'. Ita g' natale
et concupiscim' que bona s̄ et
amam'. Nichil autē ut discimus.
tam sumum bonum ē qm̄ d̄s.
Et ideo debitum qd̄ dā exsolui-
mus. hanc qm̄ ab eo expectam'
caritatem. Que utiq; si denegēt
ac minime exsoluat: ne nos in-
excusabili obnoxios fac. Et quid
dico ne obnoxios? Que enim po-
tēt ēē maior ira: que ultio gū-
or: qm̄ hoc ipm̄ si accidat nob.
alienos effici a caritate dei. Ad
si parentib' inē naturalis affect'
erga eos q̄s genuer'. & nō solū h
in hominib' uerū etiā in mu-
tis animalib' inuenit: uidete ne
inueniam' uel pecudib' hebetio-
res. uel feris beluisq; immaniores:

si nullo erga dñm genitorē strin-
gam' affectu. Quem & si qualis
& q̄ntus sit. scire nō possumus:
ex hoc tam solo qd̄ ex ipō sum'.
uenari & dilige. parentis debem'
affectu: atq; indesinent' erga ei'
pendere memoriā. sic erga geni-
trices suas. paruuli faciunt. Sed
& multo ampli'. multoq; p̄mp-
tius: q̄nto & in m̄soꝝ b̄nificioꝝ
nos obnoxios scimus. Ad & ipm̄
cōmune nob ēē puto cum ceteris
animalib'. Remuner' namq; & illa:
siqd̄ eis q̄s contulit boni. Si in
nō credis: audi p̄pham dicentē.
Cognouit bos possessorem suum:
& asinus p̄sepe dñi sui. Absit
autē de nob dici ea que secunt':
q̄a isrl̄ me nō cognouit. & ips
m̄s me nō intellex. Ad si etiā
eos qui b̄nificij aliqd̄ contuler'.
nullo docente diligim': & omi
studio q̄ntum fieri potest. refer-
re grām nitim': quom̄ suffice-
mus grām referre b̄nificijs dei.
que tanta s̄ ut effugiant nu-
merū. & sufficiat unum aliqd̄ ex
omib'. p̄ totam uitā nrām effi-
cere nos obnoxios languori.
Nam omitto cetera omnia. q̄ q̄dem
& ipā magna s̄ & p̄clara. uerū.

impus Aska
umascumastigria
malkent
a maiorib⁹ & meliorib⁹ uelut stel-
le. quedam splendentiorib⁹ solis
radijs. obteguntur: quinq⁹dem nec
t⁹ps nob⁹ ē ampli⁹ dilatare sermo-
nem: ut possimus & de minimis
diuina erga nos diuina⁹ be-
neficia. Sileamus q⁹ cotidianos
solis ortus: & uni⁹ fulgore lam-
padis. uniuersum illuminatu⁹ mu-
dum: sileamus lune circuit⁹: & ae-
ris p⁹mutaciones. ac uicissitudi-
nes: hymbres ex nubib⁹. flumi-
na fontesq⁹ de terra: latitudines
atq⁹ altitudines maris: uniuersi-
tatem terre ac naturas ei⁹. ani-
mantum que in aq⁹s gignunt⁹.
et que coalescunt uel oriuntur
in terris: nris desidijs uel usibus
deputata. hec q⁹ omnia. & cetera in-
numabilia p⁹termitto. hoc solu⁹
qd ne uolenti q⁹dem p⁹terire pos-
sibile ē: silere nō possum. Et
qmuis reticere grām. nō sit po-
ssibile: multo tam impossibilius
ē. ut dignum ē et cōpetat. p⁹loq.
hoc inqm q⁹ntum ē. qd scientiam
suā donauit homini d⁹s: et ratio-
nale animal eē fecit in terris. & in-
effabilis paradisi uia uolupta-
te ac decore ^{con}cessit: quemq⁹
serpentis arte deceptum. & in

peccm lapsum. ac p⁹ peccm in
mortem quoq⁹ deuolutum. neq⁹
qm desperat. s; legem in adiutoriū
dedit: p⁹fecit anglos. destinauit
p⁹phas. conatus malicie cōmina-
cionum se uitate compescuit: bo-
norum desidia munificentissimi⁹
p⁹missionib⁹ puocauit: & finē ut
usq⁹ uie in multis imaginib⁹ p⁹
signauit. Verum cum post hec
omnia in malis nris. & incredulita-
tib⁹ durarem⁹: nō ē ausus d⁹s. neq⁹
deliq⁹ nos p⁹ d⁹i bonitas: neq⁹
cum b⁹ncijs ei⁹ eēmus ingrati.
auctere potuim⁹ et exclude micia
ei⁹ a nob⁹: s; reuocam⁹ a morte. et
itum uiuificam⁹ p⁹ d⁹m n⁹m ih⁹m
xpm. Qui cum in forma d⁹i eēt.
nō rapinam arbitrat⁹ ē eē se eq-
lem deo. s; semetipm exinanuit
formam serui accipiens: & in si-
militudine hominū fact⁹. infir-
mitates nras accep⁹: & egritudi-
nes nras portauit: et p⁹ nob⁹ uul-
natus ē. ut liuore ei⁹ sanarem⁹:
et amaledicto nos redemit. fact⁹
p⁹ nob⁹ maledictum: et morte tur-
pissima condepnatus ē: ut nos
reuocaret ad uitam. Nec sufficit
uiuificare nos mortuos: s; & di-
uinitatis sue participiū tribuit.

et munus caritatis indulget: ut
super omne quod uel petere uel intelligere
possumus. credentibus uel diligen-
tibus se. appareat quod oculis non uidit.
nec auris audiuit: nec in cor ho-
minis ascendit. Quid ergo retribuemus
domino. pro omnibus que tribuit nobis.
Utrum ille tam benignus et miseri-
coris est. ut ne retributionem quidem
reposeat: sed sufficit ei ut pro his
omnibus que largitus est diligatur.
Ius ergo tam irremediabiliter ingra-
tus est. ut post tanta et tanta be-
neficia non diligat largitore. Sed
de caritate quidem dei. ista suffici-
ant. Propositum namque est. ut superius
diximus non omnia possibilia esse
dicere: sed breuiter et succincte ea com-
memorare. que amore inserere
amice. et suscitare sufficiant. Conse-
quens iam nunc est. et de eo man-
dato aliquid dicere: quod ordine et uir-
tute secundum diximus. Et quidem quoniam lex
eas uirtutes que amice a creatore
in se sunt. elumet et excolat: iam
superius diximus. Quia ergo precipimus
diligere proximos sicut nos ipsos: uide-
amus si inest nobis etiam uirtus
et facultas ad huius quoque man-
dati expletionem. Et quis ignorat
quoniam humanum animal et comuni-

cabile homo est: et non agreste aliquid
ac ferum. Nichil enim tam proprium
est nature nostre. quam aliam aliam in-
dige: et requere inuicem ac diligere
quod requirit. Quia ergo dominus harum in
nobis uirtutum semina seminauit:
sine dubio harum et fructus re-
quirit: et testimonium nostre erga se
dilectionis dilectionem accipiet pri-
morum. In hoc enim inquit scient
omnes quia mei estis discipuli. si
inuicem diligatis. Et ita in omnibus
duo ista mandata coniungit:
ut et misericordie opera que in proximum
fiunt: transferat in semetipsum. Esu-
riui enim et dedistis in mandu-
care inquit: et reliqua que in proxi-
mum gesta sunt se dicere esse pressum.
cum adicit: quia cum fecistis uni
ex minimis istis fratribus meis. in fe-
cistis. Ergo pro proximum. completur
secundum. Et secundum uero ascendit et redit
ad proximum: ut qui diligit dominum.
sine dubio diligat et proximum.
At enim dominus. Qui diligit me man-
data mea custodite. hoc est autem inquit
mandatum meum. ut inuicem dili-
gatis. Ita qui diligit proximum:
explet in dominum caritatem. Quia
ipse in se recipit: quicquid offertur
in proximum. Et quidem his qui

*Sicut et pueri
seruati de magis mortu
Virtute remota qua
gallia et uana est*

mitia hñt ad timorē dei. ⁊ ad
p̄mos adit' religionis accedunt.
p̄ma institutio ē utilior p̄ timo-
rem. scđm sententiā salomonis
dicentis. initium sapiē timor
dñi. Hos aut' qui iam paruuli
in xpo eē desistitis. nec ult' lac-
te indigetis. cibos solidos ex
dogmaticum firmitate req̄rite.
ad nutendum ⁊ pascendū in-
t̄iorem hominē. quo p̄eminen-
ciora queq; mandata pueniat
ad p̄fectum. et in om̄i que xps
ē. ueritate firmet'. Observandū
sane ē. ne forte copiosioris gr̄e
pondus causa nob' ḡuoris con-
dēpnationis existat. si ingrati
inueniam' munib' largitoris.
Illud aut' ante om̄ia studendū
ē. quia neq; aliud ullū mada-
tum. neq; hoc qđ de caritate dei
ac pximi p̄cipitur. implere q̄s
potūt. si p̄ uarias ⁊ diūsas oc-
cupationes anim' ei' oberret. S;
neq; artificium ullū. uel ullū
industrie disciplinam adipisci
possibile ē. eos qui frequēt' ex a-
liis ad alia ^{f. re.} t̄nsferunt. Om̄i
ḡ custodia oportet nos seruare
cor nr̄m. ne forte desidium dei.
mala desidia ⁊ sordide cogita-

cionos. de pellant a nr̄is am̄is
⁊ detrudant. S; econtr̄io assi-
dua recordatione. ⁊ memoria
dei. formam qđam̄ ei' ac figu-
ram amē nr̄e signactis infiga-
mus. que nullis queat int' tur-
bacionib' aboleri. Sic enim et
desidium nob' diuine caritatis
accedit. dum frequens ei' memo-
ria intem atq; animū illustrat.
et ad opus mandator' dei erigi-
mur ⁊ suscitamur. ⁊ ex ipis
rursus caritatis opib' uel ser-
uatur in nob' dei caritas uel au-
getur. Et h' puto ostendē uolen-
tem dicē dñm. aliquñqđem. si di-
ligitis me. mandata m̄a serua-
te. aliquñ aut'. si facitis que dico
uob' p̄manetis in caritate mea.
sic et ego pat̄s mei mandata ser-
uauit. ⁊ maneo in ei' caritate.
Et ex quib' edocet nos p̄spectum
opis nr̄i debē ex sua uolunta-
te pendē. ut tanqm̄ spectm̄ qđ-
dam ip̄m habentes. ⁊ semp ip̄m
respicientes. opus nr̄m fixo ad
ip̄m oculo dirigam'.

Sic enim artifices qui in hac
uita s̄. p̄spectum qđdā ani-
mi gerunt. ⁊ scđm hoc qđ animo
concepunt. ⁊ in ope utuntur

manuum ministerio: sic & in h
 nro ope unus manet nob iste
 pspectus. atq; un' terminus fixus
 e. quo deo place debeam'. Scdm
 hunc g' pspectum: opus diriga
 mus mandator. Impossibile na
 que e alit' constare posse opis
 nri formam: n' uoluntas ei' q'
 in iunx' opus. semp in memoria
 habeat': ut ei' uoluntate serua
 ta: laboris diligentia copeten
 ter expleta: semp iungam' deo.
 dum semp ei' memores sumus.
 Sic enim uerbi causa. faber secu
 rem faciens aut falce. meminit
 semp ei' qui op' in iunxit: et re
 tinet in corde suo cui' magnitu
 dinis uel qualitatis uel forme
 in iunxit fieri: et illud semp
 intendens qd s' meminit a dno
 opis in iunctum. ad hoc dirig
 manu' ministerium: ut forma
 opis cum ei' qui in iunx' amo
 ac uoluntate conueniat: si aut
 obliuiscat' qd uel quale sit qd
 ei fuit iunctum. sine dubio ali
 ud aliqd qm in iunctum fuit
 faciet: ita & xpianus omem co
 natum: & omne studium in acti
 b' suis adhibere debet: ut scdm
 uoluntate dei qui op' in iunx'.

suum quoq; dirigat opus: ut
 act' sui ornent': & possit ei' qui
 pcepit uoluntas impleri. Tunc
 & illud impleri potit. qd scptu
 e. Siue manducatis siue bibitis.
 siue aliud qd facitis: omnia ad
 glham dei facite. Si u' declinet
 a regula: & corrumpat obseruan
 tiam mandati: ex hoc ipso angu
 ritur qd sit in memor dei.

*Mulcum ualidior
 memoriam Dei*

Plurimum aut pdest ad co
 seruanda memoria dei: etia
 remota' & secreti' habitare. Na
 p mixtam uiue. cum his qui
 neglecti' agunt circa timore
 dei: & contemptu' mandatoru
 ei'. plurimu' nocet: sic & salomo
 nis sermo testat' dicens. Cum ho
 mine uacundo ne habitauis:
 ne forte discas uias ei': & accipi
 as laqos ante tue. Et itum qd
 dic' dñs. exite de medio eoz
 et separamini: ad hoc ipsum
 respic'. Igit' ut neq; p oculos. ne
 que p aures respiciam' illece
 bras ad peccm: & paulati' logo
 usu in heremus consuetudini
 pessime: et rursum ut possim'
 oroni uacare. oportet secreti'
 habitare. h' enim modo: & pce
 dentes dsuetudines excedim':

in quib' cont' mandatum dei
agebam'. Nō enim parū labor
ē: ut se aliq's a p'ori nō bona cō-
suetudine reflectat ac reuocet:
q' nōdem mos longo t'p'e fir-
matus. uim q'dam' obtinet na-
ture. Oportet g' nos p'mo omiū
negare nos metipos. ⁊ tollere
crucem x̄: et sic eum seq'. Nega-
mus aut' hoc m̄. si p' omnia p'te-
rite s'uetudinis obliti. uolun-
tates p'pas abnegem': et nō solū
ab omib' nō recte agentib' uer'
etiam a nr̄is ip̄is in ordinatis
morib' ⁊ in compositis secedam'.
Alioq'n ut in eadem q's s'uetudi-
ne atq; in p'ori cōsuetudine p'ma-
nens em'dare se possit ⁊ corrigē.
difficillimū ē: immo ut uerius
dicam impossibile. Sed ad hoc
ipm ut tollat qu' crucē suā ⁊
sequat' xpm. plurimi dissimi-
lit' uiuunt. Nam paratū eē ad
mortē p' x̄. ⁊ mortificare m̄bra
sua que s' sup' t'ram. ⁊ p' noie
x̄ libent' ferre omē discrim'. hoc
ē tollere crucem suā. ad q'd gn-
de uidem' impedim'tū posse nō
ob'ori ab his qui dissimiles s'
uel uita uel morib': ⁊ cetera talia
que multa s'. decedit ⁊ hoc: ut

respicieus amā ad mltitudinē
neq'ter uiuentiū. p'mo q'dem oc-
cupe't ⁊ impediāt ne suoz ma-
lorum capiat intellectu: et ut
possit uel purgare p' penitentiā
que deliq't: uel causam culpe
excedē em'datione uicioz. In cō-
paratione enim pessimoz. aliqd
se iam magnū estimat p'fecit
se. Tum deinde impedim'tas ⁊
in'obacionib' atq; occupationib'
q's cōmunis hominū uita habe
solet: illud q'd maius ē omib'us
et p'ciosius. memoriā dei nō pot'
custodire. Quia de-pulsa ab am̄is
et exclusa nō solum om̄is leticie
et gaudiū ⁊ delectationis dñi su-
stinet detrim'ta: et dulcedinem
nō sentit diuini eloquiū. ut di-
cat. qm̄ dulcia faucib' meis elo-
q'a tua. sup' mel ⁊ fauum ori
meo: s; ⁊ inneglectum ⁊ in ob-
liuionē p'uenit iudicioz dei: ⁊
in contēptus s'uetudinem deci-
dit: quo maius malū et p' nci-
osius p'peti nō potest. **Introgatō.**

Quia ostendit nob' sermo tu'
p'ictosum eē cum his qui
mandata dei contēpnunt uita
duce: nunc discere cupim'. si o-
portet eum qui ab huicemodi

Do quis sit
negare se
ipm

ad se hōmē xpi
uicem

sortijs discesserit. se motū eē
et solum: an ū cum frīb' eidem
ppositi. et eidem animi uitam
suam sociare. **Responsio.** —

Et multis utile eē uideo uitam
comunem ducē: cum his q' eidē
uoluntatis s' atq; ppositi. Primo
qd' i' adūsus corporales uictusq;
ministrum unusq; nrm solus
s' nō sufficit: et ideo p his que ad
ministrum uite nre necessaria s'.
in uicē omīs opa nra agim'. Sic
enim pes in alio q'dem suis uiri-
b' utit'. in alio ū indiget alieni'
et sine adiumento cetōz mbrōz
nec explere opus suum. nec suf-
ficere suis uirib' pot'. ita et in
pati solitaria uita uidet'. cum
neq; qd' ei inest utile eē. neq;
qd' deest ab aliq' adquiri possit.
¶ Ut hoc autē. nec ratio q'dem ca-
ritatis unūquemq; pmitat qd'
suum ē querere: dicente aplo
caritas nō querit que sua s'.
¶ Deū. nec culpas q'dem suas unū-
q; ac uicia facile dinoscit:
cum qui anguat nemo sit. Et
facile hui' modi homini accide
potest illud qd' sc̄ptum ē. Ne
soli: q'a si cecidit. nō ē alius q'
erigat eum. S; et mandata a

plurib' q'dem adimplent': ab
uno ū dum unum uidet' imple-
ri. aliud impedit'. Vtputa qm'
solus uisitabit infirmū: aut q'
in suscipiet pignum. Si ū omīs
sumus corp' x'. singuli autē altū-
trum mbra: p sonantiam uelut
in una oopage. in spū scō aptari
et coniungi debem' adinuicem.
¶ Qd' si unūq; nrm solitaria eligat
uitam. scilicet nō tali aliq' causa
uel ratione que deo sit placita.
ul' que ad comunem cetōz pti-
net dispensationē. s; iprie uo-
luntati et passioni satisfaciens:
quom' possum' discissi et diuisi.
adimplere et integra assignare
mbrōz ad se inuicē sonantia.
¶ Iste enim talis. neq; cū gauden-
tib' gaudet. neq; cum flentibus
flet: qm' qd' separat' et diuisus
acētis. nec cognoscē q'dem ne-
cessitates potit pximoz. Tum
deū ne sufficē potēti unus ad
suscipienda omia dona sps sc̄i:
q'a sc̄dm unū cuiq; m suram. fi-
dei et donoz spaliū distribu-
tio celebrat'. qd'q; p partes uni-
cuiq; distributum ē. rursus
tanqm' mbra ad edificationē
unū corporis coeat et cōspuer.

Alij enim datur sermo sapie: alij
sermo scientie: alij fides: alij p
phā. alij grā sanitatū. et cetā: q̄
singla utiq; unq̄sq; nō tam pro
se. q̄m p̄ alijs suscipit a spū scō.
Et ideo necesse ē unū cuiq; grām
q̄m suscepit a spū dei. in comu
ne p̄deē. accidit q̄ ut is qui
se. motus uiuit et separat. unā
q̄mq; suscipiat grām: et hac ip
sam in uitalem faciat. dum ni
chil p̄ eam opat: s; defodit eā
in semetipō. Ad cui⁹ et q̄nta sit
p̄icti nostis om̄s. qui legitis eu
ḡlium. Si autē comunicat grā.
et ea ip̄a p̄fruitur p̄pe q̄m ip̄e
suscepit. et multiplicat in eo dū
comunicat cetis: et ip̄e nichilo
minus fruit grā reliq̄rū. habet
autē et alia q̄m plurima bona
comunis uitae scōr: que nō ē
nunc possibile om̄ia num̄are.
Int̄im ut dixim⁹ ad seruanda
sc̄i sp̄s dona. comodior ē m̄to
et utilior socie tas: q̄m si soli
degam⁹ in solitudine. S; et ad
ūsus insidias inimici que ex
t̄insecus inferunt. m̄to cauci
or ē et utilior societas plurimo
rum: ut facili⁹ suscite⁹ a sopno
siq; forte obdormierit sopnum

illum qui ducit ad mortē. S; et
delinq̄nta delictum suū facili⁹
apparebit. cum a plurib⁹ ut ar
guatur uel note⁹: sc̄dm q̄d et
ap̄ts dic. Sufficit ei qui ei⁹ mo
di ē. obiurgatio hec que fit a
plurib⁹. S; et in orōne nō par
uum emolūntum a pluribus
nascit⁹. cum sensu et unanimi
tate orantib⁹: ut ex m̄toꝝ p̄so
nis p̄ grām que nob̄ ē. deo gr̄e
referant. S; et int̄dū p̄ictō p̄xi
ma ē uita solitaria. Primo qui
dem illi p̄ictō subiacer. q̄d c̄te
ḡuissimum ē. q̄d ip̄e s; placet:
et neminem h̄ns qui possit p̄
bare opus ip̄i. uidet⁹ s; ad sum
mam p̄fectionem uenisse. Tū
deinde sine ullo ex̄cizio degēs.
neq; q̄d s; abundet neq; q̄d
ūtutis desit agnoscat: neque
discrecionē h̄t in opum q̄lita
te: p̄ eo q̄d opandi mat̄ia ois
exclusa sit. In q̄ enim humilita
tem suam p̄baurt. nemine h̄ns
cui se humilē debeat exhibere.
Inq̄ iniciam demonstrabit: toti⁹
confortij et societatis alien⁹. Ad
pacienciā ū quom̄ semetip̄um
excebit. nullum h̄ns q̄ uideat
uoluntati ei⁹ obuiare. Siq; autē

dicat sufficere s̄ scripturę doctri-
nam. ⁊ aptica p̄cepta ad em̄da-
tionem morū uitamq; forman-
dam: simile in aliq̄d facē uide-
tur. his qui semp fabule arti-
ficiū discunt. nunq̄m tam fa-
bri faciunt opus: uel his qui
instructorū arte semp docent:
nunq̄m tam hēdificande do-
mū opā dabunt. Ecce enim ⁊
dn̄s nō estimauit sufficere solā
uerbi doct̄nam: s̄ ope ip̄o uolu-
it nob̄ tradere humilitatis ex-
emplum. Excinct̄ linteo: lauit
pedes discipulorū suorū. Tu ḡ cui
pedes lauabis: quem curabis
officijs: cui inferior. aut ultim⁹
eris: cum solus uiuas. Sed et
illud q̄d d̄r bonum ⁊ iocundū.
habitare fr̄s in unum. q̄d uigē-
to pontificali de capite in bar-
bam descendenti sp̄s sc̄s compa-
rauit: quom̄ in solitaria habi-
tatione cōplebitur. Studiū nā-
que ē q̄ddam. in q̄ p̄ uirtutis ex-
ciciū p̄ficiť: in quo medita-
tio mandatorū diuinorū effulge-
ampli⁹ ac clarescit. hec comu-
nis int̄ se amorū fr̄m habitatio.
habet in se illam similitudinē
⁊ exemplū. q̄d in actib⁹ aptorū

refert de sc̄is scriptura diuina:
dicens q̄a om̄s credentes erant
in unum: et habebant om̄ia cō-

Si oportet **Int̄rogō.** **Imunia.**
p̄mo renuntiare om̄ib⁹: ⁊
ita uenire ad hanc uitā uel cō-
ūlationē que sc̄dm̄ dn̄m ē. dn̄o
⁊ saluatore nr̄o ihu xp̄o dice-
te: si q̄s uenit ad me abneget
se ip̄m. ⁊ tollat crucē suam ⁊
sequatur me. Et it̄m. Qui nō re-
nuntiauit om̄ib⁹ que possidet:
nō potest m̄s eē discip̄ls. **Resp̄.**

Qui ad hoc uenit ut dn̄m
sequatur: etiam seip̄m ne-
gat. ⁊ tollit crucem suā. Certū
ē aut̄. q̄a ⁊ ante iam diab̄lo
renuntiauit. ⁊ opib⁹ ei⁹. Qd̄ t̄n
nō ab his qui in p̄fectu uite s̄.
uel qui iam ad p̄fectionem ten-
dunt: s̄ ab his qui p̄ma statū
p̄fessione inuitant̄ fieri solet.

In hoc renuntiat sic̄ sup̄ius di-
ximus etiam ip̄i s̄ homo: idē:
p̄ori consuetudini sue ut uite.
Renuntiat aut̄ morib⁹ suis: uel
delectationib⁹ sc̄li hui⁹. S; et con-
sanguinitati corporali: illi maxi-
me que impedire ei⁹ p̄positum
potest. Et parentes q̄dem eos
qui se in xp̄o ihu p̄ euāḡium

genuer. magis putabit. fr̄s at̄
eos. qui eundē adoptionis sp̄m
suscepunt. possessiones ū om̄s.
a se duce; alienas. Et ut breuiter
dicam. hic cui p̄ x̄ om̄s mūd̄
crucifix̄ ē. ⁊ ip̄e mundo; qm̄
potest seruus effici cogitatio-
num ⁊ sollicitudinum mundi;
cum dñs iubeat. etiam ip̄am
am̄am negandā p̄ se. P̄fecta ita-
q; abrenuntiatio in eo ē. ut pa-
sionib; penit̄ careat. dum ad huc
in corp̄e ē. S; hec incipit agere
ab his p̄mo que extrinsecus s̄:
idē a passionib; uel ināni gl̄ia. ⁊
si q̄ s̄ similia; ut ab his p̄mo effi-
ciatur alienus. Et hoc ē qd̄ nos
docuer̄ apl̄i iacob; ⁊ ioh̄s; relin-
quentes patrem suū zebedeum.
et nauem ip̄am in q̄ erant. S; et
math̄s relinquens uechigal; ⁊ sur-
gens seq̄nsq; dñm; qui nō solum
lucra reliquit uechigaliū; sed et
p̄ictm̄ contēpserat qd̄ utiq; pot̄at
euenire a p̄ncipib; sc̄li;. p̄ eo qd̄
uechigalium rationes im̄fectas
atq; in cōpositas reliq̄isset. Ita at̄
cupiditate sequendi dñm̄ duct̄
ē; ut in nullo p̄sus hui; uite
respectum uel cogitationē s̄ met
ip̄i reseruaret. Quia aut̄ neque

affectus parentum si adūsantur
dñicis p̄ceptis. neq; ad ullam a-
liqm̄ humanā delectationē opor-
teat aliquē respicē; et p̄ hoc ab
eo qd̄ p̄posuit impediri; dñs nō
docet dicens. Si q̄s uenit ad me
et nō odit patrem suum ⁊ matrem.
⁊ uxorem. ⁊ filios. ⁊ fr̄s ⁊ sorore;
insup ⁊ am̄am suā. nō potest
m̄s eē discip̄s. Qd̄ ē simile. illi
qd̄ dix̄; ut deneget q̄s se ip̄m.

Si oportet eum qui **Interrogatō.**

Seruus dei sociari uult. reli-
quere indifferentē p̄pinqs suis
portionē facultatū suarū. dñō di-
cente. uende om̄ia bona tua
⁊ da paup̄ib; ⁊ habebis the-
saurum in celis. ⁊ ueni seq̄re me.
Et r̄m̄. Uendite om̄ia q̄ habetis;
et date elemosinam. **Responsio.**

Arbitror qd̄ his qui accedit
ad dei seruitium. nō debeat
contēpnere ⁊ ut libet relinq̄re
ea que s̄ competunt; s; tēptet oīa
si fieri potest cum sum̄a diligen-
tia assūpta. tanqm̄ ea que iam
dñō consecrata s̄. q̄ntum fieri po-
test racionabiliter dispensare; sci-
ens quia nō ē absq; p̄ictō i ope
dei agi negligent̄. Si ū parentes
ei; uel p̄pinqi contra fidē ueniūt;

debet rursū meminisse dñi
dicentis. Quia nemo ē qui reliq̄
rit domum. uel fr̄s. aut patrē.
aut matrē. aut uxorē. aut filiō.
aut agros. p̄t̄ me & p̄t̄ eugliū.
qui nō accipiat centupla. in p̄sē
a t̄p̄. ⁊ in futuro sc̄to uitā et̄nā.
Uerūptam̄ oportet eum his qui s̄
que sua s̄ denegant & resistunt
p̄cellari ⁊ denuntiare. q̄a sac̄legū
crim̄ incurrunt. sc̄dm̄ mādatū
dñi dicentis. Quia si peccat in
te fr̄ tuus. uade ⁊ corripe eum
et reliq̄. Iudicio ū exp̄iri de his
apud iudices sc̄i abnuat religi
onis auctoritas. p̄ id q̄d dix̄ ap̄t̄s
A udet aliq̄s ur̄m̄ negociū h̄ns
adūsus alium. iudicari apud
in iustos. et nō apud sc̄os. Et
rursū. Quia iam q̄dem delictum
ē in uob̄. q̄a iudicia habe
tis inter uos. **Int̄rogatio.**

Si oportet om̄s qui ueniūt
ad nos suscipere. aut cū p̄ba
tione. et qualis ista debet eē
p̄batio. cum dñi clem̄tia om̄s
uocet p̄ illam p̄dicationē qua
dic̄. uenite ad me om̄s q̄ labo
rati ⁊ hōnati estis. ⁊ ego uos re
Non ē sine **Respon̄o.** **ficiam.**
discrimine. abicere quēpiā

uenientē ad nos. Verūptamen
neq; in mundis ut aiunt pedi
bus indulgendum ē. in uice
quēpiam in sc̄am doctrinā. Sed
sic dñs nr̄ ihs iuuenē illū qui
ad se uenit int̄rogauit de p̄ori
uita sua. et cum audiss̄ quia
recte t̄nsacta. ē. q̄d dēerat ei p̄
cepit implere. ita ē et nos oportet
inquire de p̄dita uita et conū
satione. ne forte simulata q̄s
m̄te & fallaci am̄o accedat ad
nos. Ad ita demum dinoscetur.
si facile om̄em laborē corporis
qui in iungit̄ ferat. et ad casti
gationē uite p̄ni' inclinet̄. Vel
si etiam delictum aliq̄d suum
cum int̄rogatus fuerit. neq̄qm̄
p̄nuntiare confundit̄. et medelā
delicti que adhibita fuerit gra
tanter assumit. Et si ad om̄em
humilitatē absq; ulla ūecundia
inclinat̄. ac uiliōrib; ⁊ abiectio
rib; artificijs si ita ratio popos
cerit tradi se nō accipit aspnan
t̄. Cum ḡ ex his docum̄tis singl̄s
fuit comp̄bat̄. quia firma m̄te
et stabili cōsilio ac p̄mpto am̄o
sit. tunc suscipi eum decet. Si
aut̄ qm̄ corpori firmitatis insera
tur. oportet ei in iungi quedā

laboriosa: et que uideantur obpro-
briū haberi a sc̄larib⁹. Et observa-
ri oportet. si libentē hec et libere
ac fiduciale expleat: nec confu-
sionem eorū grauitē ferat: uel etiā
si in labore impiger ueniāt ac

O ex qua etate *hinc* *o*. *o* *o*. *o* *o*.
oportet nos metipos offerre
dō. uel uirginitatis p̄fessionē quō
oportet firmam ac stabilem iu-
dicari dicente dño. sinite infan-
tes uenire ad me: et ap̄to collau-
dante eum q̄ ab infantia sacras
litt̄as didiciss⁹: et rursum p̄cipi-
ente educari filios suos in doc-
trina ⁊ correptione dñi. *o* *o*. *o* *o*.

O mne tps a p̄ma etate oportu-
num quidē eē dicimus.
ad suscipiendū in eruditione ⁊
amore dñi. firma tam tunc erit
p̄fessio. uirginitatis. ex q̄ ad ulta-
iam etas eē cepit: et ea que sole
nuptiis apta deputari. Oportet
tam infantes uoluntate ⁊ sen-
su parentum. immo ab ip̄is pa-
rentib⁹ oblato. sub testimonio
plurimorū suscipi: ut om̄is occa-
sio maledicti gr̄a excludat̄ ho-
minum pessimorū. Adhibi autē
eis oportet sumam diligentia:
quo possint ad om̄e uirtutis

excicium p̄babiliter instrui. tā
in uerbo q̄m intellectu ⁊ ope. q̄c
qd̄ enim intēō q̄s ⁊ paruo in-
seruerit: firmi⁹ ⁊ tenaci⁹ in po-
stūm conseruabit. In iungenda
ē ḡ infantum cura. his qui an̄
om̄ia in uirtute patientie docu-
m̄ta sui p̄babiliter p̄buer⁹: q̄ possit
p̄ m̄to delicti et etatis singlis
quib⁹q; etiam correctionis adhi-
bere m̄suram: et qui seruent eos
p̄mo om̄ium a sermonib⁹ ociosis.
⁊ ab iracundia. atq; in citam̄-
tis gula: et cunctis indecentib⁹
atq; inordinatis motib⁹. Si ū
cum etatis augm̄to nullus i eis
dep̄hendit̄ p̄fectus industrie: ⁊
uaga mens: ⁊ animus cassus ac
tumens. etiam p̄ uisitata p̄ba-
bilia infructuosus p̄manserit:
huiusmodi abici oportet: et ma-
xime cum iuuenilis feruor ru-
dem lacescit etatem. eos ū qui e-
tate iam robusta accedunt ad
seruiciū dei. oportet inq̄ri ut
diximus de qualitate uite p̄tē-
te: et sufficere etiā hoc ip̄m si
satis instant̄ hoc expetunt: et si
uerum ⁊ ardens ē desidiū eorū
erga opus dei. huiusmodi ū fie-
ri docum̄ta ab his oportet: qui

ualde prudentē de his discutere
potunt exprobare. Cum autē fūit
suscepti. si forte ppositum suum
tāsgressi fūit. nec uideri eos
oportet: tanqm̄ eos qui in dñm
deliquit. et in tāta sit fessionis sue
pactum. qđ p fessi s̄. Et si pecca
uit inqt homo in hominē: ora
bunt p ipō ad dñm. Si ita i dñm
peccauit: q̄s orabit p eo. **Intā.**

Si oportet eum qui se pie ac
religiose uite dedit: et iā
continentiā obseruare. **Resposio.**

Quia in omib⁹ necessaria sit
continentia: manifestum ē.
Primo om̄ium: ex eo qđ ap̄ls in
terfructus sp̄s. etiā conti nentiā
nominauit. Deinde et in macta
tum ministium p hanc obserua
ri posse designat: cum dic̄. In la
borib⁹ in uigilijs. in ieiunijs in
castitate. Et it̄um abibi. In labo
re et fatigatione. in uigilijs in
tas. in fame et sita. in ieiunijs fre
q̄nter. Et it̄um. Om̄is qui in ago
ne contendit: ab om̄ib⁹ abstines
ē. Et rursum. Uacero corp⁹ me
ū: et seruituti subicio. Qđ utiq̄
nō alit̄ qm̄ p conti nentiā uidet̄
impleri. Et uiuentis tumor ac
feruor etatis. uelut freno quodā

restringi et reprimi: p sola con
tinentiam potest. Nō enim ex
pediunt stulto deliciae: sedm̄ sa
lomonem. Et carnis curā inqt
ap̄ls: ne fec̄tis in concupiscen
tijs. Et it̄um. Que in delicijs ē:
uiuens mortua ē. Sed et exem
plum illud diuitis in delicijs
uiuētis. nec iam nob̄ ostēdit
ēē conti nentiā: ne forte et nos
audiam⁹ qđ audiuit et diues.
q̄a secutus es bona in uita tua.

Quom̄ autē in conti nentia p̄cto
sa sit etiam ap̄ls edocet: cū eā
p̄pe illis ascribit q̄s recede a
deo dic̄. ait enim. In nouissi
mis dieb⁹ et̄ t̄p̄a p̄ctosa. Et
enim homines seip̄os amantē.
Et cū plura gen̄a malicie enūmā
set: ad ultimum posuit comel
sores. in continentes. in mites.
S; et esau maloz suoz habuit
quasi fomitem̄ quendā. in con
tinentiam: qui p uno cibo ren
didit p̄mitua sua. S; et prima
illa p̄uariatio: nō aliunde ho
mini n̄ p in conti nentiā acci
dit. Om̄is ū scōz uita. atq; ip̄i
dñi in carne positi p̄sentia: q̄
nob̄ alia n̄ conti nentiae p̄posuit
exempla. Moyses qđē ianuato

quadragesima dierum ieiunio. affi-
tisse indefessus dicitur deo. et inuisi-
se legis auxilium humano ge-
neri deferre. behas quoque uisi-
one dei tunc dicitur dignus effectus.
cum et ipse simili spacio temporis.
a cibo se continuasse prescribitur.

Sed et danielis et trium puerorum
mirum apud dominum. quod de omnibus
inimicis suis et de ipso tyranno
triumphum cepunt. non aliunde
nisi per continentiam uenit. Iohannis autem
omnis uita. continentie fuit. Ab
hac et dominus. manifestationis sue
uita prima patefecit. Continentiam
autem dicimus. non quo a cibo penitus
abstinendum sit. hoc est enim ui-
olentem uitam dissoluere. sed eam que
uite usus non superflua sed necessa-
ria constat. cum refugimus quod
suauis est. et explemus ea que sola
corporis necessitas poscit. Et ut
breuiter dicam. omnia que per pas-
sibilem concupiscentiam requiruntur.
ab his abstinere. uirtus est contine-
ntie. Et ideo non solum erga cibi
libidinem continentie uirtus ag-
noscitur. sed cum ab omnibus in quibus
delectamur quidem. sed in anima ledi-
mur. abstinemus. Verus ergo conta-
nens. nec gloriam humanam desiderat.

Sed et a diuicijs se continet. et abi-
ra. et a tristitia. et ab omnibus que
occupare solent in eruditas animas
et incautas. bene autem in omnibus
mandatis dei. hoc inuenimus. quod
unum alteri coheret. et separatim
ab alio compleri impossibile est.

Id tamen prophetae in hac ipsa contine-
ntia dependit. quoniam quidem humilis
ille iudicabitur. qui se a superbia
continet. Et ille renuntiat omnibus
facultatibus suis. et secundum euangelium
uendit omnia sua et diuidit sine
dubio. qui continet se a pecunie
desiderio. Sed et mansuetus ille erit.
qui iram continet. et cohibet fu-
rorem. Qui uero iam uagum oculi uisum.
et auris auditum. et in temperantia lin-
gue aliter quam continentia moderat
et cohibet furorem. Sed et in temperantia
risus continentia coheret. sic
in continentie signum est inordi-
natis et in compositis motibus age-
re in risu. cum utique sub riden-
do tantummodo leticia mentis oportet
inducari. in decore autem sit
crepitante cum sonitu eleuare
risum. quod certum est per in contine-
ntiam mentis accide solere et iam in-
uitis. Que res grauitate et stan-
tiam animi emollire ac resolue

solet. Un & salomon. risum in
 q̄t dicit auctiam. Et sic uox spi
 narum sub olla. ita risus stulto
 rum. Et itum. Stultus in risu ex
 altat uocē suā. Vir sapiens. uix
 tacite sub ridebit. Ostendit autē
 dñs in semetip̄o necessarias q̄dē
 carnis se habuisse passiones. idē
 que uirtuti testimoniū ferrent.
 ueluti laborem. et fletum. ac t̄sti
 ciam. Nusq̄m autē inuenit̄ etiā
 risu usus. q̄ntum ad historiam
 patet euēglij. S; de flere magis
 inuenit̄ eos qui rident. dicens.
 Ue uob̄ qui nunc ridetis. q̄a fle
 bitis. Nec sane seducē nos deb;
 similitudo nōis risus. Nos nāq;
 ē scripturē. int̄dum leticiā anī et
 affectum q̄ndam letiorē risum
 nominare. sic ibi. Risum inq̄t
 in fec̄ dñs. Et itum. Beati q̄ flent
 nunc. q̄a ridebunt. Et in iob q̄d
 dictum ē. Os autē ueraciū reple
 bitur risu. hec autē om̄ia. p̄ gau
 dio accipiunt̄ animi. Qui q̄ lib
 ē ab om̄i passione. et nichil p̄ in
 citam̄ta libidinum gerit. s; con
 tinent̄ et sobrie adūsum om̄e q̄d
 potē ledere uitā. hic p̄fecte con
 tinens dī. Qui & sine dubio. p̄h
 alienus inuenit̄ ab om̄i genere

peccī. Libido namq; ē tocius ma
 li muscipula. et p̄ hanc om̄s de
 cipimur ad peccandū. Eq̄m qui
 non resoluit̄. nec inclinat̄ ab ea.
 om̄e ex se peccati pessimum q̄.

Que ē **Int̄rogat̄ō** **in** excidit.
 mensura continentie. **Respon̄sio.**

Quantum spectat ad uicia
 uel passiones penit̄ absti
 nere. nec unq̄m supari. Quātū
 autē ad cibos. p̄ ut usus de poscit.
 uel etas. uel labor. uel robur cor
 pous. uel in cōmoditas ei. ita
 etiam et modus et qualitas tem
 pabit̄ cibi. Neq; enim possibile
 ē. om̄s fr̄s unum ordinē et mo
 dum ac reglām custodire. hū ū
 qui sanū s; possunt om̄s eandē
 m̄suram tenere in abstinentia.
 Immutari autē oportet p̄ singlos.
 in quib; causa aliq̄ diūsitat̄
 existit. p̄ uidentia ac p̄ uisione
 eoz quib; dispensandi cura p̄mi
 sa ē. Neq; p̄ singula sermone cō
 plecti possumus. s; ea tantum̄
 cōm̄phendim; que ad cōmunem
 uel gn̄alem p̄tinent institutio
 nem. Solatia ū in cōmodorum
 in cibis. uel eoz qui iam fessi s;
 ex ope continentie. siue alijs q̄
 b; libet laborib; q̄s p̄ religione

Lomas de paulo

ptuler: hū qui p̄sunt sc̄dm q̄d
res et ratio deposcit adhibebūt.
Nec q̄ t̄ps reficiendi om̄ib' idem
statu potest: neq; modus cibi
neq; qualitas: s; p̄spectus un'
sic om̄ib': ut nō usq; ad facie-
tatem p̄sistamus medendo. Re-
pleri enim uent̄e ⁊ ḡuari ex
cibo. ualde in uale ē ⁊ corpori.
ad om̄e opus. Tum deinde. q̄a
et grauat̄ in s̄p̄num: ⁊ q̄a
⁊ ex his ledifacile pot̄. S; nec
sua uia q̄dem in fine ciborum
sectanda s; s; suffic̄ usum ex-
plere uiuendi refutata luxuria.
Si enim libidini seruam': nichil
aliud ē q̄m d̄m facere uent̄e
nr̄m: q̄m q̄dem corp' humanū
semp exalascit et defluit: id cō-
⁊ repleri indiget ⁊ reformari.
Prop̄t̄ q̄d et naturale ē cibi de-
sidiū. id q̄d sc̄dm rectam ra-
cionem usus ip̄e ad reparatio-
nem deposcit: eoz que exina-
uita s̄ūt ⁊ assūpta. tam aridi
q̄m etiā humidi elem̄ta. Si q̄d
ḡ illud ē. q̄d uel breu'. uel fa-
cilius. explere hanc necessitatē
corporis in cibis. id pot̄ eligen-
dum ē. S; ⁊ d̄ns hoc ut opinor
ostendit: cum esurientes refic̄

in deserto. Qui cum utiq; poss;̄
maiore miraculo copiosiores eis
cibos parare: nichil hoz facit:
s; simplicē eis exhib; uictum: ⁊
sc̄dm ioh̄m quinq; panes horde-
atios: ⁊ piscictos duos apponit.
De potu quidē nec m̄tio ulla fit.
Ex quo sine dubio designat̄. q̄d
om̄ib' sufficiens ēē possit aque
usus: ⁊ p̄ necessarius: n̄ forte a-
liqs p̄ infirmitatē corporis ledi
uideatur ⁊ hoc. Cui sine dubio
sc̄dm c̄silium ap̄li ad timoth̄m
scribentis. cauendum ē q̄d no-
cet: et quecumq; manifestam
inger̄ noxam corp̄i. de uitāda
s; absurdū enim uidet̄ p̄p̄t̄ sub-
stantiam corporis cibos sumē:
⁊ rursū p̄ ip̄os cibos corp̄i
inferre p̄niciem: et in uale il-
lud reddē ad minist̄ium man-
datorum. Oportet tam̄ om̄im
illis uti cibis. qui ⁊ facili' et
uilius comparant̄: ut ne in oc-
casionē abstinentiē inueniam̄.
p̄ciosiora queq; et difficiliora
sectari: dum suauitate condi-
m̄toz uilis nature cibos. in sū-
mum ⁊ delicatum saporē co-
namur extollere. S; si q̄d ē q̄d
in unaquaq; p̄uincia facilius

11
et uilius comparet. et in usu
omnium communiter habeat. hoc
ad usus nostros oportet assumi.
et ea tantummodo inseri que ad
uitam per necessaria sunt: ut est oleum
et alia huiusmodi. uel si quando etiam
ad infirmantium solam adhibentur.

Quoniam oportet nos **Inter.**
obseruare circa cathedras
et accubitus cum tempus poposcerit.
quoniam preceptum domini habemus. quod
nos instituit in omnibus ad humi-
litem. in quo et de hoc pronun-
ciat. ut si ad conuiuium eam
discumbendi locum nouissimum
requiramus. et non occupemus locum
illud nos scire **Respon.** **Sporem.**
oportet. quia uel omnes eodem pro-
spectu ac proposito conuenimus. ma-
xime si in multis et in maio-
ribus documenta humilitatis iam
didicimus. cupere quidem unum
quemque inferiorem locum. secundum
mandatum domini condegens est. Sed
rursus si uis ad contentionem
ueniat. ut unus alium de trude
uelut de loco inferiori conetur.
ualde est improbabile. Causa enim
ex hoc perturbationis et inquietudi-
nis nascitur. si incipiat nemo
alteri cedere. Et si per hoc etiam

moueamur. simile erit tanquam
si de primatibus contendat. Propter
quod oportet etiam in hoc scidam-
tius prouide. uel quod unicuique
nostri competat. uel certe indul-
gere ei cui cura est et in ceteris et
in recumbendo ordinem custodi-
re. et obtemperare ei. ut impleatur
in nobis quod dictum est. Omnia nostra
honeste. et secundum ordinem fiant.

Quis est dignus **Interrogatio.**

uel decens habitus christiani.

Quonia sermo in **Respon.**

Quonia sermo in **Respon.**
superioribus humilitate ne-
cessariam docuit. ita ut qui
uult religiose uiuere ac pie.
in omnibus et simplicitate et hu-
militatem requirat. id est ea que
paruo sumptu adquirentur. id
obseruandum puto in omnibus usi-
bus corporalibus. per quod occasione
nobis maioribus occupationum mini-
me fiant. hoc etiam in ob-
seruatione indumentorum custodi-
endum puto. Si enim studium
nobis habendum est omnium esse
minimos et nouissimos. certum
est quia et indumentis omnium nos
nouissimos deputare debemus.
Nam si hi qui gloriam sunt ex indu-
mentorum splendore conquirent. sat

agunt quom̄ p̄ciosis ⁊ magni-
ficus uestib⁹ uideant̄ induta. cō-
sequens ē eum qui de ultimis
⁊ nouissimis id: p̄ nuniā hu-
militatem placē studet. eligere
debe hoc in quo om̄ium ultim⁹
et nouissimus appareat. sic ille
qui e contrario ē de summis et
p̄ciosis uidē clarus ac nobilis
gestit. Si enim in publica cena
anguunt̄ cōmuni. qd̄ p̄ suā ha-
bundantiā sfundunt eos qui
nō hnt̄: certum ē q̄a et in hoc
simplici et cōmuni om̄ium in-
dum̄to qui ad cōmunem habi-
tum uel usum p̄tinet. si alt̄ alt̄o
differat habitus. uel p̄ciosior i-
ueniatur: ex ip̄a cōmparatione
sfundim⁹ nō habentes. Suffici-
enter quoq; ap̄t̄s huiusmodi usib⁹
regulam possunt. breui sermōe
dicens. habentes aut̄ uictum ⁊
uestitum his contenti sim⁹. Oste-
dens indum̄to solo quo conte-
gamur indigere nos: et nō ua-
rietate aliqua uestis et ornām̄to
ei⁹ ac decore iactari: que utiq;
postmodum introducta s̄. huma-
ne uite artificijs luxurie inge-
nio cōq̄sita. S; et p̄mus ille in-
dum̄ta usus. hec eadem indicat:

cum d̄r d̄s fecisse p̄mis homi-
nib⁹ pellicias tunicas. Sufficieba;
enim ad sfusionem tegendam.
huiusmodi indum̄ti usus. Ver̄
qm̄ nob̄ p̄spectus ē. indum̄tas
⁊ calefieri et foueri. necessariū
uideatur. ut ad utrumq; usus
ip̄e temperetur: quo ⁊ opiri nu-
ditas uideatur: et uel uis frigo-
ris. uel om̄e qd̄ extrinsecus ledit
areri. S; qm̄ in ip̄is alia q̄dem
s̄ meliora. alia inferiora. conse-
quens ē ea eligē. que nob̄ usū
exhibeant longiore. Ita tamen.
ut in nullo ledatur regula uo-
luntarie paupertatis. id: ne alia
q̄dem sint nob̄ uestim̄ta ad p̄ce-
dendum parata: et alia ad usū
diuicium. et rursus alia in ali-
ud t̄ps. uel in aliam noctē. Sed
oportet unum illud ip̄m tale
ēē indum̄tum. qd̄ nob̄ sufficē
possit ad om̄ia: ut in die hone-
stum uideat̄ indum̄tum. ⁊ in
nocte expleat necessitatē. Ex h̄
enim fiet: ut et habitus n̄r cō-
munis ⁊ similis atq; uni⁹ for-
me sit om̄ium. et xp̄ianū etiā
uisio ip̄a designet. Ea enim que
uno p̄spectu ac p̄posito gerunt̄.
similia immo eadem ēē om̄ib⁹

debent. Utile autē ē & ex ipsa
p̄petate uestis et habitus intel-
ligi unūqueq; et p̄fessionē ei
agnosci. in ea uita qua scdm̄ dñm
uiuunt. Sciat s̄ etiam actus consi-
miles eē debe: et ad eos qui no
uident. scdm̄ habitum nr̄m eq̄-
les & in actib; apparere debem.
Nō enim similiter turpe ē inq̄lib;
alio si in honeste q̄d agat: sic in
his qui uitam sobriam etiam
ip̄o habitu p̄fiteant. Si enim q̄s
uideat de triuio aliquē homi-
nem cedentem alium aut ua-
pulantem publice. uel turpit̄
p̄clamantē. aut in tabnis alijs
ue locis uitam cum de decore
ducentem: nec obseruabit q̄dē
facile huiusmodi hominē uel no-
tabit: sciens eum consequentē hec
ad reliq̄m uitam suam gerere.
Si uero eum qui religiosam uitā p̄fi-
teatur. uideat q̄s uel paruū
aliq̄d contra q̄m condecet face:
obseruant om̄s & increpant: et
ad religionis obp̄trium ducunt.
Itaq; uelut pedagōg; quidam ē
infirmiorib; habit; iste religios;
ut etiam eos ab ope in honesto
in decentiq; custodiat. Deniq; et
ap̄t̄s ep̄m̄ ordinatum eē designat;

que res ad habitum magis re-
uocatur. S; & de mulierib; dic.
in habitu ordinato eas eē debe.
Ordinat; autē habit; eē xp̄iani dñi
his qui scdm̄ p̄positum ac p̄fes-
sionem ei act; intelligit. Sic
enim p̄p̄um aliq̄d ē militi in
habitu uestim̄ti. et alius ē habi-
tus senatoris: ex quo p̄cipue
intelligit uel iste qui senator
ē uel ille qui miles ē: ita et
x̄ianus habe aliq̄d p̄p̄um etiam
ex ordinatione indum̄ta ip̄ius
debet. S; et de calciam̄tis eadē
ratio obseruabit. Q̄d simplex ē
et paraci: et aptum p̄posito: et usi-
b; sufficiens: id assumat. Zone
quoq; usum ostendunt necessa-
rium eē etiam qui p̄cesser̄ nos
sc̄i. Ioh̄s zona pellicia constrin-
gē lumbos suos dñi: et behas an-
tea. Tanq̄m enim p̄p̄us ei quid
habitus designatur cū dñi. Vir-
hirsutus: et zonam pellicia h̄ns
circa lumbos suos. S; et petrus
zona usus ostenditur: sic ex
ūbis anḡli que ad eum dicta
s̄ recognoscimus. Accinge inq̄t:
et calciate caligas tuas. S; et
beatus Paulus zona usus oste-
ditur. p̄ agabum p̄ph̄a dicentē.

Uirum cuius est zona hec: ita alligabunt in iherusalem. S; et iob audit a domino. Accinge lumbos tuos. Viri tamen namque cuiusdam. et pincti ad operam animi signum. uidetur esse usus cinguli. S; et discipuli domini zona usi fuisse uidentur ex more: quibus prohibebatur ne pecunia haberent in zonis suis. Reuera enim necessarium uidetur. eum qui manuum opere uti in aliquo debet. succinctum. ac sine ullo impedimento inueniri. ad omnem boni operis ministerium. Unde et cingulo indiget. ut colligata circa corpus sit tunica carnis: ex qua et magis confoueri possit. cum undique strictus sit. uel non impediri ad omnem rem quam agere parat. De numero autem indumentorum nichil possumus dicere: cum manifesta definitione prescriptum sit. Qui habet duas tunicas: det non habenti. Ex quo sine dubio. plures habere: illicitum ducitur. Quibus ergo duas habere tunicas non licet: his quomodo aliquid de diuinitate indumentorum percipi potest. **Inuogō**
ilicet alicui ex ipso dicere

quod sibi uidetur bonum absque testimonijs scripturarum. domino nostro ihesu christo dicente de spiritu sancto: non enim loquetur a se. sed quecumque audierit hec loquetur. De se ipso autem: non potest filius a se facere quicquam. Et iterum. Ego a me ipso non sum locutus: sed qui misit me pater. ipse enim dedit mandatum quod dicam et quod loquar: et scio quia mandatum eius uita eterna est. Que ergo ego loquor: sic dixit in patre ita. **Q**uis potest **Responso** loquor. in tantum temeritatis progredi: ut audeat a se quicquam uel loqui uel cogitare. Immo uero sciendum est. quia omnis ductitineris indigemus spiritu sancto: ut ipse nos in uiam dirigat ueritatis: et in cogitatione: et in uerbis. et in actibus. Secus est enim et in tenebris degit. omnis qui est absque sole iusticie. qui est dominus noster ihesus christus: cuius mandatis uelut radius quibusdam illuminamur. Mandatum inquit domini lucidum. illuminans oculos. Quia ergo in omnibus negocijs que inter nos uisuntur. uel uerbis quedam per mandatum dei in diuinis scripturis distinguuntur. quodam uero reticentur:

de his quodem que scripta sunt nulla
p[ro]p[ri]us licentia p[er]mittatur cuiq[ue]
uel admittat[ur] quod p[ro]hibitum est. ut
omittat[ur] quod p[re]ceptum est. cum ipse
d[omi]n[us] ita p[re]cepit dicens. Custodi
u[er]bum hoc: quod ego mando tibi
hodie. Non adicies ad illud. ne
q[ue] auferes ab eo. S[ed] et t[ri]bilis
q[ui]dam est expectatio iudicij. et
ardoris zelus. qui consuep[er]unt
est aduersarios: et eos qui ausi sunt
tale aliquid opari. De his uero que
scriptura retinet regulam nobis
ap[osto]l[us] posuit euidente[m] dicens.
Omnia licent. sed non omnia edificat.
Nemo quod suum est querat: sed quod
altius. Itaque omnimodo non que
nobis licita sunt. sed quod edificat p[ro]
ximos agere debemus: et non nobis
placeat. sed p[ro]ximis ad edificatio
nem. Scriptum est enim. Subieci
inuicem in timore x[risti]. S[ed] et rursum
d[omi]n[us] ait. Qui uult in uobis esse ma
ior: fiat omnium nouissim[us]. et
omnium seruus. Ad utaq[ue] qui
implere uult: sine dubio p[ro]p[ri]a
s[ua] amputat uoluntates. scdm
imitationem ip[s]i[us] d[omi]ni dicentis
Descendi de celo. non ut faciam
uoluntate[m] meam: sed uoluntate[m]
ei[us] qui misit me pat[er]. Et iterum

p[re]cepit d[omi]n[us]. Si quis te angariaue
rit mille passus: uade cum illo
alia duo milia. **Interrogatio.**
Si oportet omnibus ob audire?
uel quibus? **Responsio** —
Rorum quodem qui impant
differentia uel diuersitas. non
debet impedire obedientiam p[ro]
positam: quia neq[ue] moyses intem
perans exiit socero suo. cum uti
lia moneret ac iusta. Commo
nationum sane non parua est di
uersitas. alie namq[ue] contrarie ui
dentur mandatis dei. alie uero ut
interumpere mandatum uel conta
minare illud uidentur: alie uero
ad explendum id atq[ue] hedifica
dum ueniunt. Necessarium ergo
est meminisse ap[osto]lica p[re]cepta: di
centis. Prophias nolite spernere.
Omnia aut[em] p[ro]bate. quod bonum est
tenete: ab omni spe mala absti
nete uos. Et iterum. Cogitationes
purgantes uel destruentes. et
omnem altitudinem extollente[m]
se aduersum scientiam dei: et cap
tuantem omnem intellectum
ad obediendum x[risti]. Si quid ergo est
quod conueniat cum mandato
et anime expediat. et hoc nobis
ab aliquo fuerit impatum: ut ut

uoluntatem dei p̄mptē et libē-
ter debemus accipere. ⁊ explere
q̄d dictum ē: obtemperantes in-
uicem in timore x̄. Sin autē cō-
trarium aliq̄d mandatis dei.
uel q̄d ea corrumpere uideat̄ aut
contaminare. facere iubemur ab
aliq̄: t̄ps est nos dicere. obtempe-
re oportet deo magis q̄m ho-
minib⁹: et rursus meminisse
dñi dicentis. Alieni autē uocē
nō secunt̄. sed fugiunt ab eo.
q̄m nesciunt alienorū uocē. S;̄
et sc̄i ap̄t̄i memores eē debent̄
qui ad nr̄am cautelam ausus
ē. nec anglis q̄dem parēe dicēs.

Et tiam si nos aut anglis de celo
euglizer p̄ter q̄m quod eugli-
zauimus uob⁹: anathema sit.
Ex quo edocemur. ut etiam si
ualde carus nob̄ sit aliq̄s. ⁊
tam si magnific⁹ habeatur. ⁊
in admiratione sit posit⁹: qui
p̄hibet nos facere q̄d a dño
p̄ceptum ē: uel rursus impa-
fieri q̄d dñs p̄hibuit execrabi-
lis debet eē qui ei⁹ modi ē: om̄i-
bus qui diligunt dñm. *Intra.*

Quali affectu debet qui ser-
uire deo uult. ⁊ iste af-
fectus quid est? *Responsio.*

Affectum bonum uel am̄um
illum ego eē arbitror: cū
desidium uehemens et in ex-
plicabile atq; immobile inest
nob̄ placendi deo. Impletur autē
iste affectus uel scientia p̄ q̄m
intueri ⁊ p̄spicere possum⁹ mag-
nificentiam gl̄iaz dei. ⁊ p̄ cogi-
tationes pias ⁊ puras: et p̄ me-
moriam eorū bonorū que a deo
nob̄ collata s̄. Ex quorū recorda-
tione uenit am̄e delectatio dñi
dei sui: ut eum diligat ex toto
corde suo. ⁊ ex tota am̄a sua:
et ex tota m̄te sua: sc̄dm illū
qui dicebat. Sic ceruus desidat
ad fontes aq̄rum: ita desidat
am̄a mea ad te d̄s. Cum hoc ḡ
tali affectu seruire oportet nos
dño: ad implentes illud q̄d ab
ap̄to dictum ē. Quis nos sepa-
rabit a caritate x̄: tribulatio.
an angustia. an p̄secutio. an fa-
mes. an nuditas. an p̄ctm. an

Quid sentire *Intra.* *Gladi⁹*
de se debet his qui p̄est. in q̄b⁹
p̄cipit uel impat. *Responsio.*

Apud dñm quidē sic ministr⁹
x̄. ⁊ dispensator ministr⁹
orum dei: timens ne p̄ter uo-
luntatem dei. uel p̄ter q̄d in

scis scripturis euidenter precipit
uel dicat aliqd uel imperet: et
inueniat tanqm falsus testis
dei. aut sacrilegus uel introductor
aliqd alienum a doctrina dñi:
uel certe sub relinquens et pre-
teriens aliqd eoz que dño placi-
ta s. ad frs aut ee debet tan-
quam finitiae foueat paruulos
suos: paratus scdm uoluntate
dei. et scdm quod unicuique ex-
pedi. comunicare cum eis n̄
solum euglium dei: s; etiam
amam suam. memor precepti
dñi ac dei nr̄i: dicentis. Man-
datum nouum do uob. ut di-
ligatis inuicem: sic et ego di-
lexi uos. Maiorem ac dilectione
nemo habet: qm ut ponat qs
amam suam p amicus suis.

Peccantem quom **Intr̄o.**
corripiemus. uel emendabimus?

Sic preceptum e a **Respon̄io.**
dño dicente. Si peccauit
inte fr̄ tuus. uade et argue
eum int̄ te et ipsum solum.
Si audierit te: lucratus es fr̄e
tuum. Si uero te no audierit. as-
sume tecum alium unum uel
duos: ut in ore duoz uel tu
testium stet omne uerbum. Id

si etiam eos no audierit. dic
ecclesie. Si aut nec ecclesiam au-
dierit: sit t̄ sic gentilis et pub-
licanus. Si forte increpatio h̄
que fiet a plurib; eueniet illi
in salutem. et sic dix̄ ap̄ls. ar-
gue. increpa: consolare in oi
patientia et doctrina. Et rur-
sum. Si qs no obedit uerbo nr̄o.
p eplam hunc notate: et no
commisceamini cu eo. sine
dubio ad m̄sam. **Intr̄ogatio.**

Si qs in paruus delictis af-
figere uoluerit fr̄s. dicet
quia debetis penite p singla:
ne forte et ip̄e in misericors
uideat. et dissolue caritatem?

Quoniam affirmant **Respon̄io.**
dñs quia iota unum ut
apex unus no t̄nsiet a lege us-
queq; omia fiant: et rursus
desinuerit qa de omi sermone
ocioso quecumq; locuta sunt
homines. reddent p eo ratione
in die iudicij. nichil oportet
contempni tanqm paruus. q
enim spiritus minima: paulatim
desinet. S; et quom quis aude-
bit breue dicere. aut paruus
delictum. cum ap̄ls dicat ma-
nifesteq; desinat: quia per

peruersionem legis deus ex ho-
noratur. Sed et aculeus mortis
peccatum esse dicitur. Et non dicitur tale
uel tale peccatum. Sed omne peccatum.
Magis ergo in misericors est. qui in-
mittit et negligit. quam ille
qui arguit. sic his qui in mor-
su peccati delitescere uentur.
quam ille qui educit et abstrahit
Sed et caritatem destruit ille. qui
secundum quod scriptum est parens ba-
culo. odit filium suum. Qui autem
diligit. diligentem corripit. **Int.**

Quomodo quis debet penitenti
in uno quoque delicto. **Responsio.**

Affectum illum in se reci-
piens. quem gerebat ille qui
dicit. Iniquitatem odio habui. et
ab hominatus sum. Sed et ea que
scripta sunt in sexto psalmo. atque
in alijs quam plurimis. ut illa
que apostolus dicit ad eos qui secundum
deum constituti sunt. Quantam opa-
tum est inquit uobis sollicitudinem.
sed excusationem. sed indignationem.
sed et amorem. sed emulationem. sed
et uindictam. In omnibus exhibu-
istis uos castos. esse negotio. Sed
et his ipsis in quibus deliquit agere
multa straria. sic et zacheus fecit.

Qui sunt fructus digni **Intro.**

penitentie. **Responsio.**

Bona que contraria sunt peccato.
Isti sunt fructus iusticie. quos
debet afferre ille qui uult se-
cundum quod scriptum est. in omni
ope bono fructificare. **Intro.**

Qui se uero dicit penitere. peccatum
suum non emendat. quid est. **R.**

De isto scriptum est. Si te ro-
gauerit inimicus tuus magna
uoce. non ac quiescas ei. Sep-
tem enim nequie sunt in anima eius.
Et alibi. Sic canis reuertitur ad uo-
mitum suum. et fit odibilis.
ita homo qui per malicia suam
revertitur ad peccatum suum. **Int.**

Qui uult confiteri peccata sua.
si omnibus debet confiteri. et quibus
libet. an certis quibus uel. **R.**

Clementia dei erga eos qui
deliquerunt manifesta est
secundum quod scriptum est. quia non
uult mortem peccatoris. sed ut re-
uertatur et uiuat. Sed conuersio-
nis modus apostolus esse. et conuer-
tis se a peccato fructus dignus ostē-
di debet penitentie. secundum quod
scriptum est. facite ergo fructus dig-
nos penitentie. ne forte secundum
comminationem illam eueniat
his qui non penitent quod scriptum

ē. Omnis arbor que nō fac fructum bonum excidet. et in ignem mittetur. Necessarium igitur his quibus dispensatio multorum dei commissā ē. vitanda esse peccata. Sic enim et hi qui antiquitus penitebant. inveniuntur apud sanctos confessi esse peccata sua. Scriptum ē enim in euangelio. quia tibi tunc vitabantur peccata sua. Et in actibus apostolicis. a quibus baptizabantur. **Intro.**

Qui penituerit pro aliquo delicto. et rursus in hoc ipsum incidit. quod faciunt? **Responsio.** s qui semel deliquit. et iterum idem peccatum incurrit. indicare de se videtur hoc primum. quod ab illo peccato prout non fuerit expungatus? ex quo uelut a radice quadam pessima idem postea pulluratur. Sic enim quis arboris ramos excidens. si radicem relinquat. ubi radix fixa permanet. uingula denuo eidem seminis germenabit. ita etiam peccatum. quoniam non omnes qui delinquant. ex ipsis peccatis incitium sumunt? sed et ex aliis interdum delicti occasio nascitur. Necessarium igitur ei est qui uult

omni purgare se a peccato. primum ipsas causas culpe succidat. Verbi gratia. si ex contentione uel ex inuidia fuit. non a se sumpsit exordium? sed radicem habet ex arrogantia et cupiditate humane glorie uenientem. Dum enim gloriam querit unusquisque ab hominibus et contentioni studet. ac recte a quibus inuidet? hinc scilicet? quia uidetur ipse minimus in laude uel admiratione haberi? si quis igitur semel notatus fuit inuidie uel contentionis uicio. et rursus in hoc ipsum incidit. sciat se primum illam causam de qua supra diximus ex qua in inuidia uel contentio nascitur. in interioribus medullis habere reconditam. Oportet igitur eum pro contraria atque diuisa curari. id est pro humilitatis exercitium. exercitatio uero humilitatis est? si se uilioribus officiis subdat? et ministris indignioribus tradat. Ita namque arrogantie et humane glorie uitium curare potest? ut in consuetudine humilitatis effectus. ultimum non incidat arrogantie et uane glorie delictum. Sed et

in singulis huiusmodi uicis:
cura similis adhibetur. *Int̄r.*

Quali affectu oportet increpare eum qui increpat? *Resp̄n.*

Ad dñm quidem tali m̄te eē debet: qualem indicat b̄s d̄d̄ dicens. Uidi nō seruantes pactum. ⁊ tabescebam: q̄a eloquia tua nō custodier̄. Ad eos aut̄ quos increpat hunc debet affectum seruare: quē pat̄ et medicus erga egrotantem filium seruat. Et tunc maxime cum qualitas cure tristior uideatur ⁊ grauior. *Int̄rogatio.*

Quali affectu quis debet suscipere correptionem? *Resp̄nsio.*

Sicut eger filius. pat̄s ⁊ medici de uita sua solliciti: qui etiam si asperum aliqd offerat uel amarum ad curandum filium. scit utiq; fili⁹. qđ nec pat̄ in aliq; negligē potest salutem filij: nec medic⁹ falli.

Qui tristatur adūsus *Int̄r.*

eum qui se increpat: qualis eē?

neq; piculum pecc̄i *Resp̄n.*

Nagnouit iste. ⁊ maxime ad dñm: neq; lucrum penitentie: nec credidit illi qui dix̄: qui diligit filium diligenter

corripit: s; ⁊ se ip̄um fac̄ alienum ab utilitate dicentis.

Corripiat me iust⁹ in misericordia. ⁊ increpab̄ me. S; ⁊ ad lesionem cet̄oz: iste talis p̄manet int̄ fr̄s. Resoluit enim ⁊ ipe dit am̄as eoz qui possunt p̄fi

Quale iudiciū *Int̄r.* *Loxx.* eē debet: de his qui peccantes defendunt? *Resp̄nsio.*

Ut in uidetur. grauius ab illo qđ dix̄ dñs: q̄a expedit illi ut suspendatur mola asinaria ad collum ei⁹. et p̄cipitetur in mare: q̄m ut scandalizet unum de minimis istis.

Non enim iam correptionē ad em̄dationē: s; defensionē ad firmandum pecc̄m suum suscipit qui delinquit. S; ⁊ alio ad simile puocat malum. ita ut conueniat ei qui peccantes defendit. illud quod dictum ē: q̄a si non ostenditis fruct⁹ dignos penitentie excidemini ⁊ in ignem mittemini: uel rursum qđ a dño dictum ē: q̄a si oculus tuus scandalizat te: abscede eum ⁊ p̄ice abs te. Expedit enim tibi ut p̄eat unū de m̄bris tuis: et nō omne

corpus tuum mittat in gehēnā.

Penitentem ex corde? *Int̄rogatio.*
Quom̄ oportet suscipi? *Respn̄.*

Sic dñs ostendit cum dicit?
quia conuocat amicos suos
et uicinos dicens. Congratula
mini in: q̄a inueni ouem m̄am
quā pdideram. *Int̄rogatio.*

Erga eum qui p peccō non
penitet? qualit̄ eē debemus?

Sic dñs p̄cepit dicens. *Re.*
Sic t̄ sic gentilis & publi
canus. Et sic ap̄ls docuit dicens.

Subtrahite uos ab omni fr̄e in
quiete ambulante: et nō scdm̄
tradicionē quā tradidim̄ uob̄.

Si debet habere *Int̄rogatio.*
aliqd̄ pp̄m? qui int̄ fr̄s. ē?

Hoc contrarium ē *Respn̄.*
illi testimonio qd̄ in acti

bus ap̄torum de illis qui cre
debant p̄mitus sc̄ptum ē. Ibi
enim ita dicitur: q̄a nemo q̄c
qm̄ ex bonis suis pp̄m dice
bat: s̄ erant illis omnia comu
na. Siq̄s ḡ pp̄m s̄ dicit eē
aliqd̄: sine dubio alienum se
fac̄ ab electis dei & caritate
dñi. qui docuit uerbo & ope
compleuit: et qui am̄am suā
posuit p̄ amicis suis. Si ḡ ipse
animā suā p̄ amicis dedit: quom̄

nos etiam ea que extra aliam
s̄. pp̄na uendicabimus? *Int̄rogatio.*

Si q̄s dicat quia neq; accipio
a fr̄ib̄ neq; do. sed content̄
sum meis pp̄is: qui de hoc ob
seruare debemus? *Respn̄.*

Si nō acq̄escit doctrine
dñi dicentis. diligite in
uicem sic dilexi uos: acq̄escat
ap̄to dicenti. auferte malum
ex uob̄ ipsis: ne forte accidat.
ut modicum fermentum totam
massam corrumpat. *Int̄rogatio.*

Si debet quis a carnalibus
pp̄inquis accipere aliqd̄? *Respn̄.*

Propropinquis quidem redde
que sua s̄. his qui ad ser
uicium xp̄i accedunt necessa
rium ē: et nichil subtrahere:
ut nō crimen sacrilegij incur
rant. Verūptamen hec p̄roga
ri in aspectu eor̄ quib̄ uisa
s̄ p̄tinere. Et ne illis ip̄is oc
casionem p̄stent elationis ac
supbie: et alijs fr̄ib̄ eidem p̄
posita paup̄iorib̄ tristitiā gene
rent: ita ut accidat illud in
quo corinthij increpant̄ ab
ap̄to dicente. q̄a confundit̄
nō habentes: ideo his qui p̄
loca singla eccl̄ijs p̄sunt: si

sunt fideles ac prudentes dispensatores. ipsi offerre debent. secundum imitationem eorum qui in actibus apostolorum id fecisse scribunt. De quibus dicitur. quia afferentes precia predicatorum suorum: ponebant ante pedes apostolorum. Etiam quoniam non est omnium huiusmodi dispensationes expleve fideliter. illis offerre convenit: qui apud omnes in hoc officio probati habentur. Verum tam etiam de his probabit ille qui preest: per quem debeant dispensari.

Quomodo de **Inter** dispensari. **Q**uemus videre eos: qui nobis aliquando vel familiares vel sanguinei fuerunt et proximi.

Sic dominus ostendit **Responsio**. Tunc cum ei nunciauerunt: quia mater tua et fratres tui foris stant: volentes te videre.

Ad quos cum increpatione respondit dicens. Que est mater mea: et qui sunt fratres mei. Quicumque fecerit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse meus frater et soror et mater. est. **Inuog.**

Quod si deprecantur nos volentes ut eamus cum ipsis ad domos eorum: oportet eis accipere.

Ecce.

Si quidem per hediti **Respons.** catione fidei aliquis ire potest: si probauerit ille qui preest: mittat. Si vero propter humanam aliquam gratiam: audiat dominum dicentem ad illum quod dixit. magister per mitte me primo ire: et renuntiare his qui in domo sunt: quia nemo mittens manum suam in aratrum et retro respiciens: aptus est regno celorum. Quod si preannunciando hoc dictum est uolenti ire ut renuntiaret: quod dicitur de ceteris. **Inuogatio.**

Inde uagatur mens nostra: et cogitationes ascendunt in cor. et quomodo possumus emendare.

Uagatur quidem mens **Respons.** iudicium etiam ociosa. si non occupatur in necessaria sollicitudine: sed in remissione posita et securitate. non credat presentem esse dominum: scrutantem corda et renes.

Si enim hoc crederet: faceret quod superius dictum est. Si uidebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est in me ne commouear. Qui enim hec agit. uel horum similia. neque uacabit unquam. neque habebit otium uanis cogitationibus indulgere. uel aliquid cogitare: quod non ad heditationem pertineat.

et ad aliquam utilitatem spectet.
Quantomagis nichil audebit quod
aduersum sit deo: et non ei placeat
cogitare. **Interrogatio.**

Unde nocturne fantasie. in
honeste ac turpes: accidunt nobis.

Veniunt quidem hec **Responsio.**
maxime ex diurnis amem-
motibus: et actibus indignis et in-
congruis. Si enim uacet iudi-
cuis dei: et expungetur anima per me-
ditationem legis diuine: et stu-
dium ubi dei: ibique in desinet
curam gerat. semper requrens et ser-
tans quod sit quod placeat deo: talia
etiam habebit somnia. **Interrogatio.**

Quali affectu debemus infirmis
fratribus ministrare. **Responsio.**

Sic ipsi domino offerentes ob-
sequium quod dicitur: quia cum
feceris uni ex his fratribus meis mi-
nimis. in feceris. Expedi autem
ad seruandum huiusmodi af-
fectum in obsequiis. ut et hi qui
obsequia a nobis suscipiunt tales
sint: quibus merito deferri obsequium
debeat. Et ideo oportet eos
qui prestant curam gerere. ut ne
hi quibus ministrant. tales sint
qui carni et uentri indulgeant:
sed potius in amore dei et christi ei

probabiles inueniantur: et per paci-
entiam suam ac uitam mutuum. fratri
merentur obsequia: ut habeant
ad gloriam christi: et opprobrium zabu-
li: sic et sanctus iob. **Interrogatio.**

Quali humilitate debet quis
suscipere a fratribus obsequium.

Sic seruus a domino: et sic **Resp.**
ostendit petrus apostolus cum
ei dominus ministraret: in quo sunt
etiam pictura eorum. qui nolunt fratri
obsequia recipere. **Interrogatio.**

Qualem debemus habere cari-
tatem ad inuicem. **Responsio.**

Qualem dominus ostendit et do-
cuit dicens. Diligite inui-
cem: sic et ego dilexi uos. Ma-
iorem autem hac caritatem nemo
habet: ut quis animam suam ponat
per amicos suos. Si autem animam suam
poni oportet: quantomagis in
alijs uotum et studium debet
ostendi: sine dubio non secundum
humanas uoluntates: sed secundum
illum prospectum in quo est comu-
ne omnium propositum placendi deo.

Quomodo potest quis im-
plere caritatem cura proximi. **Interrogatio.**

Primum quidem me. **Resp.**
tuens iudicium per uari-
tas mandatum domini. quia ipse

dicunt: qui non credidit filio non
habebit uitam: sed ira dei ma-
net super eum: tunc deinde uelut
cupiens ad eternam uitam puen-
ire. quia mandatum eius uita eterna
est. Primum autem et magnum est
mandatum. diliges dominum deum tu-
um ex toto corde tuo: et ex to-
ta anima tua. Secundum uero simile illi:
diliges proximum tuum sicut teipsum
Et si quis desiderat similis effici domino
dicenti. mandatum nouum do ubi
ut diligatis inuicem. sic et ego
dilexi uos: sed ex communi sen-
su sentire hoc possumus. quasi
beneficium consequamur a fratre: in eo
quod diligimus fratrem debitores
ei efficiuntur: ut eum merito diliga-
mus. Quod etiam inter gentes
observari solet: sic dominus in eu-
angelio dicit. Si diligatis eos qui uos
diligunt: que uobis est gratia. Quia
et peccatores et gentes. diligen-
tes se diligunt. Si autem et in
aliquo uel ledit nos. uel aduersatur
quod. hunc non solum propter manda-
tum. sed propter hoc ipsum quia plus
nobis prestat in quo ledit diligen-
de debemus: si quidem credimus domino
dicenti. Beati estis cum expo-
braunt uos et persequuntur. et

dicent omne malum aduersum
uos intuentes. Gaudete et ex-
ultate: quoniam merces uestra multa est

Usque ad que mo. **Intro.** **Lecl.**
du ubi: ociosus sermo iudicat.

Omnaliter omnis sermo **Resp.**
qui non proficit ad aliquam gratiam
fidei. ociosus est: et tantum est
preteritum huiusmodi sermonis. ut
etiam si bonum esse uideatur quod dici-
tur. sed et ad benedictionem non per-
tinet. non in sermonis bonita-
te ille qui locutus est preteritum effu-
git: sed ideo quia non proficit ad be-
nedictionem sermo preteritum uel
spiritum sanctum dei. hoc enim manife-
ste demonstrat apostolus dicens.

Omnis sermo malus. de ore uiro
non procedat. Sed si quis bonus est ad
benedictionem fidei: ut det gratiam
audientibus. Et super hec adiecit.
Nolite contristari spiritum sanctum dei. in quo
signati estis in die redemptionis.

Quo utique grauius malum: nullum
Quis est **Intro.** **Lecl.** potest.
maledicus? **Responsio.**

Omnis qui ob hoc profert
uobum ut infamet aliquem
uel male commendat: maledicus
est. etiam si uideatur non esse iniurius.
Et hoc manifestum est ex sententia

euaglij. cum dicitur de iudeis: quia
maledixerunt eum dicentes. Tu sis
discipulus illius. **Interrogatio.**

Quid est detractio uel de roga-
das opinor esse **Resp. Interrogatio.**
D causas. in quibus licet ali-
que dicere. et retractare aliena ma-
la. Si quando consilium haberi necesse
est cum cum ceteris qui in hoc ip-
sum uidentur assumi: quomodo cor-
rigatur is qui peccauit. uel ma-
le aliquid egit. Et rursum si quando
necesse est proueniri aliquem et com-
moneri: ne forte incurrat in con-
sortium alicuius mali. dum eum
putat esse bonum. Quia et apostolus
dicit. Nolite commisceri cum huius-
modi. Et salomon. Noli manere
cum homine iracundo: ne forte
sumas laqueum anime tue. Ad
et ipsum apostolum fecisse inuenimus.
per hoc quod scribit ad timotheum
dicens. Alexander erari multa
mala in ostendit. que tu quoque
deuota. Valde enim restitit nostris
sermonibus. Licet huiusmodi autem
necessitates. quicumque dicit aliquid
aliud. ut uel deroget ei uel ob-
trectet. istud est detrahere: etiam
si uia uideantur esse que dicitur. **Interrogatio.**

Qui detrabit fratrem. aut audit

detrahentem: quo dignus est.

Ex communicari debet. **Resp.**

Detrahentem enim inquit oc-
culte aduersus primum suum:
hunc persequer. Et alibi dictum
est. Noli libenter audire detrahen-
tem: ne forte eradicoeris. **Interrogatio.**

Quid si de eo qui preest detra-
xit: quomodo eum obseruabimus?

Et in hoc manifestatum **Res.**
est iudicium iracundie di-
super maria. cum detraxit de
moyses: et peccatum eius nec ipso quod
moyses orante multum deus esse per-

Siquis acerbio **Interrogatio. Insuper.**

Ser sermone uel in solentio
re uoce respondeat: et ammonit
dicat. quia nichil mali habeat in
corde: oportet ei credi. **Resp.**

Non omnes passionibus anime
manifeste sunt omnibus: sed ne
ipsis quidem qui patiuntur eas. Sic
enim sapientibus medicis signa
quedam dantur absconsa et occulta
ex corporum motibus. que ipsos qui
patiuntur effugiunt et latent:
ita etiam in anima sunt quedam uicia
etiam si non sentit ille qui peccat.
Sed crede oportet domino. dicenti quia
malus homo de malo thesauro
cordis sui profert mala. Et ideo

nō potest fieri. ut malus de corde malo bonum pferat sermonē. nec bonus de corde bono malum pferat ūbū. Secūm q̄dem potest eē mali cordis bonitas simulata. Bonū autē cor. malum nō pot̄ simulare. Dic enim ap̄t̄s. q̄a p̄uide mus bona. nō tantū corā deo. s; etiam corā hominib;.

Quom̄ potest aliq̄s nō irasci.

Si dñm om̄ia credat **Respn̄s**
inspicere. ⁊ p̄sentem semp̄ intueat. quōdem neq; is qui iudici suo subiectus ē. ausus ē in oculis sui iudicis aliq̄d sue indignationis ostendē. id; cū nō ip̄e s; alios putat eē subiectos. s; se p̄parat ad altius obedientiam. hoc ē enim om̄s ducere sup̄iores s;. Si enim nō ad suos usus uel ad suam utilitatem obedire s; querit eos qui obediunt. scire debet qm̄ sermo dñi unumquēq; docet. aliq̄ obseq̄ uel ministrare. Qd̄ si etiā uidet aliquē mandatū dñi p̄t̄re. nō ira enī cum moueat. s; miseratione ⁊ compassione. scdm̄ eum qui dic. Q̄s infirmatur. et ego nō infirmor.

Int̄o.

Quis ē mansuetus. **Respn̄.**

Qui nō transfertur a iudicijs suis. quib; statuit uel studet deo placere. **Int̄o.**

Quom̄ q̄s nō uincat. uoluptate ⁊ libidine ciborum. **R.**

Si statuit expetendum eē nō id qd̄ delectat. s; id qd̄ expedit. ⁊ qd̄ usui nō uoluptati.

Quom̄ exiūm. **Int̄o.** Sufficit. uicium mali desiderij. **Respn̄.**

Desiderio meliori si magis ignimur ⁊ accendimur ad amorem dei. scdm̄ illum q̄ dixit eloqum̄ dñi igniuit eū. et iudicia dñi uera iustificata in semetip̄a. Desiderabilia sup̄ aurū ⁊ lapidem p̄ciosum mltum. ⁊ dulciora sup̄ mel ⁊ fauim.

Semp̄ enim desiderium meliorum. si in ope sit ⁊ in re. et possideat totos amōs n̄ros. atq; eorū que desideramus p̄frui contendam; contēpnere nos fac̄ ⁊ despice inferiora. sic docuer̄ om̄s sc̄i. quantomagis ea que mala s; ⁊

Que ē tristitia **Int̄o.** Tristitia scdm̄ dñm. et que scdm̄ sc̄m.

Scdm̄ dñm ē tristitia. **Respn̄.** Scdm̄ p̄ mandati negligētia uel p̄uaricatione tristam;.

secundum quod scriptum est. Tristitia te-
nuit me. pro peccatoribus derelinquens
tabulam legem tuam. Scilicet autem tristitia
est. cum de rebus humanis. uel
que ad seculum pertinent consistant.

Quid est in domino gaudium? **Int.**
uel quod facientes gaude debemus?

Si qua secundum mandatum **Res.**
domini gerimus. uel in gloria dei
agimus. hoc est in domino gaudium?
uel cum pro nomine domini aliquid
patimur et gaudemus? uel aliis
recte a quibus congratulamur. **Int.**

Quomodo lugere debemus? ut bi-
tudinem consequi mereamur? **Res.**

Quoniam illa interrogacione in
qua exposuimus que est secundum
dominum tristitia. etiam ista interroga-
tio continetur? id est: si pro peccatis lu-
gemus. uel si eos deflemus qui
pro peruersione legis domini in ho-
norant? uel propter eos qui pechi-
tant in peccato? quia anima que pec-
cauerit ipsa morietur? secundum illum
qui dixit. Et lugent multos ex
his qui ante peccauerunt. et non egerunt
penitentiam. **Interrogatio.**

Si ex toto ridere non licet?

Quoniam dominus eos qui nunc **Res.**
rident condepernet? mani-
festam est quia nunquam tempus est risu.

fidei anime. et maxime cum
plurimi sunt qui pro peruersione
legis domini in honorant. et in pec-
catis suis moriuntur. pro quibus uita
que cessari indefinenter conuenit

Quid est sollicitudo? **Int.** **Res.** **Et lugere.**
sollicitudo secularis? **Responsio.**

Bonnis sollicitudo animi
etiam si nichil habere uide-
atur illicitum? tam si non ad re-
ligionem pertineat et ad uitam
secularis est. **Interrogatio.**

Unde nobis accidit. importu-
ne dormire? **Responsio.**

Euenit quidem importune dor-
mitare. tunc cum langu-
dior id est: grauior est anima erga
memoriam dei? et cum iudici-
orum eius eam incessit obliuio.
Abiecerit autem id possumus cum dig-
nam de deo assumpsimus cogita-
tionem? et ad uoluntatem eius ex-
tendimus desideria nostra? secundum
illum qui dixit. Si dederis somnum
oculis meis. et palpebris meis
dormitationem? usque in ueni-
am locum domino. tabernaculum domini.

Quomodo quis ad **Int.** **Res.** **Et cog.**
gloriam dei facit aliquid? **Respon.**

Quoniam omnia propter dominum uel ex
mandato dei facimus. et

in nullo sectam hominum laude.
et in omnibus meminiis domini dice-
tis luceat lux vestra coram homini-
bus. ut uideant bona opera vestra. et
glorificent patrem vestrum qui in caelis est.

Quomodo manducat quis **Interrogatio**
et bibit ad gloriam dei? **Responsio.**

Si in memoria semper habeat
seum a quo pascitur christum. et si
non solum anima uerum etiam
corpore per singula contestetur
se et gratias agere. et non securum
manducare. et quasi oparium
dei ab ipso refici. ob hoc ut la-
borem uel expletionem sufficiat
implere mandatorum ipsius.

Quomodo faciat dexteram? quod **Int.**
non cognoscat sinistram? **Responsio.**

Quoniam intentam mentem et fixo de-
sidio placendi deo agimus
opera dei. et omni sollicitudine
constringimus ne decidamus a
uia recta et opere legitimo. cum
nulli prorsus extrinsecus neque in
mentibus nostris alicui recipimus
cogitationem nisi solius dei. et ei
operis quod explemus. tanquam si
artifex faciens uas indefinere
et ei meminit qui opus in iunxit.
et uas quod uersat in manibus si
recte et fabre eueniat itaue.

Quomodo apparebit is **Interrogatio**
qui hominibus uult placere?

Quoniam presentibus quidem **Resp.**
his qui laudare possunt
agit aliquid operis boni. nullo autem
tali presente uel et his qui uti-
pare possunt astantibus segnis est
et pigrior in opere. Si enim domino
placere uellet. semper utique et in
omni loco idem esset. atque eadem
gereret. ad implens illud quod
scriptum est. lex arma iusticie. a
dextris et a sinistris. et gloriam
et ignobilitatem. et infamiam et
bonam famam. Ite seductores.
et ueraces. **Interrogatio.**

Quomodo quis effugiat uicium
placendi hominibus. uel captan-
di laudem ex hominibus? **R.**

Si certus sit de presentia dei.
et fixam habeat sollicitu-
dinem deo placendi. et merito
desidio teneatur eorum beatitudi-
num que a domino promissa sunt. Non
enim oportet sub presentia domini
placere conseruis. ad iniuriam
domini et sui perniciem. non dominum sed
conseruorum nutus intuenso.

Quomodo intelligitur superbia? **Int.**
uel quomodo curatur? **Responsio.**
Intelligitur quidem ex eo. quod

semp̄ eaq; eminentiora s̄ q̄rit̄.
 curat̄ aut̄ si credat sententia
 ei⁹ qui dix̄. Ds̄ sup̄bis resistit.
 Illud sane sciendum ē. q̄q̄ modo
 quis timeat dāpnationē sup̄bie.
 impossibile eē curari hoc uiciū.
 n̄ abstrahat se & se cedat ab oīb⁹
 occasionib⁹ elationis: sic impos-
 sibile ē extingui lingue alicui⁹
 uel gentis loquelā. ut artificū
 aliqd̄: n̄ quis omī genere se pe-
 nitus abstrahat. non solum ab
 agendo. uel loquendo. uel mo-
 uendo. s; etiā ab audiendo eos
 qui locunt̄. uel uidendo eos q̄
 agunt id qd̄ obliuisci cupit. Et
 hoc obseruandum ē de omīb⁹ ui-
Quid ē humilitas? **Int̄ sc̄is.**
 et quom̄ eam īplere possim⁹?
Humilitas q̄dem Respn̄sio.
 ē ut om̄s homines estime-
 mus sup̄iores nob⁹: sc̄din defi-
 nicionem apli. Implexe aut̄ id
 possim⁹: si memores fuim⁹
 dñi dicentis. Discite a me. q̄a
 mansuet⁹ sum. ⁊ humil̄ corde.
 Ad̄ in multis sepe ⁊ ostendit ⁊
 docuit: et crede ei debem⁹: p-
 mittenti q̄a qui se humiliat̄
 exaltabit̄. Deinde ut indefinet̄
 ⁊ absq; ulla cessatione ī omīb⁹

actib⁹ et omī negotio humili-
 ores cet̄is inueniri studeam⁹:
 in hoc ex̄ciciū n̄m ponam⁹
 Uix enim sic poterim⁹ a nob̄ ip̄is
 p̄stine arrogantie ab olere me-
 moriam. ⁊ affectum humilita-
 tis assumē: sic etiā in artificib⁹
 fieri solet. Idemq; modus erit ⁊
 in cet̄is uirtutib⁹ obtinendis: q̄
 ex mandato dñi n̄ri ihu x̄ ue-
Si oportet **Int̄rogatō Inuinc.**
 honorem querere? **Respn̄sio.**
Reddere q̄dem honore. le-
 gentes cui honore honore.
 edocti sumus: req̄rere aut̄ phi-
 bra. dñō dicente. Quom̄ pote-
 stis crede. gl̄iam querentes ab
 inuicem: et gl̄iam que ē ab u-
 no deo nō querentes. Itaq; req̄-
 rere ab hominib⁹ gl̄iam uel ho-
 nozem. iudiciū ē in fidelitatis:
 ⁊ alienos nos eē a pietate dei:
 maxime cum ⁊ apl̄s dicat.
 Si adhuc hominib⁹ placem: x̄
 seruus nō eē. Si ḡ hū qui ob-
 latam s̄ ab hominib⁹ gl̄iam
 accipiunt ita condēpnantur:
 qui ne oblatam q̄dem s̄ requir̄:
 quali iudicio digni s̄. **Int̄.**
Quom̄ inuicem obedire debe-
 sic serui dñi. **Respn̄sio Inuinc.**

secundum quod precepit dominus. Quia qui
uult inquit in uobis esse magnus:
fiat omnium nouissimus. et omnium
seruus. Quibus addidit. ut mag-
nos inclinet ad humilitatem. Sic
filius hominis non uenit mi-
nistrari: sed ministrare. Et ab
apostolo dictum est. Et caritatem
spiritus seruite inuicem. **Interrogatio.**

Usque ad quem modum obedire
oportet eum: qui placendi deo
implere regulam cupit? **Responsum.**

Apostolus ostendit proponens nobis
obedientiam domini. Qui factus
est inquit obediens usque ad mortem:
mortem autem crucis. Et predictum est. In
sentite in uobis. quod est in christo ihesu.

Qui piger est erga ma-
datum: quomodo potest industri-
osus et uigilans effici? **Responsum.**

Si certus sit presentiam dei u-
bique esse et omnia conuerti:
et comminationem illam que ad-
uersus pigrum seruum plata est
ante oculos habeat: et spiritum mi-
serationis dei qui promissit per
apostolum. dicens quia unusquisque pro
mercedem accipiet secundum suum
laborem: et si qua similia ex scrip-
turis sanctis inueniuntur. que de la-
bore patientie et operum sollicitu-

dine ad dei gloriam referuntur.

Siquis non contentus co-
stitue sibi aliquid in iungi de-
his que per mandato dei ince-
dunt. artificium uult discere:
quali uitio egrotat: ac si oportet
ei acquiescere? **Responsum.**
Iste talis et presumptor est et sibi placens.
et infidelis: qui non timet sententiam
domini dicentis. Estote para-
ti: quia qua hora non putatis filius
hominis ueniet. Si enim coti-
die qui expectat dominum sollicitus est
et trepidus: quomodo presentem diem
non transeat ociosus: et nichil
amplius querit. Si autem impatens ei
artificium discere: obedientie
sue habeat lucrum. et in hoc pla-
ceat deo: et non in eo quod sibi placeat
assumet iudicium. **Interrogatio.**

Siquis industrius sit et promptus
ad implenda mandata:
agat autem non quod ei iniungitur.
sed quod ipse uult. quomodo mercedem habet?
Responsum.
Merces eius illa ipsa est: quod sibi placet. Cum autem apostolus
dicat. unusquisque uerum proximo
suo placeat in bono ad hedi-
ficationem: et ut amplius inclina-
ret et fringeret audientes:
addit et dicit: quia ipse christus non

21
s̄ placuit: scire debet unq̄sq̄
p̄ictm̄ suum eē in eo q̄d uult
s̄ placere. Simul enim & in obe-
diens inuenitur. **Interrogatio.**

Silicet alicui excusare op̄
q̄d ei in iungitur: et ali-
ud querere. **Responsio.**

Quoniam definitum sit m̄surā
obedientie usq̄ ad mortē
eē: qui deuitat hoc q̄d ei in iū-
gitur: & aliud querit p̄mo oīū
in obedientie reus ē: et mani-
feste ostendit. quia nodū ne-
gavit semetip̄m: deinde m̄-
torum maloz causa efficitur
tam s̄ quā etiam ceteris: q̄a adi-
tum contradictionis plurib̄
ap̄t. & seipsum ad cont̄dicen-
dum insuescit. Et cum nō pos-
sint singuli discernē q̄d meli⁹
ē: & eligere: potest fieri si talis
sit licentia: ut aliq̄d det̄ius eli-
gat. Tum deinde etiā suspi-
cionem dabit fr̄ib̄ q̄d passione
aliq̄ ad opus illud q̄d elegit
astringatur: uel certe erga eos
cum quib̄ id necesse ē opari.
Itaq̄ om̄im̄ nō obedire causa
ē & radix. Si aut̄ ratio ē qua
s̄ recte excusare uideat̄ opus
illud q̄d excusat: exponat̄ hac

ipsam huic qui preest: & relin-
quat ei iudicio: ut ip̄e p̄bet
si excusatione dignū ē q̄d al-

Si iunctum **Interrogatio.** **I**legat.
fuit aliq̄d fr̄i & contradix-
rit. postea aut̄ sua sponte abie-
rit eo q̄dem **Responsio** **I**rit: q̄d ē
q̄d contradixit. quasi nō obtem-
perans iudicandus ē: et uelut
ceteros ad simile concitans ma-
lum. In quo sciat se illi sentē-
tie obnoxium que dicit. Cont̄-
dictiones suscitāt om̄is malū.
Dñs aut̄ anḡm̄ in misericordem in-
mittet ei. Cum aut̄ cert⁹ sit q̄a
nō homini obtemperat s̄ deo. di-
centi qui uos audit me audite.
& qui spernit uos me spernit: si
compunctus ē recordatione
mandati. prius satis faciat:
et ita si p̄mittat̄. impleat q̄d
in iunctum est. **Interrogatio.**

Si aut̄ obediens q̄s m̄mure:
Ap̄to dicente om̄ia **Responsio.**
facite sine m̄murationib̄
et hesitationib̄ alienus sit a
fr̄m̄ unitate qui m̄murat: &
opus ei abiciatur. Manifestū
ē enim. q̄a iste qui talis ē in-
fidelitate egrotat: et certam
spei fiduciam nō gerit. **Interrogatio.**

Si frat̄ fratrem contristauit?
quom̄ debet emendare? **R.**

Si q̄dem contristauit sic
dic̄ apl̄s. contristati enim
estis ut in nullo detrimentum
patemini ex nob̄. nō ille qui
contristauit em̄dari debet. s;̄
ille qui contristat̄ ē. et iudicia
eī tristitiae que sc̄dm̄ dñm̄ ē de
bet ostendere. Si ū indifferent̄
contristauit. idē nō sc̄dm̄ dñm̄.
memor sit is qui contristauit
apl̄i dicentis. Si aut̄ fr̄ tuus pp̄t̄
escam contristat̄. iam nō sc̄dm̄
caritatē ambulas. Et cū cogno
uerit tale delictum eē suum.
impleat q̄d a dño dictum ē.

Si offeris donum tuum ad alta
re. ⁊ recordatus fūs ibi q̄a fr̄
tuus h̄t aliq̄d adūsum te. re
linque ibi donum tuū ante
altare. ⁊ uade p̄us reconcilia
ri fr̄i tuo. et tunc ueniens offe
res donum tuum **Interrogatio.**

Quod si nō adq̄esceat ut satis
implere debem? **Resp̄n̄s** **faciat.**
in eo illud q̄d a dño dictum ē.
de eo qui peccauit ⁊ nō egit
penitentia. cum dix̄. Si aut̄
⁊ eccliam nō audierit. sit t̄
sic ethnicus ⁊ publicanus.

Quid si satis faciente **Int̄rog.**
eo qui contristauit noluerit

reconciliari? qui contristatus ē?

Manifesta ē de hoc dñi **Resp̄.**
Sententia. que refertur in
illa parabola de seruo? qui ro
gatus a conseruo suo noluit
patient̄ agere. ⁊ uidentes in
quit conserui. renuntiauer̄
dño suo. Iratus aut̄ dñs reuo
cauit om̄em gr̄am q̄m conce
serat debiti. et tradidit eum
torzorib̄ usqueq̄ reddet om̄e

Quom̄ debet **Int̄rog.** **Debitū.**
q̄s habere. eum qui adora
tionem suscitare fr̄s? **Resp̄sio.**

Siquis cognoscit dāpnū
q̄d in sompno patit̄. cum
neq; sui ipsī sensum habet? ⁊
intelligit lucrum uigiliarum.
et p̄cipue cum uigilat̄ ad glo
rificandum dñm̄. in orōnibus?
ita debet habere eum qui ad hoc
se inuitat et suscitare dormiē
tem. tanq̄m p̄ que diuina luc̄
et celestia dona consequitur? siue
is ad orationem. siue ad aliud
q̄d cumq; mandatum dei inui
tat ⁊ puocat. **Interrogatio.**

Quid si constat ille q̄ excita
tur. aut etiā si irascit̄. q̄ dignū ē?

Hoc erum excommunicari **Respō.**
 et nō manducare: si forte cō-
 punctus agnoscat q̄ntis ac q̄li-
 bus bonus semetip̄m insipientē
 de fraudet: et ita conūsus. reci-
 piat grām ei⁹ qui dix̄. Memor
 fui dei: et letatus sum. Qd̄ si p̄
 manserit in stulticia sua. non
 intelligens grām: abscidatur
 putrefactum membrū a corpore.
 Sc̄ptum ē enim. q̄a expediat ut
 unum membrorū tuorū peccet: q̄
 totum corp⁹ mittat̄ in gehennā.

Quid ē nolite iudicare **Int̄.**
 ut nō iudicemini: nolite con-
 dēpnare ut nō condēpnemini.

Quoniam dñs aliqñ dicat. **Resp̄.**
 nolite iudicare ut nō iu-
 dicemini: aliqñō ū iustum iu-
 dicium iudicate: nō utaq; om̄i-
 modo iudicandi phibet faculta-
 tem: s; differentia iudiciū nosse
 nos docet. ut sciamus in quib⁹
 iudicem⁹. Nam et de hoc mani-
 feste nob̄ ap̄ls tradidit. dicens
 de his causis que sub uni⁹ cui⁹q;
 arbitrio eē debent. Tu autē q̄r
 iudicas fr̄m tuum. Et it̄m.
 Nō ḡ inuicem iudicem⁹. In his
 ū actib⁹ qui deo nō placeant. no-
 tari eos qui nō iudicant: et ip̄e

sua sententiam pdit. p̄ hec
 que dic̄. Ego q̄dem absens cor-
 pore. p̄sens autē sp̄u. iā iudica-
 ui tanq̄m p̄sens cum qui hec
 ita opatus ē. in nomine dñi
 nr̄i ih̄u x̄ congregatis uob⁹ et
 meo sp̄u: cum irate dñi nr̄i ih̄u
 x̄. tradē hui⁹modi hominē sa-
 thane in int̄tum carnis: ut
 sp̄s saluus sit in die dñi. Si q̄d
 itaq; in nr̄a ē potestate ut ar-
 bitrio positum. et incertum ē:
 nō oportet de hoc iudicare fr̄m.
 sc̄dm hoc q̄d ap̄ls dic̄: de his
 que ignorant̄. Itaq; nolite ante
 t̄ps iudicare usqueq; ueniat dñs:
 qui et illuminabit occulta te-
 nebrarū: et manifestabit con-
 silia cordium. Dei autē iudicia
 iudicare om̄imodis necessariū
 ē: ne forte et nos similib⁹ ira ab-
 sorbeat. si q̄scimus erga peccā-
 tes et silemus: ū forte q̄s eadē
 faciens fiducia nō habeat angu-
 endi: neq; auctoritatē iudica-
 di fr̄m: dicente dño. Eice pri-
 mum trabem de oculo tuo: et tē
 uidebis eicere festucam de oculo

Quoniam intelligi **Int̄.** **fr̄s tu.**
 gr̄. si q̄s zelo dei moueat̄ ad
 ūsus peccantē fr̄m: aut uacū
Idia:

Si ad omne peccatum **Respnsio.**
fr̄s patitur illud qđ sc̄ptū
ē. Consumpsit me zelus dom̄
tue: qm̄ oblit̄ s̄ uerboꝝ tuoꝝ
inimici mei. Manifest⁹ ē enī
q̄ in hoc dī zel⁹. Verūptam̄ etiā
in his oportet prudentē om̄ia
dispensari. Si q̄ hunc affectum
iam antea nō habuit in amā
sua: motum sciat magis ex pas
sione qm̄ ex deo descendē: et
in nullo posse se. officium pie
tatis implere. **Introgatio.** —

Dicunt qđdam: qđ impossibile
ē nō irasci hominem. **Respnsio.**

Possibile ē multa in aspectu
sui regis nō irasci. S; nec
sic qđdem habebit rationē hoc
qđ dicitur. human⁹ enim uult⁹
eidem forme homini ad homi
nem pp̄t̄ unitatē nature. ubi cū
solā dignitatis sit eminentia.
tam̄ p̄hibet passionē: quare
nō magis d̄s. quē ceteri sumus
etiā cordi n̄r̄o p̄sentē eē: et
om̄s motus n̄ros inspicere. Cui⁹
manifestum ē q̄nta sit eminen
tia: etiā hoc ip̄o qđ scrutat̄ cor
da. ⁊ renes. ⁊ motus uidet amē.

Si oportet ut q̄cumq; **Intro.**
nō commōnito eo qui p̄est.

Cum dñs dicat. nō **Respnsio.**
enim ueni ut amē faciam
quicq̄m: s; ille qui me misit:
q̄ntō magis un̄quisq; n̄r̄m s; p̄
mittē nichil debet. Qui autē
sua auctoritate aliqđ agit. ma
nifestissime sup̄bie morbo de
tinetur: subiectus illi sententiae
que dīc. Qđ in hominib⁹ sup̄bū
ē: ab hominatio ē in aspectu
dñi. S; ⁊ in om̄ib⁹ sua sponte
uel auctoritate aliqđ agere: et

Som̄ino **Intro.** **Spabile ē.**
uolenti litt̄as discere. uel
lectioni uacare: indulgendū ē:

Ap̄to dicente. ut non **Respnsio.**
quecumq; uultus illa facia
tis: in om̄i negotio suā uolunta
tem p̄mittē unumquēq; agere
p̄niciosum ē. S; oportet illud sus
cipere. qđ ab his qui p̄sunt in
iungitur: sedm̄ dñi exemplum
dicentis. Lat̄. nō mea uoluntas

Silicet uni **Intro.** **S; tua fiat.**
cuiq; uitare opus: qđ graui⁹ u

Qui fideliter **Respnsio.** **Idetur:**
⁊ pure dñm diligit. ⁊ cert⁹
ē de retributione dñi. nec suf
ficere s; putat ea que in iungun
tur. s; semp̄ augm̄ta opis q̄rit.
⁊ maiora quā in iunguntur. s;

semper augmenta operis querit. et
 maiora quam in iunguntur desiderat
 et exoptat. etiam si super iures ui-
 deatur esse quod facit. nec aliquo se-
 curus est tanquam opere expleto. sed
 e contrario sollicitus est. et anxius.
 tanquam nichil dignum preceptis
 euangelicis egerit. memor illius
 dominici sermonis. Cum autem fecisset
 omnia quecumque precepi uobis. tunc
 dicite. Serui in uales sumus. quod
 debuimus facere fecimus. Sed et imi-
 tatur apostolum. cui cum mundus
 crucifixus esset et ipse mundo.
 non erubescit dicere. quia ego me
 ipsum nodum estimo apprehen-
 disse. Unum autem eaque recto sunt
 obliuiscens. ad ea autem que ante
 sunt me extendens. secundum propositum
 sequi ad palmam superne uocatio-
 nis dei in christo ihesu. Et qui cum
 haberet potestatem ut euangelium an-
 nuntians de euangelio uiuere. magis
 in labore et fatigatione inquit noc-
 te et die operans uixit. Non quia non
 habemus potestatem. sed ut nos for-
 mam daremus uobis. ad imitan-
 dum nos. Que cum ita sunt. quis
 ita uel stultus est uel infidelis. ut
 putet se maioribus quam debet hominibus
 pregrauari. cum hoc quod mensura

posset nodum possit implere.
Quomodo quis promptus fiat **Interrogatio.**
 etiam ad pericula. propter domini mandata.
Quomodo quidem ut consi- **Responsio.**
 deret. quia et ipse dominus obediunt
 patris usque ad mortem. et certus sit
 quia mandata domini uita eterna
 est. sic scriptum est. tum deinde. et
 ut credat domino dicenti. Quicumque
 uoluerit animam suam saluam facere.
 perdet eam. Qui autem perdidit animam
 suam propter me. saluam faciet eam.
Quali affectu obedire **Interrogatio.**
 oportet ei. qui nos ad opus man-
 data cohortatur. **Responsio.**
Eo affectu quo esuriens par-
 uulus nutricia obtemperat
 ad uerba inuitanti. uel qui affec-
 tu omnis homo suscipit ab ali-
 quo ea que ad uitam pertinent.
 immo et ampliori. eo quod multo
 preciosior est futura uita quam presentis.
 sic dominus dicit. qui a mandata man-
 uita eterna est. Sic ergo presentis uita
 constat in cibo panis. ita et uita
 eterna constat in opere mandati.
 sic et ipse dominus iterum dicit. Neus
 cibus est. ut faciam uoluntatem
 eius qui misit me patris. **Interrogatio.**
Quali animo debet esse quis. pro
 hoc ipso quod dignus habitus est

in ope dei inueniri. **Responſio.**

Eo quo erat ille qui dicebat.
Quis ego sum dñe. aut q̄
ē domus patris mei. qm̄ dilexi
ſti me. Explens p̄ ſingula id
q̄d ſcriptum ē. br̄as agentes dō
pat̄. qui idoneos nos fec̄. in par
te ſortis ſcōz in lumine. qui v̄
libauit nos de potestate tene
brarum. et tranſtulit in regnū
filij caritatis ſue. **Int̄rogatio.**

Quom̄ debent hī qui p̄ceſſer̄
in labore opis dei. ^{ut inſi} inſtrue
^{uare} re eos qui nup̄ accedunt. **Rz.**

Si q̄dem corpore adhuc ue
geti ſ. p̄ hoc q̄d in pigre ad
cuncta humilitatis officia. ſe
metip̄os paratos exhibent edi
ficant eos. v̄ formam eis uti
lem ad om̄em p̄fectum p̄ſtant.
Si ū infirmiores ſ corpore. p̄ h̄
q̄d ostendunt eis ſe in om̄ibus
uel in actib⁹ uel motib⁹ uel etiā
ip̄o uultu. dei ſemp̄ habē v̄ co
gitare p̄ſentiam. S; v̄ in hīs q̄
ab ap̄to enūm̄ata ſ ſpecialib⁹ ca
ritatis affectib⁹ quib⁹ ait. Cari
tas paciens ē. benigna ē. Non
zelatur nō p̄peram agit. Non
inflatur. non de honeſtatē. non
querit que ſua ſ. Nō irritatur.

non cogitat malum. nō gau
det ſup̄ iniquitate. congaudet
aut̄ ueritati. Omnia ſuſtinet.
om̄ia ſpat̄. om̄ia patit̄. Caritas
nunq̄m cadit. Hec enī om̄ia
etiā infirmo corpore impleri
poſſibile eſt. **Int̄rogatio.**

Si dicat quis. uolo ap̄d uos
parum aliq̄d temp̄is face.
ut p̄ficiam ex uob. oportet eū

Dnō p̄nun. **Reſp̄n. ſuſcipi.**
tante q̄a ueniente ad me
nō eicio foras. et ap̄to nichilo
minus dicente. p̄t̄ ſub intro
du. ctos aut̄ falſos fr̄s qui ſub intro
uer̄ explorare libertatem nr̄am
qm̄ habemus in xp̄o ih̄u. quib⁹
nec ad horam ceſſimus ſubiec
tionē. ut ūitas euanḡlij p̄maneat
apud uos concedi ei quidē con
uenit ingreſſum p̄t̄ in certos
extas rerum. In̄dum enim
poſſet fieri. ut p̄ t̄ps p̄ficiat v̄
delectetur ſc̄itate uite. et p̄ma
neat ceptis. ſic v̄ frequenter fac
tum ſcimus. S; v̄ manifeſta fiat
ūitas inſtitutionū nr̄arū. de q̄
bus fortaliſſis homines aliē opi
nantur. Oportet tam̄ circa eum
cauti⁹ agi et diligenti⁹. ut ſiue
in ūitate p̄maneat. ul̄ p̄ficiat.

siue institutionū nr̄arum lib-
tas exploret̄. p̄babilis inueni-
atur & pura. Ita namq; & nos
deo placebimus: et ille aut p̄-
ficiet si uerax ē: aut si simula-
tus ē erubescet. **Interrogatio.**

Siquis sup̄ uires uult absti-
nere. ita ut etiā in ope manda-
torum impediāt p̄ numeratam
abstinentie: oportet ei concedi.
Interrogatio ur̄a nō in **Responſio.**
uideatur competent̄ adhibita.
Nō enim continentia in cibis
solam eē dixim⁹. Nam hec ab
ap̄to etiā culpam inuenit̄: si n̄
cum fide & ratione fiat: cum
dic̄. Abstinentes se a cibis q̄s d̄s
creauit. S; illam dixim⁹ eē p̄-
fectam continentia: qua se q̄s
a pp̄is uoluntatib⁹ continet. In-
tum aut̄ habeat p̄cti. qui uo-
luntatem pp̄am facē uult & nō
dñi: certum ē ex his que ap̄ts
dic̄. facientes uoluntate carnis
& cogitationū: eram⁹ natura fi-
lij ue sic et ceteri. **Interrogatio.**

Qui satis ieiunat. ⁊ in refec-
tione nō pot̄ communē
cibum cū om̄ib⁹ sumē. q̄d ma-
gis eligē debet. cum fr̄ib⁹ ip̄is
reficē: an pp̄t̄ maiora ieiunia.

alios cibos requirere. **Responſio.**
ieiunij m̄sura nō debet ex uni⁹
cuiq; uoluntate p̄dere. s; ex
usu & institutione eorū qui cō-
munit̄ deo seruiunt: sic & il-
lorum in om̄ib⁹ unanimitas
& cōsonantia referō: qui in ac-
tib⁹ ap̄toꝝ cor & am̄am unā ha-
buisse signant̄. Siq; ḡ rationa-
biliter & fidelit̄ ieiunat: etiā
uitam ut sustinere possit: a
dñō seq̄tur. fidelis enim ē q̄

Quom̄ **Interrogatio.** **Responſio.**
Oportet ieiunare cū neces-
sarium ieiunium in iungitur:
si aliquō aliq̄d q̄d religio de-
poscit explendum ē tanq̄m ex
necessitate: an uoluntarie.

Dnō dicente. b̄i qui **Responſio.**
desuriunt & sitiunt iusti-
ciam: om̄e q̄d ad religionem
p̄anet: n̄ ex p̄posito & deuoci-
one fiat: p̄ctm̄ gen̄at. Debet
ḡ ieiunio. sociari deuocio. Quā
aut̄ necessarium sit ieiunium
in talib⁹ quibusq; causis. ⁊ ma-
xime cum desideramus aliq̄d
impetrare a dñō. etiam ap̄ts do-
cet: qui int̄ cet̄as suas uirtute.
addit etiam hoc dicens. q̄a in
ieiunijs frequenter. **Interrogatio.**

Qui nō uult ut ipis cibis
ex quib' fr̄s reficiunt. s; alios
requir̄: recte facit. **Respon̄sio.**

Specialit̄ hoc ipsum require
cibum: contra mādatum ē
dñi dicentis. Nolite querere qđ
manducetis. ul' quid bibatis.
Et ut magis nos attentos faceret
ad ea que dicebat: addidit. hec
aut̄ om̄ia gn̄s requir̄. Sane
debet sollicitudo ei' qui p̄est:
ut impleat̄ illud qđ sc̄ptum ē.
Diuidebat̄ aut̄ unicuiq; scđm
id quod opus erat. **Int̄rogatio.**

Qui dic̄ quia ledit me hoc &
contristat: si ei ali' cib' nō fuit
Apparet quia nō **Res. Idat'.**
ē hic fixus in spe illa qm̄
lazarus habuit: nec de caritate
ei' qui p̄est. ⁊ sollicitudine tam
sui quā om̄ium gerit certus ē.
Veruntam̄ absolute neq; de his
que ledunt. neq; de his que p̄
s. p̄mittit̄ unicuiq; suo iudicio
ul' uoluntate aliqđ agē: s; ei' qđ
p̄est iudicio cōmittendū ē. ut
unicuiq; p̄ ut res uel necessitas
expetit̄ consulat: p̄mo om̄ium
his que am̄e p̄sunt: tum deñ
scđo loco etiā ut in corp̄alibus
usib' scđm dī uoluntate modet̄.

Si ū quis murmuret **Int̄r.**
S̄p̄t̄ escam: que erga eum
sententia seruabitur. **Respon̄s.**

Ea que c̄ca illos. qui m̄mura
uer̄ in deserto. Dic̄ enī ap̄ls.
Neq; m̄muraūtis: sic quidā eoz
murmurauer̄: & pier̄ ab eoz.

Si oportet **Int̄r. Imminatore.**
S̄qui plus laborat. require
plus a consuetudine. **Respon̄sio.**

S̄p̄t̄ retribucionē dei labo
rem suscep̄: nō hic require
debet laboris sui m̄cedem. uel
requem: s; p̄ his ad p̄missa dñi
festinare: sciens quia sic p̄ labo
rib' m̄cedem parauit dñs: ita
etiā p̄ angustis consolationes.
Ueruntam̄ hū qui p̄sunt. obserua
bunt regulam illam que dic̄. Di
uidebatur unicuiq; scđm id qđ
opus erat. Debent enim unum
quemq; p̄uenire: ut scđm labo
rem etiā solatia refectionis i.

Quali affectu **Int̄ro Luemat.**
oportet accipe uestim̄tū uel cal
ciam̄tum: qualecūq; fuerit. **Respon̄s.**

Siquidē breue aut grande ē
ad m̄suram stature sue. hoc
iudicare debet: s; cum om̄i ūe
cundia & mansuetudine. Si ū
p̄ abiectioni uel uultu mouet̄.

25
uel quia nō ē nouum. memiuit
mandata dñi: dicentis q̄a dignū
ē. nō quicumq;: s; oparius mer-
cede sua. Discutiat se ipm si dig-
ne opatus ē opa dei: & adimple-
uit om̄ia que p̄cepta s;: & tunc
nō aliud req̄ret: s; de eo ipō qd
ei datur adhuc erit sollicitus q̄a
m̄itum suum recep̄. hoc enim qd
de esca dictum ē: etiā de om̄i re
que ad usus corporis p̄tinet: ea-
dem forma seruari potest. **Int̄rogatio.**

Si quis iratus nolet suscipere ali-
quid eorū que ad usus p̄bentur:
Iste dignus ē ut etiā si **Respon̄sio.**
querit nō accipiat: usq; dum
p̄bet is qui p̄est. & cum uidit
uicium animi curatū: tunc &
qd corporis usib; necessarium ē

Si necesse ē **Int̄rogatio.** Ip̄bebit.
Som̄s conuenire ad horam
prandiū. eum qui remanet. & p̄
p̄ndium uenit: quom̄ t̄nsigem?

Si quidē necessitate **Respon̄sio.**
uel loci uel opis remansit
a cōmuni ordine: qui p̄ ē p̄bet
& ignoscat. Si ū cum posset nō
fategite occurrere: fateat̄ culpam
negligentie sue: & maneat sine
cibo usq; ad illam horam qua cō-
uenitur ad cibum in die p̄st̄um.

Paup̄es uenientes ad **Int̄rogatio.**
hostium & petentes. quom̄
dimittem? et si debet un̄quisq;
porrigē panem. uel q̄dcumq;
aliud. aut oportet hoc ei qui p̄ē
v̄m dñs **Respon̄sio** p̄tinere:
dixit. non ē bonum tollere
panem filiorum & mitte canib;
s; & canes manducare demicis
que cadunt de m̄sa puerorū libe-
ter accipe: is cui dispensatio in-
iuncta ē. cum cōsidatione debet
hoc facere. Si quis aut̄ p̄t̄ illius
uoluntate face hoc p̄sumit: tā-
qm̄ inquiet & in disciplinatus
confiteat̄: usqueq; discat loci sui
ordinem custodire: scdm̄ qd̄ ap̄t̄
dix̄. Un̄quisq; in quo uocat̄ ē:
in eo p̄maneat. **Int̄rogatio.**

Silicet unicuiq; uetē tū-
nicam suā. aut calciām
tum dare misēdie causa: ip̄t̄

Dare aliqd̄ **R.** **Imādātū.**
mandata gr̄a nō ē om̄iū:
s; eorū quib; istud officium cre-
ditum ē. Sic ḡ ad que p̄tinet
dispensatio: siue nouum siue
uetus uestim̄tum ip̄e det cui
dare debet: et ip̄e suscipiat.
a quo suscipi debet. **Int̄rogatio.**

Si frat̄ iunior iussus fuit

docere aliquem seniozem scdm
etate: quom debet agere illud:

Quoniam munus **Responsio.**
exhibens ad implendum
preceptum dñi cum omni reueren-
tia: amens illam sententia que
dic. Maledictus qui fac opa
dñi negligent. Obseruet aut:
ne elatus in iudicium: incidat

Si debent pegrini **Int̄** diabli.
intrare usq; ad illa loca ubi
frit opantur: uel etia si aliq de
eodem monastio debent relicti
locis suis intrare ad alios: preter
illum cui creditum e require
opantes. id: ad que opus pa-
net & dispensatio. **Responsio.**

Si quis alius inuenit fuit
hoc faciens. tanqm inter-
turbans disciplinam & ordine
firm: a comuni conuentu exclu-
datur: et omnino etia alicuius
pgressib' in hibeat: et sedens
in uno loco in q iudicauit is q
pree. apto ad correptione & ui-
dictam. nusqm p'us pmittat
abscede: s; ungeatur in opus mlti-
to plusqm consuetudo e: & coti-
die erigat: usqueq; discat im-
plere qd ap'ls dix. Vn'quisq; in
quo uocatus e: in eo pmaneat.

Si oportet eos qui no **Int̄**.
uerit artificia. suscipe ab
aliquo opus. absq; scientia uel
iussione ei qui p'et: et sollicitu-
dinem gerit: **Responsio.**

Cura eimodi reus erit: uel
similis his qui furib' concurrunt.
Quoniam debent hi qui **Int̄** ugo.
opantur curam gerere fer-
ramtoz uel uel utensilium eoz
de quib' opantur: **Responsio.**

Primum qdem sic uasis dei:
uel his que deo secreta s
ita debent. Deim tanqm qui n
possunt sine ipis. deuocions &
studij sui emolumenta consequi.

Quod si p negligentia **Int̄**.
peat aliqd ex his. aut p contemp-
tum dissipetur: **Responsio.**

Tis quidem qui contempnit. ue-
lut sacrilegus iudicandus e.
Et qui pdidit p negligentia: &
ipe simile crim incurrit: p eo qd
omnia que ad usus seruoz dei de-
putata s: deo sine dubio secta

Quod si a se ipso co **Int̄** ugo **Int̄**.
modare uoluit alicui: aut acci-
Tanqm in **Responsio** p' ab alio:
solens & temerarius habend'
e. hec enim eoz qui p'sunt et cu-
ram dispensationis ger. officia

ppria sunt. **Interrogatio.**

Quod sinecessitas poscat. et is qui p̄est requirat ab aliq̄ eoz uas. uel ferramentum et contradixit.

Qui se ipsum et imbra **Resp̄n.** sua tradidit in altius potestate p̄t mandatu dñi: quom̄ licebit de utensibilib' contradicere. huic p̄cipue. cui cura comissa e.

Siquis circa cellarium **Int̄o.** uel coqnam uel alia huic modi opa occupat. no' occurrat ad ee in ordine psallentiū uel ad oronem. nichil dapni patit in

Unquisq; in ope **R. Lania.** suo obseruare debet p̄pam reglam. sic imbrum in corpore: et dapnum habebit si neglexit. in eo qd̄ in iunctum e ei: et de comuni fr̄m ualitate negligens ampli' p̄dicabit. et ideo m̄te et deuocione complere debet id qd̄ sc̄ptum e. Cantantes et psallentes in cordib' ur̄is dño. Si aut̄ corporalit̄ no' occurrat ee cum cetis adorationis locum: in qcumq; loco inuent' fuit. qd̄ deuocionis e expleat. Oportet tamen obseruare: ne forte quis possit implere in t̄p̄e suo quod complendu e: et occurrere. S; dum loq̄ uult

occasiones: nescit tanqm̄ ope inmissi occupat. Ad qui fac: et offendictm cetis p̄stat: et ipse negligentis crimen incurrit.

Quom̄ obtinebit q̄s ut **Int̄o.** in orone sensus ei no' uageatur:

Si certus sit assiste se **Resp̄o.** ante oculos dei. Si enim quis iudicem suum uidens uel p̄ncipem. et loquens cum eo. no' sibi credit licitum ee uagari octo. et alium aspice dum s̄ loq̄tur: q̄nto magis qui accedit ad dñm. nusqm̄ debet moueri octm̄ cordis. s; intentus ee in eum q̄ scrutatur renes et corda. ut impleat illud qd̄ sc̄ptum e: leuantes sc̄as manus sine ira et disceptatione.

Si possibile e obtinere **Int̄o.** hominem ut in omi t̄p̄e et loco no' uaget mens sua: uel quom̄ id fieri potest. **Responso.**

Quia possibile e. ostendit ille qui dixit. Oculi mei semp ad dñm. Et it̄um. Si uidebam dñm in aspectu meo semp: qm̄ a dextis e m̄ ut no' comouear. Quom̄ aut̄ possibile sit: p̄dixim'. Id est si no' demus am̄e nr̄e oclum: s; omi t̄p̄e de deo. et opib' ac b̄nificijs ei et domis cogitemus: et hec cum

confessione grarum actionis sep
uoluam' in mte: sic sup' septu' e'.

Quid e' psallite sapienter. **Int.**

Quod e' in omib' cibis gustus. **R.**
Gustu enim unum qd'q' di
noscat' cui' saporis sit: hoc e'
in ubis sc'e septu' puidencie se
sus. fauces enim inqt' escas gu
stabit: sensus aut' uerba disc
net. Siqs g' ita animum intendat
in singula uba psalmoz sic gust'
intentus e'. ad discretionem sapo
ris ciboz: iste e' qui complet h
qd' dicit' psallite sapienter. **Int.**

Qua mensura tempore debet
potestatem dispensationis sue?
cui cellaru' cura commissa e'.

Erga eum qdem qui ei **Resp.**

credidit huiusmodi dispen
sationem: meminisse debet dñi
dicentis. No' possum ego a me
ipso face' quicqm'. ad cetos u' sol
licite scire debet. qd' utiq' un
quisq' op' habeat: ut compleat
illud quod septum e'. Diuideba
tur unicuiq' p' ut opus erat.

Eadem ratio obseruari debet ab
omibus quib'cumq' aliq' muni
steru' uel dispensationis sollici
tudo comissa est. **Interrogatio.**

Que sententia obseruabitur

erga dispensantem. si aliqd' scdm
plone acceptione: uel p' conten
tionem faciat? **Responsio.**

Apto p'cipiente aliquo qd' e'.
ne quid facias scdm fauo
rem ut in altam parte' declina
do: aliquo aut' dicente. qa' siqs
uidetur contentiosus ee'. nos
talem consuetudine' no' habem'
neq' ecclia dei: siqs hoc fac': no
teatur usqueq' corrigat'. Verun
tamen oportet summa diligen
tia e' p' batione discutere e' confi
dare. ad qua' parte' un'quisque
apt' sit uel oportun'. i' ita ei in
iungi qd'cumq' illud e' opis uel
officiu'. ut neq' illi qui in iungit
ex hoc ipso conde'pnent'. qd' non
aptum alieni officium in iun
xerunt: et inueniant' mali ee'
dispensatores. siue amarū. siue
mandatoz dñi: neq' illi ipi' qb'
in iungit' occasionem peccati ex
hoc habere uideantur. **Interrogatio.**

Si aut' neglexerit dare fr'i.
quod opus est? **Responsio.**

Manifesta e' de hoc sententia.
ex ipis dñi uerbis dicentis. Dis
cedite a me maledicti in ignem
eternum. qui p'parati e' diabolo
et anglis ei'. Esurui enim: i' no'

dedistis in manducare. Sitivi.
et non dedistis in bibere: et cetera
que sequuntur. Et quia maledictus
est omnis qui facit opera domini negligenter.

In perfectis mandatorum. **Inter.**
Dei una mensura est omnium: an alii
amplius. alius minus debet aliquid?

Quia non sit una mensura. **Respon.**
Quia in omnibus quia alii plus
creditur. alii minus. manifestum
est ex ipsis verbis domini: nunc quidem
dicentis. Aliud semine cecidit super
terram bonam: et hic est qui audit
verba mea et intelligit. et fructum
affert. aliud centesimum. et aliud
sexagesimum. aliud tricesimum.

Hoc idem autem. etiam his qui in
suscipere inveniuntur: cum dicitur. alii
quidem datas esse quinque minas.
alii duas. alii unam. **Interrogatio.**

Si oportet equaliter haberi eos
qui plus proficiunt. et eos qui minus?
Illud observandum est in hoc. **Respon.**

quod de remissione peccatorum dominus sta-
tuit dicens. Remissa sunt ei peccata
multa: quoniam dilexit meum. Cui
autem parum remittitur: parum di-
ligit. Et iterum quod de presbiteris apostolus
statuit dicens. Qui bene presbiter
presbiteri. duplici honore honorentur
maxime qui laborant in verbo

et doctrina. Hoc in omnibus huius-
cemodi causis observari conse-
quens puto. **Interrogatio.**

Quod si contristatus est qui minus
honoratur. cum preferri se uiderit
eum qui in timore domini procedit:
quomodo eum habemus? **Respon.**

S qui talis est. certum est quia ma-
lignitatis vitio non caret: secundum
euangelii parabolam. in qua dicit
dominus ad eos qui contristati sunt. quia
equaliter cum ipsis honorati sunt alii.
An odisti tuus nequam est. quia ego
bonus sum. Et manifesta est de
his talibus dei sententia. que dicitur
per prophetam. ad nichilum deductus
est in conspectu eius malignus: timens
autem dominum magnificat. **Interrogatio.**

Anima post multa peccata. et per
multas vite miseras: quomodo
timore. et qualibus lacrimis debet
recedere a peccatis: et quali spe
et affectu accedere ad dominum. **Respon.**

Primo quidem odisse debet
villam suam prorem notabi-
lem vitam: et ipsam memoriam
eius perhorrescere atque execrari.

Scriptum est enim. Iniquitatem hodie
habui et ab hominibus sum:
legem autem tuam dilexi. Deinde
ut maiorem timorem habeat:

magistro utatur ignis etiam me-
tu: et pene perpetue. S; et lacrimarum
tempus agnoscat per penitentiam: sic
dauid docuit in sexto psalmo.
purgationem peccatorum fieri pos-
se ubertate lacrimarum in san-
guine xpi per potentiam misericordie
ei: et multitudinem miserationum
dei qui dicit. Quia si fuerint peccata
ueratantum phenicum: ut niuem
de albabo. Si autem fuerint ut coctus
ut lanam candida efficiam. Et
per hoc recepta uirtute et facultate
placendi deo: dicit. Conuersasti plac-
tum meum in gaudium meum: et diru-
pisti saccum meum. et percussisti me
leticia: ut psallat tibi gloria mea. Et
ita accedens ad deum psallet et
dicit. Exultabo te domine quoniam suscep-
isti me: et non letificasti inimicos
meos super me. **Interrogatio.**

Quoniam scriptum est redemptio anime
auri diuitie eius: nos quibus non
accidit dissipare per anime redemp-
tione diuitias: quid faciemus?

Si quidem uolumus et non
possumus: memores sumus
responsionis domini ad petrum. cum
de hoc sollicitus esset. et diceret.
Ecce nos dimisimus omnia: et secu-
ti sumus te. Quid ergo erit nobis?

Respondit eis dicens. Omnis qui re-
liquerit domum. aut fratres. aut so-
res. aut patrem. aut matrem. aut
uxorem. aut filios. aut agros propter
me et propter euangelium: centuplum
accipiet. et uitam etiam possidebit.
Quod si per negligentiam accidit cui
quoniam amisisse diuitias. uel nunc
adhibeat propensius studium: ut
ex ope manuum languens neglec-
tum resarciat censum. Ad si nec
nunc quidem uel tempus nobis superest ut
uirtus ad huiusmodi ministerium:
solatur nos apostolus dicens. Non quod
que uera sunt: sed uos. **Interrogatio.**

Siquis audiens sermonem domini
dicentis. quia seruus qui cog-
nouit uoluntatem domini sui et non
facit secundum uoluntatem eius. plagis
uapulabit multas: qui uero non cog-
nouit et facit digna. uapulabit
paucis: negligat et dissimulet
scire uoluntatem domini. habet aliquod
excusationis. **Responsio.**

Manifestum est qui eiusmodi est.
quia simulat ignorantiam: nec
ullo genere effugiet peccati sententiam.
Si enim non uenissem inquit et locu-
tus eis fuisset: peccatum non haberet.
Illic uero excusationem non habent
pro peccato suo. Sic ergo sancta scriptura omnibus

et ubiq; uoluntate dei denuntiat: ut no int eos qui ignorant iste talis iudicet: s; cum illis magis de quib' scriptum e. Quia sic aspides surde & obturantes aures suas. ne exaudiant uocem incantantum: et curent medicamento qd componit a sapiente. Verum is qui prest. i uerbi dei minister exhibet. si neglexit annuntiare unicuiq; & intumare de singlis: uelut homicida iudicabitur animarum. scdm scripturas. **Introg.**

Sis qui fac uoluntate alicui: pariceps eius e uel socius. **Resp.**

Si credimus dno dicenti. qui fac peccm seruus e peccati. et rtm. uos ex patre diabolo estis. et desidia patris ur'i facere uultis: scimus qa no solum socium et participem. s; dnm s ac patre ascribit eum cui opus fac. Testatur aut & de his ap'ls dicens. An nescitis. cui exhibetis uos. serui estis ei cui obeditis. siue peccati in morte. siue obedientie ad iusticiam. **Introgatio.**

Sis qui consentit altius peccato: etia ipe peccati reus est. **R.**
Hec sententia manifesta e ex uerbis dnm ad pilatum

dicentis. Qui tradidit me t. mai' peccm ht. Manifestum nanq; e ex hoc: qd & pilatus acquiescens his qui tradidant dnm peccm habebat: licet minus qm illi. Ostenditur aut hoc etiam in eo qd adam acquiescit eue. uel sentat ei que acquererat serpenti. Null' aut ex ipis aut innocens iudicatus e: aut unpunit' abscessit. S; et ipa dei indignatio que adus eos habita e: hoc ipm indicat. Cum enim adam p excusatione sua obieisset. quia mulier qm dedisti m. ipa m dedit & manducaui: quia audisti inqt dms uocem mulieris tue. i manducaui de ligno de quo pcepam t. ne de solo ipo manducares: maledicta tra in opib' tuis. **Introg.**

Si oportet peccantib' fr'ibus silere: et quiescere. **Respnsio.**

Quia no oporteat. manifestu e ex ipis dnm pceptis: quib' in uent' quide docet testamto: angues pximum tuum & non assumes ex eo peccm. in euglio aut dic. Si peccauit uirte frat' tuus. uade et corripe eum int' te et ipsum solum. Site audierit. lucratus es fr'em tuum. Si

u'te nō audierit: assumes adhuc
tecum alium unū aut duos: u'
in ore duoz aut tūm testium
stet omē uerbū. Si autē et ipōs
nō audierit: dic ecclie. Si uero
nec eccliam audierit: sit tibi
sic gentilis & publican'. Quā
tum autē sit cūmen hui' peccā
dinoscitur: p'mo quidē ex sen
tentia dñi qua dicit: qui incre
dulus ē filio. nō habebit uitā
eternam. s; ira dei manet sup eū:
tum deinde ex his hystorijs q̄
in uetā uel nouo testamto re
feruntur. Nam achar ille cum
furatus ēt aureā regulā. sup
omēm pplm facta ira dei. Et qui
dem ppls peccm qd cōmiserat
ignorabat. usqueq̄ manifestū
ē. Et p̄tulit cum omī domo sua.
horrendum illum ac famosissi
mum intūm. S; & behi sacdo.
et quidem cū nō siluisset pec
cantib' filijs qui erant filij pe
stilentie: immo & frequentē cō
monens: & castigans eos. dices
nolite filij nō bene ego audio
de uob': et cetera que & peccm
anguerent. uel dei iudicium
cōmonerent: tam qm nō uin
dicant. neq; zelo dei adūsus

eos motus ē: in tantum iracun
diam dei puocauit. ut etiā uni
ūsus ppls paritē cum filijs suis
extingueret. & arca testamti ab ali
enigenis rapetur: et ipē insup
omib' subūsis. miseranda mor
te corrueret. Qd si uel in pplm
ignorantem de uni' peccō. uel in
patre qui cōmonuerat et corri
puerat filios p peccō tanta dei ira
cundia accensa ē: qd spandum ē
de his qui cognoscunt alioz de
licta et reticent: nec quālecūq;
adhibent correptionē: Quos uti
que cōueniret. obseruare illud.
qd ap̄ls ad corinthios dicit. q̄re
non potius luctum habuistis.
ut tollerēt emedio urī: qui hoc
opus fecit. Et reliqua. Vel illud.
Et ecce enim hoc ipm scdm dñm cō
tristari: q̄ntam opatum ē uob'
solicitudinē. s; excusationē
s; indignationem. sed timorē
s; desidiūm s; emulationem.
s; uindictam. S; n̄ et metuere
debent ne forte etiam n̄c simi
lem uecāb' intūm sumant.
hij qui similitē negligunt. im
mo & ḡuozem: quanto sp̄ne
legem x̄ p̄uiciosius ē: quam
legē moysi. Et his competit

illud aptari. qđ dicitur. Septies ui-
dicatum ẽ de lamec. de lamec uero
septuagies septies. **Interrogatio.**

Cur aliquociens anime etiam
si noñ satis agat. sponte tamẽ
quodã genere incidit ei. dolor
quidã cordis et compunctio ti-
moris dei. aliquociens tanta secu-
ritas. et negligentia animum tenet.
ut etiã si cogat se homo. n̄ possit
dolorem aliquẽ. uel compuncti-
onem cordis assumere. **Responsio.**

Huiusmodi compunctio ex
dei dono uenit ad puocan-
dum desiderium. ut degustas aia
dulcedinem huius compunctionis
uel doloris. puocet et inuocetur
ad imitandã similem gram. Oste-
ditur etiam. qđ si datur noñ satis
agnib. qñto magis dabit et his
qui desiderant et laborant semp
ẽ in compunctione timoris dei.

Et ut sint in excusabiles. qui per
negligentiã. istam gram pduit.

Quod uero aliquociens compellimur
nos metipos et noñ possumus
obtinere. indicatur ex hoc qđ
in alio tpe mltam negligimus.

Noñ enim possibile ẽ. ut is qui ne-
q; meditationib; neq; institu-
tionib; diuinis se ipm iugitẽ

excuit. subito ueniat ad orõ-
nem. et continuo obtineat qđ
requirit. S; et ostendit p hoc.
huiusmodi animam alijs uicijs
uel passionib; pgrauari. quoz
dnatione ea que uult habe noñ
pmittit. scđm illud qđ et apłs
tractat dicens. Am̄ et ego car-
nalis sum. uenundatus sub
pecco. Noñ enim qđ uolo ago. s;
qđ odi hoc facio. Et rursum. Illic
aut iam noñ ego opoz illud. sed
qđ habitat in me peccm. Qđ et
ipm pmittit nob dñs p nra uti-
litate puenire. ut p hec ipa q
cont uoluntate anima patit.
corrigat aliquo. et conuertatur
ad eum qui releuet eã ab hoñib;
suis. et cognoscat tandem semet
ipsam ac resipiscat. et intelligat
qđ laqueis diaboli capta detinetur.

In quos sua qđdem sponte incidit.
s; iam quasi captiua noñ que uult
agere. s; qđ odit illud fac. S; si con-
uertatur ad dñm qui liber eam de
corpore mortis huius. statim inue-
niet misericordiam. si integre et ex
corde peniteat. **Interrogatio.**

Quom qđ dignus efficiat. par-
ticeps fieri sps sc̄i. **Responsio.**

Dñs nr̄ ih̄s xps docuit dices.

Si diligatis me: mandata mea
seruate. Et ego rogabo patrem
mum. et alium paracletum dabit
uobis: spiritum ueritatis que hic mun-
dus non potest accipere. Donec ergo
non seruamus omnia mandata
domini. nec sumus tales ut ipse de
nobis testimonium ferat dicens:
quia uos non estis de hoc mundo:
spiritus sancti participium habere non possu-

Qui sunt pauperes spiritu. **Int. Imus.**
non dicente aliquo **Respon.**
quidem. quia uerba que locu-
tus sum uobis spiritus et uita sunt: aliquo
autem quia spiritus sanctus ipse uos docebit
omnia. et commonebit uos omnia que
dixi uobis: non enim loquetur a se.
sed omnia que audiet. hec loquetur.
isti sunt pauperes spiritu: qui non alia cau-
sa pauperes sunt: nisi propter doctrinam
domini dicentis: uade uende omnia
que habes: et da pauperibus. Si autem
quis etiam quacumque ex causa im-
positam sibi paupertatem. secundum uo-
luntatem domini dispenset et ferat
sic ille lazarus. etiam iste ab ea-
ritudine non erit alienus: domino
percipiente. nolite solliciti esse quod
manducetis. uel quod bibatis. uel
quid induatis. **Interrogatio.**

Vsq; ad quem modum est obser-

uatio mandati: uel quomodo im-

Mandati **Respon.** **Imple** potest
quidem obseruatio est: usque ad
mortem. ad impleri autem potest.
per hoc quod habet unusquisque desiderium
et amorem dei. Dominus enim cum ex-
clusisset sollicitudinem sancti: coniu-
git statim promissionis spem dicens.
Sicut enim pater uoster quid uobis opus
habet. antequam peccatis. Sed et apostolus
dicit. Quia nos in nobis ipsis respon-
sum mortis habuimus. ut non simus
fidentes in nobis: sed in deo qui sus-
citatur mortuos. Secundum propositum
ergo nostrum et animi preparationem co-
tidie morimur: uoluntate autem
dei reseruamus. Propter quod et apostolus
cum omni fiducia dicebat. Ut mo-
rientes: et ecce uiuimus. Iuuat autem
huiusmodi propositum etiam circa
mandata dei ardentior animus:
et desiderium in satiabile. Quo quod
constringitur: non habebit otium nec
tempus occupari erga corporales usus.

Si ergo neque solli **Interrogatio.** **Uel act?**
ritudinem habere oportet de
necessariis usibus ad uitam: et
aliud preceptum est domini dicentis.
operamini cibum qui non perit: super-
fluum est manibus operari. **Respon.**
ipse dominus in alio loco preceptum

suum explanavit. Nam u' q'dem
 dix' no' oportere queri aliqd ad ui-
 tam. cum dic' nolite querere q'd
 manducetis. aut q'd bibatis. hec
 enim omia gn's inquir' addidit.
 Querite aut' regnum dei & iusticia'
 ei'. & quom' oporteat queri' indi-
 cavit. Cum enim dixiss' nolite op-
 ar' cibum qui p't' addidit. s; eu'
 qui p'manet in uita' et'nam. Et q'd
 hoc eet. ip'e in alio loco ostendit
 dicens. Neus cibus e' ut faciam
 uoluntate' ei'. qui misit me pat'is.
 Uoluntas aut' pat'is e'. esurientibus
 cibum dare. sicientib' potum: nu-
 dos op're: et cet'a hui'modi. Tum
 deinde necessarium e' & apl'm imi-
 tari dicentem. Omnia ostendi uob'.
 qa' oportet nos laborantes suscipe
 infirmos. Et cum r'um dic'. Ma-
 gis aut' laboret un'quisq; mani-
 bus suis. op'ans q'd bonum est:
 ut possit imptari necessitate' pa-
 cienti. Cum g' hec ita nob' ut d'ns
 in eug'lio. uel ap'ls tradat: ma-
 nifestum e' quia p' nob' ip'is solli-
 cita ee' no' debemus. neq; labora-
 re: p'p't' mandatum aut' d'ni et
 p'p't' necessitates p'rimoz: i solli-
 cita ee' debemus & op'ari attenta:
 et maxime q'd d'ns in se ipsum

recipit. eaque in seruos suos feci-
 mus: et regnu' celoz p' hui'cemodi
 p'mittat obsequijs. **Interrogatio.**

Si q's in corde suo cogitet de ci-
 bis. tum deinde notet seipsum
 & anguat: si et hic quasi cogitans
 de talib' iudicandus sit? **Responsio.**

Si q'dem no' id t'p'is e' quo na-
 turaliter req'ere cibos. fami'
 necessitate' commonem: manife-
 stum e' id ee' uage m'is iudiciu'.
 et animi en'ga p'sentia affectum
 g'entis: et uoluntate' dei desidis
 ac remissi. Proximã tam' habet di-
 miscdiam: et p' hoc ip'o q'd seip'm
 anguit & notauit: nota c'minis
 excutur: si tam' seruet de cetero
 cogitationis lapsum. memor d'ni
 ei sermonis dicentis. Ecce sanus
 factus es: iam noli peccare. ne
 q'd tibi detius fiat. Si aut' id t'p'is
 sit quo naturalit' de cibus peten-
 dis comonem. mens aut' melio-
 rib' occupata inferiora sp'uit ac
 despicit: no' ratio ciboz notabit.
 s; contemp'tus laudabilis inuenit'.

Silicet nocturnã tunicã **Interrogatio.**
 habere altã. uel cilicium: uel
 aliam quamlibet? **Responsio.**

Cilicij quide' usus: habet p'p-
 um t'p's. Non enim p'p't' usu'

corpūs. s. p̄t̄ afflictionem ei in
uentum ē huicemodi indum̄tū:
et p̄ humilitate amē. Cum autē
duas tunicas p̄hibeat sermo
diuin⁹: quom̄ potest hoc susci
pi. n̄ ad eos usus de quib⁹ sup̄

Silicet ei q̄ **Int̄rogō** dixim⁹:
ministrat. maiore uoce: idest
cum clamore loqui. **Resp̄sio.**

Vocis m̄suram definit au
diendi modus. Si q̄ breui
or fuerit & p̄ssior uox. q̄m res
poscat: p̄pe ē ut murmur po
tius uel susurratio uideat q̄m
sermo. Si ū maior sit q̄m res re
quirat. cum possit audire ille
cui loq̄mur etiā sileuius loq̄
mur: hoc iam nō erit uox s.
clamor. qd̄ ē notabile: n̄ forte
grauior sit audit⁹ ei⁹ cui loq̄
mur: et necessitas nos cogat
ad clamandū. Propt̄ea enim
& de dño sc̄ptum ē: quia ihs
clamabat dicens. Si q̄s credit
in me. nō in me credit: s. in
eum qui me misit. Namare
enim d̄r p̄ his quoz int̄ior au
ditus. fundus & obturat⁹ erat.

Si q̄s die suo quo mi **Int̄rogō.**
ministrat in quoq̄na. labora
uit sup̄ uires. ita ut ip̄diatur

et nō possit etiam reliquis die
bus exercere opus suum: opor
tet impari ei huicemodi officio
am supra dixim⁹. **Resp̄sio.** **Sum⁹.**
quia is cui in uincta ē cura
opum & qui p̄est. considant⁹
obseruare debet uni⁹ cuiq̄: ut
uires. uel possibilitatē: et p̄ ut
quisq̄ aptus ē. ita etiam epus
in iungere. ne audiat & ip̄e qd̄
sc̄ptum ē. Qui fingis laborem
in p̄cepto. Ille tamen cui in iū
gitur contradic̄e nō debet: q̄a
obediencia usq̄ ad mortē serua
ri definita est. **Int̄rogatio.**

Et ille cui lana credita ē. q̄m
debet habere hanc curam: et
quom̄ obseruare eas q̄ opantur:
Lanam q̄dem tanq̄m **Resp̄sio.**
opus dei s. commissum: sorores
autē. ut absq̄ ulla contentione
seu p̄sonarum acceptatione: uni
cuiq̄ sorori op⁹ aptet. & compe
tenter in iungat. **Int̄rogatio.**

Si q̄s condēpnatus ē ut eulo
giam nō accipiat. & dic̄. q̄a si eu
logiam nō accepo nō manduca
bo: debemus eum audire. **Resp̄sio.**

Si q̄dem tantimodi ē culpa
p̄ qua condēpnatus ē. ū dig
nus sit etiam cibo uetari: p̄bet

ille qui p̄est. Si aut̄ a sola b̄ndicti-
one aliquis abstentus ē: et in-
dulgetur ei cibus: condepnat̄
aut̄ v̄ in obediens ē: etiā in hoc
contentiosi notam suscipe debz
et cognoscere qd̄ p̄ hoc nō curat
culpam. s; m̄taphicat delictum.

Quali timore. uel fide. **Introito.**
uel affectu: p̄cipe debemus cor-
poris v̄ sanguinis x̄ gr̄am. **Rz.**

Timorem quidē docet nos
ap̄ls dicens. Qui māducat
et bibit in digne: iudicium s̄
manducat et bibit. fidem ū edo-
cet nos sermo dñi dicens. hoc ē
qd̄ p̄ multis dat̄. hoc facite in
mei cōmemorationē. Et sermo
ioh̄is dicentis. Quia ūbum caro
factum ē. et habitauit in nob: et
uidimus gl̄iam ei. gl̄iam sic̄ uni-
geniti a patre: plenum gr̄e v̄ ue-
ritatis. S; et ap̄ls sc̄bens. Qui cū
in forma dei eēt. nō rapinam ar-
bitratus ē. eē se equalem deo: s;
semetip̄m exinamuit formam
serui accipiens: in similitudinē
hominū factus: v̄ habitu rept̄
ut homo. humiliavit semetip̄m.
factus obediens usq; ad mortē:
mortem aut̄ crucis. Qui ḡ fidē
habet his dictis. et considerat

magitudinē gl̄ie ip̄ius. et am-
miratur nimietatē humilitatis:
quom̄ tantus ac talis obediens
fuit patri usq; ad mortē p̄ nr̄a
uita: puto q̄a possit puocari ad
affectum v̄ dilectionem ip̄ius
dei v̄ pat̄s: qui unico filio nō pe-
perit. s; p̄ nob̄ om̄ib; tradidit illū:
et ad amorem unigeniti ei' eo
ampli' puocabit̄. quo eum ui-
deat mortē turpissimā p̄ nr̄a
redēptione tolerare: sic̄ v̄ ap̄ls
de eo dicebat. Quia caritas x̄
constringit nos: iudicantes hoc
qd̄ si unus p̄ om̄ib; mortuus ē.
ḡ om̄s mortui s̄. et p̄ om̄ib; mor-
tuus ē x̄ps: ut v̄ qui uiuunt
tam nō s̄ uiuant. s; ei qui pro
ip̄is mortuus ē. et resurrexit.
Talem ḡ affectum uel fidē p̄para-
re debet in animo suo. is qui
de pane et calice illo p̄cipit. **Intro.**

Quis ē bonus thesaurus:
et quis malus? **Responso.**

Prudentia q̄dem v̄ sensus.
Qui in xp̄o ē: et uirtus am̄i-
que ad gl̄iam dei p̄tinet: thesau-
rus ē bonus. Prudentia aut̄ et
sensus malicie: et in his sape
que d̄s nō uult fieri: thesaur̄
ē malus. Ex quib; p̄feruntur

secundum domini uocem. suo quoque tempore
utriusque fructus. uel boni uel mali
in operibus et uerbis. **Introgatio.**

Si bonum est penitus tacere. **Rz.**

Silentium et taciturnitas.
tunc bonum est: cum uel ad
personas. uel ad tempora aptatur sicut
a sancta scriptura edocemur: que dicit
aliquando quidem. quia qui intelligit
in illo tempore tacebit quia tempus malum
est: aliquando autem posui os meo cu-
stodiam. dum consistit peccator
aduersum me: obmutui et humili-
hatus sum et silui a bonis. Et ali-
bi. Quod si sedenti reuelatum fuerit:
pro taceat. Et iterum. Mulieres
uerbe in ecclesia taceant. Sed et alio
tempore his qui in continentem legitimum
hinc dicitur. Omnis sermo malus
de ore uiu non procedat. sed si quis bonus
est ad edificationem fidei. Necessa-
ria uero est taciturnitas. usquequiu-
cia si qua illa est lingue. uel sermo-
num temeritas resecet: et discat
oportune: et in tempore: et utiliter loqui.
ut sic scriptum est. sermo sale con-
ditus sit: ut det gratiam audientibus.

Si oportet tempore orationum. **Intro.**
uel psalmodiarum. loqui aliquem in do-

Proter eos qui **Responsio.**
ministerij sollicitudinem

gerunt: uel eos quibus discipline
cura commissa est: uel dispensationis
operum: qui et ipsi tam confidenter
agere debent. ut quod necessitas exi-
git hoc solum loquantur: et hoc ipsum
cum quiete et honestate. ne inter-
turbent aut offendiculum faci-
ant: ceteris silentium habere conue-
nit. Si enim prophetis in ecclesia dice-
ntibus apostolus dicit. quia si sedenti reue-
latum fuerit. pro taceat: quanto ma-
gis in tempore psalmodiarum uel orationum.
tacere et silentium agere cunctis
conuenit: nisi si que forte uel superius
diximus communis prudentie
causa. aliquid proloqui cogit. **Intro.**

Quomodo possumus timere iudicia dei?
Naturaliter expectatio **Responsio.**
omnis mali: timore incutit.

Ita namque bestias timemus et prin-
cipes: scientes immine ex his aliquid:
quod ad uite exitum pertinet. Si ergo credamus quia uere sunt
comminationes futuri iudicii dei:
et recordemur terribile illud futuri
examinis tribunal. timebimus

Quomodo lata **Intro.** **Iudicia dei.**
est porta: et spaciola uia: que ducit

Dominus pro **Responsio.** **ad mortem.**
multa clementia sua: et nominibus
et uerbis his utatur: quibus possit

nob in noticiam adduce dogma
ta uitas. Sic g hū qui ambulat
uia sua. si a recto itinere declinet.
qd certis lineis. ⁊ manifesto calle
concludit. spacia multa ⁊ uaga
nīte incedunt: ita ⁊ his qui ex
cesserit uia que duc ad regnum
celorū: multam latitudinē erro
ris incurrit: p qm ad pdicionem

Quom angusta **Intro** puenit.
porta. ⁊ arcta uia ē. que duc ad ui

Et hic similit **Respsio** **Itam**.
angusta ⁊ arcta hoc indicat:
quia uia hec. id: uita nra: angu
statur ⁊ coartatur in tribulatio
nib. Constringim enim ex utq
parte: nos qui iter agim ne pr
sus in aliud aliqd declinem. Pe
riclū enim ē in neutramlibet
partem declinare. sic in exigui
pontis transitu: ubi ex utraque
parte eum qui forte declinauit:
concreta fluminis unda rapiat ⁊
auferat. Proptēa g scriptum ē. Ne
declinauis in dextram: neq; in
sinistram. ⁊ dauid ait. Juxta se
mitam scandalum posuer in.

Avaricia usq; ad **Introgatio**.
quem modum diffinitur: **Res.**

Cum tnsgressus qs fuit modū
legis tantum. qd designat

scdm uetus eqdem testamētum ī
eis qui plus se diligunt: qui pl
in pecunia uel in necessarijs: de
se s solliciti qm de pximo. Scriptū
ē enim. Diliges pximum tuū
sic te ipsum. Scdm euglium ū.
siquis plus sollicitus sit qm de
psenti die. sui uidelicet causa
corporis: iste sine dubio audiet.

S tulte ac nocte reperent abste a
numam tuā. Et que pparasti: cu
ius er: Quib' addidit dñs dices.

I ta erit ⁊ is qui s thesaurizat:
et nō ē in dñm diues. **Introgatio**.

Quid ē pperam agere? **Respsio**.

Quicquid nō ppe usus neces
sarios. s; uel ornatus causa
uel decoris alicui' fit: hoc ē ppe

Divis ē qui ab **Intro**. **Ita age**.
aplo dñ habitus ordinatus: **Res.**

S qui scdm ppositum uni' cuiq;
honestus ē usus. uel scdm locū.
uel scdm tps. ul scdm psonā. Nō
enim idem usus ēē homini pot.
in tpe hiemis ⁊ in tpe estatis:
neq; idem habitus opantis ⁊
qescens: nec militis idem ē ⁊
puati: neq; idem uiri qet muli.

Siqs piosas **Introgatio** **Res.**
uestes abiciat. ipā aut indum
ta uiliora quib' utatur ul calcia

Intam

ita composita utatur ut studeat de corem inde aliquē cape: peccat. aut uicio aliquo id face putandus est. **Responſio.** —

Qui uult p̄ decorem habitus placere hominib: manifestū ē cum hui' uicij egritudine laborare id ē hominib' placendi: et certum ē mentē ei' a deo longius euagari. S; et hoc ip̄m ē p̄perā agē: cum indumentis uel calciamentis nō usus causa utit. s; decori.

Quid ē racha? **Interrogatio.**
Provincialis id: gentis **Respon.**
illi' sermo ē: uelut cōuicij lemons: qui domesticis et his qz fiducia quis gerit dici solet.

Quid ē quod dicit ap̄ls. **Interrogatio.**
nō efficiamur inanis gl̄ie cupidi: et it̄m nō ad oculū seruientes. quasi hominib' placentes. Quid ē inanis gl̄ie cupidus: et q̄s hominibus placens? **Responſio.**

Quid quidē inanis gl̄ie cupidus ē. qui p̄t solā gl̄iam sc̄li. id: p̄t eos qui uident uel audiunt de se aliqd. qd uel laudare possunt uel admirari fac' aliqd uel dic'. Hominib' aut placens ille ē: qui ad uoluntatē alicui' hominis ut placeat ei fac' aliqd

uel dic': etiam si indignum sit et iuriosum hoc ip̄m qd facit.

Quid ē inq̄namentū **Interrogatio.**
carnis. uel inq̄namentū sp̄s: et quom̄ ab his mundari possumus: et que ē sc̄ificatio: et qm̄ eam possum' obtinere? **Responſio.**

H quoniam carnis ē cōmisci his. qui illicita et nefanda committunt. Sp̄s aut inq̄namentum ē. cum indifferentē habem' commisceri eis: qui deside impie sentiunt. Emundam' aut ab his: cum implem' qd ap̄ls dicit: cum ei' modi nec cibum sumere: et quecuq; his similia statuit. Vel certe cum illud patimur in corde nō. qd ait dauid. Tristitia tenuit me: p̄ peccorib' delinquentibus legem tuā. Vel cum ostendimus talem nram d̄ficiam: q̄le corinthij ostender' cum obuiungat s̄ a paulo. cum erga eum qui peccauit in discrete eger': cum dicit. In omib' exhibuistis uos castos eē negotio. Sc̄ificatio aut ē adherere deo ex integro: et sine aliq̄ inq̄missione omi t̄p̄e sollicitum eē. et studium gerere placendi ei: qm̄qdem neq; pollutū aliqd in domus dei offerri potest

uel scificari: neq; rursum qd
semel oblatum e deo & scificatu.
ad comunem humani ministij
usum adduci potest. Alioquin:
et saclegum e & impium. **Int.**

Qvis e mundus corde. **R.**
Qui se ipm no rephendit. ut
quia pua ricatus sit man-
datum dni: uel contempserit:
uel neglexerit. **Introgatio.**

Quom potest aliqs odium
habere adus sus peccm. **Respsio.**

Semp ex his que triste et
infaustu finem hnt. odiu
nascitur hominib. adus sus eos
qui causa s huicemodi negocij
exant. Siqs g certus sit qnto-
rum & qlum maloz causa nob
fiunt pecca: sponte & sine ulla
comonitione ex intimo affectu
odium ei adus sus ea nascet: sic
ostendit ille qui dicebat. Iniq-
tatem odio habui. **Introgatio.**

Quom potest aliqs ex amo
& affectu face mandata dni:

Naturalit delectamur **Respsio.**
His que bona s et plunt.
Si g credimus de his que pmis-
sa s: ex eo ipo qd spamus. inse-
retur anime affect: & desidiu:
ad explenda ea quib' id conseq

possimus qd desidamus. Siqs
g odio habuit & execrat' fuit
iniquitate: et emundauit se ab oi
pecco. ex q sic corpus a languore
delectationem no habet cibi: ita
et anima pecci morbo. no habet
desidiu euga mandata dni:
si recorder' quia mandata dei
uita etna e: & omib' qui custo-
diunt illa pmanet ad impletio
pmissoruz: potest p hec nasci
ame affect: ille de quo dr. Judi-
cia dei uera: iustificata in seme-
tipa: Desidabilia sup aurum &
lapidem piosum multum: et
dulciora sup mel & fauum. Na
et seruus tuus custodit ea: in
custodiendo illa. retribucio mta.

Que e mensura in **Introgatio.**
caritate dei. **Respsio.**

Ut sup uires quis semp exte-
dat amam suam ad uolunta-
tem dei: pspiciens et desidans
ea. que ad glham dei panent.

Quom quis obtineat. ut **Int.**
possit habere caritatem dei. **R.**

Sigrati et fideles existamus
euga beneficia ei: qd etiam
in multis amalib' fieri uidem'.
Nam & canes utdum diligunt
eos: qui s cibum pbent. Set et

ysaias hoc die. cum arguit in
gratiam gentem ex psona dñi.
F ilios genui & exaltaui: ipi autē
spreuerunt me. agnoverunt bos posses-
sorem suum: et asinus p̄sepe dñi
sui: isrl̄ ū me nō cognovit: et
ip̄s m̄s. me nō intellexit. Sic enī
boui & asino p̄ eo bñficio quod
pascitur. dilectio spontanea nas-
citur erga pastorem: ita etiam
nos si gratie et fidelit̄ bñficia dei
suscipiamus. sine dubio dilige-
mus bñficioꝝ p̄bitorem: et absq̄
doctrinā. naturali q̄dam instinc-
tu in ei' concitabimur affectum:
sicutamen sanitas sua. amē p̄stolit.

Dixit s̄ iudicia. eē in nob̄ **Int̄.**
caritatem dei: **Respon̄sio.** —

Dixit dñs docuit dicens. Si di-
ligas me: mandata m̄a serua.

Quid ē seipm̄ dilige? **Int̄** **Int̄.**
uel quom̄ uicium suum cognos-
cit. qui se ipm̄ diligit? **Respon̄sio.**

Multa abusive dicunt̄. sic et
illud. Qui amat amā suā:
p̄det eam. Et qui odit amā suā
in hoc mundo. in uitam et̄nam
seruabit eam. Philaustus autē
d̄r: qui se ipm̄ diligit. Intelligi
ū potest. is q̄ talis ē hoc modo.
si ea que fac̄ p̄ semetip̄o facit:

etiam si uideant̄ scdm̄ manda-
tum dei eē que fac̄. Qui enim p̄
sua requie patit̄ aliqd̄ de eē ne-
cessaria uel usib' fr̄m: siue eoz
que ad amā necessaria s̄ siue
ad corpus: hic manifeste phi-
laustus id: seipm̄ diligens dep̄-
henditur: cui' uicij finis int̄tus

Quom̄ apparet qui di **Int̄** **Int̄.**
ligit scdm̄ mandatum dñi: et
quom̄ arguitur qui nō diligit:
Caritatis. duo ista p̄cipua **R̄.**
signa s̄: cum conditamus
et grauit̄ ferimus in his in qb'
leditur ille que diligitur: et cū
uel sc̄as agimus ut nō fiant:
ut gaudem' si p̄ ueniunt aliqua
in quib' utilitas uel p̄fectus est
ei' qui diligitur. beatus ḡ ē qui
luget sup̄ eum qui delinq̄t: cui'
uidet uite in minere p̄ictm̄: et
gaudet p̄ eo qui p̄ficiat: et suum
lucrum deputat p̄fectum p̄cumi
sui. Contestatur autē hoc ipm̄ me:
ap̄s dicens. Si patitur unū mē-
brum: compatiunt̄ om̄ia m̄bra.
Quod utiq; scdm̄ racionem carita-
tis x̄ dicebat. Et si glorificatur
unum m̄brum: congaudent oīa
m̄bra. Qui autē talem nō habet
affectum erga fr̄m: certum ē

34
quod non secundum caritatem diligit
proximum suum. **Interrogatio.**

Qui sunt inimici quos diligere
debemus: et quomodo diligemus
inimicos nostros. praestantes eis bene-
ficia tantummodo. aut etiam affectum
eis exhibentes. et si hoc possibile.

Responsio. **Et fieri.**
Inimici proprium est
insidiari. et ledere. Et ideo omnis
qui quoque modo ledit aliquem. ini-
micus dicitur. maxime autem hi qui
peccant. Isti enim quod in se est ledunt
diversis modis et insidiantur. uel
in his qui se uident. uel his qui
simul uiuunt. Et quoniam ex corpore
et anima constat homo. secundum animam
quodam diligamus angustantes. co-
monentes. et omnium ad conuersionem
eos prouocantes. secundum corpus
uero praestemus eis beneficia. et misericordiam
si indigent uictu. quoniam nemo du-
bitat quod caritas in affectu ita sit.

Quod autem possibile sit. docuit dominus
per caritatem dei patris. et per suam
obedientiam usque ad mortem. quoniam
utique per inimicos adhuc et impijs
nobis sustinuit. sic et apostolus testatur
dicens. Commendat autem suam carita-
tem deus in nobis. quia cum adhuc
peccatores essemus. christus pro nobis mor-
tuis est. Sed et nos ad hoc ipsum

cohortatur dicens. Estote imitato-
res dei sicut filij hominum. et ambulate
in dilectione dei. sic et christus dilexit
nos. et tradidit semetipsum pro nobis.
hostiam et oblationem deo. Numquam
autem percipet hoc iustus et clemens
deus. nisi utique etiam possibilitate
nobis donasset. In esse enim hoc na-
ture nostrae ostenditur. cum etiam
bestijs uel animalibus erga eos qui
beneficij aliquid praestant inest naturalis
affectus. Quis autem tantum bene-
ficij amicus praestat quantum inimicus.
cum nobis causa beatitudinis effi-
ciatur illius quam dicit dominus. beati-
tatis cum persequerentur uos et ex-
probauerunt. et dicent omne malum
aduersum uos. inuidentes propter me.
gaudete et exultate. quoniam merces
uestra multa est in caelis. **Interrogatio**

Quid est quod dicit apostolus. irascimini.
Qui et nolite peccare. et sol non
occidat super iracundiam uestram. cum
alibi dicit. omnis amaritudo et
ira et indignatio auferatur a uobis.

Responsio. **Interrogatio.**
Arbitror in hoc loco
apostolum secundum imitationem domini
hec locutum. Sic enim in euangelio
dominus dicebat. audistis quia dictum
est illud. uel illud. et addidit dicens.
ego autem dico uobis hoc uel hoc.

ita etiam hic ap[osto]l[us] cum p[ro]p[ter] me-
miniss[et] antiquitatis. p[ro] hoc q[uo]d d[icitu]r
irascimini et nolite peccare. pau-
lo post addit q[uo]d exsecretur. et q[uo]d
nob[is] conueniret dicens. Omnis a-
maritudo. et ira et indignatio. et
clamosus auferatur a uobis. **Int[er]rogatio.**

Quid e[st] date locum ire. **Resp[onsio].**

Non resistere malo. sedm q[uo]d
sc[ri]ptum e[st]. qui te percussit
in dext[er]a maxilla. p[ro]be ei et alia.
et implere omnia que secuntur.
Vel illud. Cum p[er]secuti uos fuerint
in una ciuitate. fugite in alia.

Que e[st] differentia **Int[er]rogatio.**
amaritudinis. et furoris. et irri-
tationis. et ire. et clamoris. **Resp[onsio].**

Furoris q[ui]dem. et ire. differen-
tiam. p[ro]p[ter] in animo stare
et motu. Quia qui irascitur.
intra animu[m] suu[m] adhuc uicium
uolunt. sic ex hoc ip[s]o indicat[ur]
q[uo]d d[icitu]r. irascimini et nolite pec-
care. Qui u[er]o furit. ampli[us] aliq[ui]d
p[ro] motum gerit. furor enim in-
quit eis. sedm similitudinem
serpentis. Vehementius u[er]o furore
concitare. irritatio nominatur.

A maritudo aut[em] illa e[st]. cum ma-
licia in corde. etiam arte qua-
dam componit[ur] et armatur.

Quis e[st] q[ui] a d[omi]no b[en]edicit[ur] **Int[er]rogatio.**
pacificus. **Resp[onsio].**

Cui x[risti] adiutor e[st]. sedm q[uo]d
d[icitu]r ap[osto]l[us]. s[ic]u[m] x[risto] legationem
fungimur. tanq[ua]m deo exhorta-
te p[ro] nos. Obsecram[us] p[ro] x[risto]. recon-
ciliamini deo. Et it[er]um. Justifi-
cati g[ra]t[ia] ex fide. pacem habeam[us]
ad d[omi]n[u]m. Illa enim alia pax. re-
pudiata e[st] a x[risto] dicente. Pace[m]
relinquo uob[is]. pacem mea[m] do-
uob[is]. Non sic hic mundus dat.
etiam ego do uob[is]. **Int[er]rogatio.**

Quom[od]o conuerti quis potest.
et fieri sicut infans. **Resp[onsio].**

Ipsa lectio euangelij docet nos
omnem causam in qua hoc offe-
ditur. utine arrogantia[m] req[ui]-
ramus uel elationem. s[ed] eq[ui]-
tatem nature cognoscam[us]. et eq[ui]-
mus nos eis qui uident[ur] in fe-
riores. hoc enim e[st] p[ro]p[ter] infan-
tum. equales e[ss]e his quib[us] no[n]
nobilitate s[ed] etate iunguntur.
donec p[ro]cessu t[em]p[or]is et monitor[um]
neg[ati]ua. elationis inficiant[ur] ue-

Quid e[st] pruden[ter] **Int[er]rogatio.** **Ineuis.**
tem e[ss]e sic serpentem. et sim-
plicem sic columban[um]. **Resp[onsio].**

Prudens q[ui]dem ut serpens
e[st]. qui circum spectat et

confidat. que sint possibilis. & que honesta uel utilia puidens. doctrinam suam dispensat et aptat. ea arte qua suaderi auditores ad obedientiam possint. Simplex autem ut columba est: que nec in corde suo recipit cogitationem ulciscendi in eos qui se ledunt. sed semper manet in benefaciendo. secundum quod apostolus dicit. Vos autem nolite deficere. benefacientes. Dominus ergo ad predicationem mittens discipulos. hec eis precipiebat: ut sine dubio opus erat sapientia ad suadendum eos qui docebantur: et patientia aduersus eos qui insidiabantur. Ut sic ibi serpens prudentia intellexit quoniam personam ad persuadendum aggredi debet: eam scilicet que fragilior uidebatur ad persuadendum. que eam adeo abstractam peccato sauciaret: ita et nos personam. et mores. et tempus. confidare et eligere debemus: et omnium ita ordinare sermones nostros in iudicio: ut possimus abstrahere homines a peccato et sanare. **In.**

Quomodo debemus suscipere regnum dei sic infans? **Responsio.**

Si tales sumus ad doctrinam domini qualis est infans in discendo? **do?**

qui neque contradicit doctoribus. neque rationes et uerba componit aduersus eos resistens. sed fideliter suscipit quod docetur: et cum metu obtemperat et acquiescit. **Inuogatio.**

Domino dicente quia qui se exaltat humiliabitur. et apostolo precipiente nolite superbe sapere. et alibi. arrogantes. superbi. inflati. et ita. caritas non inflatur. Quis est elatus. quis iactans. uel arrogans. quis ue superbus. quis inflatus uel tumens? **Responsio.**

Elatus est qui se ipsum effert. per his que forte ei recte uel prope gesta sunt. et pro hoc magnus se uidetur. secundum illum pharisaeum. Qui et ipse inflatus dici potest: sic et corinthios arguit qui dicit. Et uos inflati estis. Iactans autem uel arrogans est. qui non acquiescit his que a patribus uel a maioribus instituta sunt pro utilitate communi: nec acquiescit uerbis apostoli dicentis: ut eadem sentiat. ut unum sapiatis. sed ipsam quandam uiam quasi iusticie ac scitatis inquit. Superbus est: qui etiam nichil in se uirtutis aut rectorum gestorum huius. elatus est et erectus: et uideri uult plus esse quam est. Sumit

aut huic ee potest etiam his q
inflatus dr. uel tumens. sedm qd
apls dic: sed inflatus nichil scies.

Quid e caritas no **Introgatio.**
de honestatur. **Responsio.**

Sic si quis dicat. de statu ho
nestatis sue no deductur.

Est enim quedam ipa honestas ei
atq; ornatus: ille sine dubio. p
quem singlas ei uirtutes enu
mavit apls. que singule honesta
quedam ei s v ornatus. **Intro.**

Scriptura dicente nolite gli
ari. neq; loqui alta. et aplo co
fidente. qa que loquor no sedm
dm loquor. sed sic in insipientia
in hac suba gliandi. Et rursum.
Factus sum insipiens gliando. Et
itum ipso dicente. qa qui gliat
in dno glietur. que e gliatio in
dno. et que gliatio culpabilis.

Apli quidem manifestum **R.**
e ippositum: qd adusum uicia
loquebat. No enim ut se ipm com
mendaret hec dicebat: s; ut quo
rundam insolentiam arroganti
amq; retunderet. Gloratio g in
dno e: cum quis ea que recte
gerit. no s sed dno ascribit dice. **O**
mnia possum s; in eo qui me co
fortat. Culpabilis aut gliatio du

plici ratione dinoscit: ut sedm
hoc qd dr. quia laudatur peccor
in desidijs ame sue. et qd glia
ris in malicia. qui potens es in
iniquitatem. uel sedm illud: cu
faciunt aliqd boni opis ut ui
deantur ab hominib; et p hoc
ipum qd uolunt laudari. glian
tur in his que fecer. S; huimo
di homines etiam sacrilegi de
signantur: cum gram data ipa
faciunt: et glam que deo de
betur in semetipos conute conat.

Qualem intellectum **Introgatio.**
uel prudentiam a deo pete de
bemus: uel quom ea possum
promereri. **Responsio.**

Intellectus qdem qs sit: ab ipso
dno p ipham discimus dicente.
No glietur sapiens in sapia sua.
nec glietur fortis in fortitudine
sua. nec glietur diues in diui
cijs suis: s; in hoc glietur qui
gliatur: intelligendo et agnos
cendo dnm. Et itum p aplm sic
dic. Sed intelligentes que sit uo
luntas dnm. Possumus aut hoc
modo promereri. si faciam qd scp
tum e: uacate et cognoscate qm
ego sum ds: et si credam ueru
ee omne uerbum dei. Si enim inqt

no crediditis: neq; intelligetis.

Sidns dat sapiam **Interrogatio.**
Et a facie ei' scientia et intel-
lectus e': et si alij quide' p' spm
datur sermo sapie. alij sermo sci-
entiae: quom' increpat dñs dice's.
qa' et uos adhuc insensati estis.
et no' intelligitis. et ap'ls culpauit
galathas insensatos. **Responsio.**

Si quis scit bonitatem dei uole-
tis om' homines saluos fie-
ri et magnificone' uirtutis ueni-
re: et studium sp's sc'i didicit.
qui unicuiq; diuidit gram dei:
iste cognoscat tantitatem intel-
lectus. no' ex culpa ei' descende-
qui dona distribuit: s; eoz qui
desidia et infidelitate sua id
suscipe no' merentur. Et ideo rec-
te culpatur insipiens ut insen-
satus. qa' uelut sole orto claudit
oclos suos ne uideat: sed ut tene-
bris ambulet. **Interrogatio.**

Si ab aliq' quid bñficij cōsequim':
quom' pot'imus et dño digne et
integre grās agē. et ei qui bñficia
p'stat? Quali m'sura uti debem'?

Si dñm **Responsio.** **In utroq;.**
auctorem et cōsumatore' omi-
um bonoz eē credam': eum u' p'
que' boni aliq'd cōsecuti sumus ut

ministrum dei grē et munus ag-
Quid e' dignū **Interrogatio.** **Inoscant?**
uel sc'm. qd' greci usyon dicunt:
et qd' e' iustum? **Responsio.**

Usyon quidem eē arbitror.
hoc qd' deo et debetur ab
inferiorib' deferri superiorib'. scdm
hanc ipam rationem qua emi-
nentiores uident': iustum autē
hoc qd' opis m'ito unicuiq; ret-
buitur. Et in illo qdem alio op-
amozum q'rumq; indicat' ob-
sequim': in hoc u' tam boni qm'
mali retribucio designatur. **Interrogatio.**

Quom' dat q's sc'm canib'. et mit-
tit margaritas ante porcos: aut
quom' accidit illud qd' additur:
ne forte conculcent eas pedib'.
et conu'si dirumpant uos? **Re.**

Manifeste nob' tradidit ap'ls.
ex his que aduersus iudeos tra-
didit dicens: qa' qui in lege gli-
aris. p' p'uaricationē legis dñm
ex honoras. In iuriam q' hanc
qm' p' p'uaricationem legis u'bo
dei inferre dicunt': h'ij de quib'
sermo e' phibet hic et abdicat
dñs: quia euenit ut etiā infi-
deles et no' credentes cum ui-
dent nos p'uaricari mandata.
concep'tum habeant religionis

et doctrine dñi: et ex ip̄is ar-
guant nos que sc̄pta s̄ in lege
nr̄a. ⁊ uelut rumpant nos ⁊ ex-
sufflent exprobrantes ⁊ stuta-
tes: tanq̄m legis ip̄e t̄nsgressores.

Quom̄ aliquo quidē **Int̄rogō.**

dn̄s p̄hibet sacculum ul̄ pam
in uia portari: aliquo autē die.
s̄ nunc qui habet saccul̄m tollat
similit̄ ⁊ pam: et qui nō hab̄
gladium. uendat uestim̄tum
suum ⁊ emat gladium: **Rz.**

Hoc explanat ip̄e dicens: q̄a
oportet adhuc compleri in
me: q̄d dictum ē. Quia cū iniq̄s
deputatus ē. Deniq; postq̄m cō-
pleta ē p̄ph̄ia de gladio: ait ad
petrum. Conuer̄te gladiū tuum
in locum suum. Om̄s enim q̄
accipiunt gladiū: in gladio
p̄ibunt. ita ut nō uideat̄ p̄cep-
tum ēē q̄d d̄r. nunc qui habet
saccul̄m tollat similit̄ ⁊ pam. s̄
p̄ph̄ia p̄dicentis: q̄a futurū erat
ut apl̄i obliti gr̄ie dñi. legis assu-
merent gladium. Ad autē uide-
tur quasi impatiuo modo dici.
p̄positiuo: hec uerbi figura in
sc̄pturis p̄ph̄icis satis frequent̄
inuenit̄. sic ē illud: fiant filij
ei orphani: et diabl̄s stet a dex-
tris

ei. Et multa similia. **Int̄rogatō.**

Quid ē panem substantiuum
da nob̄ hodie: q̄d in orōne dice

Cum opan. **Resp̄nsio** iuben̄s:
tes manib̄ memores sum̄
dñi dicentis: nolite solliciti ēē
amē uir̄e q̄d manduceatis aut
q̄d bibatis: et apl̄i p̄cipientis:
opamini ut habeatis un̄ p̄stet̄
necessitate paciēti: idē cū nō
ad ip̄os usus s̄ p̄ dñi mandato
opamur: q̄m dignus ē opari
mercede sua: tunc substantiuū
panem idē: qui uitam cotidianā
sube nr̄e s̄ferat a deo poscim̄:
et nō nob̄ ip̄is p̄sumim̄: ut ne-
cessitati in q̄ntum sufficiat sa-
tis fiat: ⁊ agnoscamus eum
qui sufficientiam p̄stat. **Int̄rogō.**

Si om̄i uolenti accedere ad
sorores. oportet indulgē: an cer-
tas quib̄q; ⁊ p̄sonis ⁊ temp̄rib̄:
uel quom̄ uisende s̄ sorores?

De his sup̄ius iam suffi. **Resp̄n.**
cient̄ dixim̄. quia nec uir ad
uirum accede utcumq; sine cau-
sa ex arbitrio suo debet: s̄ cum
om̄i obseruatione p̄bante eo
qui p̄est: idē ut uel p̄sit quis q̄
quē uidet. uel p̄ficiat ex eo. In-
tomagis enī mulieres id ob-

seruari conuenit maiore cau-
 tela. Si quis ergo meminit dñi dice-
 tis. q̄a de om̄i sermone ocioso re-
 demus rationē in die iudicij:
 timebit in om̄i negotio hanc se-
 tentiam. Acq̄escendum ē etiā
 sc̄o ap̄to dicenti. siue manduce-
 tis. siue bibatis. siue aliq̄d fa-
 ciatis: om̄ia in gl̄iam dī facite.
 Et it̄um. Om̄ia ad edificationem
 fiant. Nichil ḡ uel ociose uel in-
 ualid̄ agendum ē: sed certis q̄s
 et certo t̄p̄. et certo in loco: et cer-
 tis p̄sonis apparere: uel loq̄ deb̄.
 ut excludatur om̄is nefanda
 suspicio. et seruemus sine offensi-
 one eē apud om̄s: et ad edifica-
 tionem unicuiq̄ apparere. Seruē
 solum ad solam accedere: nulla
 religionis causa p̄mittat. Ueli⁹
 ē enim duo. q̄m̄ unus. Simul
 enim et fidelis ē: et t̄ra⁹ res
 geritur. Ne enim un⁹: quia si ce-
 ciderit nō ē qui erigat eum.

Si quis habet aliq̄d **Interrogatio.**
 unicuiq̄ qd̄ corrigere nō possit:
 et frequēt̄ notat⁹ in p̄s̄ p̄fic̄:
 expedit illum uic̄m̄ta: **Resp̄n.**

Et de hoc iam alibi diximus.
 quia oportet peccantes cor-
 rigere patienter: sc̄dm̄ eū quē

sup̄ ostendim⁹ modum a dñō
 positum. Ad si nō sufficit ei ad
 em̄dationem. sic illi corinthio
 obiurgatio hec que fit a plurib⁹
 gentib⁹ de reliquo et publicanus
 haberi debet. qui eimodi ē: q̄a
 parere quē dñs condēpnauit
 nulli tutum ē. maxime cum
 dñs dicat. q̄a expedit unicuiq̄
 ut unum oclm̄. aut unā manū.
 ut unum pedem p̄dat. et ita in-
 t̄ret in regnum: quā dum par-
 cit uni ex his membris. totum
 corp⁹ mittatur in gehennā ignis:
 uē ē fletus et stridor dentaū. S;
 et ap̄ts paulus testatur de his
 ip̄s: quia modicum feritū
 totam massam corrumpat.

Si quis constat qd̄ nō **Inter.**
 p̄mittatur facere illud qd̄ nō
 potest. apte et recte face⁹: de-
 bemus ei p̄mittere: **Resp̄n.**

Et de his iam dictum ē in
 multis. q̄a p̄p̄a uoluntate
 nulli q̄cqm̄ facere p̄mittendū
 ē: s; iudicio et p̄batione m̄t̄oz
 uel eoz qui p̄sunt. Qui aut̄ nō
 obtemperat his: sententiā p̄sum-
 tuosi et contradicentis excipiat.

Quom̄ debent fortiores **Inter.**
 infirmitates infirmoz sustinē.

Portare ē: tolerare et *Respñ.*
curare scdm qđ scđam ē. S
ipe infirmitates nr̄as tulit: et
egritudines nr̄as portauit. Nō
qđ in semetipm̄ suscepit infir
mitates: s; quia abstulit eas ab
his in quib⁹ erant et curauit
eos. Ita ḡ et hic penitencia int̄
ueniente curabunt infirmiore⁹
ex constantia et integritate for
tior. qui dicunt portare: id:
exportare. et auferre. infirmi
tates eorū qui in ualidi s̄. *Intr̄.*

Quid ē inuicē honera ur̄a por
tare: et qm̄ legem xp̄i ad imple
bimus hoc facientes? *Respñsio.*

Idem qđ insupiorib⁹ explanau
mus. Graua enim s̄ pecc̄a. que
trahunt am̄am in pfundū in
feri. Que a nob̄ inuicem auferi
mus et portam⁹: id: exportam⁹:
ad conuisionē puocantes eos q̄
peccant. Portare autē p̄ auferre
et exportare. consuetudo ē. etiā
ritu p̄ uincialium dici: sic et
ego sepe audisse me meminī.
Legem autē xp̄i replere illius qui
dic̄: nō ueni uocare iustos. s; pecc̄o
res in penitentiam. *Intr̄.*

Nō docente nos orandū ē.
ut nō intem⁹ intēptationem:

oportet orare nos ne accidat
nob̄ dolor: et corporis: uel si inci
dimus in eos. quom̄ oportet fer

Non discreuit *Respñsio.* *Intr̄.*
tēptationum q̄litatem. s; ge
neralitē p̄cepte orandum ē ne
intem⁹ intēptationē. Si ū in
derimus ut det nob̄ exitum
euadendi. et sustinere possimus
a dño posci oportet: ut possim⁹
implere qđ dictum ē. Quia qui
p̄ manserit usq; in finem: hic
saluus erit. *Interrogatio.*

Quis ē adūsarius nr̄: et qm̄
ei consentire debem⁹ in uia?

Hic specialitē dñs eum *Respñ.*
qui auferre a nob̄ aliqd̄ co
natur: adūsarium nominauit.
Consentam⁹ autē ei. si seruem⁹ pre
ceptum dñi dicentis. Si q̄s uo
luerit iudicio tecum contendē.
et auferre tunicā tuā: dimitte
ei et pallium. Ad et in om̄ib⁹
similit̄ obseruari oportet. *Intr̄.*

Si bonum ē statuere ad certū
q̄s. uerbi causa abstinere se a
tali uel tali cibo siue potu. dño
dicente: nō ut faciā uoluntatē
meā. s; uoluntatem ei⁹ q̄ misit

Om̄is huicemodi *Respñ.* *Intr̄.*
definitio. congrua ē. Quod

sciens dauid dicebat: iuravi & statui custodie iudicia iusticie tue. n̄ mee uoluntatis. **Intro.**

Siquis uoluntate peccauit con- dempnatur: an etiā ille qui p ignorantia extra uitate fuerit locutus aliquid? **Responsio.**

Iudicium dei etiam in his qui p ignorantia peccant manife- stum ē cum dicitur: quia qui nescit & nō fecit digna. plagis uapu- labit paucis. Ubiq; tam̄ digna gesta penitentia. uenue spem p̄

Siquis cogit **Intro.** **S**umit. tauerit tantum. face aliquid & nō fecit: si & ip̄e m̄dax iudi-

Si scdm̄ mā **Resp̄n.** **S**andus ē: datum ē qd̄ cogitauit face: nō solum ut m̄dax. s; ut cōtēp- tor a dño condepnatur. **Intro.**

Siquis p̄uentus fuit ut defini- at agē aliquid eoz que nō placez deo: quid oportet magis in irri- tum reuocare. qd̄ male fuit de- finitum: an timore. ne m̄dax sit implere peccm̄? **Responsio.**

Cogit & dicat ap̄ls. nō quod ex nob̄ ip̄is idonei sumus cogi- tare aliquid quasi ex nob̄: et dñs nichilominus q̄a nō possū ego a me facere q̄cqm̄. et rursum

uerba que ego loquor uob̄ a me ip̄o nō loquor. in alio loco. descendi de celo. nō ut faciam uoluntatem mea. s; uoluntate ei qui misit me pat̄s: peniten- tiam debet agē p̄mum q̄ ita aliqd̄ teme definiuit. q̄dcumq; illud fuerit qd̄ definitum ē: q̄a nec ip̄a q̄dem bona. p̄p̄a aucto- ritate & definitione face oportet. Nullo aut̄ magis. ea que nō placent deo statuere nō licet

quia aut̄ oportet in irritum reuo- cari quecuq; ex p̄sūptione cont̄ mandatum dñi statuunt. ma- nifeste ostendit̄ in ap̄to petro: qui temere q̄dem statuerat & dixit. nō lauabis pedes. m̄os in et̄num: audit aut̄ a dño de- finita sententia. q̄a si nō lauerō t̄ pedes nō habebis partē mecu.

Statimq; mutauit definitionē suā & ait. Dñe: nō tantum pe- des. s; & manus & caput. **Intro.**

Sis cui cōmissa s̄ que dño offerunt. necessitate habet im- plere mandatū illud quo dictū ē. om̄i penitēte da: et ei q̄ uult abste mutuum sumere nō aut̄.

Hoc qd̄ dictum ē om̄i **Resp̄n.** penitēte da: et uolenti mu-

dicat. nō
pedes

almu

qd̄ dictum ē om̄i **Resp̄n.**

qd̄ dictus **facis**

Ja de fo

om̄i noya

Al

tuare abs te nō aūtas. quasi
tēptationis hēt locum: sic ex
sequētib⁹ demonstrat. Prop-
ter malos enim p̄ceptum ē.
nō ut p̄ncipalit̄. s; quasi in ne-
cessitate fieri debeat. Principa-
le enim p̄ceptum dñi ē. Ven-
de om̄ia bona tua. ⁊ da paupi-
b⁹. Vendite bona ūra. ⁊ facite
misericordiam. Id̄ ḡ alijs delegatū
ē uel deputatū. in alios t̄nsfer-
re nō ē absq; discrimine. dñō
dicente. quia nō sum missus
n̄ ad oues p̄ditas domus isrl̄
et quia nō ē bonum tollere
panem filioꝝ. ⁊ mittere canib⁹.
S; ⁊ abs te ip̄o debes iudicare
quod iustum ē. **Interrogatio.**

Quod si fr̄ nichil habens pp̄-
um. petatur ab aliquo hoc ip-
sum quo uestitus ē. qd̄ debet
facere. maxime si nudus sit
ille qui petit. **Responsio.** —

Sive nudus siue malus. idē
siue uere. necessitate pati-
atur siue fallat. uel si qd̄ aliud
ē. semel dictum ē. quia dare
uel accipe non ē om̄ium: s; il-
lius solius cui commissum est
istud officium. Qui utiq; cum
om̄i p̄uidencia ⁊ cautela hui⁹

cemodi dispensationē debet im-
plere: ut possit un̄quisq; in
eo quo uocatus ē p̄manere.

Quom̄ potest quis sine **Int̄.**
caritate tantā fidē habē ut
montes t̄nsferat: aut subam
suam diuidat. ⁊ corp⁹ suū tra-
dere ut ardeat. **Responsio.**

Si memores sumus dñi di-
centis. faciunt enim om̄ia
ut uideant̄ ab hominib⁹: s; et
⁊ illius qd̄ respondet illis di-
centib⁹. dñe nonne in nomine
tuo demonia eiecim⁹: et in no-
mine tuo uirtutes mltas fe-
cimus: cum ait ad eos. nescio
uos un̄ estis: nō quia m̄ta s̄:
s; quia gr̄a dei abusi s̄ ad pp̄as
uoluntates: qd̄ utiq; a caritate
dei alienum ē. si ḡ horū me-
minimus: facile que dicta s̄
adūtamus. Quia autē gr̄am dei
uel donum accipiant etiā in-
digni: nō ē nouū aut mirum.
D̄s enim in t̄p̄ hoc benignitatis
⁊ patientie sue etiam solē suū
oziri iubet sup̄ bonos ⁊ malos.
Iudum autē etiam p̄fectum eoz
qui adhuc infideles s̄: ut gl̄ia
ei⁹ mltiplicetur. scdm̄ qd̄ ⁊ ap̄ls
ait. Quia qd̄dam p̄ inuidiā et

contentione: quida et ipse bo-
nam uoluntate xpm annunta-
ant. Et addit his dicens. Uerum
tamen omium siue occasione. si-
ue uitate xps annuntiet: in
hoc gaudeo. **Interrogatio.**

Quis est qui absconde talen-
tum dicit et propterea conde-
pnatur?

Qui quacuq; gram **Responsio.**
dei detinet et assumit in
suis usibus et non ad aliorum utili-
tatem: iste tanquam occultata talen-
tine condepnatur. **Interrogatio.**

Quid est imundicia et impu-
dicia? **Responsio.**

Imundicia quidem lex ostendit.
hoc enim nomine usa est. super his
qui inuita per naturale necessita-
tem patiebantur ea que homines
pati solent. Impudicia uero in-
uitetur esse: cum quis naturale
libidinis motum impudenter et
indecens concitat et inui-

Quid est irum? **Interrogatio.**
furor et quid irum indigna-
tionis iuste: et quomodo aliquos
quasi ab indignatione incipie-
tes. incidimus in furorem?

Quidem irum est. **Resp.**
concitatio anime. male me-
ditantis ad usus eum qui se

concitatur et irritatur. Indignatio-
nis iuste irum est. peccantem
corripe. eo affectu uel irum.
quo autemur a peccis: et quo
displicet nobis quod non recte gestum
est. Ad autem a bono in malum inci-
piens anima decedit in malum:
nichil mirum. Multa enim inue-
nies huiusmodi. Propter quod memi-
nisse oportet sancte scripture dicen-
tis. Juxta semitam scandalum
posuerunt in. Si uerum. Nisi quis legi-
time certauerit: non coronatur.

Et ideo in omnibus obseruanda est
rerum mensura. et tempus. et ordo: quia
ex aliqua horum causa accidit.
ut quod uidetur bonum. inueniat

Ex quibus fructibus **Interrogatio.** malum
probatur debet: is qui ex affectu
angit fratrem peccantem? **Resp.**

Primo omnium ex eo quod pre-
cipuum est si cum misericordia
rem gerit: et est in eo quod dixit
apostolus: quod si patitur unum mem-
brum: compatuntur omnia mem-
bra. uel illud. Quis scandalizat:
et ego non uiuam. Cum deinde
si in omni peccato similiter affligitur.
et constat erga omnes qui pec-
cant: uel si in se delinquat ali-
quis uel in alium. similiter

constamur & luger. Et si angu-
ens obseruat illam regulam quam
dominus posuit: id est uel uel se & ipsum
solum. uel uno aut duobus adhi-
bitis. Super omnia autem si obseruat
quod dixit apostolus. cum omni patientia.

Si oportet qui ingre- **Interrogatio.**
diuntur ad fratres: statim artifice.

Qui pre- **Responsio.** Ad discere
sunt probent. **Interrogatio.**

Siquis non desidio corrigendi
fratres. anguat eum qui delinquit.
& sui uicij explendi gratia: quomodo
oportet hunc corrigi. Si post mit-
tam commonitionem in eodem prima-

te uelut suus **Responsio.** Ineat.

comodis prospiciens. et primatus
desidans notet: et eminens ei
modus ex institutionum disci-
plinis intamet. Ad si permanserit
in obstinatione: manifesta est se-
ntentia eorum qui non penitent pro

ualibus eorum. **Interrogatio.** Delicto.

reptionibus uel oportet inter fratres:

ad emendationem eorum qui delin-

que sit in iudi- **Responsio.** Inquit.

cio positum eorum qui presunt:

uel quanto tempore. uel quali modo cor-
ripi debeant: quia et etas et eru-
dicio multam haberi facit diffe-

rentiam pene. **Interrogatio.**

Si in omni peccato siue secundum uer-
bum siue secundum actum satbanan
in causa esse conuenit dici. **Re.**

Omnialiter arbitror quod satha-
nas ipse pro se ipsum causa pec-
cati existere nulli potest: sed mo-
tibus anime nostre siue naturalibus si-
ue etiam ex uicio conceptis ab uti-
tur ad uoluntatem malicie sue:
et de nostris nos si forte non uigi-
lemus. tradit in hoc quod ipsi gra-
tium est. id est in peccatum. Naturalibus
ergo motibus nostris ab utitur sic illud.
quod in domino facere conatus est: cum
eum sensisset esurire: et ait ad
eum. Si filius dei es: dicite la-
pides isti panes fiant. Motibus
autem ex uicio conquisitis ab utitur.
sic in iuda: quem cupidum
uidit. et auaricie morbo egrotan-
tem: ab usus hoc uicio eius. usque
ad perditionis eum. ob triginta ar-
genteorum lucrum pertrahe ruina.

Quia autem mala ex nobis ipsis ori-
antur. manifeste ostendit dominus:
dicens quia de corde procedunt
cogitationes male. et reliqua. hoc
autem accidit his qui pro negligen-
tiam inculta et squalentia. in
se bonorum semina deliquerunt: sic
ait salomon. Quia sic ut ager

incultus. ita uir insipiens. Et sic uinea inculta. ita homo cui deest prudentia. Si relinqs ea fiet deserta. et ascendent in eam spine. et erit delicta. huic ergo anime que huicemodi negligentia scilicet uenerit. et in desertum uenit. consequens est suscipere illam sententiam que dicitur. spine et tribuli oriuntur in te. et parat illud quod scriptum est. Expectaui ut faceret uuas. fecit autem spinas. De qua dicitur. planta ui uineam sozech. Et merito dicitur ad eam. illud quod per iheremiam predictum est domino dicente. Ego plantaui te uinea fructiferam. tota ueracem. Quomodo conuersa es in amaritudinem. uinee aliene.

Interrogatio. Si quis relinquens fiscalia debita uideat ad fratres et parentes eius pro illo exigantur et turbentur. adfert hoc culpam aliquam. ut his qui eum susceperunt. uel illi ipsi qui ita agunt.

Responsio. Dominus noster ihesus christus his qui interrogauerunt se si liceret dari census cesari annon. ait. Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et scripturam. Cum

autem dixissent quia cesaris. respondit dicens. Reddite ergo quod est cesaris cesari. et que sunt dei deo. Ex hoc ergo manifeste edocemur. quia obnoxij sunt tributis cesaris. apud quos inueniuntur census cesaris. et imago. Siquid ergo tale etiam iste ueniens ad fratres secum detulit. obnoxius est ad soluendum debitum. Si uero omnibus relictis in manibus propinquorum abscessit. nullus uel ipsi uel fratribus scrupulus debet existere.

Interrogatio. Si oportet eum qui preest eam que sororibus preest. loqui aliquid quod ad edificationem pertineat uirginibus.

Responsio. Et quomodo seruabit illud apostolus dicens. omnia uera honeste. et secundum ordinem fiant.

Interrogatio. Si conuenit eum qui preest. cum ea que sororibus preest frequenter loqui. maxime si aliquid de fratribus pro hoc leduntur.

Responsio. Apostolus dicens. ut quod enim libertas mea iudicet ab alia scientia. Bonum est autem imitari eum dicentem. quia non sum usus hac potestate. uti ne offendiculum aliquod darem euangelio christi. Unde quantum fieri potest. et rarius

uidende s: et breuius e sermo
tatio facienda. **Interrogatio.**

Si oportet cum soror aliqua
confiteatur qd cuq; delictum su
um p bno: etiam matre mona
sterij ab ee: **Responsio.**

Nonestius m uidet ee v re
ligiosius. ut p senorem
matre. p bno: si qd illud s uidet
statuat: et modum ul tps pe
nitentie imponat: ad emenda
onem ei: que corrigi desidat

Si oportet **Interrogat** la pecco
gesta turpia. uel obscena con
fitemem. in uecundius enun
ciare omib: aut certis quibq;
uel quib' illis: **Responsio.**

Confessio peccoz hanc habet
rationem. qm uulu' corp'is.
uel passio aliqua: que medico
demonstranda e. Sic g no omi
bus quis uicia. uel uulnera cor
poris sui reuelat. nec quilibz:
s; his tantumim qui summe pi
ae v testimoniu habent. i cu
re ac medele disciplina: ita v
fessio peccoz fieri debet apd
eos tantumim. qui curare hec
pualent v emundare. scdm qd
scptum e. Vos qui fortes estis.
infirmities infirmoz portate:

hoc e auferte. ex portate p
rationem. **Interrogatio.**

Si ignorante matre seniore.
p bno: aliqd fieri pcpiat sorozib:
recte uidet indignari mat se
nior: **Responsio.** **Valde. Inter.**

Si potest impedire ppositu
sci hominis sathanas. qa scp
tum e: ego qdem. paulus ppo
sui uenire ad uos et semel. i
bis. s; impediuit nos sathanas:

Eorum que in dno **Responsio.**
geruntur. qdam qdem so
lo pposito v iudicio ami effi
ciuntur: id: no labore uel paci
entia corporis. Quicumq; ergo
in animi pposito consistunt: hec
impedire nullom potest satha
nas. Ca u que etiam ministerio
corp'is ad implentur: frequen
tam pmissu dei impediri possunt.
ad pbationem ei qui impedit:
ut appareat si a bono pposito ne
quaqua p huiemodi impedi
menta mutetur: sic hij qui
supra petra seminati dicuntur:
qui ad p'sens qdem audientes
uerbum cu gaudio suscepunt:
facta aut tbulatione uel psecu
tione continuo recesser. Uel cer
te si p manserunt i boni maiorib

41
p̄m̄is digni s̄: quasi qui in cer-
tamine uicerunt. sic & ip̄e ap̄t̄s
cum frequēte p̄posuisset romā
p̄fiscari et p̄hibitum se eē fatē-
tur: tamen nō cessauit a p̄posi-
to. usqueq̄ qd̄ p̄posuerat exple-
ret: s̄ p̄ patientiam. sic sc̄s iob
qui tanta a diab̄lo passus ē. co-
gente eloq̄ aliqd̄ impium adū-
s̄ d̄m̄: et in nullo penit̄ nec in ser-
mone q̄dem regulā pietatis ex-
cessit. q̄minus ea sentaret de d̄o:
quia in his om̄ib̄ nichil peccauit
iob in labiis suis in spectu d̄m̄.
nec dedit insipientiā deo. *In̄t̄.*

*Q*uom̄ sit in p̄senti sc̄to. ali-
quis stultus? *R*espon̄sio.—
*S*i timeat sententiā d̄m̄ dice-
tis: ue qui prudentes s̄ ap̄d
semetip̄os. ⁊ in spectu suo sapiē-
tes: et imitēt̄ eum qui dix̄: ut
iumentum fact̄ sum apud te. ⁊
om̄em arrogantiā prudentie
abiciens. non prius credat sen-
sibus suis. in eē aliqd̄ boni: q̄m
madato d̄m̄ illumineēt̄. ut in-
telligat qd̄ ē qd̄ placeat deo:
siue in ope. siue in uerbo. siue
in cogitatione: sc̄dm̄ qd̄ ap̄t̄s
dix̄. Confidentiā talem habem̄
in xp̄o ad d̄m̄. nō quia a nobis

ip̄is idonei sumus cogitare
aliqd̄ quasi ex nob̄. s̄ sufficiē-
tia n̄ra ex deo ē. *Explicit re-
gula Sc̄i basilij archi. ep̄i. In-
cipiunt ammoniciones eius-
dem Sancti Basilij. xxxiii.*

Audi fili amoniti-
onem pat̄s tui: et
inclina aurē tuā
ad uerba mea. *lō*
moda in libenter auditaum: et
corde credulo cuncta que d̄n̄r
ausculta. cupio enim te instru-
ere que sit sp̄alis militia: et q̄b̄
modis regi tuo debeas milita-
re. Intentissime ḡ audiat sensu
tuus: et amiam tuā nullus p̄e-
grauer̄ sopnus: s̄ ad uigilandū
excita eum: et ad studium intel-
ligendi sermonē eoz̄. Uerba enī
mea nō s̄ ex me: s̄ plata ex di-
uini fontib̄. Neq̄ enim noua
doctrina instruam te: sed ea q̄
didici a patrib̄ meis doceo te.
*h*ec enim si in miseris in cor tuū:
in pace dirigent̄ itinera tua:
nec ad te appropinquabit ullū
malum: s̄ procul abscedet a te
om̄is adūsit̄as anime. Si ḡ cu-
pis fili militare d̄n̄o: p̄c̄e illi
soli ne milites alij. Sic enim q̄

militant regi terno omnibus iussis
ei obaudiunt: sic et qui mili-
tant regi celesti. debent custodi-
re precepta celestia. Miles ternus
quocumque loco mittitur. paratus ac
promptus est: neque se uxoris uelli-
borum gratia excusare audebit.
Multo magis miles christi. sine a-
liquo impedimento. regis sui debet
impijs obedire. Miles ternus contra
hostem uisibilem. pugnat ad bellum:
tecum uero hostis inuisibilis cotidie
pugnando non desinit. Illi contra car-
nem et sanguinem dimicant: o-
mnino uero aduersus spiritualia nequam in cele-
stibus est colluctatio. Ille contra hostem
carnalem. carnalibus utitur ar-
mis: tu uero contra spiritalem hostem.
habe arma spiritualia indiges. Ille
in phyllo galeam ferream gestat in
capite: sed tua galea christus sit qui
est caput tuum. Ille lorica ne uul-
neretur indutus est: sed tu per lorica.
fide sis christi circumdatus. Ille contra
aduersarios mittit lanceas et sa-
gittas: tu contra hostem tuum
diuina eloquia iaculare: et percuti-
ens eum uerbis prophetis dicto.
Dns in adiutor est: et ego despecti-
am inimicos meos. Ille donec
pugna geritur. arma a semetipso

non picat ne ab aduersario uulne-
tur: ita et tu nunquam debes esse
inermis: quia tuus hostis. illi
est astutior. Illi quidem hostis ad tempus
dimicat: tuus uero hostis. quoadui-
uistadio uite huius consistis: tecum
dimicando non desinit. Illi arma
laboriosa sunt et graua ad portan-
dum: tua uero arma uolentibus se
portare suauius sunt. Ille cum super-
uerit aduersarium ad domum con-
iugis et laborum uertitur: tu uero
hoste prostrato. in illud celeste reg-
num cum omnibus sanctis uocabis.
Ille pro labore et terno. terna accipit.
et donatiuum: tu uero expecta ce-
leste: et ternos actus a semetipso
picat: nec te implicet negocijs
secularibus militans domino. Difficile
namque est duobus dominis seruire: nec
potest quisquam seruiens mamone.
spiritualia arma portare: sed iugum
suaue ac leue a semetipso picat ac
repellit: et quicquid graue et onerosum
est anime: suaue ei uidetur ac leue.
Istiusmodi uir: a proprijs armis uul-
neratur: et cum diligit picat in-
cidit in mortem: tu autem fiducia.
cui te ad militandum probasti.
Quanto enim superius est regnum ter-
no. celeste regnum: tanto ex-

cellentior est gradus milicie tue
 terna milicia. Turrem excelsam
 construere cogitas. ipara g' t' sup'p'
 ad structuram. ut ceptum hedi-
 ficium ad pfectum deducas.
 neqno preteuntab' uenas in de-
 risum. et gratulent' de te inimi-
 ci tui. Nec turris no' ex lapidib'
 struitur. s; ex uirtutib' anime.
 nec auri ul' argenti indiget sup-
 tu. s; conu'satione fidelu'. nam
 t'num op'. plurimu' hedicadi
 impedit. Unus p'spect' sit t' fili.
 si uni dno seruire desidas. nec
 alicui umqm' in uita tua place'
 studeas. n' illi soli. nec induisa'
 res occupes m'tem tua'. s; omiu'
 abscede a te carnale amorem. ne
 carnalis amor. a te dei amorem.
 excludat. Omne uitium expelle
 ab ama' tua. ut uirtutes anime co-
 quire possis. dudi g' que sit
 uirt' ame'. et qm' maximu' lu-
 crum ei offerat. Virtus ame' e' pa-
 tientiam sectari. et ab iracundia
 declinare. Virtus ame' e' castita-
 tem m'as. i' corporis custodie.
 Virt' ame' e'. uanam gl'iam contemp-
 nere. et omnia caduca calcare.
 Virtus ame' e'. humilitati studere.
 et tumorem sup'bie abhominari.

Virtus aie' e' ueritate amplecti.
 et omne m'datum fugere. Virt'
 ame' e' iram phibere. et furore
 rep'mere. Virt' ame' e' pacem di-
 lige. et inuidia' declinare. Virt'
 ame' e' ab omi' stulticia declinare.
 et sapiam amplecti diuinam. Vir-
 tus ame' e'. omem uoluptatem
 carnis. uoluntati subicere m'as.
 Virtus ame' e' auaricia' sp'nere. et
 uoluntaria' assumere paup'ta-
 tem. figo has uirtutes facile po-
 tis obtinere. si sc'ares curas ne-
 glexis. et caducis ac t'enis reb'.
 celestia p'posueris. et si uolunta'
 tua occulta in dei laudib' fuerit.
 et iudicia ei' die noctuq; ipensi'
 meditabis. frus aut' tanqm' lig-
 num qd' plantatum e' secus de-
 cursus agrum. et fructus boni
 sp's ouetur ex te. et ex seruo ami-
 cus uocabis dei. Ex tota g' uirtu-
 te tua dm' dilige. ut in omnib'
 actib' placeas illi. Si enim qui co-
 iugium contraxit. festinat pla-
 cere coniugi. m'comagis mona-
 chus. omib' modis debet place'
 deo. Qui diligit dm'. ei' mandata
 custodiet. quia ds' no' uult se u-
 bis tantuim' diligi. s; ex corde
 puro & opib' iustis. Qui em' dic'

*Virtus anime aua-
 riam sp'neret
 & N.*

diligo dñm. ⁊ mandata ei' nō cu-
stodit: m̄dax ē. huiusmodi enim
uir. fallit semetipm: ⁊ a semet
ipō seducit. Ds namq; nō ūboy.
sed cordis inspector ē: ⁊ dilig
eos qui in simplicitate cordis
seruiunt ei. Si tñnos parentes
tali affectu diligim⁹ qui paruo
tpe p nob sustinuer' laborem:
nam qđ et cura nos eoz fuit
obsequium. xpi ē bñficiū.
qui om̄ium dispensator ē op-
timus: nam ⁊ ante qm nasce-
mur in hoc sc̄lo. parentes nob
ip̄parauit quoz obsequio nutri-
remur: s; et mat̄s ūba tunc lac-
te nutu dei replent. qm̄o infas
natus fuit: ergo magis om̄ib⁹
diligamus dñm: qui nos ⁊ xpi
quos nr̄os xpi manib⁹ sinxit:
⁊ cuncta bona que erga nos ge-
runtur cotidie ei' bñficijs ad se
bamus. Nam ⁊ parentes nr̄os
quasi ip̄a uiscera diligam⁹: si ac-
cedere nos ad seruitium xpi nō
phibuerint. Si autē phibuerint:
nec sepultura illis a nob debet.

uolens benedicti dñm
ps diligendus supra
X ps diligendus ē sup parentes:
quia nō tribuunt nob parentes
ea que xps. Et qđ bñficia ei' con-
gruenter enarret: ⁊ qntam nō

tribuit. ⁊ cotidie p̄bendo nō de-
sinit. Et qnto quis plus uoluit
laudare sermonib⁹. laudando nō
desinit: sed tunc incipit laudare.
Videns enim nos in numis peccis
obnoxios. nō despex: nec cum
alienati ab eo in diuisis errorib⁹
uagarem⁹: auit facie suā a nō.
Et dum iam mergemur in p̄ci-
pium mortis: ad uitam nos
p̄petuam reuocauit. Et cum in-
grati bñficijs ei' fuisset: ut
pat̄ clementissimus exc̄siuit nos.
Et cum in sublimi sederet sede. nr̄i
grā descendit ad trās: et intan-
ta humilitate uenit: ut serui-
lem formam assumeret. Et qui
in pugillo suo possidet orbem
t̄arum: pannis in p̄sepio nō
uoluit ē: ⁊ qui celos palmo
metitur: nō habuit ū caput
reclinaret. Cum eēt diues. p
nob paup factus ē: ut nos di-
taremur in illo. Et qui in nu-
bib⁹ uenturus ē ad iudicandū
uiuos ⁊ mortuos: iudiciū hu-
manum p̄tulit. Et cum sicien-
tib⁹ fons sit et̄nalis: dum sitis
postulabat aqm̄ a samaritana
muliere. Et qui carnē nr̄am e-
surentem saturauit: esuriuit

cum temptaretur in heremo. Et
 cum ministraret ab anglis: ho-
 minibus ministrare dignatus e.
 Confixe s clavis manus ei: et ori
 ei p qd salutarem annuntiavit
 doctrinam hominibus: fel p cibo
 deder. Et qui nullum lesit uel
 nocuit: celsus e: i opprobria pati-
 lit. Cui nunti mortui resuscitati
 s: uoluntate sua mortem cruci
 sustinuit. Et ideo hec omnia susti-
 nuit & pressus e: ut nob uita
 perpetuam donaret. Et cum nob
 in msa bnficia pster: nichil exi-
 git a nob. n ut templa corporis
 nri unpolluta e i seruent: ut
 semp in nob habitet: i nos in il-
 lo pmaneam. No postulat a nob
 xps aurum & argentum. ul qc
 qua huimodi: nam & si sunt
 nob ista. dispare egenab pcp.
 Nos ipos querit: nos desidat: in
 nob requiesce cup. Accedam g
 ad eum et copulem in affectu ei:
 et nos ipos amen & pamos.
 Qui diligit pamos: filius dei uo-
 cabitur. Qui diligit frim suum:
 in tranquillitate e cor ei: frim uero
 odiens: tempestate maxima cir-
 cumdatus e. Vir benignus: etia
 si patiatur iniuriam p nichilo

ducat: iniquus aut etiam tactu
 pximi contumelia arbitrat. Q
 caritate plenus e. se venissimo
 uultu. incedit: uir aute
 odio plenus. ambulat iracundus.
 Tu aut fili benignitati stude in ui-
 ta tua: & pximum tuu habeto
 tanqm unum ex mbus tuis. Om-
 nem homine: frim tuum iudica
 ee. Memto. qd unus arafex edi-
 dit nos. No moueas scandalu cuiq
 in uita tua: et no qd t utile e. s qd
 illi facto. Id enim t accide no ius:
 nec ei cupias euenire. Si eum iudis
 in bonis actib uersante congratu-
 lare ei: et illi gaudium tuu dicito:
 & si aliqd patitur aduisum. compa-
 tere ei: et illius tfficiam tua deputa.
 Omem malicia expelle ab amara tua:
 et odioz flamme no conturbent
 cor tuum. Contra ipotentem aut
 subiectum t. noli iracundia como-
 ueri: s tanqm ppum mbroz tuoz
 eum habeto. Ne simulato corde di-
 ligas frim tuum: neq labijs
 osculans: i in alia parte insidias
 construas. Dolosus uir pacifica
 pfert uerba: et in abdito iras su-
 plantare pximum meditat. In he
 g opibus: ad iracundia puocat
 ds. Puritas enim e que placet

in conspectu ei: respuit autē q̄c
q̄d simulato corde efficit. Tu autē
omnem simulationē longe fac
ate: nec cupias supplantare pri
mum tuum: nec morderē aut
laniare m̄brum tuum. Idē si
quōq; ut homo fueris irat: ut
solis t̄num. nō p̄ducas iracū
diam tuam: s; reconciliare ad pa
cem: et dep̄me omnem furorē. Quia
enim amplectitur pacem in m̄tis
sue hospicio: mansionem ip̄parat
xpo: quia xps pax ē. et in pace re
quiescere cupit: irum autē in
uidum. omnib; modis execratur.
Vir pacificus in t̄nquillitate ē sep̄:
inuidus autē similis ē nauī. cū
iactatur fluctib;. homo pacificus
securam possidet m̄tem: inuidus
autē in p̄turbatione ē semp. Qui se
q̄tur pacem. ē tutus undiq; ac mu
nitus: nam inuidus ut lupus
rapax insanit inanit. Pacificus uir.
ita ē ut uinea bonusta. habūdas
fructu copioso: inuidi autē opus
indigentia ac miseria detinet:
et quātum pacificus gaudens ī dño
delectatur. tantum inuidus ta
bescens ad nichilum reducitur.
Ex habundantia leticie pacificus
homo dinoscitur: ex uultu mar
cido

et furore pleno. inuidus demon
stratur. Pacificus homo sortū
anglorum m̄bitur: inuidus autē
particeps demonum efficitur:
et sic pax secreta m̄tis illuminat:
ita inuidia occulta cordis obre
cat. Pax enim effugac et p̄tat
omnem discordiam: inuidia autē
iracundiam cumulat. Asp̄len
dore uis solis pacis effugatur ois
caligo: et ubi obsedit inuidia.
ibi obscuritas ē et extiores tene
bre. Sectare ḡ fili mī desiderabile
nom̄ pacis: ut fructus pacis possis
adquirere: et execrare inuidiam:
ne maloz fructib; replearis. Ra
tionale namq; animal creauit te
d̄s: ut possis discernere utrum bonum
et malum: que s̄ optima eligas:
et in uitalia respicias: omnia exami
nes: et que bona s̄ teneas: et ab
omni specie mala te abstineas. fili
patientiam arripe: q̄a maxima
uita ē amē: ut uelocit̄ ad sum
mitatem p̄fectionis ascendas.
Igit̄ si cupis hanc uitam assu
mere: moneo p̄mum te. ut ad
mandata diuina. tuā excites
m̄tem: ne fabulosa dei p̄cepta
arbitreris: s; in his semp sollici
tum sit cor tuum: ne frangat

animā tuā ulla adūsitās mūdī:
neq; erigāris in successib' p'p'is:
Et in utroq; tempore sit cor tuū. Omne
qđ t' in unctum fuit. religionis
grā libenter obtempa: etiā si sup'
uires tuas fuit. Ne spnens euitē
illud: Et causam ipotentie tue ei
quit' in iungit fidelit' narra: ut
qđ t' onosum fuit ne spnens euitē
illud: Et ei' modamine subleuetur:
ut contradictionis uicio carere pō
sis. Rebuacionem patientie tue ne
queras ab homine: ut in futuro
possis eam accipe ab etno deo. Pati
entia. gūdis medela ē amē: n-
patientia autē ē p'nicies cordis. Et
patientia enim expectat' spes fu
turor: et qđ nō uidet'. quasi qđ
uidetur amplectit'. Castitate etiā
in omib' serua fili: ut uideas dñm
in sua gl'ia sistentem. Ab omī pol
lutione mundum sit cor tuū: et
ne des inimico introuendi aditū
ad te. Ab aspectu nefando auerte
oclm tuum: et ne delictis n-
pulcrum uultab' feminariū: ne
p'talem oblectationem: ut ama p'
soluas supplicia. Alimento cui dica
sti mēbra tua: et ne comisceas illa
mētrab'. Reflece amorē tuum
ab amore mulieris: ne te ab a

more dei. ei' amor excludat. No
li minima contempere: et p' ni
chilo ducere. Nō te simules sim
plicit' accede ad uirginū domu:
nec uelis cum eis ut longis et
ociosissimis fabulis: ne p' pluri
mas sermotationes utraque
mens polluat'. Noli fili grauitē
ferre sermones mōs: nec stultū
arbitaris eloq'tim min: Et cre
de m' et gratant' accipe ūba mā.
Si ad feminarū dom' impōrtune
accesserit cleric' u' monachus:
et uigo patiat' uitioe hui' modi
ad se: statim imūtant' p'stinam
dignitatē: i qđ deo pollicita s.
sua uoluntate amittunt. Nec
poter' hui' modi mansionē in se
dño p'parare: Et desolabunt' ut
lignum putridū. Nuquid uigi
nitatem. dñs extorquet ab aliq
in uito? Non enim mun' uolun
tate xpō offertur: et qđ xpō of
fertur. in p'pria uoluntate iam
nō ē. Nec enim licitum ē: p'pha
nare aliqđ ex his qđ p'missum
ē. Nō peccabis homo: si nō uo
ueris uotum. Si enim uoueris:
iam ne facias moras redde il
lud. quia dñs quasi suum req
ret illud ate: nec pollutioni

*De pulcritudine
uulceris*

uult misceri inbra tua: que s̄
iam dedicata s̄. Uide ḡ ne te
seducat corporis pulcritudo: et
decorem amē tue amittas: ne
iꝑrobo oculo intuearis inlicris
speciem: ne intet mors in ani
mā tuā p̄fenestras tuas. Nō aꝑi
as aures tuas ad ꝑcipienda ū
ba eꝝ: ne concipias neq̄tam
in amā tua. Mulieris carnem
om̄ino nō uelis tangē: ne per
tactum eiꝝ in flammē cor tuū:
et spū tuo labaris in ꝑdicionē.
Sic enim fenū ꝑximans igni cō
burtur: ita qui tangit muli
eris carnem. nō euadet sine
dāpno amē sue. Et licet corpore
castus euadat: mte tam̄ et corde
corruptꝝ abscedit. Dic in queso
fili: qui sic ꝑfectꝝ amē. amare
pulcritudinē carnis. Nonne
sic fenū cum a feruore esta
tis ꝑcussum fuerit arefcit: et
paulatim ꝑstinum decorē amittit.
Similis ē etiam species hu
mane nature: succedente enim
senectute om̄is decor ꝑstinus
deꝑt: et quos in amore sui an
tea concitabat: ꝑmodum in
odium eꝝ efficitur. Nam cum
int̄ uenerit mors. tunc penitꝝ

om̄is pulcritudo delebitꝝ: et te
recognosces quia uanitas ē. qđ
antea diligebas: cum uidis to
tum corpus. intumore et fetore
eē conūsum. Nonne intuens
magno horrore stitueris. Nō
ne claudes nares tuas: nō su
stinens fetorem durissimum.
Ubi ē postmodum illa oblectatio.
Req̄re si ē alicubi ꝑstinū decoris
uestigium. Sibi ē suauitas lu
xurie: et conuiuioꝝ opulencia.
Ubi blandim̄toꝝ ūba: que corda
simplicia molhebant. Sibi ser
mones dulces: qui amaritudi
nem futurā. amantibꝝ effunde
bant. Ubi in modatus risus ac
iocus. Sibi in effrenata et in mo
data leticia. Om̄ia uelut fluxꝝ
aque transiens: nusq̄m compa
ruer. hic finis pulcritudinis car
nis qm̄ amabas: hic oblectatio
nis t̄minus. Reflece ḡ an̄m
tuum ab his obscenis amoribꝝ:
et om̄em amorē conūte ad splē
didissimam pulcritudinē xꝑi:
ut radij fulgoris eiꝝ illustrent
cor tuum: et om̄is obscuritas
caliginis pellatꝝ ate. hec pulc
ritudo diligenda ē fili: que leti
ciam sp̄alem am̄abꝝ consueuit

infunde. hic decor omnib' modis
 amplectendus e: un nob sereni-
 tas tranquillitatis adqritur. Euitte-
 mus pnciosas pulcritudines:
 ne omnium maloz gna. in nos ir-
 rogentur. Multa enim amiran-
 tes mulierum specie: a uitatis uia
 naufragauer. Pleriq; ornatis
 eoz oblectat: pnciam amarū
 suarū pessi s: et a pfectionis fa-
 stigio in pfundū inferi dimisi s.
 Caue g fili speciem mlieris. p qm
 plurimos cernis pisse: postm
 un mltos pspicis malle nebibat:
 ne pcpias cibum que in alioz
 uidis pnciam deuenisse: ne in-
 cedas iter quo naufragium pef-
 si s plurimu. Euitte laqueos: p qs
 captos & cetos senseris. Postula
 t a dno cor prudens. 7 p uigile
 sensum: ut no ignores fraudes
 & astucias inimici: et in reia
 ei ne incidat pes tuus. Sapiēs
 uir no corporis decorem sidat
 s amē: insipiens aut carnalia
 ornata amplectit. Sapiens uir
 coptam mliorem respuit: stult'
 u concupiscens eam. miserabilr
 supplantatur. Vir prudens ab in-
 pudente femina avertit oculos suos:
 luxuriosus aut intuens eam.

Soluitur ut cera a facie ignis.
 Tu aut caue omnib' modis specie'
 pnciosas ac falsas: de turbat
 enim sensus si decorem eaz at-
 tendas. Xps no in corporis s in
 amē pulcritudine delectat. Illa g
 dilige tu fili mi. in quib' delecta-
 tur ds: 7 ne te cupiditati subici-
 as. Ab omi auaricia declina cor-
 tuum: ut no contempneris sic ad-
 ulter & idolorū cultor. Noli ama-
 re mammona: ne offendas eum
 cui mbra tua ac mtem partē de-
 dicasti. Ne appetas ea que te auo-
 cent. 7 separent a deo. Noli dilige
 opes tēnas: ne amittas celeste.
 Aliene sint a nob hui' scilicet faculta-
 tes: nra aut possessio sit regni
 celoz. Noli appetere aliena: ne
 tuus extraneus sis. Cotidianum
 uictum sufficere t crede: et hoc
 content' esto. Nc qd supfluum e:
 tanqm ipedimentum ppositi tui pi-
 ce abs te. Ne cupias fieri locuple-
 ne in teptacionem incidat et
 laqueos diabli. Caueto auaricia:
 que radix omnium maloz: ab a-
 plo e appellata. Pecuniarū cu-
 pidus. etiā amā suā uenalem
 ht. Si inuenit tps: p nichilo p-
 petrat homicidium. Et sic quis

*De uaricia
 le. auaricia*

effundit aquam in terram: ita est ei
effundere sanguinem proximi sui.

res ma. et resu. f. resu.
Plerique ob auaricie aurorem: in
morsu pictum inciderunt. Propter auariciam: achar cum suis omnibus
lapidatus est. Propter auariciam saul
alienus a deo effectus est: et ad ex-
tremum de culmine regali ex-
pulsus est. Achab propter auariciam
inuasit vineam naboth: et huius
rei gratia in periculo infectus est. Et dominus
noster saluator omnium. uolebat a
corde phariseorum pecuniarum amo-
rem excludere: sed illi et ut cupi-
dissimi et auari: in salutaria eius
monita deridebant. Nam et cum
illi diuiti que dominus uocans ad
regnum facultates uende prece-
pisset: cupiditas eum non sinuit
intrare. Et uide peccatum auaricie
aurorem exarsit: ut dominum languo-
rem solum omnium bonorum. in manus
tradet impiorum. Auarus enim uir
inferno est similis. Infernus igitur
quoscumque deuorauit. non dicit
satis est: et si omnes thesauri conflu-
erint in auaro. non faciat. Alie-
num te facto fili ab hoc uitio:
et uoluntariam paupertatem libere
assume. Non esse desudiosus et pi-
ger: sed labora manibus tuis: ut
habas quod tribuas indigni. Secum

possibilitate tuam. misericor-
dit illi manu porrige. Tantum enim
petat a te: quantum tibi fuit datum.
Nemo enim exigit a te: quod mi-
nime possides. Elemosina cum
iniquitate. ab hominibus est coram
christo: sed acceptum est ei quod fuerit
fideliter aduersum. fili: fraude
non habet. misericordie bonum. Sunt
enim nonnulli. qui diripientes
aliena. prae se elemosinam simu-
lant: et cum alios prestant. alijs
misereri se fingunt: sed deus non de-
lectatur operibus eorum: et simulatio-
nem cordis eorum execratur ac respu-
it. Tu autem si de tuis iustis labo-
ribus porrigas pauperi: hoc gratum
et acceptum est coram deo. Nec te
uelis iactare cum porrigas ele-
mosinam indigentibus: et illo cui
feneras ne arbitris te esse me-
liorem: sed in omnibus operibus tuis hu-
milia te coram deo: quia non erit
gratum coram deo quicquid fit cum
supbia. Quod autem humiliter fit: ac-
ceptum est ei. Fili humilitate per
omnibus stude: et stringe in te
quod est uirtutum sublimius: ut
ad perfectionis fastigium possis
ascendere: cum iuste instituti-
ones non aliter nisi per humilitatem

de elemosina

de hu-
militate

de sup
bia

impleant: et iniquorum tempus la-
bores. per superbiam in nichilum de-
putentur. Sic humilis deo est si-
milis: et in templo pectoris sui
eum gestat. Superbus autem cum sit
deo odibilis: diabolo similis est.
Humilis licet in habitu uideatur
uillissimus: gloriosus est in uirtutibus.
Superbus autem homo: et si decorus ui-
deatur in aspectu et clarus: tamen
in uirtutem eum manifestant opera
ipius: et per incessum et motum
dinoscitur ei superbia: et ex uerbis
ei aspiciatur leuitas ipius. Superbus
semper laudari ab hominibus: et uir-
tutibus quibus alienus est. se predicare
gestit. Non se patitur cuiquam esse
subiectum. sed semper prematum cu-
pit: et ad maiorem gradum se co-
natur in genere: et quod ex meritis
obtinere non potest: ambiendo festi-
nat. ambulat semper tumens uel ut
uacuis: et nauis absque gubernato-
re cum iactatur a fluctibus: ita et
is in omnes actus suos circumfert.
Humilis econtra respicit omnem ho-
nozem terrenum: et humilem se
iudicans cunctis hominibus ma-
net immobilis: mediocri uel
uultu apparet: eminens apud
deum inuenietur. Cum consummauerit

omnia dei mandata nichil se fe-
cisse testatur: et omnes uirtutes amice
sue celare festinat. Sed diuulgat
deus opera ipsius: et profert in medium
mirifica gesta illius: et exaltabit
et clarum faciet eum: et in tempore
preces suas. quod postulat impe-
trabit. Et tu fili. cum accesseris
ad precandum deum: prece te hu-
militate in speculo eius: nec postules
quicquam. quasi ex gratia meritorum tuorum.
Et si est tibi scientia aliquid boni operis:
cela illud: ut te silente multipli-
cat restituat tibi a domino. Et peccata
tua cito produc in medium: ut de-
leat illa deus. cum confessus fueris
ea. Ne te uelis iustificare cum ad-
orandum accesseris: ne sic phari-
seus ille exeras condepernat. Me-
rito publicani. uel qualiter ipse ora-
uerit: et emulare eum. ut ueni-
am delictorum tuorum inuenias. Non
in clamore uocis oraueris eum qui
occultorum est cognitor: sed clamor cor-
dis tui pulset aures eius: nec lon-
gitudinem uerborum pertrahas ante
eum: quia non ex multiloquio. sed
ex purissima mente placabit deus.
In tempore orationis omnem maliciam
expelle a te: et a corde tuo proice
malum. Remitte: siquid habes

De oratione
De oratione

adūsus p̄ximū tuū. Est de
niq; q̄dam genus serpentis.
cum uadit ad bibendum aq̄m:
anteq̄m ueniat ad fontem: e
uomit om̄e uenenuū. Imitare
et tu hunc serpentem in hac
parte: et om̄e uenenuū ue. a
marum euome. Et sp̄ales cat̄
uigilant̄ coram dño cane: ut
uātem psalm̄z: facilius po
sis adūtere: om̄sq; duricia cor
dis. eoz dulcedine molliatur.
Tunc dulces habens fauces:
gaudensq; cantabis. Quā dul
cia faucib' meis eloq̄a tua dñe:
sup mel & fauum ori meo. S;
non pot̄is hanc dulcedinē cō
templari: n̄ cum summa uigi
lantia. & sapia cantāuis. fauce
escam gustabunt: sensus autē
ūba discernet. Sic enim ex car
nalib' escis. carnalis alit̄ hōo:
ita ex diuinis eloq̄is int̄ior hōo
nutrit̄ & pascit̄. S; in his om̄ib'
uigilijs sc̄is indiges fili. Sūt
namq; et inuales uigilie. p̄
q̄s leditur ac deperit anima: cū
uigilaunt quis circa cogitatio
nes pessimas: uel ad gerendū
contrarium. uel ad aliq̄d faci. n̄
p̄petrandum. S; tu fili tales

uigilias om̄ino deuīta: et ar
ripe sc̄as uigilias ut possis ef
fici sc̄s. In om̄ib' actib' bonis.
et motib' tuis uigilare te con
uenit: ne aliquō opp̄ssus sop̄no
placere hominib' gestias. Sicut
dño soli: ne studeas placē alā.
In om̄ib' opib' que cogitas face
p̄imum cogita dñm: et si sc̄dm dñm
ē q̄d cogitas. diligent̄ examina:
et si ē rectum coram dño p̄fice
illud: si ū adūsū fuit reptaum.
amputa illud ab amā tua. So
tidie actus tuos curiosius dis
cute: et si te pecc̄is ob noxiū
senseris: ad penitentiā cito cō
fuge. Nolo ut p̄trahas pecc̄m
de die in diem: et si q̄d cogitaui
neq̄m. & de eo penitentiā age:
et uelocit̄ de corde reſeca illud:
ne uelis dicē: Non ē hoc q̄nde
facinus q̄d cogitaui: quia in
conſpectu dñi manifesta s̄ om̄ia.
Nolo ut sinas uite cogitationes
crescē prauas: neq; tanq̄m mini
ma negligas ea. Qui enim sp̄rit
minima: paulatim defluet. Nolo
li sp̄nere morsum serpentis: ne
uenenum ei' sp̄gatur in cor
tuū. Abscide ūgulta sp̄marū
de agro cordis tui: ne defigant

malas in te radices. Scito quod
 cor tuum ager e dñi: excole illū
 celestib' disciplinis: et nō sinas
 in agro dñi seminari zizania. Si
 g' talit' uigilaueris fili: facile po-
 t'is ad pfectionem ascendē. ad uig-
 ilandum autē: mltum pdest ie-
 iunium. Sic miles plurimo onē
 pgrauatus ipeditur ad bellum:
 ita impedit' monachus ad uigi-
 lias. cum escar' languitate feruel-
 cit. Hō enim possum' uigilare.
 cum dapib' fuerit uent' nr' onu-
 stus: s' opp'ssi sopno uigiliar' fru-
 ctus amittam'. e maximū de-
 tinentum amē nrē acq'rimus.
 Uigilijs g' stude copulare ieiuni-
 um: ut cunctis amē uirtutib' frui
 possis: ut caro tua subiecta sit
 amē: et ancilla famuletur dñe
 sue. Ne pbeas corpori tuo uires.
 ut incipiat bellum adūsus spm
 tuum exerce: s' semp subiecta
 sit caro tua: et obtemperet iussis
 sps. Noli in crassare ancillā. ne
 conceptui habeat dñam suam:
 s' ut omib' iussis ei' et obsequijs
 mancipet. Sic enim eqs s' frena
 imponenda: ita ieiunior' frena
 imponam' corpri nrō. Nam quē
 admodum auriga. si equorum

frena laxauit. rapidissimo cur-
 su p precipicia deferet. ita e amā si
 corpri suo n' imposuit abstinecie
 frena. utq; ad inferi pcepta de-
 uoluntur. Esto p'atissimus au-
 riga corpori tuo: ut p'ramitem
 rethum possis ucedē. Esce enī
 plurime: nō solum amās. s' et
 corpora plurimum ledunt. Se-
 pe enim p cibor' auuiditate fran-
 guntur stomachi uires: nec nō
 et abundantia sanguis. et co-
 lerum. et plurimas egritudine.
 escarum languitate p petam'. Sic
 enim amē e corpori s' ista con-
 traria: ita medela e utriq; tē-
 pata ieiunia. Quantū g' possu-
 mus fili. delicias mundi. et cibo-
 rum opulentias fugiamus: ne
 qno cruciati in flamma. qram'
 gustum aque: et nullum refri-
 gerium sequamur. fugiamus
 ebrietatem: ne in erum luxurie
 incurram'. Unum enim dñs
 ad leticiam cordis. nō ad ebie-
 tatem donauit: nō qntum gula
 exigit. s' qntum nature imbecil-
 litas postulat. Nam e timotheo.
 ap's modico uino uti pcepit: e
 hoc pp' dolorem stomachi. et ei'
 frequentes infirmitates. Ne g'

gula non esse indulgi

de ebrietate

nos qđ ad medelam nr̄i corp̄is
tributum ē: ad p̄niciem depu-
temus. Aurum namq; hominē
p̄ uinum maximā debilitatē
corp̄is contraxer̄: nec potuer̄
conseq̄ p̄stnam firmitatē: q̄
nō tempauer̄ gule ardore. Ple-
riq; p̄ uinum homicida p̄pet̄-
uer̄: nec ip̄am mortē recusauē-
rūt. Alij a demonib; capti s̄: nec
ē aliud ebrietas: q̄m manifesti-
simus demon. Ebriosus putat
se aliqđ magnum gerere: cum
fuit in p̄cipitia deuolut;. Per
uinolentiā armatur ad male-
dicta: et conuitia p̄ximorum:
et in mutat̄ mens. atq; lingua
balbutit. Quid ḡ aliud habet
q̄m demonē. ebrietas: huiusmo-
di enim piscis. cum auidis fau-
cibus p̄perat ut glutiat escam:
repente hamum intra fauces
repperit. Ita et ebriosus intra se
uinum suscipit inimicū: quod
intra morans. impellit ad oē
nefandissimū opus: et homo
rationalis. ut irrationale ani-
mal cap̄it. Tu autē in om̄ib; re-
exibe sobrium: ut te sobrietas
in om̄ib; castum exhibeat. S; h̄
caueto fili. ne p̄ ciboz abstinentia

erigaris in supbiam: et infieri
adūsus eos. qui ieiunij tui m̄su-
ram nō ualent obtinere: neq; nō
uidearis escis carnalib; ieiunasse:
et uitis pectus tuum replete. Bn̄
dis enim confusio ē amē. cum
s̄ carnem subiecerit: ip̄a uitis
sit subiecta. Quid p̄dest uentri
escas negare: et amāam obruere
passionib;: carnis amorib; nō
uinci: et in corde luoris flamma
machinari. Vir contempnēs
om̄ia que caduca s̄: tam corp̄is.
q̄m amē se abstinet passionib;:
quia in utiq; substantijs homo
ostare uidet. Nulla p̄fectio ē. in
una parte eē sublimem. et in
alia eē p̄stratum: in una parte
fulgere: et in alia caligine oc-
cupari. Qui enim castus cupit
eē corpore. castus debet p̄seuare
et sp̄u: quia nichil p̄dest castum
eē corpore: et m̄te corruptū. Si
uitas si fuit in una parte mu-
nita: et ex alia destructa: aditū
ad se hostib; prebet. Et nauis
si fuit fortē compaginib; soli-
data: et habuit unam tabulā
p̄foratam: aq̄rum fluctib; mer-
gitur in p̄fundum. Vir contemp-
nens cuncta que uana s̄: sp̄it

ebrietas cauenda

48
uauitatem. nec ullam gloriam secta-
tur humana. Furor iracundie
reprimat: et execratur liuoris inui-
diam. Locius sustinet uinctam ca-
ritatis: et in pectore continet di-
lectionem. Non detrahit cito proxi-
mo: nec libenter audit detractorem.
Cupit semper declinare auicijs: et ad
uirtutem anime semetipsum instruit.
Talem te exhibe fili: si uolueris
exercere ieiunium. Et cum te a
cibus abstinueris: et linguam tuam
cohibe ab illicitis uerbis. Omnem
blasphemiam longe fac a te: ne se-
culi sermones procedant ex ore
tuo: quia et per uocis sermonibus
reddatur sumus ratione in die
iudicii. Nec ad maledicendum
quemquam. Conuescas linguam tuam:
que ad benedicendum et laudan-
dum deum creata est. De quibus ig-
noras rebus in conuentum noli
preferre sermonem: sed oportuna
uerba procedant ex ore tuo: cum
oportunum tempus inuenis. ut te
cunctis audientibus gratiam prebeas.
Ab omni uaniloquio tempera linguam
tuam: nequos audientes. horresce-
ntes obturent aures suas: et sic
est confusio coram omnibus. De quibus
molestiam non patris: noli credere

acriter. Non conuescas conuetu-
dines pessimas: quia consuetudo
que longius fuerit protrahenda. et fir-
mata: non cum paruo labore ue-
tatur. Noli dissolutis labijs: ri-
sum preferre. Amicitia namque est: cum
strepitu ride. Sed subridendo ta-
cum: mentis leticia indica. Nec in
modum paruuli ^{pro iocari} iocare uelis
assidue: quia non conuenit ei que
ad perfectionem nititur. iocare cum
paruulo. Esto malicia paruulus:
sed sensu perfectus. In quibusdam te ex-
hibe senem: in quibusdam infantem.
Paruuli enim est ludere: perfecti autem
iuri: lugere. Sed presens luctus: le-
ticiam generat sempiternam. Jocus
autem remissiozem efficit animam: et
negligentem erga dei precepta. Nec
delicta sua homo potest ad memo-
riam reuocare: et obliuiscens ea.
non se instigat ad penitentiam: et
ita paulatim ab omnibus bonis
cadit. Nullum habebit accessum
cordis compunctio: uel fuerit in-
moderatus iocus ac risus. Ubi autem
fuerint lacrimae: ibi spiritualis ignis
accenditur: qui secreta mentis illu-
minat. Tunc auiditate celesti
flagrans. copulatur christi amo-
re: et in terris degens. meditat

Ni sum de eos Patru

ingiter desuperius. Calcans scilicet
dignitates: ad futura prima se ex-
tendit. Hec ulla uis scilicet. ab amo-
re eum segregat a christo: sed ut figura
quidam inter homines uisari uideatur:
et tota eius cogitatio et conuersatio
de celestibus intelligitur. Mors illi pre-
sens: dulcior est quam uita ipsa. Cupit
dissolui et esse cum christo: quem in
carne uiuens. intra suum por-
tauit templum. Vide ergo quantum
lucrum afferant fletus ac lac-
rime: et quantum prouicietur in ri-
sus et iocus. Qui enim ridere
delectatur: postmodum flebit a-
marum. Qui autem lugere uoluit:
gaudebit in posterum. Nam et
saluator noster beatos appellat lu-
gentes: et qui nunc letantur fle-
re eos dicit in nouissimo. Ne ergo
oblectet puerilis iocus uel risus:
sermone spiritualium cantus. No-
te soluant in risum uerba mani-
a: sed preferantur ex te perfectorum uiro-
rum uirtutes: ut ad eorum ualeas.
Uerba iustorum responde. Perfectus
enim dicitur: non qui etate. sed qui sen-
su perfectus est. Non tamen obest pueril-
etas. si fueris inter perfectos: nec
senilis perdat etas. si fueris par-
uulus sensu. Nam et dicitur cum

puer esset. et perfectum cor habet:
a domino electus est in regem. Et saul
cum senili esset et perfecta etate: in
se malignam nequitiam habuit:
et de culmine regali expulsus est.
Vetusti iam erant et presbiteri. qui su-
pennam uiolare conabantur: quos
daniel adhuc paruulus. de tecto
eorum scelere condepernauit. Et
dominus ac saluator noster a senioribus
crucefigitur: et ingressus iheroso-
limam a paruulis collaudatur.
Nam et arbor si multorum annorum
fuerit in fructuosa. exardit: si
uero nouella et fructifera. ex colitur:
ut magis ampliore preferat frue-
tum. Perfectorum uiuorum sortio
fructus: et in contuberniis abstine-
tium delectetur amara tua: et a uerbis
eorum ne auertas aurem tuam. Verba
enim uite sunt uerba eorum: et in
columnitas anime. his qui libe-
ter ea attendunt. Sic sol oriens
effugit caliginem: ita sanctorum doctri-
na. a sensibus tuis expellit tene-
bras. Nequissimorum uiuorum effuge
sortia. ut sanctorum monitionibus
mens tua erigatur ad celum:
ut fluxam scilicet gratiam per nichilo
possis ducere: et uirtutes anime.
hauriant sensus tui. Cuius uiuorum

quos

quos erga mandata dei uicis
negligentes: qui mortui sunt uirtu-
tibus: qui letantur in propriis uo-
luptatibus: ut gaudiis carant di-
uinis. Cum ei modi uiris. nulla
est commixtio sit: neque uelis cum
eis sermocinari assidue: nisi in quo
eos possis ab errore reuocare.
Secundum. deuota eos. ut publicum
hostem. Sepe pro unam ouem mor-
bidam polluitur totus grex: et
modica pars fellis. magnam dul-
corem uocat in amaritudine. Ut
modicum fermentum. totam massam
corrumpit. Tale enim fermentum:
et dominus est attendere precepit. fer-
mentum enim hoc: doctrina nequissi-
morum hominum intelligitur. Nam
si quis in habitu est uideatur clarus
ac nobilis: et dulcia uerba est profe-
rat: opibus tamen si agat tecum con-
trarius: magis nocet fictura: quam
est pro sit figura. Non uerba: sed ex uir-
tutibus homo probatur. Denique quomodo
plurimi callidi uicia sua celare
percurant: et apud quosdam ignaros
manus gratie. uideantur mirabiles:
cum de uentis sui sinu serpentes
protulerunt. ad tactum morsuum
eorum intumescunt: et in palam
omnibus ueniunt: quia nichil occultum

49
est. quod non reueletur. Siquis est
intulerit mala ne irascaris: sed
dole potius pro eo. quia deus irasci-
tur illi. Qui enim hic patienter
tolerat mala. in futuro corona-
bitur: qui autem in patientis est. in
die malo ut reus dampnabitur. Non
pro carnalibus dampnis frangatur
animus tuus: nec uigorem pa-
cientie res caduce emolliant:
sed tamen potius dampnum. si ap-
posito bono decideris. Et quomodo te
peccis obnoxium senseris: ad
penitentiam conuersa non confundari.
Qui enim penituerit hic: in nouis-
simo non penitebit. Clementer enim
dominus. ad penitentiam delinquenti:
ignoscit. Sed ne in misericordia domini
confidens. frequenter peccata peccatorum
augeas: ne dicas. donec uiget
etas mea carnis concupiscentiam
exercebo: ac postremo in senec-
tate malorum meorum penitentiam
geram: pius est enim dominus et mi-
sericors: nec ultra facino-
rum meorum recordabitur. Noli taliter
cogitare fili: quia summa stulticia
est. hec cogitare: cum et impius
sit. talem licentiam a deo expecta-
re que piam uelle: cuius uirtutum
est a deo separari. impie cogitare.

ad penitentiam confugi

Impie enim cogitationes: separant a deo. Noli inquam sic cogitare: cum nescias quomodo morturus sis. Non est enim hominum nosse diem exitus sui: quoniam non omnes in senectute moriuntur: sed in diversis etatibus de hoc mundo migrant: et in quibus actibus inuentus fuerit homo: in eisdem iudicabitur. Nemo autem in inferno habitabit domino: ideo non cuncteris ad penitentiam conuertere.

Semp ante oculos tuos: uertetur ultimus dies. Cum dilucto surrexeris: ne ad uespam te confidas puenire: et cum quiescens lectulo inbra deposueris: de lucis non fidas aduentu: et sic facillime poteris refrenari ab omnibus uiciis tuis.

Semp cor tuum promissa celestia meditere: ut te ad uitates. ipsa uia puocet. Esto nunc talis in opibus tuis: qualem te uis post modicum futurum. Omnia terrenia que possides. in futuras celi mansiones transfer: ut cum ibi profectus fueris. fruaris bonis celestibus: et incunctant ac libenter cum pergas ad dominum. uocatus fueris. Tunc cum carnis uinculo amata tua fuerit absoluta: mors in occursum tuum chorus angelorum

occurret: omniumque sanctorum agmina. in tuos miscbuntur amplexus: et ad orandum uerum iudicem pducent. Tunc tunc erit pax ingruens. et summa securitas: nec timebis ultra diaboli ignita iacula. Non terrorem nec timorem incutiet barbarorum inuitas: nec formidabis hostes ferocissimos qui cupiunt animas iugulare: non ferrum. non ignem. non truculentam faciem tortoris: non famem. non sitim. non ullam carnis egritudinem. Non ultra adhibebit caro spiritui: nec ullum timebis peccatum: sed cum abieceris carnis sarcinam. tunc spiritus sanctus tribuet tibi in celestibus mansionem. Et tunc letus gaudensque diem iudicij expectabis: in quo electorum amplexibus actibus recipient inuicta. Tunc peccatores et impij penitebunt: sed frustra. Rapaces et auari. amarissime flebunt: sed ueniam non consequentur. In luctu maximo detinebuntur omnes qui carnis sue uoluntates secuti sunt: et qui uitis et luxurijs seruerunt. Et cum hi omnes plus criminibus gehenne ignibus mancipandi erunt: tunc autem cum sanctis omnibus sempiterna premia

izate. gentis. l. i. s. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

In libro de vita
P. Lactantius

... et qd oclis no uidit.
nec auris audiuit. nec in cor
hominis ascendit. facie ad facie
uidebis: que iparauit ds dili-
genab se. Expliciunt ammoni-
ciones. Sci Basiliu archi epi. **In-
cipit Porpho pspi epi: in libro
de contemplatiua vita.**

Diu mutamq; renisi
uoluntati tue. mi-
dne studiosissime
pontificum iuliane.
no uelut panacit durus. sed
ppe impossibilitas ammonit.
Uidebatur enim in. i iure forsi-
tan uidebat. qd etiam ipi psup-
tionem mea potuissetis in pui-
de temitatis anguere: si tanta
rem que utiq; eet opose tracta-
da: facile ac sine ulla delibera-
tione suscipem: cum me oportet
ret pus ipius rei pondus un-
dicendum foret expendere: et
sic adiuuante dno. si uires fact-
tas explorata pmitte: ad hoc
arripiendum qd iubeas acce-
de. his e talib sollicita osidati-
one pspectis: necessarium duxi.
ut me aliqundiu ascribendi pre-
sumptione suspendem. S; qa
sic cogitanda fuit in iuncti opis

difficultas: ita cogitari debuit
in iungentis auctoritas: nec
uolui nec debui usquequaque
resistem: certus quia uires me-
as eo amplius adiuuaret tu p-
cipientis oro: qm guaret ipu-
matie magnitudo. Deinde illa
confidatio amium min suis ui-
rib diffidentem. in audacia sub-
eunde pceptonis ure pdux.
qd iam no humilitatis eet ple-
uianter tene silentium. sed sup-
bie. ultra reuere qmuis in-
firmis ceruicib onus imposi-
tum: cui oneri sustinendo. i si
mea rusticitas faciebat in ua-
lidum: uram fieri credidi fide.
qui iubebas ydoneum. hoc
quoq; in audendi aliqd fiducia
dabat: qd magnaru rerum ma-
gnus ipe conatus eet: etiam
si nullus disputante sequeret
effectus. Siqdem necessariaru
tractatio questionum. i si non
instruit inuenientis qd querit
animum: exeret saltim qrentis
ingenium. Ut aut nouerit se
querendo e nichil inueniedo
nescire. qd se forte nosse psup-
serat: et ignorantie sue osequen-
ter admonitus. qd s de esse

uiderit querat: qđ inuenit te-
neat: et qđ tenuerit p̄seuant
exeat: aut qđ s̄ de diuinis
lit̄is p̄positum fuit. si salubri-
ter tractare. ac sufficient̄ expli-
care potuerit: nō de inuentio-
ne infletur: s̄ in dñō qui int̄
eum illuminauit. ut in nubi-
landa cognosceret gl̄ietur: qñ
qđem scientia. sic sine dono
dei qđ ē caritas inflat: ita si
ei caritas admisceatur edificat.
De p̄ hoc qui de deo loqui uolūt.
aut nichil dic̄. et nulla eum p̄ci-
pitabit inflatio: aut si aliqđ di-
xerit. et se credidit a deo accepit.
se qđ dix̄. habet unde deo gr̄a
agat: nō habet qđ ingenij sui
uirib̄ elatus ad scribat. Sed
iam ip̄a capitula que ut cumq;
soluenda p̄posuisti: ad texam.
taq; iubes ut paucis edisserā
que sit uite contemplatiue p̄petas:
Et qđ int̄ ipsā & actiuam ui-
tam int̄dit: quanta possum bre-
uitate distinguam. —
Utum is. cui ecclesie regende
cura cōmissa ē: contemplatiue
uitas. fieri particeps possit. —
Utum equanimit̄ sustinendi
sint. diuina p̄cepta calcantes:

an p̄ modo peccati. debeant ex
clesiastica se uitate coangu. —
Utum congregandis fr̄ibus
aut alendis expediat factate
ecclesie possidere an p̄fectionis
amore contempni. —
Que sit abstinentie credenda p̄-
et utrum tantū cor. **fectio.**
pori. an & anime necessaria
debeat adiudicari. —
Quanti aueris uirtutib̄ uirtu-
tum similitudines distent. —
Quib̄ p̄cedentib̄ causis. et sub-
sequentib̄ incrementis. nasci so-
leant uicia uel augeri: et qb̄
possint adiuuante dñō reme-
dijs uelut quib̄dam medica-
mentis inminui uel sanari. —
Quod modis uel gradib̄ una
queq; uirt̄ possit impleri: et
an uera sit philosophoz illa sē-
tentia. que uirtutum om̄ium
uelut quosdā fontes q̄tuor
uita quoq; qua. **uitutes:**
tuor. uelut quosdā origines.
maloz om̄ium definiunt. —
Hec s̄ nimirū decem. que uo-
luis enodari capitula: non
ut absolutio eoz uob̄ aliquid
cognitionis afferret: s̄ ut uirā
magis cura si regularit̄ impatū

munus impleo. no nichil be-
 dificationis talium studiosis.
 hoz & his simulum captorum
 explanatione conferret. Secum
 si tu ea nescires: nuqua tanto
 ordine dilucidanda pponeres.
 Ideo aut uoluis cognita uobis
 disputatione illustrari: ut aut
 me si aliqd secus ac ratio habet
 faceretis emdari uel corrigi. au
 certe p sollicitudine uram. min
 q sermonem. ad alioz noticiam
 possint catholice disputata pdu
 Hunc g iam que sit uite
 contemplatiue ppetas: dno uris
 oronibus adiuuante tractemus.
 Explicite prephatio. **Item capla**
sequentiu libroz. cum subiec
tis numis suis: ut facilius
inueniatur ab inquirente

quehbet sententia . 1 .

Quod ea sit uite contemplati
 ue ppetas: ubi ds mundo cor
 de uidebitur. 1 1 .
 De qualite uite future. 1 1 1 .
 Quod eo iudicio dei. ab hoib
 unqs separandi s sci: quo iam
 s beati angli ab unmundis spi
 bus separati. 1 1 1 1 .
 De resurrectione uel uita scoz. v
 Qd psentium contempores. etia

hic: uite contemplatiue bea
 titudo delectet. **vi.**
 Qd pfectio contempatiue uite.
 que hic habi pot: pfectioni
 future comparari no possit. **vii.**
 Qd dm pfecte. sci uidere non
 possunt: n ad bntitudinem fu
 ture uite puenerint. **viii.**
 Que & qnta sit in hac carne.
 uite contemplatiue pfectio.
 Qd tantum intest int pfectio **ix.**
 nem uite isti & future: qntum
 int pfectos qui peccare nolunt.
 & eos qui iam peccare n possunt.
 Qd hic s dm in assumpta creatu in **x**
 Qd sacdotes s contempla **xi.** **Ide.**
 tue uite fieri participes possunt.
 Ubi se loquitor excusat. qd ecclie **xii.**
 magistros docere no audeat. **xiii.**
 De negligentia sacdotis. qui doc
 trine sue agendo contraria. pso
 nam no pot implere doctoris. **xiiii.**
 Quale pectin maneat. eos q ecclia
 s creditam uel relinqre uolunt.
 ut strenue gubnare contempnit.
 Ubi anxium qd eccliam nec re **xv.**
 linquere nec regere possit. p uo
 cat suggerendo. qd eam melius
 regat exemplis **xvi.**
 Qd parum ualeat exemplo age
 do monstrare. n etia que sint

credenda. docendo sac̄dos ostēdit.
De uirtute fidei q̄d ad eam nō sō **xxvii.**
lum credere. ⁊ intelligē. set e
tiam bene opari p̄tineat. **xxviii.**
q̄d nichil p̄sit sac̄doti etiam si
bene uiuat. si male uiuentib⁹
tacendo nō contradicit. **xxix.**
Luctuosa desēptio carnaliter
uiuentium sacerdotum. **xxx.**
q̄d sc̄dm sermonem p̄ph̄e culpa
sua p̄eunt. qui sac̄dotum incre
pationes. uel ammoniciones.
p̄usa uoluntate contēpnunt. **xxxi.**
Ad sac̄dotes etiā qualit̄ possūt.
tam simplicit̄ docē debeant. ut
om̄s eos docentes intelligant.
Quid int̄ sit int̄ doctores qui **xxxii.**
ecc̄siam simplicit̄ docentes hedi
ficant. ⁊ eos qui eloq̄ntiam suam
luculentis de clamationib⁹ iactāt.
Quales eē debeant sac̄dotes. qui **xxxiii.**
uolunt fieri uitę contēplatiue
participes. **Explicit caput**
Libri primi. Incipiunt capla
De actuali uita. libri sc̄di. i.
Ad p̄ diuēitate peccantium aliū **ii.**
portandi s̄. aliū castigandi. **iii.**
De laude sc̄orum sac̄dotum. **iiii.**
De testimonijs ap̄licis ul' exposito
Quare sac̄dotes s̄ q̄rū. **v.** **In eoz.**
cura ē p̄dite uiuentes angere.

simulatores religionis eq̄nimit̄
Responsio ū ostendit̄. **vi.** **Iterat̄.**
quib⁹ exigūt causis. ut q̄runda
infirmitas blande portetur. **vii.**
q̄d illi pecc̄a aliena impatienter
accusant. qui sua nō cogitant. **viii.**
Quantum remediū habeat con
fessio pecc̄oz. ⁊ quale m̄eatur
occultatio dolosa supplicium. **ix.**
Ad iniqui et nō simplicit̄ angē
tes uani s̄. ⁊ diuino iudicio cō
Quod sac̄dotes ni **x.** **Idēpnādi.**
chil p̄p̄um habeant. ⁊ ecc̄siae fact
tates tanq̄m cōmunes. utpote
qui dō reddūt s̄ racionem posside
Cum quo dāpno aiē sue. **xi.** **Ant.**
ab ecc̄siae que paupes pascit. acci
piunt illi qui de suo s̄ sufficiūt. **xii.**
Qui s̄ qui etiā cum p̄fectu amē
sue opib⁹ sustentent ecc̄siae. **xiii.**
Quid facere debeant clerici. q̄z
infirmitas nō potest sua stēp̄ne. **xiiii.**
Que sint uera gaudia uel uere
diuitie. ⁊ q̄d impedim̄ta afferant
bona p̄sentia amatorib⁹ futurorū bo
Qualit̄ intelligat̄ q̄d dic̄. **xv.** **Inoz.**
ap̄ls qui in sac̄rario opant̄. que de
sac̄rario sunt edunt ⁊ cetera. **xvi.**
De cupiditate. qualiter eis quos
semel uiuasert dominetur. **xvii.**
Quod d̄m p̄fectius illi possideat̄.

qui tenet possessionib⁹ ex corde **xxv.**
 Quod nichil pficiat. **Renuntiat.**
 qui abstinentes a cybis. utiq³
 seruiunt: nec p^olit illis facul-
 tates abicere. q³ suas faciunt uo^o **xxv.**
 Quanta bona p^om^o **Humilitates.**
 homo abstinentie bonum ne-
 gligendo perdidit. **xx.**
 De pecco p^omi hominis et de
 malis que illum peccantem.
 deo iudicante secuta sunt. **xxi.**
 Quod omia bona que in ada
 corrupta pdidimus: in xp^o
 reparata recipimus. **xxii.**
 Qualit^{er} uiuere debeant. qui
 xp^m unitari desiderant. **xxiii.**
 Qua temperantia uti debeant. q³
 se a uoluptate delectabiliu. ut
 immodata p^oceptione cybor^u co-
 muniu atq³ auiu immodera-
 to usu cupiunt abstinere. **xxiiii.**
 Qd utentes carnib⁹ concupiscetia
 carnum polluat. non natura **xxv.**
 Qd utile sit ieiunio ut abstinē-
 tie. ad uenientium caritatem
 plerumq³ preferri. Explicunt
 capitla libri scdi. **Incipiunt**

capla libri tercij. 1. —
Quantum aueris utatibus
 utatum similitudines distent. **ii.**
 Qd supbia sit maloz oiu causa.

Qd supbia ex qua pcedunt oia **iii.**
 mala humilitatis uirtute uin-
 catur: et omia uicia tum fuga-
 ta depeant. si utatib⁹ cedant. **iiii.**
 De cupiditate qd ita sit mixta
 supbie. ut nichil peccati fiat: qd
 non ex utraq³ procedat. **Inuidia. v.**
 Quo am^o tormto iudos affligat
 In que e qnta mala concupiscē-
 cia carnis erumpat: si ei mens
 corrupta consentiat. **vi. —**
 Qd etiam hy quos ab impuden-
 tia quelibet necessitas uetat:
 si uiuere pudice consuescant:
 ad amorem castitatis ascendat. **vii.**
 Quib⁹ inditijs possit ostendi sup-
 bia. que ut impditas apta e. ut
 infichis occulta. **viii. Inuidia.**
 Quib⁹ signis. inuidoz declare^t **ix.**
 Quantis malis uanitas uanos
 De utilitate timo **x. Inuoluat.**
 ris. qd efficaciter peccis obsistat. **xi.**
 De futuro iudicio uel euitate
 supplicij. ac de qualitate gehene. **xii.**
 De laude haritatis. **xiii. —**
 Qualit^{er} possint ea que de cari-
 tate scs ap^os dix^o intelligi. **xiiii.**
 Quantum pfectionis caritas
 in se fundatis exhibeat. **xv.**
 De qualitate ututis. i qualit^{er}
 s consentientes informet. **xvi.**

Quibus gradibus conuulsi inculmen
perfectiois ascendant. **xvii.**
Que sit quaternarius numeri cre-
denda perfectio: et quod quatuor
virtutes que dicte sunt principales:
ex fide uiuentes a domino collate
De temperantia. **xviii.** **Iustificent.**
qualitate uel opere. **ix.**
Quales esse debeant quos ani-
mi fortitudo nobilitat. **xx.**
De iusticia uel fide que ex ipsa p[ro]
de equalitate quod ad eandem p[ro]
tineat humane societatis utilitas. **xxi.**
Quod duo sint in iusticie genera. **xxii.**
De liberalitate et qualitate benefici-
entis opus debeat exerceri. **xxiii.**
De differentia amoris et quantum
ab eis differat perfecta dilectio. **xxiiii.**
Quid sit sua cuique tribuere. **xxv.**
Quod actualem uitam tres uir-
tutes id est temperantia. fortitudo.
iusticiaque consummant: et pru-
dentia que est. iiii. uirtus. cogni-
tionem rerum latentium mentis
De sociali uirtute. **xxvi.** **Iustificet.**
quod non recte faciant qui cum pos-
sint nichil humane societati
quod de prudentia. **xxvii.** **Iustificat.**
ac sapientie fonte. cognitionem
rerum omnium bibant. qui p[ro]
cipiende scientie feruent iungunt.
Iant.

Quod prudentes nec alios no-
ceant. nec se noceri permittant:
et quod ibi eis sit sine aliquo ad mix-
tione erroris summata pruden-
tia: uel erit sine ullo peccato uita
De affectionibus. **xxviii.** **Iustificat.**
quatuor. quod inter uicia numera-
ri non debeant: si earum usus. ex
bona uoluntate procedat. **xxix.**
Quod huiusmodi affectus sine quibus in
hac uita recte non uiuitur. in
illa futura beatitudine non sunt:
que nec timorem habitura est
nec dolorem. **xxx.**
Qualiter uirtutes quatuor que
dicte sunt principales. aut in pre-
senti nos a peccato defendant: aut
in eternum nobiscum sine ullo
peccato permaneant. **xxxi.**
Sibi se de toto opere loquitur
excusat.
Explicunt capitula libri terti.
Incipit liber primus pro-
epi uiri doctissimi de uita
contemplatiua quod ea
sit uite contemplatiue
proprietas ubi deus
mundo c o r d e
u i d e
b i t u r.

contemplatiua
uita ē: in q̄ cre-
atura creatore
suum intellectu-
alis. ab om̄i pec-
cato purgata. atq; ex om̄i parte
sanata. uisura ē. Contemplatiua
etenim uita: a contemplando.
idē: auudendo nom̄ accep̄. Qd̄ si
ita ē: illa uita ubi d̄s uidi pot̄.
ip̄a contemplatiua credenda ē.
In p̄senti etenim uita uita miseris
erroribq; plenissima: d̄m̄ sicut ē
uideri nō posse. dubium nō ē.
In futura ḡ que ob hoc appellat̄
contemplatiua: uidendus ē. Nec
in merito. Si enim uidere deum
summū solidumq; ē gaudium.
summum ū gaudium. p̄miū
bene credit̄ beatorū: et p̄miū n̄
adhuc pugnantib; s; iam uincen-
tibus dabit̄ post t̄m̄phum: q̄s
nō uideat qd̄ om̄s sc̄i d̄m̄ in illa
uita et̄na uidebunt. ubi sine fine
gaudebunt. Sibi gaudebunt: ū
premiū reportabunt. Sibi recep-
turi s; p̄miū: ū nō solum de-
uictis. s; etiam finitis hostib; tri-
umphabunt. Sibi t̄m̄phabunt: ū
ulterius adūsarium nō habe-
bunt. Sēt̄m̄ in hac actiua uita.

53
q̄muis strenue dimicem: et ad-
iuuante d̄no catuas hostium.
quib; circumfundim̄ p̄snamus:
tam si ab eis nō ualem; uinci:
numq̄m pugnare desim; . Nec
uincentes securos faciunt uiri-
liter desudata iam p̄lia: s; ma-
gis sollicitant adūsarioz rediui-
ua certamina. de sic quia sedm̄
sc̄pturę sc̄e sermone. tota huma-
na uita t̄ptatio. ē. sup̄ t̄am: t̄e
ē. t̄ptatio finienda: quō finit̄
et pugna. t̄ tunc finienda ē pug-
na. quō post hanc uita succedet
pugne secura uictoria: ut om̄s
milites & qui usq; in finē uite
p̄sentis diuinit; adiuta suis ho-
stibus infatigabiliter resistunt: la-
boriosa iam p̄gnatione trans-
acta. regnent felices in patria.
In qua humana natura ita re-
paranda ē: ab om̄i p̄suis infir-
mitate sananda: ut nec peccata
ei ulla remaneant: nec peccare
iam ualeat. Cui; hoc erit totum
p̄miū. ut uite contemplatiue
semel compos effecta: in exple-
biliter auctorem sue beatitudi-
nis aspiciat: de illo gaudeat:
qd̄ sp̄auit obtineat: et in eo q̄
sc̄e uiuendo puenit. sine fine p̄-
maneat.

am uero de qualitate ipsius 11.

uite future qd dicam: que potius
 debet credi. qm dici. Nec ideo tñ
 debeo tacere inde qd ualeo: quia
 dicere qntum uolo nō ualeo. Ne
 que enim quia dñi ineffabilem
 credim: sic de illo qd recte pos-
 sum is nō debem: ita sane ut
 plus credat de illa uita qm scri-
 bitur: quia nec pot tantū inde
 pferri sermone. qntum potest
 mte complecti. et min⁹ concip
 mōs humane qmlibet pfun-
 da complexio: qm se habeat ip-
 sius rei magnitudo. Ergo futā
 uita credit beate sempiterna: se-
 pitne beata: ubi ē certa securi-
 tas: secreta tranquillitas: tñquil-
 la iocunditas: felix etnitas:
 etna felicitas. Sibi ē amor pfect⁹:
 amor nullus: dies etnus: alac-
 motus: et unus omium sps:
 de contemplatione dei sui. ac
 de sua cum illo pmanfione
 securus. Sibi ipa ciuitas que
 ē anglozum. scōzumq; omium
 congregatione beata. m̄tis ful-
 genab⁹ micat: etna salus ex-
 ubat: ueritas regnat. ubi nec
 fallit quisq; nec fallit: unde
 nullus beatus eicitur. ū null⁹

miser admittitur. 111.

Sed hoc futurum credimus
 p multum iudicium dei: in
 quo nō solum m̄tis. s; etiam
 locis. sic ab unqs iust. separā-
 di s in etnum: ut iam nec re-
 munāta p̄m̄ium finiant. nec
 dāpnata supplicium: qnquidē
 p̄p̄tea et in corruptio et in mor-
 talitas dabit etia corporib⁹ mi-
 seroz: ut nec ipi etna pena fi-
 niantur: nec ipos consumat
 immortalis pena. s; puniat.
 Ideo aut beata in corruptione
 et in mortalitate. iustoz cor-
 pora donabunt: ut et ipi in
 glia etna pmaneat. Non iu-
 dicium qd int iustos homines
 in iustisq; futurū dicimus:
 int scōs anglos et in mundo
 credim factum. Nam cum eēt
 utq; sine pecco creati: et ad ser-
 uendum deo suo felicitē institu-
 ti: eoz qdam uoluntate p̄pa de-
 puati: noluer pmanē qd facti
 s. ū cum se contra suum creato-
 rem dyo supbie letalis hostilitē
 extulissent: de supna celi regi-
 one p̄iecti s. Quos diuina sente-
 tia eo supplicio condēpnauit: ut
 quia noluer p̄seruare cū posset:

nec uelint reparari ultra nec
 possunt. Siqdem p uariationis
 eoz fuit. qd in reuocabilis iu-
 dicij an aduisione pusi. et
 ad dapnationem iustissima pro-
 fecto pmanuit. qd uoluntate re-
 deundi ac facultatem penitus
 amiser. sic e contrario uolunta-
 tis scoz angloz fuit. qd malis
 sponte cadentib' ipi in sua dig-
 nitate manser. et ex diuino iu-
 dicio factum e. ut quoz
 fuit cum deo suo manendi uolu-
 tas fieret pmanendi uoluntaria.
 felixq; necessitas. Et ideo qa nec
 peccauer unqm. nec peccare ia
 possunt: illi' contēplatiue uite
 semel facti participes: in exple-
 biliter auctorem beatitudinis sue
 conspiciunt: ac merito sue sta-
 bilitatis in etnum felices effec-
 ti. de sua p mensione securi s.
 Qui summū solidumq; gaudiū
 quo in satiabilē pfruiunt. de di-
 uina contemplatione papiunt:
 ac deo suo infatigabilē et amantē
 in seruiunt. ita pfecte beati: ut
 nec cupiant beatores fieri ultra
 nec ualeant. **IIII.**

Nec e contemplatiua uita be-
 rata: ad qm qui bonoz opū

consumatione pueniunt. beatis
 anglis similes er: et simul cū
 deo suo sine fine regnabunt. Qd
 hic credidūnt. ibi uidebunt:
 sui creatoris substantiā inuidis
 cordib' contemplantes: etna ex-
 ultatione gaudebunt. Diuina
 delectatione ac mutua carita-
 te possessi. deo suo in etnum e-
 inuicem s felicitē adheebunt.
 Receptas cum in corruptione atq;
 in mortalitate corpū munici-
 patum patē celestis accipient:
 atq; ei' in etnum ciues effecti.
 pmissa p̄mia reportabunt. Ibi
 eis exubabit tanta leticia: tāta
 celestium grā gaudioz: ut et
 remuneratori suo p tantis mu-
 nerib' grās agant: et nullum
 fastidium ex ipā affluentia bo-
 norum pceptione sustineant.
 Ibi ita patebunt singloz singlis
 mtes: sic corporalib' oclis sub-
 iacent facies corpales: quia hu-
 manoz pectoroz tanta erit ibi et
 tam pfecta munditia: ut habe-
 ant unde mundatori suo deo
 grās agant: nō uñ offensi aliqb'
 peccoz sordib' erubescant. quia
 ibi nec ulla pecca. nec peccozes
 er: et qui ibi fuerint. ia peccare

nō poterit. Nec latebit perfecte iam
beatos aliqd secretorū: qui quod
ē longe pstanti ipūm uisuri s
mundis cordib' dīm: qnqde hu
mana creatura ita pfecta erit:
ut in melius aut in detrius ulto
mutari nō possit. Cui' humane
substantie ad conditoris sui simi
litudinē sublimare: omnia bona
que naturalit' accepta peccan
do corruptat. reparabunt' in me
lius: idē intellect' sine errore:
memoria sine obliuione: cogita
tio sine puagatione: caritas sine
simulatione: sensus sine offensi
one: incolumitas sine debilita
te: salus sine dolore: uita si
ne morte: facilitas sine impe
dimento: saturitas sine fastidio:
et tota sanitas sine morbo. Qm
qdem qcquid hic humanis cor
porib' uiciatis. aut ferarū mor
sus adēmunt. aut in puii casu
abstulunt: aut malarū ualitu
dinum gna diuisa disceperunt:
aut p lapsis casus abstulerunt:
aut humana crudelitas ampu
tauit: aut ignis. ul' quelibet
alia res aliquid debilitatis in
tulit: aut ipā senect' etiā sanū
onerosa negaunt. hec atq; his

similia dāpna corporū. una ibi
resurrectio reparabit: atq; ea cor
pora mibus omib' instaurata: i
corruptabit' sanitas obtinebit.
P'optea qcumq; ibi erit: si diffe
rentab' mitas ab inuicem dista
bunt: omis tam una pfectione
beati erit: quia singlis p'ima sua
sufficiencia erit. Sic enim corporal'
saturitas omis saturos equalit'
habet. qmuis singli cibum non
equalit'. s; p'possibilitate p'cepunt:
ita omis s; et si fiunt aliqua gra
duum suorū diuisitate distincti
una beatitudine pfecti erit: qā
et una pfectione beati futuri
s. Secūm in illa tante beatitudi
nis regione. nec maioris mti
s aliquid arrogabunt: qā arro
gantia ibi nulla erit: nec supi
oribus inferiores in uidebunt:
quia inuidus ibi eē nō potit.
Et ideo et si erit ibi distantia mā
sionum: summa in ill' erit uni
pfectionis equalitas: quib' erit
regni celestis una felicitas. **Capitulum**
Cvi felicitati p'ueniende ille **v.**
suspirat: qui p'sentib' omib'
futurorum conceplatione renun
tiat: atq; ad omesticas occupati
onib' que nō numq̄m pfecte

1.
55
uivere cupientis p̄cessus impe-
diunt: in illam sublimitatē di-
uine contemplationis euectus:
ip̄os etiam sue carnis affect⁹ ex-
apat: et infra se uniuersa despici-
ens. que plerumq; animas de
p̄tate uite sc̄itate securas. uitā
na deiciunt: ip̄e iam celestib⁹
appropinqt: tanto diuinus uici-
mor fact⁹: q̄nto sup̄ humana oīa
studio p̄fectionis ascendit: cert⁹
q̄d si contemplatiua uitam. hic
in certis honorib⁹ diuitijs anxij
et caducis delectationib⁹ plena
uoluntate p̄tulerit: ueros hono-
res. ⁊ securas diuitias ⁊ delec-
tationes et̄nas inueniat: cum
ad p̄fectionē contemplatiue uir-
tutis in illa beata uita que fut̄a
ē. deo remunante puenerit. Et
reuera q̄d erit honorat⁹ eo: q̄m
diuina clem̄tia anglice digni-
tatis equalitati coequauit. q̄d
ditius eo: que regni celestis
ineffabiliz affluens beatitudo
ditauerit: aut q̄d etia hic de-
lectabilius contemplatione di-
uina: que s̄ ueracit̄ inhiantia
in corruptibile suauitate fut̄e
remunationis infudit: Q̄m q̄d
contemplatiua uita hic quoq;

amatores suos. futurorū bonorū
consideratione delectat: ac s̄ tota
m̄tis intentione uacantes. q̄n-
tum in hac uita fieri pot̄. dono
sapie sp̄ualis illuminat: et ad
illam diuine plenitudinē uisi-
onis cui sp̄em studijs uicenti
celestib⁹ ger: in certuo q̄dam
ip̄ius osequende p̄fectionis in-
flammat: ut q̄d nunc in enig-
mate cernunt. nec p̄fecte dis-
cernunt: tunc in illa reuelatio-
ne conspiciant. *Capitulum. vi.*

Qua p̄t non sic contempla-
tiue uite sublimitatē. in
futuro ū p̄fectio p̄ficienda ē. p̄-
dicauit: ut in p̄senti eam nega-
tem posse ab om̄ib⁹ mundi con-
temptorib⁹ app̄hendi: si in se ad
eam tota deuotione conuertant:
si desidio ei⁹ accensi p̄senti blan-
dimenta fastidiant: et longe for-
tiores effecti. q̄m ut eos t̄ne
occupationes illaqueent: diui-
nis reb⁹ ac futuris p̄missionib⁹
considerandis in h̄eant. S; si con-
sideremus apli pauli sermonem.
quo int̄ eam scienciā que hic ē.
et eam que fut̄a ē. discriminās
ait: ex parte enim sc̄m̄. ⁊ ex
parte p̄phamus: contemplationē

diuinam que in hac uita est. illi
 future compare non possumus
 nec debemus: quoniam idem apostolus
 ad iungat et dicat. cum autem
 uenit quod perfectum est. in illa uita
 significans: tunc euacuabitur
 quod ex parte est. Ac sic quod in ex
 parte sentimus: tunc ad illam
 plenitudinem contemplationis di
 uine producti: iam perfecte sentie
 mus. Nec sane quia ibi rerum
 omnium notitia non per partes. sed
 simul et tota uidebitur. ideo sal
 tum qualiscumque in hoc fragili
 corpore despatur. Et si enim cor
 pus quod corrumpitur adgrauat
 animam. et deprimat eterna in ha
 bitatio sensum multa cogitatione:
 tam in quantum potest humana
 mens. quam suus creator ad sua
 facta imaginem. studeat etiam hic
 intelligibiliter deum uidere perfide:
 ut tunc plenius uideat. cum per
 uenit munere ipsius sui condi
 toris ad speciem. Attende quam
 diuine sanctus apostolus spiritum et fideque
 distinxit: ut dicitur perfidem ambu
 lamus non per speciem. fides est quod
 per quam ambulatur: et species que
 uidetur: quia in hac uita uel perfide
 bene uiuendo perficimur: bonorum

operum quodammodo passim ambulamus.
 In futura autem puenientes ad spe
 ciem: iam non erit ulterius quo
 uelut perficendo ambulemus: sed
 ipsam speciem ad quam perfide spiri
 tualiter ambulando puenimur: uel
 satiabili dilectione uidebimus.

Quo circa sic exhortatur *Capitulum vii.*
 Standi sunt ad contemplatiuam
 uitam quicumque plene uolunt.
 et auxiliante domino potunt. ut
 meminerit sunt ipsius contemplatio
 nis diuine perfectione in illa
 beata uita que futura est reser
 uari: ut ibi deum sicut est perfec
 te uideant: ubi et ipsi erunt
 uite eterne ac regni celestis conse
 cutione perfecti. Secum si hic per
 fecte potuisset substantiam diui
 nam humana fragilitas con
 templari: numquam sanctus euangelista
 dixisset. deum nemo uidit unquam.
 Non dixit nemo uidebit. Denique ut eu
 denter ostendet uisionem dei non
 negatam sanctis hominibus: sed dilatare:
 quod in presentia temporis negauit: in
 futuro promisit dicens. Beati munda
 do corde: quam ipsi deum uidebunt.
 Igitur si deus qui in hac uita sine
 alicuius elementa assumptione non po
 tuit uidi. nec potest in futura uita

uideris e: ibi e contemplatio
nis diuine spanda pfectio: ubi
erit bonoz omium plenitudo.

Primo uide uita contempla **viii.**
tate sectator. ad conditore suum
corde illuminandus accedat:
ipi contemplando atq; insatiabi
liter p fruendo uigilant inserui
at: ipm iugit concupiscat: pro
amore ei omia quib unde pot
auera refugiat: omis cogitatioes
suas ac totam spem ex ipius de
lectatione suspendat. Littarum
diunax sacs meditationib uacet:
in eis se diuinit illuminat ob
lectet. Ibi se totum uelut in spe
culo qdam resurgente considerat:
qd in se puum dephendit corrigat:
quod rectum teneat: qd de forme
componat. qd pulcrum excolat:
qd sanum seruet: qd infirmu assi
dua lectione corroboret. Dni sui p
cepta infatigabiliter legat: in exple
bilit diligat: efficaciter impleat:
et qd s cauendum qd ue sectandu
sit: ex eis sufficienter instructus ag
noscat. Misterijs earude scripturaz
diunax pscrutandis insistat: x
ibi pmissum legat: representatum
uideat. Luyphatam pditione ipi
contumacis intelligat: impleta

lugeat: de salute gentium gau
deat: ex pteritis que pdicta et
impleta tenet. futuris pmissioni
bus credat. Astreptu negotioz
seclarium remotissim existat: ea
fiximter recogitet. quib amum
suum in desidio future remunera
tionis inflammet: studijs spū
alibus quib in dies singlos me
lior ac melior fiat inuigilet. amez
otium scm: in q exorat amē sue
negotium: mortuu s deputez
mundū. seq; mundi blandietis
illecebris exhibeat crucifixum:
delectationib spectatoz pscntū
incompabilit ante ponat sui
conditoris uirtutum. Semp pfi
ciente successu. in fastigium di
uine contemplationis se attollat:
nuqua ne ad monitō quidem
apmissionib futuris sidādis
a uisus ad terna respiciat: eo aci
em mias indefinent intendat.
quo puenire desidat. Beattitu
dinem uite future ante oculos
anumi sui pponat et diligat: nec
metuat aliqd tprale nec cupiat:
ne aut metus amittendi res tē
porales. aut cupiditas adqredi
intentione mias ei emolliat. Nō
eum blanda corrumpant: nec

no

adūsa concutiant. Nō inflet
 opinio scda. nec sinistra deiciat:
 nec falsa utupatio siue lauda-
 tio augeat gaudia ei' aut mi-
 nuat: et nō gaudeat omīno de
 tēp'alib' nec lugeat: int' leta
 inuictus ac tristia. unā faciē
 animi constantis obtineat: nec
 pectoris ei' stabilem firmitatē
 q̄cqd' p'mittat mundus aut mi-
 natur' excutiat: s; idē semp ac
 s' similis pseuans: mundi hui'
 dāpna simul ac lucra nō sentiat.
 Et cum hec atq; his similia con-
 templatiue uite desidio affect'
 impleūt: nō se hic iam ex omī
 parte pfectum. s; p'ficiendum
 in illa beata uita que futura ē.
 immobilit' credat: atq; ad eam
 se ū dei subam reuelata facie
 uidere possit extendat. **viii.**

Nam sic hic ex compatione
 iuste uiuentū dī quisq; pfect'
 q̄a iustus p̄cepta fac': pfect' autē
 p̄cepta transcendit: ita idē col-
 latus illis absolute pfectis qui
 in uita beata futuri s'. nō ē ut
 ita dicam pfecte pfect': cui x
 si dimissa est omīs iniquitas: nō
 ē adhuc sanata. s; sanabitur ei'
 infirmitas. Et ideo si nō peccat.

ut sit uere pfect': peccare tam
 potest: quia nō ē consumpta oīs
 infirmitas. de p hoc ubi ab omī
 peccō mundatus peccare non
 potit: ibi erit pfecte sanus. et
 summe pfectus. hic autē q̄nta
 libet quis excellentia sc̄itatis
 emineat: q̄ntaq; eminentia p-
 fectionis excellat: pot' quidem
 p modulo hui' uite fieri pfect':
 s; non ē sic de sua pfectione se-
 curus: ut nō debeat eē de casu
 sollicitus. Et utiq; ubi ē sollici-
 tudo: nō ē absoluta beatitudo:
 que nequaquā pfecta credenda
 ē. si secura non fuerit: nec secu-
 ra erit n̄ omēm sollicitudinem
 securitas et̄na cōsumpserit. Qua
 pp̄t qui dicunt' in hac uita bea-
 ti: spe future beatitudinis beati
 s'. In ipā autē re. nō hic s; in illa
 uita futuri s': quia ibi omīum
 beatorū beatitudo pfecta erit: ū
 humana natura sui gl'iam con-
 ditōis: i suā pfecte beatificata
 uisura ē: atq; ei sine ullo de-
 fectu sue beatitudinis adhebit.

Nec moueat qd' hic quoq; **x.**
 a iustis antiq's uisum legimus
 dī: quia nō ē in hac humilia-
 cione nrā sic uisus. sic in illa

clarificatione uidendus ē: q̄no
 q̄dam sine forma uisibilis crea-
 ture. in qua p̄dis pensatione tē-
 por. ubi uoluit. ⁊ quib⁹ uoluit
 uisus apparuit: nec potuit nec
 potest uidi. sed potit: cum ad
 sup̄nam pat̄am p̄grinatio n̄ra
 puenit: et mortale n̄m i mor-
 talitas beata uestierit: atq; ad
 contemplationē diuinā uel per-
 ceptionem p̄mior̄ celestiū om̄s
 uere fideles. fides ip̄a qua hic
 futura credebant. impleta p̄duxit

Ubi diuisi q̄dem sexus ac **xi.**
 corp̄a: sed sine ulla concupisce-
 tia corporali futura s̄. Ibi erit om-
 nium p̄fecta caritas: et nulla cu-
 piditas. Ibi etiam corp̄ales oculos
 nichil uisibilis creature latebit:
 quia in corruptibiliū corp̄oz uis⁹.
 utiq; in corruptibilis erit. Et ita
 sine comp̄atione uiuatiōz quam
 hic fuit: ut ei aliq̄d uisibiliū
 clausum eē nō possit. Corp̄ibus
 q̄dem immortalitate donatis. au-
 ferenda ē tarditas nō integritas:
 necessitas nō uoluntas: ut ibi
 sine tēp̄is mora. aut impedim̄-
 to ponderis. sūt ubi eē uolunt:
 atq; eos sequat̄ sine ulla difficul-
 tate sp̄uale iam corp⁹. quocumq;

ue uoluerit sp̄s: anglice beati-
 tudinis equalitate p̄fect⁹. Tunc
 filioz parentum coniugiū. mi-
 seria que ibi nō fuerit beatos cō-
 tristare nō potit: quia nomina
 om̄ium necessitudinū corp̄aliū.
 que hic n̄ra fragilitas habuit:
 excellentia illius beatitudinis
 nō admittat: ubi om̄s q̄cumq;
 sūt unum corpus et: et singli
 de sua uel de singloz felicitate
 gaudebunt. **hec de contempla-
 tiva uita dicta sufficiant.**

am nunc q̄d int̄ ip̄am contēpla-
 tuam et actiuam uitā int̄sit:
 breuit̄ differam⁹. Ad ut euidēt
 eluceat: ip̄as sibi inuicem uitas
 contemplatiua scilicet et acti-
 uam. p̄latis eaz uirtutib⁹ confe-
 ramus. Ad actiuam uitam p̄tine-
 int̄ humana p̄ficere: et rebelle
 motus corp̄is rationis impio
 temp̄are. Ad contemplatiua sup̄
 humana desidio p̄fectionis ascē-
 dere: et ex desidio augendis u-
 tuitib⁹ incubare. habet actiua
 p̄fectum: contemplatiua fastigi-
 um. hec fac̄ hominē sc̄m: illa
 p̄fectum. hui⁹ uite ē nulli p̄su-
 muias irrogare: illius irroga-
 tas equanimit̄ sustinere: immo

ut ipse dicam. executor active studet in se peccata dimittere. contemplative sectator. offensa quibus pulsatur. nec omnino concutitur. ignorare magis parat est quam donare. Iste iram irate patientie conspescit. immoderatis cupiditatibus par frenum simone imponit. tangit desideriis carnalibus nec consentit. pulsatur mundi huius curiositate nec raptur. quod dicitur diabolica in pugnatione nec vincitur. et deo suo deuota mente subiectus. non atterit diuisis temptationibus sed prebeat. Ille omnes affectiones quibus uita mortalium uariatur. sanctis uirtutibus vincit. cupiditatum ac perturbationum omnium liber. beata quiete perfruitur. et illecebris ac uoluptatibus factus expedita mente superior. ineffabili gaudio diuine contemplationis afficitur. Iste suscipiendo pignus. uestiundo nudum. gubernando subiectum. redimendo captiuum. tuendo uiolenter oppressum. iugiter se ab omnibus iniuriis suis emaculat. et uitam suam bonorum operum fructibus ditat. Ille facultatibus suis in usus pauperum distribuitis. simul se

spoliavit mundo. et adiuuare se totis uiribus celo. Res mundi mundo preicit. et seipsum christo deuota mente restituit. a quo in mortales diuitias se dari orat ut pauper. protegi se cotidie postulat ut infirmus. in mortalitatis indumento uestiri cupit ut nudus. defendi se ab in pugnatione inuisibilium hostium supplicat. ut fragilitate carnis oppressus. et celestem se donari patriam desiderat ut pignus. Actiua uita habet sollicitum cursum. contemplatiua gaudium sempiternum.

In hac ad quiritur regnum. in illa percipitur. hec facit pulsare bonorum operum uelut quibusdam manibus ianuam. illa uocat summam in patriam. In hac contempnit mundus. in illa uidebit deus. Et ut multa preteream que commemorare non ualeo. qui hic in mundis spiritibus excitantur fortiores. in illa contemplatiua uita que summe beata est. remunerante domino fiant angelis sanctis equales. atque in eternum cum illo regnabunt. in illa supna ciuitate felices.

Itaque quam de contemplatiua uita in superioribus iam multa dicta sunt.

et scds liber ea que de actua ui-
 ta dicenda s̄ continebit: suffici-
 ant ista que diximus: ut consi-
 deremus et reliqua que de t̄cio
 capto usq; ad finem libri huius
 sequenti disputatione tractabi-
 mus. Videam⁹ nunciatū is cui
 ecclie regende cura commissa
 ē: contemplatiue uite fieri par-
 ticeps possit. **x1.**

Quod diligent⁹ ea que supius
 dicta sūt de uita contempla-
 ua considat: et sufficient⁹ instru-
 ctus intelligit. q̄no: ubi possit
 ei⁹ pfectio cōphendi: nō dubi-
 tabit eccliaz pncipes uite con-
 templatiue posse et debere fie-
 ri sectatores: quia siue scdm
 opūionē quorzdā. nichil aliud
 sit uita contemplatiua qm̄ rez
 latentium futurarūq; noticia:
 siue uacatio ab omib⁹ occupati-
 onib⁹ mundi: siue diuinarum
 studium litterarum: siue qd̄ his
 pbatur eē pfectus ipā uisio dī
 nō uideo quid impediūta sc̄is
 sacerdotib⁹ possit afferri: q̄ min⁹
 ad hec q̄tuor que cōmemorauī
 pueniant. Duo enim p̄mum et
 ultimum. idē rerum latentū
 futurarūq; noticia: et ipā uisio

dei. in comparabilē pstantiora
 eēt nulla uita beata. qm̄ in ista
 diuisis errorib⁹ implicata: q̄no
 quidē tā rez om̄ium noticia.
 quā ipā dei substantia. plene ac
 pfecte uidebit⁹. Duo autē media.
 uōcationem scilicet ab omib⁹
 occupationib⁹ mundi. et diuina-
 rum studium litterarū: etiā hic pos-
 sunt habere pontifices: s; illi q̄
 se ab omib⁹ implicam̄tis nego-
 ciorum sc̄larium remouentes.
 nō torpent otio: s; insistent p-
 fectionis sue negotio: et a stul-
 ticia sapiē sc̄laris aūsi. ūbo dei
 infatigabilē uacant. sapientes
 ueracit⁹ fiunt: celestia sapiunt:
 t̄na despiciunt: contradicētes
 sane doctrine redanguunt: obe-
 dientes instituant: sc̄is uitib⁹
 quib⁹ in dies singlos deo ppinq-
 ores fiant in cumbunt: et tam
 sius qm̄ eoz qui p eos erudiunt⁹
 clari. hic quidē uelut gustum
 q̄ndam contemplatiue uite quo
 ad eam feruentius puocentur
 accipiunt: s; ibi iam in et̄num
 felices effecti. de ei⁹ pfectione ga-
 debunt. hinc nō inflant. q̄a
 hic om̄ium fidelium catholicorū
 honorant⁹ ut capita: sed letant⁹

1.
potius quia ibi xpi qui e sacdo-
tum ac fidelium omium caput
clariora mbra futuri s. de si qd
absit sclarib' negotijs implica-
ta. fundoz tminos sine tmino
cupiditatis extendant: ac se
passim exq'sitas delitijs tclant.
que amam corpq; debilitant:
si gl'iam no xpi s; suam decepta
uulgi adulantis honorib' q'rant:
plusq; de se aliene lingue qua
sue scientie credant: si omne
gaudium suum no in futuror
remunatione. nec in scitate uite.
s; in sua tantum dignitate o'sti-
tuant: et dum tales ee quales
credunt' amant. nuqua s' displi-
ceant: hac placentes s' no sint
de sua correctione solliciti: quis
no intelligat tales si uitalib' p-
seuerent. nec se ante fine p'sen-
tis uite emident. contemplatiue
uite participes ee no posse. ad
qm no pueniunt n' qui studie-
runt ee qd facti s: nec affectat
uideri. s; ee quod s. no alienis
laudib' sed morib' suis eximij:
nec solum de sua dignitate. sed
potius de sacerdotalis uite nobi-
litate conspicui: qui s' no appel-
latione tenus sed uitate potifice

uite contemplatiue capaces: et
gaudior' celestium coheredes.

ac ne cuiqm' m's sermo **xii.**
p'sumptuosus appareat. si q'les
ee uel no ee debeant om's sac-
dotes ostendat: no gen'alit' sed
de uno in iudeo ee dicendum. et
de te potissimum qui hoc in pa-
ce tua dixim. temere delegasti
p'ctosi sermonis officium. nec
in cognita uob. s; uisitata debeo
comphende: que solemus inter
nos mutua collatione p'ferre.
Quib' breuit' declaratis: no puto
qd relatione magis qm dispu-
tationem mea quisqm' iuste po-
sit alicui' temeritatis anguere:
quasi patres meos audea doce.
a quib' norma uiuendi accipe-
sum paratus et discere. **xiii.**

Recolite g' quanta et qualia
me audiente atq; pbante dice
solebatis de ad ministratioue
pontificis: qui ppli s' comissi cu-
ra p'habita. ardenti' bona p'se-
tia desidat qm futura: et ob-
litus qd non solum de se: sed
etiam de grege s' credito ratio-
nem pastori pastorum omium
reddat: sua suor'q; detrimta n'
cogitat: que no delinquentium

peccata contristant: nec proficientium bona letificant: sed de se tantum plerumque aut nec de se omnino sollicitus. quid a suis mali. boni uergeratur ignorat. Qui non predicat perseverantiam iustis: penitentiam in iustis: contemptum mundi conuersis: futuras penas auersis. Qui non potest dicere contemptoribus admonitionis sue. futurum cogitare iudicium. quod ipse forte non cogitat: amatoribus mundi. nolite diligere mundum. si eum amor mundi oblectat: et ambiciosi ambitioni iam finem ponite. si eum ambitio ruinosam precipitat. ebriosis ebrietatem cauete. si semetipso usque ad alienationem mentis inungit. Superuosis dapibus grauidus. non potest suis abstinentiam laudare quam calcat: uitio cupiditatis addictus. cupidum amorem non potest dissuadere pecunie: inimiciorum tenax. non audebit animos dissidentium sacerdotali tranquillitate componere: iusticiam predicare iudicibus erubescit. quam ipse persone potentis fauore corrumpit: nec defendit oppressos. si personas aut honorat aut despiciat: et quicquid boni non facit

aut mali committit: nec iubet fieri nec uetat: quia necessaria docendi auctoritate contrietate sue actionis amittit. aut inuoluntate.

Nec atque his **Cap. XIII.** Et similia rememorantes. episcopatum uos accepisse penitent: qui sic administratore suum si ipse administrauit illustrat: ita contemptorem sui condepernat. Denique uolentes ecclesiam uobis creditam uelut in parem ei regende dimittere: atque aliquam solitudinem tam studio queratis. quam ipsius officii uiri desperatione secedere. Nulla res alia uobis exegit in melius mutare consilium: nisi quod uerita estis maius periculum incurtere. quam si periculosum est nauem in fluctibus caute non regere: quanto periculosius est. eam undis intumescenibus fluctuantem in tempestate relinquere. Ad quam sic sacerdos est non accedere: ita semel susceptam conuenit fluctuantis pelagi pericula formidine. ac spe pueniendi concepta. usque in portum sine ulla mercurii iactura perducere. que cum uobis compatio placuisse: adiunxi. Et ideo ecclesia que uelut nauis magna. per mare mundi

hui' enauigat: que diuisis tēp-
tationum fluctib' in hac uita cō-
tundit: que inuidioꝝ spūum
psecutionib' uelut quib' dā pcel-
losis fluctib' in diuisa iactat: que
scandaloz iactib' uallosis illudit
que aggere harenē grauantis
cingitur: nō relinquenda ē sed
regenda. Que sic om̄s quos ue-
hit pducit in columnes. gubna-
toris uigilantia gubnata: ita nō
solum om̄s quos h̄t. s; etiā ip̄m
gubernatorem p̄dit submersa
fluctib' aut soluta. **Cap. xv.**

Nec atq; hui' modi me psequente
p̄mota grauit̄ ingemistis. uos
in eam necessitatem fuisse pdu-
ctos. qm̄ nec unplexe aliquo
studio. nec sine peccō relinq̄re
ualeretis. ac deinde cum p̄ys
gemitib' ur̄is. ea qua a uob̄ affl̄t̄
sum cordis affectione: compassi-
uando uos posse p̄ficere. que
nō possētis dicendo suggerere:
plusq; fideles catholicos bonis
exemplis. qm̄ luculentis ūbis
solere p̄ficere: eamq; eē sumā
p̄fectamq; doctrinam. qm̄ con-
ūlatio spūalis ostendit. nō qm̄
inanis sermo iactauit: nec a
nob̄ in die iudicij uerba q̄r̄da

sed opa: nec facile p̄suaderi eē
possibile qd̄ docet lingua: si a
lingua uita dissentiat. Illud aut̄
p̄bari possibile. qd̄ siue p̄dices.
siue nō p̄dices: faciendo firmat̄
et imitari uolentib' cum quadā
delectatione ip̄ius possibilitatis
inculcas. Nos in suggestione
paululum delectati: hoc p̄tinus
si me nō habet ob̄uio retulistis.

Hui' si tota p̄fectio **Capitulum .xvi.**
in ope tantum. nō etiam infide-
sistent: nec qd̄ h̄mo sedidistis.
s; qd̄ egistis in die iudicij quere-
retur: quis erit tanta arrogan-
te. qui eccl̄iasticę doctrine uti-
litate neglecta. de sua s̄ iusticia
blandiatur: ac cum nō solum
scdm̄ apl̄m̄ nos oporteat formā
p̄bere fidelib': s; etiam ip̄os eosd̄
fideles qui nob̄ diuino instituto
cōmissi. s̄. in̄st̄ uere debeam̄
de patre: quom̄ solus accipiat̄
ingent̄: de filio quom̄ ex ip̄so
sit genit̄: de spū scō quom̄ ex
patre filioq; sit p̄cedens: nec in-
genitus nec genit̄ dici possit:
qualit̄ ista tria unum sint: et
hoc unum nō diuidat̄. s; distin-
guatur in tria. queāmodū nec
pat̄ nec sp̄s sc̄s. s; solus filius de

solo patre ineffabiliter natus.
 hominem totum sine ulla muta-
 cione substantie sue suscepit: ac
 se dominum et hominem uerum. per uir-
 tutes passionisque probauit: com-
 prehendi permisit. occidi uoluit:
 tertio die resurrexerit: in celis
 hominem de nobis assumptum sua
 uirtute leuauerit: sue resur-
 rectionis exemplo nobis regenera-
 tis. in se spem resurgendi felicitate
 prestitit: sua membra nos fecit:
 non credentibus uel a se receden-
 tibus supplicia comminatus sit: et
 ad hereticos regnum celeste
 promiserit. *Capitulum .xvii.*

Hec et talia et sacerdos nosse de-
 bet ut doceat: et populus crede ut
 ea que docentur intelligat: dicente
 apostolo. non credidistis non intelligen-
 tis. Non datur intelligi. quod non fi-
 des ex intellectu: sed ex fide in-
 tellectus existat: nec qui intelli-
 git credat: sed qui credidit intel-
 ligat: et qui intellexit bene agat:
 sic alibi scriptum est. Noluit intelli-
 gere ut bene ageret. Non dixit
 non potuit: sed noluit intelligere:
 ut nichil aliud intelligere dictum.
 quam nolle credere nouerim. de per
 hoc ut bene agat quis intelligere

studeat: et ut intelligat credat.
 Sed quia idem dicit apostolus fides ex
 auditu: auditus autem per uerbum
 dei: debet doctor ecclesie predica-
 re quod audiat creditur: quia
 sine predicatione nullus erit au-
 ditus: et eodem apostolo contestan-
 te atque dicente. Quomodo audiet
 sine predicante: Si ergo quilibet
 sine predicante non audit. sine
 auditu non credit. sine fide non
 intelligit. sine intellectu bene
 non agit: uerbum fidei predican-
 dum est. ut audiens credat: cre-
 dens intelligat: et intelligens
 opus bonum perseveranter exerceat:
 quam potest uti libere uoluntatis
 arbitrio. quia nec ope sine fide.
 nec fides sine opibus sola iustifi-
 cat. Et ideo si corde creditur ad iu-
 sticiam. ore confessio fit ad salu-
 tem: qui non credidit non habendo
 fidem: nec iusticiam cordis
 habere potest nec salutem. *xviii.*

Quod uero dicit apostolus. ut nos
 formam debeamus exhibere fide-
 libus: quid ualebit si his cui uel
 exhortandi bonos. uel castigandi
 malos cura commissa est: bene
 uiuendo se imitandum bonum
 exhibeat: et malos tacendo

no arguat. Ad hoc enim si me
 no fallit opinio. scē uiuendū ē
 sac̄doti. ne dicta sua repugnan-
 tibus factis euacuet. si qđ predi-
 cat fieri debere. no faciat. aut
 si qđ no facit pdicare psūpserit.
 nichil apud eos qui ei uitam no
 uere pficiat. quia ad hoc ē ecclie
 dei ppositus. ut no solum bene
 uiuendo alios exemplo sue con-
 uersionis instituat. s; etiam p
 dicando singlis fiducialit. ante
 oculos peccā sua constituat. que
 pena maneat duris. que glia
 obedientes ostendat. Nulli sa-
 lutem despando contempnat. a-
 nimas em̄dari nolentium pla-
 gat. imitat aplm qui ait. ut
 iugeam mltos ex his qui ante
 peccauer. et no eger peniten-
 tiam. Et itum. Quis infirmat.
 et ego no infirmor. Quis scan-
 dali atur. et ego no uiuor. Quia
 ppt̄ sciens qđ si quiblibet di-
 uitib ac potentib male uiue-
 tibus pareat ac faueat. ne eos
 pdat. atq; cum eis simul e ip̄e
 peat. Et scē debet uiuere ppt̄
 exemplum. et pie docere ppt̄
 sue ad ministracionis officium.
 certus qđ ei nichil sua iusticia

suffragetur. de cui manu am̄a
 peunitis exigitur. qđo q̄cumq;
 alius p̄terit. que nulla docedi
 necessitas manet. solus p̄nesui
 soeleris debetur. Ille aut cui dis-
 pensatio ubi commissa ē. etia si
 scē uiuat. et tam pdite uiuente
 anguere aut erubescat aut me-
 tuat. cum omib qui eo tacente
 pierunt perit. Et quid ei p̄derit
 no puniti suo. qui puniendus
 ē alieno pecco. Mentior n̄ hoc
 dñs p̄ iezechielem p̄pham sub cu-
 iusdam terrore de nuntiatione
 loq̄tur. dicens ad eum. Et tu fili
 hominis. speculatore dedit̄ do-
 mu isrl. Hec hoc t̄m̄seunter de-
 bemus audire. qđ sac̄dotem spe-
 culatorem appellat. quia sic spe-
 culatoris ē de loco heditiori p̄-
 picere. et plus omib contēplari.
 ita sac̄dos debet ēē ppositi sub
 limitate celsior cunctis. ac ma-
 ioris scientie habere gr̄am. qua
 possit sub se uiuentes instruere.
 Videamus iam qđ diuin sermo
 continet. Audiens inq̄t ex ore
 meo sermonē. annuntiabis eis
 ex me. ut hoc dicat sac̄dos qđ
 ex diuina lectione didicerit.
 qđ illi d̄s inspirauerit. no qđ

1.
psumptione humani sensus in-
uenit. Ad nuntiabis eis inquit
ex me. Ex me nō ex te. Mea
ūba loqueris eis. Non ē qd ex
eis tanqm de tuis infleris. Ex
me inqt eis adnuntia. S; iā qd
adnuntiet audiam. Si me dice-
te ad impium. impie morte
moueris. nō fueris locut' ut cu-
stodiat se impius a iua sua: ipse
impius in iniquitate sua morie-
tur: sanguinem uero ei' de manu
tua reqram. Quid potuit ex p'ssi?
qd apertius dici. Si impio inqt
locutus nō fuis. ut se ab impie-
tate sua custodiat: et ille pierit:
sanguinem ei' de manu tua reqra.
hoc ē dicere. Si ei peccā sua non
annuntiauis: si eum nō argue-
ris. ut ab impietate sua conuertat'
et uiuat: et te qui nō increpasti.
et ipm qui te tacente peccauit.
flammis pbenib' p'dam. Quis
uero tam saxei pectoris: q's tam
ferreus erit. que sententia ista
nō t'eat: Quis tam alienus a
fide: qui sententiae ista nō credat.
Sed nos p'sentib' **Capit. xviii.**
delectati: dum in hac uita com-
moda nra et honores inqrim'.
nō ut meliores s; ut ditiores:

61
nec ut sciores s; ut honoratiorē
simus cetis. p'ree festinamus.
Hec gregem dñi qui nob' pascen-
dus tuendusq; commissus ē: s;
nras uoluntates dnatione. diui-
cias. et cetā blandimenta carnalitē
cogitam'. Pastores dici uolum':
nectam' ee contendim'. Officij
nri uitamus labore: appetimus
dignitate. In mundoz spūum
feras agreste dilacerando non
pellimus: et qd eis remanserit.
ipi consumim': quō peccantes
diuites uel potentes. nō solum
nō arguimus s; etiam ueniam:
ne nob' aut muna solita offensi
nō dirigant: aut obsequa desida-
ta subducant. Ac sic mūibus
eoz et obsequijs capta. immo
p' hec illis addicti: loq' eis de
peccō suo. aut de futuro iudicio
formidam'. Et ideo minacter
diuinus sermo supbia nram
contundit: s; nri auditus nichil
unde p'ficiam' admittit: quia
p'sentis uite capta dulcedine.
que pena negligentie nre ma-
neat in eāum nolim' cogita-
te. In pastores g' ista dñr: de q'
rum nob' inani appellatione bla-
dimur. Hec dic' dñs d's. **De pasto-**
ribus

1. .1.
isrl: qui pascebant semetipos.
N onne greges pascuntur a pastoribus?
L ac comedebatis: et lanis operie-
bamini. Quod crassum erat occi-
debatis: gregem autem meum non
pascebatis. Id infirmum fuit
non solidastis: et quod egrotum non
sanastis: quod fractum est non alli-
gastis: et quod abiectum non re-
duxistis: quod perierat non quaesistis:
sed cum austeritate impabatis
eis et cum potentia. Et dispersae
sunt oves meae. eo quod non esset pastor:
et factae sunt in deuorationem omnium
bestiarum agri. Et paulo post.
P ropterea pastores audite uerbum
domini. Sicut uero ego dicit dominus deus. quia
pro eo quod factae sunt greges mei in
rapinam. et oves meae in deuora-
tionem omnium bestiarum agri.
eo quod non esset pastor: neque enim
quaesierunt pastores gregem meum: sed
pascebant pastores semetipos.
et gregem meum non pascebant:
propterea pastores audite uerbum domini.
H ec dicit dominus deus. ecce ego ipse super
pastores. requiram gregem meum
de manu eorum: et cessare eos fa-
ciam ut ultra non pascant gregem
meum: nec pascant amplius pa-
stores semetipos. Quis ad hec

non contemiscat. Quis
intolerabili metu future exami-
nationis accipiat: nisi qui aut non
intelligit. aut futura non credit. Sed
omnia quae deus obseruari uoluit. tam
apte posuit. et ita sui nominis aucto-
ritate firmavit: ut ea facilius quod
dictum quoque nefas est contempnamus.
quoniam nos non intelligere uel non cre-
dere tam apta et diuina fingamus.
quoniam audimus. hec dicit dominus: quis
futurum non esse credit. quod dominus dicit.
nisi qui deo non credit. Quod autem dicit
ue pastoribus istud uerbum pro maledicto
poni. et pastorum nomine nos significari
quos non intelligat: nisi qui futura non
cogitat. Greges domini pasceudos.
pastores facti suscepimus: et non
ipos pascimus: quoniam non gregum uti-
litati prospicimus: sed quod foueat et
augeat nostras uoluptates attendi-
mus. Lac et lanas ouium christi. ob-
lationibus cottidianis. ac decimis
fidelium. gaudentes accipimus:
et curam pasceudos gregum ac
reficiendus. a quibus primo ordine
uolumus pasci deponimus. Non sana-
mus spirituali consilio peccatis infirmum:
non sacerdotali opere solidamus ac refici-
mus diuisis tribulationibus fractum.
N on ad uiam salutis reuocamus

animum: nō requiramus sollicitu-
dine pastorali uenire desperatione
tam p̄ditum: ad hoc tantum po-
tentes effecti. ut nob̄ in subiectos
dnationē tyrannicam uendicem?
nō ut afflictos contra uolentiam
potentium qui in eos ferarū mo-
re seuiunt. defendam? Inde ē qđ
tam apotentib' hui' mundi. qm̄
a nob̄ qđ peius ē: nō nulli grauit̄
fatigati depunt. Quos de manu
se nra dñs requisitum tribuliter
cominat' dicens. Requiam oues
meas de manu pastorū: et cessa-
re eos faciam. ut ultra nō pascat
greges meos. Quod. qđ ē aliud qm̄
pastores qui semetipos nō greges
mōs pascunt. sublimitate sue
dignitatis expoliam: et int̄ repro-
bos qui honorem suum noluerit
custodire p̄ciam. horz & his simi-
lium sfidatione p̄tritus sum: ta-
mor et tremor ceciderit sup me: et
contexerit me tenebre: et dixi.
Quis dabit m̄ pennas sic colūbe?
et uolabo & req̄escam? Et hoc to-
tum ē p̄pt̄ qđ impietate mee ac fu-
turi finis recordat' in gemui. et
uolui sarcinā epatus mei deposi-
tam elongare fugiens. et manere
in solitudine: ut ibi expectarem

61
dñm qui saluum me faceret apu-
sillanumitate mea: et ab ip̄a in-
tolerabiliū m̄ sollicitudinum
tempestate. *Capitulum. xxx.*

Ad hec ego tunc. Sic inq̄m
ulta inuidiosis questibus
iactas. et in suggillatione
pontificum uel certe ipsius
pontificatus exaggeras:
quasi nō ubi ista legisti. quib'
rationabiliter p̄mouis. ibi etiam
illa sint. que a nob̄ p̄termissa.
in excusatione officij sacerdotalis
attingam. Post illa ūba quibus
negligentium finis ostenditur:
de pontifice officium suum cura-
te p̄pha sic loquitur. Si autē annū-
ciante te ad impium. uita iuis
suis conūtat' nō fuit conūsus
auiā sua: ip̄e impius in iniqua-
te sua morietur: et tu animam tuā
libasti. hic certe satis euidentē
ostenditur: qđ siue p̄ficiant
siue nō p̄ficiant auditores: ta-
cere eis nō debeant sacerdotes.
Nec ideo rei s̄. si forte eoz uerba
p̄p̄li nō audiunt. uel audita con-
tempnunt: s̄ si ab eis corrigen-
dis absistunt: quia si nec exē-
plo uite p̄positorz suoz. nec ūbo
doctrinae p̄p̄li contumace em̄dati

pficiunt: ipsi s̄ causa sue pdici
 onis existunt: et doctores suos
 quoz exempla simul ac uerba
 despiciunt: in uoluerit suis cri
 minib' om̄ino nō poter. Qd id
 ppha euident' alio loco pseqtur
 dicens. Speculator cum uidit
 gladium sup t̄am uenientē. ⁊
 cecinerit buccina et adnuntia
 uerit pps: audiens aut' q̄sq̄
 ille ē. sonum buccine nō se ob
 seruauit: uenitq; gladius et tu
 lerit eum: sanguis ip̄us sup
 cap̄ ei' erit. Sonum buccine au
 diuit et nō se obseruauit: san
 guis ei' in ip̄o erit. Si aut' se cu
 stodierit: am̄am suā saluabit.

Hic quoq; qd agere debeat. q̄ fun
 gitur speculatoris officio. diuin'
 sermo satis ostendit: ut qnō ui
 derit gladium uenientē sup t̄ā
 ram scilicet dei. sup peccozes
 opib' t̄enis ad dictos: om̄ino nō
 taceat: atq; eis q̄m̄diu in hese
 runt iniquitatib' suis im̄ine di
 uine indignationis int̄itum
 denuntiare nō desinat: s̄ clare
 ac publice anguat. cum hoc buc
 cine nom̄ insinuat: ut se a suis
 criminib' em̄dantes. supplicū
 future. dāpnationis effugiant.

Qd si corripientē. si iram futuram
 que conceptorib' iā imminet nū
 ciantem homines t̄enu despiciunt:
 sanguis eoz in ip̄is erit: et sc̄dos
 qui eis peccā eoz nuntiauit. pe
 ne que eos expectat. particeps
 ēē non poterit. **xxi.**

Nec ū se p̄ impiam pontifex
 excusabit. quasi p̄p̄ea docere nō
 ualeat. qd ei sufficiens ac luculē
 tus sermo nō suppetat: qnō nul
 la alia sc̄dotis doctrina debet me
 lior ēē qm̄ uita: satisq; auditore'
 pficere possunt. si a doctorib' suis
 qd uident sp̄ualit' fieri: hoc s̄ sim
 plicit' etiam audiant pdicari. di
 cente ap̄lo. Et si impius sermone:
 s̄ nō scientia. S̄n datur intelligi.
 qd nō se debeat ecclie doctor de
 accurati sermonis ostentatione
 iactare: ne uideatur nō hedifica
 re eccliam uelle: s̄ magis se qn̄
 te sit eruditionis ostende. Nō ḡ
 in ūborum splendore s̄ in opum
 ūtute: totam pdicandi fiducia
 ponat. Nō uocib' delectetur ppli
 ac clamantis s̄ s̄ fletib': nec plau
 sum a p̄lo studeat expectare set
 gemitum. hoc specialit' doctor ec
 cliasticus elaboret: quo fiant q̄
 audiunt eum eum sanis dispu

tationib⁹ meliores: nō uane assē-
 tationis fautores. Lacrimas q̄s
 uult a suis auditorib⁹ fundi: ip̄e
 p̄mitis fundat: et sic eos conpue-
 tione sui cordis accendat. Tā sim-
 plex et aptus etiam si mui⁹ lati-
 nus: disciplinat⁹ tam et q̄uis ser-
 mo debet eē pontificis: ut ab in-
 telligentia sui nullus q̄muis in-
 p̄tus excludat⁹: s; in om̄ium au-
 dientium pectora. cum quadam
 delectatione descendat. **xxii.**

Demq; alia ratio. ē. declamato-
 rum: et alia debet eē doctorum.
 Illi lucubrate declamationis pom-
 pam totis facundie sue uirib⁹ cō-
 cupiscunt: isti sobrio usitatoq;
 sermone x̄ gl̄iam quer̄. Illi reb⁹
 inanib⁹ p̄ciosa ūboz induunt or-
 namenta: isti ueracib⁹ sententijs. or-
 nant et comm̄dant ūba simplia.
 Illi affectant sensuum suoz deforma-
 tatem tanq̄m uelamine q̄dam fa-
 lerati sermonis absconde: isti elo-
 q̄orum suoz rusticitatē student p̄-
 ciosis sensib⁹ uenustare. Illi totam
 laudem suam in fauorem uulgi.
 isti in uirtute dei constituunt: il-
 li passibilit̄ dicunt: et nichil audi-
 toribus suis declamando p̄spici-
 unt: isti usitatis sermonibus

docent. et imitatores suos institu-
 unt: quia orōnem suam nulla
 fucate compositionis affectione
 corrumpunt. **Cap. xxiii.**

Quo si cura sacerdotes sc̄i. nō q̄-
 les illi s̄ quos iudicandos atq;
 dāpnandos cōminatio diuina
 p̄nuntiat: s; quales aplica doc-
 trina comm̄dat: mltos ad d̄m
 sc̄e uiuendo et p̄dicando conū-
 tant: si nichil ex impio. s; om̄ia
 humilit̄ agant. ac se cōmunes
 eis quib⁹ s̄ p̄posita. studio sc̄e di-
 lectionis exhibeant. Si infirmi-
 tates carnalit̄ uiuentiū fr̄m. in
 ūboz salubrium medicaminib⁹
 curent. in quos incorrigibiles
 iudicant. patientie ūtute susti-
 neant. Si morib⁹ ac p̄dicationib⁹
 suis. nō suā s; xp̄i gl̄iam q̄rant:
 nec uerba ac facta sua in pretiū
 fauoris certandi miserabiliter
 pdant: s; q̄cqd s̄ sacerdotalit̄ ui-
 uentibus atq; docentib⁹ honoris
 impendit̄. deo semp ascribant.
Si non in silentur officiosis occur-
 rentium salutationib⁹ s; graue-
 tur: nec honorari se. s; d̄nari fa-
 uentium s̄ laudib⁹ credant. Si
 consolentur afflictos: pascant
 egenos: uestiant nudos: redimāt

captiuos: suscipiant pegrinos.
 Si errantib' uiam salutis osten-
 dant: desparantib' spem uenue co-
 sequende pmutant: currentes
 impellant: remozantes accen-
 dant: et qcqd ad officium suu
 panet constanter exerceant. Quis
 sic erit alienus a fide. u dubitet
 tales contemplatiue uirtutis ee
 participes: quoz exemplo sunt
 ac ubo plures fiunt regnoz ce-
 lestium coheredes. Isti s' aploz
 ministri: ubi adiutores dei: ora-
 ctm sps sci. Et tales ds placat' pto:
 ppli instruunt' deo. Isti s' aploz
 dñi successores. qui eccl'as quas
 illi edras mirabilib' fundauer':
 mirabiliter aplicis p'dra uarab'
 regunt: qui fidem catholicam
 aut disputationib' aut si ita ne-
 cessitas poscat. membroz suoz
 laceratione defendant. p'qua
 totis uiscerib' retinenda. amissis
 facultatib' suis: et mori parati
 s'. fidelium catholicoz uirtutib'
 crescunt: qui p' eos deo auctore
 pficiunt: et deo suo inseparabiliter
 adherentes. in quo s' credunt so-
 lida ac p' mansura bona reposita:
 mundi hui' gaudia fugitiua fa-
 stidiunt. Hactenus sup capitulis

trib' sermonem lacrimose cupi-
 tationis pluxitate pduxim'. In
 quo que eet contemplatiue ui-
 te ppetas: que differentia ipius
 et actiue: et qualiter contēplatiue
 uirtutis sac'dotes fieri participes
 possunt: sufficient' ut opinor
 ostendum'. Ideo huic tandem libro
 terminum dantes: in scdo uolu-
 mine alia tria capta. deo cona-
 tum nrin uris oronib' adiuua-
 te tractabim': ut in t'cio libro de
 reliqs. iiii. quib' uirtioz atq; uir-
 tutum discutienda continetur ra-
 tio differamus. Explicit liber
 primus de uita contemplatiua.

Uoluitis **Incipit scds**
 itaq; uobis **de actua**
 ppetatem uite ac **h u**
 tualis exponi: ut **ta.**
 uos cum uris scdm ipam uixisse
 et uiuere pbaretis: no qualiter
 uob eet uiuendum. meis disputa-
 tionib' disceretis. Siquidē conuer-
 satio religiosa. actualis ē uita:
 que docet quom' pposita sub se re-
 gant uiuentes et diligant: ac
 minus de eoz qm de sua salute
 solliciti. qd eis expedire sciunt
 patria cura pvideant: et qualiter
 pposito suo subiecti tanqm capta

.ii.

...interuallant: ac p̄cepta ei
 uelut impium dei. summo amo
 re custodiant. hoc eē sc̄m. hoc s̄
 salubre ac necessarium iudican
 tes. q̄d rectori suo placuerit: nō
 q̄d eis in p̄ncipem sui. arrogan
 tia mentis uiciose dictauerit. Idō
 q; obedientie ac patientie uirtute
 fundata: maiorz suorz nō discuti
 unt instituta sed faciunt: et q̄no
 rigor exigit discipline ut seue
 riter anguant: acceptam correc
 tionem equanimit̄ fer̄: nec motib⁹
 eor̄ a quib⁹ fuerint obuiyati. s; si
 suis negligentis q̄d castigantur
 ascribunt. Siues quoq; suos ple
 bios ac nobiles. diuites ac poten
 tes. qualit̄ tractare ac regere de
 beant sac̄dotes: hui⁹ libelli series
 continebit. Que ego sic iam sepe
 dixi scribere nō auderem: si uobis
 negare aliq̄d potuissem. Sed
 iam capta ip̄a disserenda ponā.
 Quæstis ḡ utrum equanimit̄ susti
 nendi sint p̄cepta diuina calcan
 tes: an p̄ in pecc̄i debeant ecclia
 stica seueritate coargui. .i. —

Si una om̄s egritudine men
 tum laborarent. ac parib⁹ amōz
 morbis affecti nichil ab inuicē
 discreparent: aut sustineri om̄s

necesse erat aut angui. Nunc ū
 p̄pt̄ea portandi s̄ aliū. aliū castiga
 di: quia p̄ diūsitate peccantium.
 modus quoq; diūsus ē penitent
 um. Et utiq; ita peccatis dissimi
 lia s̄ adhibenda remedia: sic ex
 dissimilibus causis ueniunt ip̄a
 pecc̄a. Nemoq; enim peccandi cō
 suetudo delectat: alios ad peccā
 dum occasio alicui⁹ lucri t̄p̄ralis
 inuitat. fragilitas nō nullos
 inclinat. Quosdā ignorantia bo
 ni fac̄ nescire q̄d peccant: et im
 pedit mali dulcedo. ne correcti
 aliquō sapiant q̄d ignorant.
 Taceo de illis quos aliena delic
 ta. quib⁹ sentiant decolorant.
 Illos etiam p̄t̄mitto qui cupiūt
 adipisci quod diligunt: uel re
 fugientes pati q̄d metuant:
 aut fidem catholicam pdunt:
 aut m̄datum p̄fer̄ uirtati. Ad
 hec illud dico: quis nesciat alit̄
 homines cogitatione sup̄b a:
 alit̄ diffinitione delinquere. ali
 ter sermone. alit̄ ope: alit̄ ne
 cessitate. alit̄ uoluntate pecca
 re. Cum ḡ tam m̄tiplicib⁹ ac
 mutam ab inuicem discrepā
 abus modis homines peccant:
 quis nō intelligat eis uno in

H

*Caro hominis secant
tempore mte. de pceptis*

no posse utaq; mederi. quoz ta
diuersi s morbi. Et ideo duplici
ter quide fragilitas humana di
pcepta contempnit: aut facien
do qd uetat: aut no faciendo
quod iubet. S; qm no solum ex
illis causis quas comemorau.
s; etia ex alijs quas no comme
morau. in pceptis suis dnm co
tempnunt. qui ei pcepta no fa
ciunt: sic debent oms in doce
do. in exhortando. in sustinedo.
in increpando curari: ut sub ope
x nullius in hac uita salus de
beat despari. Jam nunc si satis
apparuit qd diuina pcepta cal
cantes. no solum portandi s. s;
etia castigandi: a quib' id fiat.
qui uel quo ordine. et qm diu
curandi s qui curantur: adiu
uantib' me oronib' uris debeo

Ac ne fide .ii. **declarare.**
nis sermo uelut humana con
iectura no hat: et effectum du
ei parum credit pdat: eaq; ad
iuuante dno demonstrare ohi
tui: uera ee diuini testimonij
conabor ostende: dum pri pau
ca de laude uirorum ul ueroru
sacdotum. qui s eccliaz ma
gistri ptuleru. Ipsis enim pprie

amarum curandarū sollicitudo
comissa ē: qui pondus ppli s co
missi uirilitē sustinentes: p peccis
omium uelut p suis infatigabilē
supplicat deo. Ac uelut quidam
aaron incensum contra cordis
et humiliati sps offerentes q pla
catur ds: autunt uiam future
anim aduisionis aplo. Qui per
dei gram fiunt diuine uolunta
tis iudices: eccliaz xpi p' aplos
fundatores: fidelis ppli duces:
uitatis assertores: prauē doctri
ne hostes: omib' bonis amabile:
et mali s conscijs etiam ipso uisu
tribiles. S; iudices oppssoz: pa
tres infide catholica regenatoz:
pdicatores celestium: pmi p'ha
tes inuisibilium plioz: exepa
bonoz opum: documta uitati:
et forma fidelium. Ipi s decus
ecclie in quib' amplius fulget
ecclia: ipi columpne firmissime:
quib' in xpo fundatis innitatur
omnis multitudo credentium. Ipi
ianue ciuitatis etne. p qs oms
qui credunt ingrediunt' ad xpm:
ipi ianitores quib' date s cla
ues regni celoz. Ipsi etia dispē
satores regie domus: quoz ar
bitrio in aula regis etni diuidit'

MS

gradus

gradus et officia singulorum. hijs
 qui non ambiendo sed spiritualiter ui-
 uendo. sacerdotium meruerunt: quos
 non fauoris humani suffragio. sed
 diuino munere sublimati: ni-
 chil se de prestantia sui principatim
 ad plaudunt. Quos non inflat
 honor acceptus: sed excedit labor
 impositus: quia non excellentiam
 sui cogitant preuictus. sed salutem:
 nec gloriantur de officij dignitate.
 sed sudant potius constituti sub omni.
 Tales scriptura diuina spectatores
 appellat. qui speculantur actum omnium:
 et qualiter unusquisque cum suis in
 domo. qualiter in ciuitate cum ciui-
 bus uiuant. intentione curiosita-
 tis explorant. Quos bonos proba-
 uerunt honorando confirmant: quos
 deprehendunt uitiosos arguentes
 emendant: aut si emendari noluerunt
 equanimitate portant: habituri ubi
 rumum fructum. aut de sua di-
 strictione si correpti profecerint: aut
 de sua patientia etiam si illi quos
 sustinent emendari noluerint. **III.**

Sed diuina iam testimonia.
 sic promissimus proferam. In actibus
 apostolorum paulus apostolus sacerdotibus ait.
 Ecce ego scio quod amplius non uide-
 bitis faciem meam uos omnes inter

quos ambulauit: predicans regnum
 ihesu christi. Ideo contestor uos ho-
 dierna die: quia mundus sum
 ab omnium sanguine. Non enim sub-
 ter fugi: quominus annuntia-
 rem uobis omne consilium dei. Acci-
 dite uobis et uniuerso gregi. in quo
 uos spiritus posuit sanctus episcopos regere
 ecclesiam dei: quam adquisiuit san-
 guine suo. Regnum inquit dei inter
 uos ambulans predicauit. ut me
 alienum ab omnium perditione
 seruarem: qui uerbo doctrine
 salutaris audito. nichil promoueretur
 ad salutem. Regnum dei
 predicat. qui de uita futura que
 non habet finem de contemplatione
 diuina que non habet fastidiosam
 satietatem: de sanctorum beatitudine.
 que non habet defectionem. De angelorum
 similitudine consequenda predi-
 care non cessat: ita ut si ad hec ineffabilia
 bona qui audiunt pro-
 cari uoluerint: absolutus sit ille
 qui eis predicando non tacuit. Ad
 enim subsequitur adiungit. non enim
 subter fugi quominus annuntiare
 uobis omne consilium dei: quod aliud
 facit intelligi: nisi ut ecclesiasticus doctor.
 dispensationem dei quod consilium dei
 uocat apostolus. eis quos docet aperiat.

A patre g[ra]t[ia] dispositionis diuine con-
 silium. qu[od] docet ut patres pie-
 tatem suis filijs impendant: im-
 pendendo eam mereantur a d[omi]no.
 qui e[st] om[n]ium pat[er]: ut filij honore
 debitum parentib[us] suis exhibeat:
 no[n] ex hereditationis metu de-
 c[on]tra. s[ed] future remunerationis de-
 sidio puocati: quia p[re]ceptum dei
 tam patres filios diligendo. q[uam] filij
 honorificentia[m] suis exhibendo pa-
 rentib[us] complent: qui utrumq[ue] eis
 ut fieret iussit. Ut maria fidem
 conjugalis thori. suis uxorib[us] ser-
 uent: ut uxores maritos suos
 no[n] studio forme lenocinantis ad-
 hibito. aut ac curatione uestiu[m]
 diuisaru[m]. s[ed] grauitate moru[m] de-
 lectent: et opum scitatem. Ut d[omi]ni
 seruos uelut eor[um] conserui in x[rist]o.
 misericordit[er] tractent: et serui d[omi]ni
 ita ex corde deseruiant: ut uo-
 luntatem no[n] solum d[omi]no[rum] suoru[m].
 s[ed] etia[m] dei hoc ip[s]um iubentis ef-
 ficiant. Ut int[er] se ciues cum ci-
 uib[us] cum amicis amici: cu[m] pa-
 rentibus parentes uera[m] co[n]cor-
 diam teneant: ut in nullo ne-
 gotio alit[er] alit[er] callida fraude
 decipiat: aut in co[m]muni co[n]tra-
 ctu fidem q[uam] s[ed] aliq[ui]s seruari

cupit. ip[s]e corrumpat. hec et ta-
 lia et sac[er]dos annuntiat p[re]dicando.
 et obediendo ip[s]is accip[er]e consilium
 dei: sine quo no[n] puenitur ad regnu[m]:
 in quo solo exsecutores diuini
 consilij: participes deo auctore.
 futuri s[un]t celestium p[ri]mior[um]. Dein
 q[uod] dicit ap[osto]lus. attendite uob[is] et uni-
 u[er]so gregi. in q[ui] uos sp[irit]us sc[ilicet] posuit
 ep[iscop]os regere ecc[lesi]am dei q[uam] adq[ui]si-
 uit s[an]guine suo: quis no[n] ui-
 deat q[uod] tunc s[un]t sac[er]dotes attendit.
 qu[od] sc[ilicet] uiuendo ac uoluntatem
 dei fiducialit[er] p[re]dicando. ecc[lesi]e dei
 p[ro]spiciunt: ut eis iam graue non
 sit infirmos ecc[lesi]e sustinere. p[ro] q[ui]b[us]
 redimendis se dignatus e[st] morti.
 uite auctor offerre. S[ed] et ip[s]i qui
 docentur ut sapiant: qui increp[er]ant
 ut ad salute[m] obuiungat[ur] p[ro]fici-
 ant: qui sustinent[ur] ut de suis aliq[ui]n
 criminib[us] erubescant: et gaudiu[m]
 suis doctorib[us] quoru[m] patientia bla-
 de tractant. de utilitate sue corre-
 ctionis exhibeant. Ut ip[s]i inq[ui]m
 libent[er] audiant q[uod] eis ap[osto]lico ore
 diuinus sermo p[re]cipiat: obedite
 inq[ui]t i[m]positis u[ost]ris et subiecti esto-
 te eis: ip[s]i enim pugilant quasi
 pro amab[us] u[ost]ris ratione[m] redditu-
 ri: ut cum gaudio hoc faciant et

no gemites: hoc enim expedit
 uob. Ergo doctorib' suis debent
 obedire qui audiunt: atq; eis
 cum reuerentia ee subiecti. Qd fa-
 ciunt illi qui castigati libenter
 accipiunt: nec increpationib' co-
 tradicunt. Qd u' ait. ipi enim p-
 uigilant quasi ratione reddituri
 p' amab' uris: sacerdotali cura
 p' p'lo s' commisso satis ostendit.
 Qui tam in suis actib' qm p'dicatio-
 nib' uigilantes. sollicite hostis
 antiq' rimant' insidias: ne que
 uelut dormiente pastore lup' ide-
 diabls astuta fraude subripiat: et
 in d'apnum pastoris arreptum se-
 cum usq; ad supplicia sempiterna p-
 ducat. Verum quia ex his q' ar-
 guuntur aliq' se obedientes em-
 dant: aliq' in sua p'usitate pdu-
 rant: ideo de sacerdotib' ait. ut cu
 gaudio hoc faciant et no gemites.
 Cum gaudio sacerdotes arguunt: quo
 correpta p'ficiunt. Et tristes hoc fa-
 ciunt: quo p'ficere se nichil in
 suis contemptorib' in gemiscunt.
 Ac sic hoc dicit illis expedit. ut
 cum gaudio et no gemites eos in-
 crepent sacerdotes: qui doctores su-
 os sua correctione letificat: et eoz
 gaudium incremento sui p'fect'

accumulant. **IIII.**
Necdum sermone de sacerdotib'
 scis un' plura dicere conabar im-
 pleueram: cum ecce ad me qda
 de uris ingressus. qd dictarem
 curiosius int'rogat. Cui cum re-
 citari fecissem: om's inqt ep'os
 tales ee debe. quales tuus ser-
 mo descript: et nunc ee plures
 apud nos plenos sacerdotalib' bo-
 nis qualia ueracit' p'dicasti du-
 bium no e. Sed cum ad eoz offi-
 cium p'betur p'one ut in q'etos
 sacerdotali auctoritate corripiat:
 rudes doceant: cont'dicentes
 sane doctrine redanguant: qd
 e qd non in om's hec eoz corre-
 ctio porrigit: Cur no et alios
 simili auctoritate castigant?
 Illos dico qui uelut conu'si ex
 p'stinis morib' nichil abiciunt:
 no mte mutati s; ueste. nec ac-
 tu. s; habitu. hi s; qui sermone
 tantum no ope sclo renuntiasse
 contenti sc'larit' uiuunt: et ui-
 cia sua inani p'fessione uite me-
 lioris abscondunt: ac religionis
 unagnarie noie palliati: opini-
 onem uirtutis p' uirtute suscipi-
 unt: p'dicant magna nec faciunt:
 accusant uitia nec deponunt:

publice s̄ displicere simulant. q̄d occulte committunt: magni student uidi nō fieri: laudantes eos quoz cupiunt p̄dicatione laudari. Ieiunant: ut uultus sui pallorem p̄nitiosis laudib⁹ uendant. Ad rephendendos alios p̄mpta: s̄ nō patiunt̄ uel leuit̄ aq̄b⁹ libet rephendi. Ad faciē publice patientiam fingunt: et in amoracundie uirus abscondunt. Ad nocendum parati. cum tps̄ nocendi inueniūt. Suoz actuum negligentes: fiunt alioz p̄caci libertate censores. Impudent̄ se assuescunt uigib⁹ sacris ac iudis: quib⁹ tanto ac glutinant̄ affectu. ut facilius ab ecclie q̄d dici quoq; nefas ē. q̄m ab eaz̄ cōmuniōne discedant. Iui et si cum illis forte nō peunt: tam male suspiciōnis de se p̄bendo matiam: uitam suā machis sinistra opinionis infamant. Taceo de illis qui in undante lap sabundi corp̄is motu. defluentibus in talos uestib⁹ incedunt: et uagis latum flexib⁹ quodā in fluctuantes: amor̄ dissolutiōnem uestigys sinuosa mobilitate nutantib⁹ pdunt. Illos q̄s

ferat: qui ad umbrate p̄tendētes honestatis imaginem. ad h pupilloz ac uiduaz̄ causas uelut tuendas suscipiunt similita pietate: ut eoz facultates suis adiciant: et diuites ex paupib⁹ facti. uelut ex diuitib⁹ ditiores: tenuē censum p̄ nefas ac cumulant: ut cum fiunt exundate patrimonio sup̄tiosiores effecti: numq̄m matia uoluptati ac gula sue deficiat: hos q̄ tales q̄re nō arguant: qui arguendi potestatem diuinitus acceperunt.

Non uerentur ne forte cum tā flagitiose uiuentib⁹ parant: uideantur p̄bare q̄d faciunt. Q̄d q̄d eos etiam ad officium clericat⁹ admittunt. Et p̄nefas quasi parum sit. q̄d tales dissimulata se ueritate nō increpant: insup̄
Ego ū siue .v. **H**onorant. colis inq̄m. q̄d de scis sac̄dotib⁹ fuerit disputatum: sufficiens accepisti responsum. Ecclie q̄ppe doctorib⁹ sic iam sup̄dixim⁹: cēsurā in eē debet ut arguant: et patientia: ut em̄dari nolentes fortit̄ ferant: ap̄lico satisfatiētes impio: qui timotheo p̄cipit dicens. argue. obsecra. increpa:

in omni patientia et doctrina. Quasi
 dicitur. angue coequeles: obsecra seni-
 ores: increpa iuniores. Sed propterea
 addidit in omni patientia et doc-
 trina: quod leniter castigatus. ex-
 hibet reverentiam castiganti aspi-
 rate aut nimie increpationis
 offensus: nec increpatione reci-
 pit nec salutem. Item alio loco
 idem apostolus dicit. Vos qui firmiores
 estis: inbecillitates infirmorum su-
 stinere. Sustinent ergo equanimiter
 ut infirmos: quos emendare non
 potuerunt castigatos. Sicut quia
 et obiurgare omnes non expedit:
 nec omnes blande tractare: sciunt
 sancti sacerdotes atque discernunt: quos
 debeant temperata severitate corri-
 pere: et quos sacerdotali magnani-
 mitate portare. Et ideo omnium
 quos pro gratia dei curant: non vo-
 luntati sed utilitati prospiciunt. De-
 niq; alios honorari deformiter
 ambientes. quibus non expedire
 novunt: non vitio alicui invidie.
 sed alte prudentie consilio premit-
 tunt: et alios latere cupientes
 honorant: ut eis ad maiores profe-
 ctus aditum aperiant. eos quos pro-
 bant increpatione posse pati ca-
 stigan: et impatientes ad obiur-

gationes palpant. ut languidos:
 non eis adulando quod tales sunt: sed
 infirmitatibus talium compati-
 endo. si forte aliter sanari non po-
 sunt. Certum si ecclesie communioe
 preuentur infirmi. qui curari adhi-
 bita increpatione non possunt:
 aut intolerabilis mole tristitie
 super modum gravati succum-
 bunt: et sanctorum omnium vultu
 pro quos possunt restitui deo re-
 fugiunt: aut certe ad omnem
 peccandi impudentiam si fuerint
 exacerbati prosiliunt: et quicquid
 mali occulte faciebant. publi-
 ce perpetrabunt: in tantam ves-
 nam reparande salutis despa-
 ratione prolapsi: ut serena verba
 corripientium in iocos excita-
 biles impudenti urbanitate co-
 mitantur: ac maledicti in se ex ipa-
 iactatione turpitudinis sive tur-
 piter vivendum malivolis
 leticias pascant. Propter hoc ergo
 blanda pietate portandi sunt: qui
 increpari pro sua infirmitate non
 possunt. Et revera si peccanti sa-
 lubrem pudorem dum pro eo eru-
 bescis incutias: ac vercundiam
 quam pro peccatis eius assumis in eum
 pia animi compassione transfundas:

H

facile in eo repimus omne peccatum
 di licentiam: atque ei totam in-
 pudentiam demus. licentiose
 turpitudinis hortatrice. Tunc
 mores eius uerecundia. custos
 integritatis ornabit: ut ei pla-
 ceat quod ante sordabat. quoniam sor-
 didus erat: et sordeat quod ante
 placebat. quoniam ipse bonus omnibus
 displicebat. Scios uix amando
 sectabitur: et sectando in eorum si-
 militudine paulatim uite por-
 tis emendatione formabit: ut ei
 quoniam laboriosum fuit in sublimita-
 tem uirtutis euade. tam deforme
 sit in uita quibus gaudet se caru-
 isse rursus descende: quia sic
 uirtus onosa est uitioso: ita uita
 amico. uitiosa est amara uoluptas.
 Ecce quomodo peccantes omnes blande
 tractat aut increpat: qui nichil
 aliud nisi eorum salutem quibus uult
 prodesse considerat. **Capitulum vi.**

Tam diu enim quis peccata sua
 que nosse et desistere debet ig-
 norat: quam diu curiosus est aliena
 considerat. Quod si mores suos ad
 seipsum conuersus aspiciat: non re-
 quirat quod in alijs specialiter rep-
 hendat: sed ipse in se quod lugeat.
 Et uin frim nostrum uita non facile

*quis sua peccata
 se dimittit
 ut*

debemus accusare sed gemere: ut
 inuicem omnia nostra portantes. le-
 gem christi possimus implere: qui uita
 que non accusauit peccata nostra set
 tulit: euangelista dicente. ecce agnus
 dei: ecce qui tollit peccata mundi.
 Itaque si ille qui sine ullo peccato fu-
 it. peccatores ineffabili pietate su-
 stinuit. et sustinere non desinit:
 non uitium nostrum desiderat sed profec-
 tum: nec mortem peccantium. set
 salutem: nos quare exemplo sal-
 uatoris nostri et domini. non sustineamus
 infirmos. cum et ipsi aut infirmi
 sumus: et uolumus a deo portari:
 aut si sani sumus. possumus adhuc
 ut fragiles infirmari. **Capitulum vii.**

Huc accedit quod et ipsa peccata sic
 habentur occulta uel aliena nobis
 uel alijs nostra: ut plerumque et scis
 inter peccatores lateat. et famam sancti
 peccator obtineat. Innocentem si se-
 tueri non potest. suspitio iudicis
 incauta condempnat: et reum
 calliditas uuiacis ingenij excu-
 sat. Verumtamen non diuinum sed hu-
 manum ista fallunt iudicium
 Et quid mirum si amos aliorum quales
 sunt sine confessione ipsorum uel
 amus. cum nos ipsos ita hodie
 nouerimus: ut quales futuri

67
simus in crastino nesciamus.
Cum uero fratres nostri qui libet nobis pec-
cata sua tanquam medicis aperuerunt.
operam dare debemus: ut quanto
cuius ad sanitatem deo auctore
perueniant: ne in peris dissimula-
ta curatione perficiant. Ea autem
crimina quorumlibet: et si ipsis cri-
minosis confiteri nolentibus un-
cumque claruerint: quecumque
non fuerint patientie leni medi-
camento sanata: uelut igni quodam
pie increpationis urenda sunt et cu-
randa. Quod si nec sic quidem equi-
nitate sustinentis. ac pie incre-
pantis medela profuerit: in eis
qui diu portati ac salubriter ob-
iurgati corrigi noluerint: tanquam
putres corporis partes debent fer-
ro excommunicationis abscidi: ne
sic caro morbis emortua si abscisa
non fuerit. salutem relique carnis
putredinis sue contagione corrumpit.
ita isti qui emendari desperant.
et in suo morbo persistunt: si moribus
de priuatis in sanctorum societate per-
manserint: eos exemplo sue predi-
cationis inficiant. Porro illi quorum
peccata humana noticia latent: nec
ab ipsis confessa. nec ab alijs pub-
licata. si ea confiteri uel emendare

noluerint: dominum quem habent testem.
ipsum habituri sunt et ultorem. Et
quod eis prodest humanum uitare
iudicium: cum si in malo perman-
serint. tunc in eternum deo re-
tribuentem supplicium. Quod si ipsi
sunt iudices fiant: et uelut sue ini-
quitate ultores hic in se uolun-
tariam penam seuerissime animi
adusionis exerceant: temporalibus
penis mutabunt eterna supplicia:
et lacrimis ex uera cordis compunctioe flu-
entibus restinguent eterni ignis in-
cendia. At hi qui in aliquo ec-
clesiastico gradu constituti. aliquid
occulte criminum admittunt: ipsi se
uana persuasionem decipiunt: si
eis uidetur propter communicare.
et officium suum implere debet:
quod homines occultatione sui cri-
minis fallunt. Exceptas enim pec-
catis que tam parua sunt ut carni
non possunt. pro quibus expiandis
cotidie deo clamamus et dicimus.
dimitte nobis debita nostra sic et
nos dimittimus debitoribus nostris:
illa crimina caueant. que pub-
licata suos auctores humano fa-
ciunt dampnari iudicio. Qui
autem ea commiserunt. et ideo prode
metuunt. ne sententiam iuste

ex communicationis accipiant: sine causa communicant. immo u dupliciter contra se iram diuine indignationis exaggerant: qd et hominibus innocentiam fingunt: et contempto dei iudicio. abstinere se ab altari ppter hoies erubescunt. Qua ppter facilius s dnm placabunt illi: qui no huma no conuicti iudicio. s. cum ult agnoscunt: qui aut ppter illud confessionibus pdunt. aut nescientibus alijs quales occulte sunt. ipsi in se uoluntarie ex communicationis sententia fer: et ab altari cui ministrabant. no amo s officio separati. uitam sua taqm mortuam plangunt: certa quod reconciliato s efficacis penitentie fructibus deo. no solum amissa recipient: s. etia ciues supne ciuitatis effecti. ad gaudia sempiterna puenient **Capl. viii.**

Nam de illis qui leui suspitione pmoa. simplicitate uiuentes ob iungant. ut in illos in condita correptione confundant. atq; deciant: et s p hoc nescio cui distinctionis gliam querant: no e min aliqd dicere. sup quibus tam pspicue sermo diuinus

pnuntiat. ut expositore non egeat. ait enim in ecclesiastico sps ses. Est correptione mdax in ore contumeliosi: id: iudicium qd no e bonum. Itaq; contumeliosi hominis et supbi correptione. q dr mdax: supbie e no alicuius humilitatis iudicium: et ideo non e bonum. Quid potuit euidentius. qd aptius dici: qm ut contumeliosum dicit mdacit anguente. Quia et contumeliosus e qui mdacit anguit: et qui contumeliam fac. Item in pnbis. Testis falsus non erit impunitus: et qui arguit iniquus no effugiet. Quis e falsus testis: n qui hominem quemlibet de criminibus in discussis ob iungat. Que ppta iniquus increpante die non impunitum futurum: qa innocentem nullis puocantibus mutis. anguendo uideri uult reum. Qd aut die de eo qui iniquus arguit no effugiet: quid aliud debet intelligi. nisi quia iram dei no effugiet qui aliquem non sic corripit ut emendet: s. ut se pecciter iactet. Sed de contemptoribus pceptorum dei. et de correptionis ac patientie uirtute sufficiat ista

H

que diximus: ne in uno capto
 iusto amplius immorati. aut
 cetā breuius qm necesse sit tñs
 curramus: aut intentionem
 nrām longitudine numiū pte
 lati uoluminis onemus. Si
 deamus itaq; qd nos etiā con
 tinencia capli sequentis edoce
 at: utrum inqt congregadis
 fribus aut alendis expediat
 facultates ecclie possideri: an
 pfectionis amore contēpni. **.ix.**

Expediit uero facultates ecclie
 possideri: et ppas pfectiones
 amore contēpni. Nō enim ppe
 s. s. communes: ecclie facultate.
 Et ideo qsq; omib' que habuit di
 missis. aut uenditis. fit rei sui
 contēptor: cum ppositus fuerit
 factus ecclie: omium que habet
 ecclie efficit dispensator. Deniq;
 scs paulinus. ut ipi meli' nosti:
 ingentia pdia que fuer' sua uē
 dita paupib' erogauit: s; cum
 factus postea eet eps: nō contēp
 sit ecclie facultates: s; fidelissime
 dispensauit. Quo facto satis oste
 dit: q; ppa debe ex pfectione cō
 tempni: sine impedimto ptec
 tionis. posse ecclie facultates
 que s' communia possidere. Quid

scs hylarius: nonne et ipē oia
 sua aut parentib' reliqd: aut uē
 dita paupib' erogauit. Is tam
 cum mto pfectionis sue fieret
 a relatenis ecclie eps. qd illa
 tunc ecclia habebat non solum
 possedit: sed etiam acceptis fide
 lium numerosis hereditatib' ampli
 auit. Isti g' tam scī tamq; ptec
 ti pontifices. factis euidentibus
 clamant: posse et debe fieri qd
 fecer'. Q' utiq; homines tam scī
 riū qm litārum diuinaz sine
 ambiguitate doctissimi: si sciret
 res ecclie debe contēpni: nūqm
 eas habent qui omia sua reliq
 rant. Nū datur intelligi quod
 tanti hac tales uiri. qui uolētes
 fieri xpi discipuli. renuntauer'
 omib' que habebant: nō ut pos
 sessores. s; ut pcuratores faculta
 tes ecclie possidebant. Et id eō
 scientes. nichil aliud ee res ecclie
 n' uota fidelium: p'cia peccorum:
 et patimonia paupum: nō eas
 uendicauer' in usus suos ut ppas:
 s; ut comm'datas paupib' diui
 serunt. hoc ē possidendo contēp
 nere: nō s' s; alijs possidere: nec
 habendi cupiditate facultates
 ecclie ambire: sed pietate sub

1
ueniendi eas suscipe. Quid habet
ecclesia cum omnibus nichil haben-
tibus debet habere commune?
nec aliquid in eis qui sunt de suo
sufficiunt erogare: quoniam nichil
aliud sit habentibus dare quam pro
Nec illa qui sua. **x.** **Dere.**
possidentes dari sunt aliquid uolunt:
sine grandi peccato suo. unde pauper uic-
turus erat accipiunt. De cleri-
cis quidem dicit spiritus sanctus. Peccata populi
mei comedunt. Sed sic nichil
habentes ipsum. non peccata sed
alimta quibus indigere uidentur
accipiunt: ita possessores non
alimta quibus habundant. sed
aliena peccata suscipiunt. Ipsi quod
pauperes si se possunt suis arti-
ficiis aut laboribus expedire: non
presumant quod debilis aut infirmus
debet accipere: ne forte ecclesia que
potest omni solatio destituta. ne-
cessaria ministrare: si omnes etiam
nichil indigentes accipiant: quod
uata illis quibus debet subueni-
re non ualeat. Qui autem ecclesie ser-
uiunt: et labori suo uelut debi-
ta reddi oportere credentes. ea
quibus opus non habent. aut accipi-
unt libenter aut exigunt: nimum
carnaliter sapiunt: si putant quod

ecclesie fideliter seruientes. stipe-
dia terrena ac non potius premia
etiam percipiant. Secularis quippe
militia. quia celestia non habet:
terrena strenue militans prestat.
Unde satis indignum est: si fide-
lis et oposa deuotio clericorum
propter stipendium terrene: premia
sempiterna contempnant. Quid si quod
libet minister ecclesie non habeat
unde uiuat. non ei reddit hic sed
necessaria prestat ecclesia: ut in futu-
rum premium laboris sui recipiat:
quod in hac uita iam spe diuice premi-
sionis expectat. Illi quoque qui ue-
lut idonei nichil quidem sunt dari.
uelut debitum poscunt: set tam
ecclesie sumptibus uiuunt: non est
minime dicere quali peccato cibos pa-
uperum presumendo suscipiunt: qui
ecclesiam quam uiuare ipsis facul-
tibus debuerant. suis expen-
sis insuper grauant: propter hoc for-
tassis quod in congregatione uiue-
tes. ne aliquis pascant. ne adueni-
entes excipiant: aut ne suum
censum cotidianis expensis im-
minuant. Quid si aliquid de fructibus
suis. ecclesie uelut pro ipsa expensa
sua contulerint: non se preferant
inani iactantia illis. quos nichil

1 1

habentes pascit ac uestit ecclesia: quia perfectior est ille qui se rebus mundi expoliat. aut qui cum nichil habuit nec habere desiderat: quam ille qui ex multis que possidet. ecclesie aliquid prestat: ac se de eo quod prestat forsitan iactat. Dura sunt que dico nec ego diffiteor: dura sunt et obseruare nolentibus. Certum si fiant ista que difficilia non facientibus sunt: statim facilia facientibus fiunt. Non ergo ea que nolumus obseruare. impossibilitas nobis facit: sed dura nouitas. In usum ueniant: et neminem frequentata conturbant. Nam quero quod sit eorum que dixi difficile: ut homo id quod opus non habet ab ecclesia non accipiat: an ut quod habet sine causa contempnat. Si propter hoc non uult sua relinquere ut habeat unum uiuat: ut quod accipit unum rationem reddat: ut quod peccatis alienis sua multiplicat: itaque sacerdos cui dispensationis cura commissa est: non solum sine cupiditate. sed etiam cum laude pietatis accipit a populo dispensanda: et fideliter dispensat accepta: quia omnia sua aut reliqua. aut ecclesie rebus adiuuauit: et se in numero pauperum paupertatis amore constituit: ita

ut unum pauperibus subministrat: inde et ipse tanquam pauper uoluntarius uiuat. Clerici quoque quos pauperes aut uoluntas aut naturas fecit: cum perfectione uirtutis. uite necessaria siue in domibus suis. siue in congregatione uiuentes accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi cupiditas ducit: sed cogit uiuendi necessitas. Illi autem qui tam **xii.** **Sitas.** infirmi sunt ut possessionibus suis renuntiare non possint: si ea que accepturi erant dispensatori reliquant. nichil habentibus offerenda: sine peccato possident sua: quia et ipsi quodammodo sua relinquunt: quoniam propriis contenta rebus nichil eorum que labori suo uel ordini deberi arbitrantur accipiunt. Ad si putant ideo accipi debere eorum que offeruntur ecclesie portionem. ne eam uideantur abicere. se uero non posse sua relinquere: quod eis deformis sit inter suos pauperes reddi: nouerunt se deformiores possessores de elemosinis pauperum pasci. **Neu** quam subtiliter nos **xiii.** ille decipiendi artifex fallit: quanta cecitate oculos nostre mentis obducit: ne discernamus gaudendi auidi.

*Super subtiliter
nascentur*

unde iustus gaudeam⁹: aut ne
cupientes diuitijs augeri: noui-
mus quas quib⁹ in compabili-
ter pferamus. Nam gaude quide
bonum e: s; qui gaudet. si non
inde gaudet un debet: no pot
bonum ee qd gaudet. Siquid
gaudet et raptor cum desiderata
rapuerit: gaudet et ebrius cum
exoptate occasionem po: tatiois
inuenit: gaudet et adult⁹ cum
ad delectatione fruendi corpus
concupita puenit. Sed cum sit
gaudere bonum: de his atq; hui⁹
modi gnde e malum. Hec et
his similia s un nos gaude uult
mundus: cum suis amatoribus
piturus. Hec s que repudiare de-
bemus: ut de bono conscientie.
de scitate mo: de ad q: sitione
uirtutum. de dono dei: de p-
missione futuri regni: ineffa-
biliter gaudeam⁹. Ditari quoq;
diuitijs gnde e bonum: s; no
in ditari un debeam⁹. no e ha-
benda facultas. s; de testanda
calamitas. Nichil e enim cala-
mitosius nichilq; miserius eo.
qui iniqs ad q: sitionib⁹ crescit:
que locupletem fraudes faciunt
ac rapine. Ille nob s ambiende

1
diuitie: que nos ornare possint
parit⁹ ac munire: quas nec adq: re-
re possum⁹ inuita nec pdere: que
nos contra hostiles impetus ar-
mant: a mundo desumunt: do
comendant: ditant amos nros
atq; nobilitant: nobiscum s. int
nos s. Diuitie nre credende s.
ut pudicia que nos pudicos:
iusticia que iustos: pietas que
pios: humilitas que humiles: ma-
suetudo que mansuetos: in nocet-
tia que innocentes: puritas que
puros: prudentia que prudentes:
temperantia que temperantes: et ca-
ritas que nos facit deo et hominib⁹
caros: uirtutum potentes: scli
contemptores: bonoz omium
sectatores. Hec s no omium s; scoz
sclie uirtutes: no diuitu supboz.
s; humilium paupum facultates:
patrimoniu cordium. diuitie in cor-
ruptabiles mo: quib⁹ no habu-
dant. n qui illis carnalib⁹ ex cor-
de renuntiant. Que qmuis et ip-
sa sint bona. utpote a bono deo
creata: tam quia s boni malisq;
communia: student ea spales uiri
contempnere: quo possint ad illa
incompabiliter meliora. que s
bonoz omium ppria puenire:

qm non e tale bonum qd hnt
 et mali: quale illud e. qd no
 habent n boni. Corporale bonu
 qn hnt unqui. ipoz e pmiu:
 qno hnt iusti. non e eoz pmiu.
 s; tprale solatium. Item boni
 tpralis amissio fit exctiu iusti:
 iniusti supplicium: quia et iu
 stus desiderio celestium capt.
 omia tpralia siue habeat.
 siue amittat omno no sentit:
 et iniqui id quod cum delec
 tatione habuit: sine dolore no
 pdit. Propter hoc g eis qui mi
 litant deo fugiende s ex toto
 corde diuite: quas qui habe
 uolunt. sine labore non quer:
 sine difficultate non inueniut:
 sine cura non seruant: sine an
 xia delectatione non possident:
 sine dolore non pdunt. Apls at
 x militib' dic. Volo uos: sine
 sollicitudine ee. Et radix omiu
 maloz e auaricia: qm quidam
 appetentes errauer a fide: et i
 seruer se dolorib' multis. de
 sic census iste tēnus. a quibus
 uiciose diligitur: non e uolup
 tatum matia s; dolor. Qua ppt
 expedit facultates ecclie possi
 deri: ut inde uiuant qui no

scilicet huius gaudia fugitiua re
^{amant}
 pudiant. s; deo deseruiunt: cui
 ineffabilia bona desidant. **xiiii.**

De talibus dicere uidet' ap'ls.
 Qui in sacratio opantur que de sa
 crario s edunt: et qui altario
 deseruiunt. cum altari partici
 pantur. Qui n hoc de contempto
 ribus facultatum suaz uellet
 intelligi: numqm secutus ad
 iungeret: ita et ds ordinauit
 his qui euglium annuntiant:
 de euglio uiuere. De euglio ui
 uunt. qui nichil habere ppum
 uolunt: qui nec hnt nec habe
 aliqd concupiscunt: no suoz s;
 communiu possessores. Quid e
 aliud de euglio uiuere: n labo
 rantem. in unde laborat neces
 saria uite p'cipe. Apls tam qui
 sic euglium pdicauit. ut nec de
 euglio uiueret: sed necessaria
 s suis manib' ministraret: de
 se confident' eloq'ur. Ego aute
 nullo hoz usus sum. Et q' hoc
 dixerit: secutus ap'ur dicens.
 Expedi enim in mou: magis q
 ut gliam meam quis euacuet.
 Euacuari dic gliam suam: si ab
 eis quib' pdicabat uoluisset ac
 cipe uite tpralis expensam.

Il olebat quippe in presenti laboris
sui fructum: sed in futuro recipe
Si ergo ille qui nichil habebat. de
eugetio noluit ubi laborabat. sed
suis manibus uiuere: ne gratiam
sue mercedis amitteret: quod
nos qui et propria uolumus amo-
re possidendi. non uiuendi ne-
cessitate relinquere: et accipe
insuper uolumus non unum uiua-
mus. sed unum censum nostrum incre-
mentis dampnabilibus augeamus.
Ecce enim iubet nobis **xv.**
impiosa cupiditas. ut diuina
pari pendentes. possessionem in-
terestrium dampnosa compendia
cogitemus: ut in eis totam solli-
citudinem curamque ponamus:
ut inde nos morbida uanitate
iactemus: ut amplitudine pa-
trimonium diffusionis elati. fieri
pauperes spiritu negligamus. Et ofa-
cinus in auditum. Suauis iugo
et concepto. ferreum cupiditatis
impium uoluntaria mentium
inclinacione suscipimus: et domini
nostri leui onere quod subiectos non
onerat sed honorat. nec deprimat
omnino sed subleuat: hoc ergo omnino
leui per habitu. plumbeum pondus
nostris ceruicibus aggeramus. quod ceterum

potest deponi quam ferri: quia
et ipsa cupiditas que nobis subi-
ci ultra uolentibus hoc pondus
imponit: contempni potest faci-
lius quam expleri. Et ideo qui se
illi uolentes dederunt oppugnati:
uoluntate resistendi ulterius
non habebunt. tyrannice domina-
tioni. Et hoc fit iusto dei iudi-
cio: ut qui cupiditati nolunt
resistere ingressure: iam resistere
nequeamus ingressu. O plange-
dum miserabiliter mentis ex-
pugnate seruitum: omnino tole-
randum cupiditatis impium:
ut ex hostibus suis quos potest
faciat suos. permittat ingenia:
et bonorum temporalium pollicitati-
one deceptos. impellit iam mi-
seros ac miserandos inturpia.
Tenet nos penaliter lucrorum dul-
cium cathenis addictos: et in
sua ditione captiuos: nec timent
inuitos. sed quod est deus uolente
ducit quocumque uoluit. Vastat
in nobis quicquid uicundie ac pu-
doris inuenit: et quos iam
suis triumphis ad dicit. adhuc
tanquam resistendi suspectos. omnibus
uiribus honestatis exarmat:
nequino contra eam quod bellare

1 1
nolumus rebellemus. Rapit
nos: ac passim p̄ om̄ia ad q̄sicio
num gen̄a. cupidos adq̄rendi
dispergit. Nō p̄mittit an̄im̄ lib̄ū:
non stabile corpus. uacante ani
mo mobiliter. aut q̄etum: et ue
lut quedam cadauera: in pastū
feris auibq; iactata. captiuos
suos immundis sp̄ib; trahit: nō
lacerandos sed audissimis mor
tiferorū criminū faucib; deuoran
dos: nec tam̄ ut eē iam desinat:
s; ut penaliter uiuant. Deniq; in
uiuis adhuc portant sua funera
corporib; s; idē uiui simul et mor
tū. hunc ē qd̄ peccō uiuentes.
q̄ntum nos congestarū opum p̄
lactat accessio. ip̄a fruendi car
nalibus delectatione sentamus:
et q̄ntam uirtutum sustineam;
inopiam. uelut mortuū uicib;
Hec s̄ p̄pt̄ **xvi.** **Lignoram;**
que nō explendis uoluptatib;
ac fouendis. s; congregandis fr̄i
bus aut alendis. expedit facul
tates ecclie possideri. ut uno sol
licitudines om̄ium in sua socie
tate uiuentium sustinente: os
qui sub eo s̄. fructuosa uacatio
ne patiant̄ sp̄ualit̄ et quiete.
Ideo autē int̄ posui istud ad ūbiū

qm̄ qui ociosa quiete p̄fruit̄.
nisi sp̄ualit̄ iuauerit: more pe
cudum uiuit. Et ideo his quē
nulla corporee necessitatis cu
ra sollicitat. nulla occupatio do
mestice sollicitudinis inquietat:
nullū litigator infestat. nullū
calumpniosus exagitat: qd̄ ali
ud curare debet harum molesti
arum et his similib; liber nisi
unde ad meliora p̄ficiat. ūn ui
cia sua p̄fectib; cotidianis immi
nuat. uirtutes augeat: et pro
carnalib; que contempsit. sp̄ualia
bona possideat: in his se diuini
tus adiutus exerceat: et ea semp̄
amplectatur et diligit. Et non
solum alijs delectationib; suis.
s; etiam ip̄is sue carnis cruciatib;
anteponat: ut qui s̄ nichil reliq̄d
qd̄ formidaret amittē: ea p̄ qb;
om̄ia que habebat abiicit. tanta
fidei firmitate retineat: ut sine
cesse fuerit. pro eis libent̄ suum
corp; impendat. Et unde quē
possidendi delectat ambitio:
dm̄ qui possidet om̄ia que cre
auit. expedita m̄te possideat:
et in eo habebit quecumq; ha
bere scē desiderat. S; qm̄ nemo
possidet dm̄. n̄ qui possidetur

a deo: sic ipse primitus dei
possessio: et efficitur ipse dei
possessor et portio. Et quid po-
test eo esse felicius cui effi-
citur suus conditor census:
et hereditas esse dignatur ipsa diui-
nitas. S; in eum sanctis opibus co-
lat: omnis fructus ex illo capi-
at: in illo et de illo iugiter ui-
uat: et nichil tamen cum illo
possideat: quia omnium condi-
tor cui nichil potest eorum que facte
coequare: non dignatur cum his
que condidit possideri. Deinde
quid ultra querit: cum omnia
suis conditor sit. Aut quod ei suf-
ficiat: cui ipse non sufficit. hunc
possidebat: ille qui dicebat in
spiritu. Portio mea dominus: dixi custo-
dite legem tuam. Et dominus pars
hereditatis mee: et calicis mei.
S; et ipse cum dicit de filiis leui
non dabitis partem eis inter fratres
suos. ego dominus portio eorum: satis
ostendit. quod hi qui tamen heredi-
tatis contempserunt portionem:
dominum inuentur spiritualiter possidere.
Cuius dicitur muneribus omnia que
perelata habentur in hoc mundo
fastidiunt: et ipsum possidere.
ut ab ipso possideri: eo solo profici.

atque illi adherere inseparabiliter
concupiscunt. Non datur intelli-
gi quod qui temporalia bona. qui sancti
gaudia peritura sectatur ac diliget
que et quanta sit diuine dulcedi-
nis inimitatio non didicit. Quid
enim cui deus dignatur esse posses-
sio: aliquid aliud querit: Aut quis
non pro amore illius omnia que pu-
tantur magna contempnit. Ergo
qui uult deum possidere renuntiet
mundo: ut sit illi deus beata pos-
sessio. Nec renuntiat mundo: is
que tamen possessionis adhuc de-
lectat ambitio: quia quomodo sua
non relinquit: mundo cuius bona
retinet seruit. Et utique non potest
mundo seruire simul et deo. de
sic propterea uoluit deus cultores suos
omnibus renuntiare: propter que di-
ligitur mundus: ut exclusa cu-
piditate mundi. diuina in eis
caritas possit augeri ut proficiat.
Et ideo decimas atque primitias fru-
gum. primogenita et sacrificia pro
peccato. uel uota. que sunt deus iussit
offerri. sacerdotibus ac ministris
distribui debere constituit: ut
deuotissimo populo uite necessaria
ministrante. ipsi creatori ac pa-
storis suo liberis meritis ministrarent.

atq; in eius cultu sine ulla solli-
citudine corp̄ali p̄ficerent: ne
tēnis occupationib⁹ implicati.
officio suo dignas excubias stre-
nue curare nō possent. Nunc autē
qd̄ xp̄iani t̄p̄is sac̄dotes magi⁹
sustinent q̄m curant possessio-
nes eccl̄ie: etiam in hoc deo de-
seruiunt: quia si dei s̄ ea que
conferunt eccl̄ie: dei opus agit.
qui res deo cōsecratas. nō alicui⁹
cupiditatis s; fidelissime dispen-
sationis intentione custodit. Qua
p̄t̄ possessiones q̄s oblatas ap̄tō
suscipiunt sac̄dotes. nō s̄ iam res
mundi credende s; dei: q̄m si ue-
stes ac uasa et cet̄a que in sac̄s
ūsui ministrantib⁹ erant. sc̄a uo-
cabantur: nec in usus humano⁹
reuocari iam pot̄ant. diuinis
semel missis consecrata: q̄m n̄
ea que conferunt eccl̄ie sacra cre-
denda s̄. Quib⁹ nō ut sc̄i rebus
uiuendo luxuriose s; sc̄e ut dō
consecratis utunt̄ ad necessaria
sac̄dotes: ut illis omib⁹ qui se
p̄fectionis amore sub uno con-
stituunt: et sua s̄ nō uendicāt:
eccl̄ie facultates ad hoc ip̄m col-
lecte sufficiant: et quicqd̄ omib⁹
occupationib⁹ absoluat p̄ficiūt:

72
fructus illius qui unus p̄ mil-
tis occupatur fiat. atq; ita ille
qui sollicitudines om̄ium sub
se uiuentū portat. in congrega-
tione sua p̄ficiente p̄ficiat: ut
sic illius occupatio. om̄ium su-
orum facta ē fructuosa uacatio:
ita om̄ium discipulorū p̄fectio gli-
osa. magistri honor habeat̄ i gl̄ia.
tem quesistis que sit **xvii.**
abstinentie credenda p̄fectio:
et utrum tantum corpori. an et
amē necessaria debeat iudicari.
Si hominē totum. uirtus hec
que abstinentia nominat̄ p̄fec-
ta. sc̄ificat: nō solum corp̄i. s; et
amē necessaria ē: quia om̄is
homo ex corpore constat et aīa.
S; in eis qui diuersis uicijs subia-
centes. aliqd̄ s̄ eorū que ūsu nō
concessa s̄ contradicunt. abstine-
cia quidē. s; carnalis et nō p̄fecta
ē. debet intelligi. sc̄a autē sp̄alis
atq; p̄fecta censenda ē: que ab-
stinentem tam ab illecebris car-
naliū uoluptatū. q̄m a peccis
omib⁹ facit alienum: cui⁹ nec ani-
mum desidiōz morbi corrumpit:
nec impio gule dñantis quesite
delicie. uires amē corporisq; fra-
gant. Pr̄uim ille abstinens uere

credendus ē: qui uicioꝝ om̄iū
liber effectus: ac recis corporei
uoluptatib⁹ elaborat. nō ut con-
cupiscenciā sue carnis exacuet:
sed ut mortalem uitam necessa-
riorum p̄ceptione sustentet: quō-
q̄dem quicq̄d sine hoc quo pot̄
uiuere p̄cipitur: nō sustentan-
de uite. s; fouende luxurie
carnis impendit. hec namq;
uirtus que abstinentia non
solum delicatiorum ciboz. sed
etiam maloz om̄ium nunci-
patur: cum om̄ib⁹ om̄ino ne-
cessaria sit: tunc maxime illi
familiarior atq; conuinctior
ēē credenda ē. quib⁹ iuxta il-
lud q̄d in actib⁹ ap̄toꝝ legitur:
factum ē cor unum et am̄a una.
diuine caritatis igne conflata:
et quib⁹ sub unius ordinatioē
uiuētib⁹ om̄ia om̄ium com̄u-
nia fiunt: si tam̄ ita eis una
sit uita. sic ē una substantia:
et nulla sit in eis diūsitas ani-
morum. quib⁹ ē unitas facul-
tatum: quia ut fieret et eēt a-
nimoz sc̄a conexio: necessaria
ē facultatum iudicata com̄u-
nio. sc̄tūm q̄d eis p̄dest q̄d fa-
cultates suas abiciunt. qui uo-

luntates pp̄as nō relinquunt:
cum sit longe p̄stantius uolun-
tatib⁹ pp̄is. renuntiare q̄m reb⁹:
Res suas etiam mundi hui⁹ philo-
sophi abicere potuer̄: et nunc qui
libet heretici possunt: nec illi cū
sue fuerint uoluntatis amatores
sc̄dm uoluntatem dei uiuēt:
et illi sue uoluntatis studio. dñi
ce contradicunt uoluntati. Nō
ḡ ea res deo nos comm̄dat. q̄
et inimici dei faciunt: sed illud
q̄d non nisi ueri xp̄iani: et p̄ hoc
amatores dei p̄ficiant. hi s; qui
uoluntatib⁹ suis rebusq; p̄iectis.
suo se creatori ex toto corde su-
biciunt: ac suum uelle ex eius
uoluntate suspendunt: et
ideo quicq̄d eis sensus carnis se-
quendum. faciendumq; sugges-
serit: iusticie capti delectatione
contempnunt. **xviii.** —

Quod p̄mus homo si uoluiss; in illa paradisi beatitudine cu-
stodire. ut a fructu unius arbo-
ris int̄dicte ieiunass;: nec statū
illum tante felicitatis amittēt:
nec eum uoluntaria salutaris
p̄cepti transgressio. necessitati cor-
ruptionis ac mortalitatis addi-
ceret: ut tanta b̄nficia dei sui

que in natura sue condicionis
accepit: aut corrumpet peccō
corruptus. aut p̄det. Quis enim
sufficienter enumeret: que et
q̄nta bona illi abstinentie con-
temptus ademerit. Q̄d utelle-
ctualis m̄tas dignitate donat.
imaginem sui creatoris accepit.
quod soli deo subiectus om̄ia ui-
sibilia s̄ subiecta conspexit: q̄d
ei ad uiuendi usus affatum lig-
norum om̄ium que erant in
paradiso feracitas. diuina iussi-
one seruauit: q̄d arbor uite mi-
sticum cybum nō un̄ uiueret.
s̄ un̄ uitam corporis nō finiret:
sui creatoris munere ministraū.
Qui cib⁹ q̄m̄diu p̄cipetur. ita p̄ci-
pientem se in uno statu sacram̄-
ti cuiusdam latentis figurata sig-
nificatione seruaret. ut eum nec
ulla infirmitate corrumpi. nec
etate mutari aut senescere: nec
dissolui morte p̄mitteret. Nō inq̄-
etabat molesta sollicitudo q̄etū:
nō fatigabat labor anxius ocio-
sum: nō sopnus dep̄mebat inui-
tum: nō amittende uite timor
angebatur de immortalitate securū.
Habebat facili uictu corpus ex
om̄ib⁹ partib⁹ sanum: t̄nquillū

motum. cor mundū. Ignarus
penalis mali: habitator paradisi:
exps pecc̄i: capax dei. Postre-
mo quid eo feliciter fuit: cui erat
orbis subiect⁹. nullus infestus.
liber animus: et uisibilis d̄s. Inō-
quidē n̄ añ pecc̄m d̄m uidere in
assumptione uisibilis creature
soleret: quom̄ se iam pecc̄or esse
ctus. a facie dei que nūquā uidiss̄
absconderet. Potuit ḡ ita uide
d̄m p̄usq̄m peccaret adam: sic
eum sc̄i patriarche uider̄. S; q̄no
ait. uocem tuam audiui et timui.
ex illa iam sc̄itate cecidat: iam
se indignum uiuendi d̄m reddi-
derat. Vocem tuam inq̄t audiui
et timui. eo q̄d nudus eem et
abscondi me. Quāntum securitatē
h̄nt qui s̄ bene s̄ consc̄i: et q̄ntū
p̄urbatos humiliat. p̄petratio pu-
denda pecc̄i. Sic isti qui se absco-
der̄ a facie dei. de sua turpitudi-
ne. nō de sua nuditate confusi:
quia nō ideo erubescerant quia
ueste erant extr̄secus nudi: set
quia intr̄secus p̄tectione diuina
nudati. Deniq; et añ pecc̄m nudi
erant et nō erubescerant: quia
nichil contra uoluntate dei un̄
confundentur ad miserant. **.XIX.**

Sed iam uideamus si placet
qualit̄ illi homines p̄mi. com-
miser̄ tam grande peccm̄: qđ
et ip̄os de paradiso p̄iecit u-
hoc uite penalis exilium: et
in eis originalit̄ totum dāpnāū
genus humanū. Et in quidem
uidetur qđ nō edere de lig-
no phibito n̄ concupissent: nec
concupiscēt. n̄ temptati: nec
temptarent. n̄ deserta: nec dese-
rentur a deo. n̄ ip̄i prius dñm
deserere: nec deserere dñm
n̄ supburent et similitudine dei
dāpnabiliter appetissent: ad qm̄
p̄uenturi eēt sine corp̄is mor-
te. si sub deo suo uiuentes. p̄cep-
tum qđ acceperant custodissent:
ut qui posse nō mori acceperat
in natura. nō posse mori asque-
rentur in gl̄ia. Et ibi accepturi
eēt p̄miū nō posse peccare:
si hic eorū m̄itum fuisset peccare
noluisset. Non ḡ a creatore suo in
creaturam diuinitatis affectione
collapsos. moueret apta concupis-
centia: n̄ eos ante corrupisset oc-
cultā supbia: nec eis p̄serpentem
diabls̄ p̄pinaret tam ferale consi-
lium: nisi p̄us eorū dephēderet
appetitum. Si inq̄t gustauit de

ligno scientie boni et mali: ap-
entur ocl̄i ur̄i: et eritis sic dñi.
scientes bonum et malū. hec s̄
illa tria que in mundo eēt: et dili-
gi nō debere a dilectorib̄ dei cō-
testatur sc̄s ioh̄s ap̄ls̄ dicens: no-
lite diligere mundū. neq; ea que
in mundo s̄: quia om̄e qđ ē in
mundum concupiscentia car-
nis ē. et concupiscentia ocl̄orū:
et ambitio sc̄i. que nō ē ex pa-
tre. s̄ de mundo ē. Que n̄ illi q̄
a dilectione dei iam defecant di-
ligere cepissent: nūq̄m male
suadentis serpentis consilio cre-
didissent. Itaq; concupiscentia
carnis ab eis impleta ē. qđ de
ligno uetito gustauer̄: concupis-
centia ocl̄orū. quod s̄ ap̄iri ocl̄os
cupier̄: et ambitio sc̄i. qđ se fi-
eri posse qđ d̄s ē credider̄. Proin
delectatione carnis. et ocl̄orū cu-
riositate. et sc̄i ambitione corru-
pti: a ligno uite. ex quo eis ar-
cende mortis ac salutis continu-
ande grande p̄missum pende-
bat. absisi s̄: et morbida quali-
tatem eorū corp̄a contraxer̄: ut
iuxta sententiam dei eo die cre-
dantur mortui: quo in eis facta
ē penalit̄ necessitas moriendi.

Et p̄ illud lignum q̄d scientie bo-
ni et mali ex causa nom̄ accepit:
a quo se abstinere miseri cum pos-
sent neglexer̄: quid int̄ eēt int̄
bonum. q̄d amiser̄ & malum q̄d
incurrer̄: ipsa pena sua discer-
nerent. Qui si amisso tanto bono
nullum malum incurrerent:
quale pdidissent bonū forte nes-
ciant. Dulcior enim fit salus. cū
dolor excruciat: et sanitatis ami-
se dulcedine: langoris amaritu-
do commēdat. Ac sic hoc illi ma-
lum nō discendo set expiēdo
sentire cepunt. Q̄d melius igno-
rarent: ut ex ip̄a sua miseria sen-
tiant q̄ntam beatitudinē pdidis-
sent. Atq; ita quos nō mouat for-
tasse boni naturalis amissio: mo-
ueret saltem mali penalis iusta
p̄pessio. hec p̄ excessum necessario
dicta s̄ a nob̄ de p̄mis hominib̄
ut qui nolunt dāpnationis eorū
subire supplicium: caueant pro
lapsionis exemplum. **xx.**

Quamuis enim ex adā simus
carnalit̄ nati: nō ip̄m tam̄ debe-
mus imitari s; xp̄m. in q̄ rena-
ti sumus. et uiuimus: q̄no uetē
conūationem salubrit̄ in noua
ti deponimus. Iudest imitari

adam. n̄ p̄ carnalib̄ concupiscē-
tijs ac desidijs morte multari:
Et q̄d ē imitari xp̄m: n̄ carnalib̄
concupiscētijs ac desidijs cru-
cifigi: Sic aliud non ē uetē co-
ūationem deponē. q̄m nō scdm̄
carnem que uetāscit et morit̄.
s; scdm̄ dñm uiuere: qui solus pot̄
p̄seuantes in se in nouare p̄ben-
niter et beatificare: Qua p̄p̄ sic
q̄no fuimus in adam om̄s ip̄o
cadente cecidim̄: ita qui in xp̄o
eē iam cepimus. qui p̄ nob̄ om̄i-
bus dignatus ē mori: et nos pec-
catis nr̄is cum illo comortui.
cum illo sp̄ualiter resurgamus.

In illo om̄ia bona que potuimus
habere pdidim̄: in hoc etiā ma-
iora et sine fine habenda recep-
turi sumus: si p̄seuante ei' uesti-
gia teneamus. Adam nos obno-
xiavit malis om̄ib̄ p̄ pp̄am cul-
pam: a quib̄ nos libauit aduen-
tus xp̄i p̄ gr̄am. Ille in nos cul-
pam suam t̄nsimisit et penam.
hic qui culpam nr̄am suscepit. ut
pote conceptus et nat̄ sine pec-
cato. nō potuit: de susceptione
pene nr̄e. culpam nr̄am simul
aboleuit et penam. Et ut totum
dicam: adam nob̄ subripuit

paradisum: xps donauit & celū.
Et ideo si in illo eē uolumus. **xxxi.**
quod eē debemus: sic scs iohs
apls ait: quom̄ ille ambulauit.
et nos spūalit̄ ambulem. Quid ē
ambulare sic ille ambulauit: n̄
contempnere om̄ia p̄s̄pa que contēp-
sit. nō timere adūsa que p̄tulit:
libenter facē que fec̄ fieri dociq;
mandauit: sp̄are que p̄misit. ⁊
seq̄ quo ille p̄cessit: p̄rare b̄nficia
etiam ingratas: nō retribuere
sc̄dm̄ m̄ta sua maliuolis. ⁊ ora-
te p̄ inimicis: amare bonos. mi-
sereri pueris: inuitare adūsos.
suscipe in caritate conūsos: et
equanimit̄ pati subdolos ac sup-
bos. Ad hoc p̄tinet qd̄ ait etiam
scs paulus ap̄ls. Si conuersurxi-
stis cum xp̄o. que sursum s̄ que-
rite: ubi xp̄s ē in dext̄a dei se-
dens: Illi resurgunt cum xp̄o.
qui moriunt̄ sic ille peccō: ead̄m
distinctione seruata. qd̄ ille mor-
tuus ē peccō. non suo s̄ n̄r̄o: un-
q̄sq; aut̄ n̄r̄m. non om̄ium mo-
ritur peccō s̄ suo. Quid ē autē
mori peccō. n̄ dampnandis opi-
bus om̄ino nō uiuere: nichil
concupiscere carnalit̄. nichil am-
bare: ut sic mortuus carne. nulli

iam detrahit. nullum adūsat̄
aut despicit: nulli pudiciam
callida circumuentione corrupit.
nemini uolentis existit. nemi-
nem calūpniatur aut opp̄mit:
nō inuidet bonis aut insultat.
afflictis: nō luxurie carnis inser-
uit. nō uinolentiae deditus in se
bibendi sitim. bibendo magis ac
magis accendit: nō odior̄ facib̄
in ardescit. nō compendia in iu-
sta sectatur. nō potentib̄ ac diui-
tibus adulat̄. non inq̄eta curio-
sitate rapit̄: nō domestice sollici-
tudinis cura distenditur. nō offi-
ciosis occurrentium salutationib̄
delectatur. nec sup̄bor̄ iniurijs
fatigatur: nō sup̄bia eum inflat.
non ambitio uentosa p̄cipitat: n̄
uana gl̄ia turpit̄ iactat. nō desi-
diū gl̄iose opinionis inflamat:
nō distinctio alieni actus illaḡat.
nō ad societatem turpium turpi-
tudinis amor inuitat: nō rabies
insani furoris exagitat. nō sup̄tu-
osorum lasciuum studium mac̄at:
nō ardor animose contentationis
examinat: nō fac̄ impudentem
audacia. iniustum in iusticia.
ferum in clem̄tia. uarium in sta-
cia: panacem contumacia. II J

sanum uesania: deliciasum gu-
la. rebellem in obedientia: ua-
num iactantia. infidelem pfi-
dia: leuem facilitas. seuum cru-
delitas. manducōne turpis eda-
citas: impatiente mobilitas. mo-
bilem instabilitas: uagum spū-
alis infirmitas. iracundum ani-
mositas. suspiciosum pūstas:
uerbosum uanitas. irrisorem
malignitas: qui remotus ē a
sclāribus p̄sus illecebris. remo-
tus arapinis uel occultationib⁹
uel ap̄tas: remotus am̄dacijs si-
ue p̄uicijs: postremo remotus ab
om̄i genē flagitiorū atq; facino-
rum quib⁹ carnalit̄ uiuentes d̄m
offendunt: et mortui peccō nō
seruiunt. Sic inq̄m carne mor-
tuis nec facere pot̄ ista que di-
xi. nec pati: ita his et talib⁹ uicijs
om̄ino nō uiuunt: qui ut uiuat
deo. carnem suā cum uicijs et co-
cupiscentijs crucifigunt. **xxxii.**

Membra sua que s̄ sup t̄am
mōrificant: quō in solens corp⁹
ieiuniorū continuatione castigat̄:
quō intra necessaria in modatū
tempant appetitū: quō nō solum
se a delicatiorib⁹ cibis modata di-
scipline suspensione suspendunt. s; etiam in

ip̄is communiub⁹. nichil carni
sue p̄ desidio. s; p̄ sustentande
uite necessitate p̄mittunt: cer-
ti quod nec deliciae quēlibet.
si absq; desidio p̄cipiant̄ offici-
unt: et uiles cibi plerumque
abstinentie p̄fectum. si appetent̄
accipiant̄. impediunt. hinc ē qđ
sc̄s d̄d̄ aque in se concupiscentiā
castigauit: atq; eam s̄ a suis ob-
latam. ne desidio suo ex ea sati-
facere uideret̄ effudit: et sc̄o he-
lie p̄ceptio carniū nō concu-
pita nō nocuit. S̄n datur intel-
ligi qđ ueracit̄ abstinentes. esca-
rum nō naturas. s; concupiscenti-
as dampnent: ac uoluptates
suas desidat̄ cibi uel potus abu-
sione mōrificent. Qui aut̄ nō so-
lum aqualitate. s; etiā aq̄nitate
ciborū cupiunt abstinere: nichil
aliud student. n̄ ut q̄ntum sto-
macho reficiendo. ac fami exi-
mende. satis eē uideatur u-
dulgeant: nec expleant suos
appetitus auuiditate p̄cipiendi
set comp̄mant: atq; eis nō sa-
turitas edendi faciat finem. s;
uoluntas. Qui tam acupidita-
te p̄ciosorum ciborū. q̄m a nūm-
a p̄ceptione uilium cōtinebūt:

qui cibis nec lauioribus uoluit
carne luxuriantem dissolui. nec
distentione uentris uilibus one-
rari. quoniam abstinentes uiri. nec
deliciosi soleant esse nec auidi.
Iam de uino abstinendo uel per-
cipiendo quid dicam. Unus sanctus apostolus
certam fixit regulam dicens.
Nolite inebriari uino. in quo est
luxuria. Quasi diceret. Luxu-
riam facit et nutrit uini precep-
tio nimia. non natura. Et ideo
non uos uti uino. sed inebriari pro-
hibeo. quoniam quidem infirmum sto-
machum modatus usus uini
confortat. ebrietas autem animam
corporeque debilitat. Denique amo-
theo discipulo suo. qui se longa
abstinentie distictione iam
fregerat. et stomachum suum
aque preceptione corrupat. mo-
dico uino uti debere precepit di-
cens. noli adhuc aquam bibere. sed
modico uino utere propter stoma-
chum tuum. et frequenter tuas in-
firmitates. de per hoc nichil contra
abstinentiam faciunt. qui uinum
non pro ebrietate. sed tantum pro cor-
poris salute percipiunt. Nec huius
offert uoluntas. sed permittit infir-
mitas. que si defuit. a uino est

abstinendum. ne uini precepto
que infirmum sustentat. sanum
corpus incendat. Quomodo uino
uti et usui habeat oleum. nullus
dixerit esse peccatum. sed hec ideo non
debemus carni desideranti prece-
dere. ne cum illi licita concedere
cepimus. poscat illicita. ne se
obsequentes in minimis. in fla-
grata punienda compellat. ac na-
turali ordine perturbato. non spiritus
corpus. sed spiritus dominati corpus deser-
uiat. Hunc accedit. quod et ipsam
mentem. abstinentie fructus ala-
cram facit. carnem quoque non usque
ad lassitudinem fatigatam. sed spiritus
ordinate subiectam mobilem red-
dit. sensus etiam quos dominus crasso
efficere uel quare congeste deli-
cie. consuetudo paruitatis exone-
rat. et uelut quidam politura re-
ligiose exercitationis attenuat.
Quod et si aquadrupedibus **xxxiii.**
abstinentes. fastidius. a talibus uel
aliis animalibus preciosis. aut piscibus
perfruantur. non in uidentur rese-
care delectatione sui corporis.
sed mutare. nec pro abstinentia sed
uelut pro nescio quam munditia.
uel certe quod est uerius pro stoma-
chi nauisantis tenacitate

delicata. illas communes ac ui-
les carnes abicere? quo possint
alijs nō solum carnib⁹ suas uo-
luntates explere: cum sic iam
supra patuit. nō aliq̄rum carni-
um que usui humano concessē-
s. nob⁹ nature dāpnande sint q̄s
d̄s instituit? s; carnales concupi-
scentie fugiende: quas sensus car-
nis diabolus introdux̄. Illi autē
qui paratores uicti uolunt. et gl̄iā
s̄ uelut de abstinentia distri-
cti conq̄runt: sic ab omib⁹ ama-
libus iudicant tempandum. ut
p̄gus pomis ac sorbiciunctis
delicatis. cet̄isq; alijs minucijs.
sui corporis impleant appetitū.
cum sp̄ualis abstinentia nō ali-
quoz ciboz usum. s; desid̄ium
suadeat compescendū. et illi ma-
gis parsimonie seruire censen-
di s̄: qui s̄ nō aliq̄rum rerum p̄-
ceptiones. s; delectationes corp̄is
int̄dicunt. Illi quoq; qui nega-
ta s̄ uini p̄ceptione. diuisorum
poculorum potuomb⁹ in undant⁹:
nequaqm̄ in abstinentiā uident⁹
implere: qui et ad hoc se auiuo
fortasse suspendunt. ut m̄cent⁹
ab hominib⁹ laudē: et int̄dicti
s̄ uini. compensant poculis

suauiorib⁹ uoluptatē. Si enim
nō auiuo q̄s tantum. sed ab oī-
bus que accipientes inebriat.
uel ab alijs que et si nō ebrie-
tatem. suauitatē certe p̄cepta
conciliant. abstinebit: ut sit uā
abstinentia p̄fecte consumatus.
nō ei⁹ imagine sit foris splendi-
dus intus uacuius. hominib⁹
uelut purus. et deo simulate uir-
tutis sordidus. neq; enim inui-
a cupiditate possidendi sup̄flua.
qm̄ uoluntate p̄cipiendi nob⁹ ē
abstinentū: qm̄ cum omia que
habemus p̄ nr̄is usib⁹ habeam⁹:
ea quib⁹ utimur ardent⁹ habere.
uel etiam lucris hinc inde que-
ritas augere: nichil ē aliud qm̄
nō tolerande necessitati. s; in to-
lerande cupiditati seruire. Nec
possum dicere ut sit un̄ cotidie
paupib⁹ erogetur. mea possideo:
quō nemo p̄fectius erogauit.
eo qui nichil s̄ p̄fectionis inten-
tione reliq̄d exproprio. **xxviii.**
Veruntam sic abstinere uel ie-
iunare debem⁹. ut nō nos ieu-
nandi uel abstinenti necessita-
ti subdamus: ne iam nō deuoti.
s; inuiti. rem uoluntariā faciam⁹.
Si enim q̄slibet aduenietes ieiunio

secundus ad Ven. u. l. f.
s. Basilio catholico

inmissio reficio: nō soluo ieu-
nium. s; impleo caritatis offi-
cium. Certum si ppter abstinentiā
spūales fr̄s quos noui mea re-
missione delectari contristo: ab-
stinencia mea nō ē uirtus dice-
da s; uitium: qm̄qdem ipā absti-
nencia ac ieiunioꝝ continuatio
n̄ fuit quō res exigit. p̄missa:
et me iustat. ⁊ fr̄em m̄m cui ca-
ritas iubet seruire constat: ut
certe in nichil in eē caritatis
fr̄ne demonstrat: cum sine absti-
nencia qm̄libet hominē catho-
licum caritas sola pficiat: et
om̄is abstinentia aut pdatur
sine adiunctione caritatis aut
peccat. Quia ḡ abstinere etiā ma-
nichi. uel quilibet alij heretici
possunt. utpote qui om̄s carne
nō p̄ abstinentia s; p̄ inuidicia
detestantes. corpora sua panis
et aq; p̄ceptione conficiunt: nō
p̄ magno ducamus quō ab his
que illi quoq; abiciunt absti-
nemus. s; qd̄ abstinentiā nr̄am
fides com̄ndat: caritasq; sum-
mat. suas uirtutes illi nō habē-
tes. occidere se possunt: hedifi-
cari aut̄ aut pficere taliter ab-
stinendo nō possunt. his uero

catholicis xp̄ianis qui siue nō
uolendo abstinere siue uolendo.
om̄ia usui nr̄o concessa cū gr̄az
actione p̄cipiunt: nō nos ppter
abstinentiam p̄feramus: ne forte
plus humilitatis aliaꝝq; uirtu-
tum habeant illi un̄ nob̄ uire
p̄ferantur. Quo circa si uolum⁹
nob̄ dum abstinem⁹. nr̄a ieu-
nia pficere: a supbia in p̄mis
que aut expellit om̄s uirtutes.
aut minuit. ⁊ a iactantia cunc-
tas inimica uirtutib⁹. atq; ab
om̄ib⁹ om̄ino uitāis discedam⁹:
ut p̄sit nob̄ qd̄ acibus delicali-
bus abstinemus: quia tunc nō
p̄derit qd̄ corp̄a nr̄a. uel certe
corpoꝝ incantua. rigore distric-
tioris abstinentie castigam⁹: si
carnalib⁹ desidijs absoluta. sc̄is
uirtutib⁹ floream⁹. S; iam sine
liber iste accipiat: ut de uirtu-
tib⁹ ac uitāis un̄ hic pauca tea-
gimus: latius ac plen⁹ in t̄cio
uolumine donante dño dispu-
temus. **Explic̄ lib̄ sc̄ds. Incip̄.**

Questis **iii. de uitāis**
quantum **ac uitāis**
aueris uirtutib⁹ **bus.**
uitium similitudi-
nes distent. Nō dico quantum

a medicamento uenenum. quia
medicamentum aliquis ita cor-
pus sanat. ut id defendere a mor-
tis necessitate non ualeat. et ue-
nenum non auferri facit uitam cor-
pori. quasi auferenda non esset. nisi
fuisse acceptum. sed accelerat cor-
poris mortem. quod erat aliquando
diutius forte uicturum. Sed pla-
ne dico. aueris uirtutibus tantum
similitudines distare uirtutum.
quantum distat a uirtute mendacium.
quia et similitudo uirtutis que ui-
detur uirtus esse cum non sit. ni-
hil est aliud quam mendacium. et
ideo non est uirtus dicenda sed ui-
tium. Et uera uirtus est ueritas.
cui qui amantur adherent. a peccati
morte suscitatus. mori ultra non
potest. nisi cum ab ea deperata uo-
luntate recesserit. sic e contrario
uirtutis simulatio. que est ut di-
xi mendacium. ueritati contrarium.
amantem separat a deo. uitam suam
non hic tuturam. sed in supplicium
que est illius mors penalis sine
fine uicturam. scriptura dicente.
os quod mentitur occidit amantem. De
per hoc sic uirtus amantem sed uera-
citer inherentem. si fuerit uera
iustificat. ita simulata depernat.

Et quid iustificatio anime. nisi eius
est uita perpetue beata. ac beate per-
petua. sic condemnatio anime
pena eius est. sententia. que mors
probatur. et ipsa perpetua. Itaque du-
pliciter rea est anima. si et bonum
faciat non unde spiritualiter uiuat.
et appetat similitudinem boni. sub
qua male uiuat et lateat. Superb'
uult se uideri constantem. prodig'
liberalem. auarus diligenter. temer'
rius fortem. in humanis parum.
gulosus humanum. ignauus quietum.
timidus cautum. Inpudencia fidu-
cie sed nomen ascribit. peccatitas appel-
lationem libertatis obtendit. elo-
quium uberositas fingit. et curio-
sitas malum. sub studio spiritualis
colore delitescit. Hec et si possunt
ingenio humano discerni. tamen
sine dono dei quantum in uideatur.
nec uirtutes possunt appeti ut ha-
beri. nec earum similitudines que
sunt uirtutis imitancia uirtutes decli-
nari. ut tantum ut in fidelibus
nichil profuisse credam. etiam si
sunt per corpus aliquis operati uirtutes.
qui eas nec a deo suo se accepisse
crediderunt. nec ad eum qui est finis
bonorum omnium referre uoluerunt.
Et quid dico. Nichil eis profuerunt.

Immo etiam nocuerunt. dicente scō
ap̄to. Om̄e q̄d non ē ex fide pec-
catum ē. Nō dix̄ om̄e q̄d nō ē
ex fide nichil ē: s; dicens om̄e
quod nō ē ex fide pecc̄m ē. de-
clarauit q̄d om̄ia bona aut ex
fide gesta uirtutes s̄ que p̄fecto
iustificant: aut si fuerint sine
fide. nō aliq̄ bona credenda s̄
s; uitia: que nō uiuant suos
oparios s; condepnant: infla-
tosq; p̄cipitant: atq; afinibus
et̄ne salutis eliminant. S; q̄d
ego hec de infidelib; un̄ nullus
ambigere uidet̄ exaggero: cū
sc̄s ap̄ts etiam fideles q̄sdam q̄
credentes in d̄m. nō sc̄m d̄m.
s; sc̄m hominē uiuant. carna-
les nominat dicens: et ego fr̄s
cum uenissem ad uos: nō uob̄
potui loq̄ quasi sp̄ualib; s; quasi
carnalib;. Nōdum enim pot̄tis:
sed nec nunc q̄dem adhuc pote-
stis. Adhuc enim estis carnalē.
Et iam si querelem; quid carna-
les uelit intelligi: secutus ad-
iunxit. Cum enim int̄ uos sit
zelus et contentio. nōne car-
nales estis: et sc̄m hominem
ambulatis? Q̄d potest duabus
his animi pestib; inueniri det̄i.

zelo et contentione. quib; carna-
les qui sc̄m hominē uiuunt.
etiam in hac uita torq̄ntur: cū
et contentio hereticos reddat. et
zelus imitatores diaboli p̄mis
hominib; paradisum uiuden-
tis efficiat: de sic q̄no fideles.
iusticia. pietate. miseric̄dia. man-
suetudine. humilitate. innocē-
tia. ceterisq; uirtutib; gaudent: aū
sc̄m d̄m uiuunt. et uirtutes ūas
habere credendi s̄. que sp̄ualit̄
uiuentes adēpte sc̄ificant. et dō
commendant: aut sc̄m hominē
uiuunt. et nō s̄ uere uirtutes:
s; uirtutū similitudines: que ni-
hil carnalit̄ uiuentib; p̄sunt.
Qua p̄t̄ qui religiose. qui conti-
nenter. qui sobrie. qui miseric̄dit̄
uiuit. si deo cui; munere ut be-
ne uiuat adiuuat̄. ascribat ac-
tribuat: sc̄m d̄m sp̄ualit̄ ui-
uit. Si ū om̄ia que bene agit.
uirib; suis ascribit: qui etiam
sine adiutorio ad bene agen-
dum s̄ sufficē sp̄at: sc̄m homi-
nem carnalit̄ uiuit. Et ideo aut
bene nō uiuit. aut nichil ei p̄-
derit. quicq̄d boni p̄t̄ hoīes
fac̄. quia humanis laudib; de-
lectatus. hic iam temporalem

mercede recipit suorum opum que
temporaliter facit. Igitur ille secundum homi-
nem uiuit: qui secundum seipsum. quia
et ipse homo est uiuit. Et secundum se-
ipsum uiuit: qui si potuerit est cum
quibus uult: pergit quo uult. dor-
mit quando et quando uult: et ubi
uult. Manducat et bibit quando et
quod uult. et quantum uult: ri-
det et iocatur inter quos uult.

Postremo quicquid naribus suaue
est: quicquid tactu blandum: quicquid
oculis delectabile: quicquid ceteris
sensibus carnis sue iocundum ex-
cet. ac sequitur qualiter uult: qui
omnia licita uel illicita carnaliter
uult. Qui autem secundum deum uiuit:
non quod eum carnaliter delectat.
sed quod spiritualiter edificat facit: et
omnia desideria carnis. spiritualis de-
siderij delectatione compescit.

Futura presentibus ante ponit: car-
nem spiritui subdit: et quicquid cupit
aut agit. non uult ex sua sed ex di-
uoluntate procedere: cui placere
totis uiribus concupiscit. Itaque
si utcumque claruerit quod ueras
uirtutes non uideantur habere qui
simulant: et illi simulant qui
non ex fide. aut propter deum. sed propter
homines tantum aliquid boni

operantur: elemosinis a ieiunijs.
uel abstinentia. ceterisque bonis opi-
bus intendendo. non ut boni fiant.
sed ut bonos se hominibus fingant:
nec ad recipiendam sempiternam
mercedem. Sed ad comparandam
gloriam seclarem: uideamus nunc
quibus precedentibus causis. et sub-
sequentibus incrementis. nasci so-
leant uicia. uel augeri: et quibus
adiuuante domino quibusdam uelut
remedijs possint ut imminui uel

Est quidem. 11. **Sanari.**
hoc capitulum ualde perplexum: sed
si oratis illum qui dixit. non uos
estis qui loquimini. sed spiritus patris
uestri qui loquitur in uobis. Et alibi
dilata os tuum et ego ad im-
plebo illud: ea que in uelut
homini impossibilia sunt: illumina-
te domino uel docente possibilis fi-
unt. Consideremus ergo que cause
precedant: quas uicia subsequuntur.
Quod ut credibilius audiat. non
hoc a me prudentia uestra perquirat:
sed uobis et in uel omnibus scriptura di-
uina consulta respondeat: que
uelut si iam querebam ab ea.
immobilem sententiam protulit
dicens. Inicium omnis peccati
supbia. Quid potest aptius. quod

probabilis dici. Inicium inquit
non alicuius sed omnis peccati superbia.
ut euidenter ostendat. quod ipsa sit
peccatorum omnium causa. quoniam non
solum peccatum est ipsa. sed etiam quod
nullum peccatum fieri potuit. aut
potest. aut potest sine ipsa. Si quidem
nichil aliud est omne peccatum nisi
dei contemptus. quo eius precepta
calcantur. que contemptum dei.
nulla res alia persuadet hominibus
in superbia. Que etiam in ipso dia-
bolo ut diabolus ex angelo fieret.
eternae perditionis exitus causa. De-
nique et ipse sciens se per superbiam
de celestibus corruisse. et in hunc
caliginosi aeris carcerem trusum.
hominem subvertendo quem deus
fecerat sine ullo peccato. uitium
persuasit serpentina calliditate
superbie. certus quod recepta super-
bia que est malorum omnium cau-
sa. facile iam peccata omnia que
non sine superbo concipiuntur animo
petrauerit. hunc est quod idem primo
homo superbi spiritus elatione corrup-
tus. omnem posticitatem suam que
in illo radicabiliter fuit. necessi-
tate corruptionis ac mortali-
tatis addidit. ut corruptibilis
et mortalis effectus. corruptibiles

mortalesque generaret. atque ita in
illo quod egerat puniendum superbia.
in omnibus ex illo natis peccati fieret
pena. Et propterea non eo modo iam
possumus peccato resistere. sic ille
potuit. cui nichil aliud fuit. non
peccare. quoniam nolle. Nobis autem irre-
prehensibiliter uiuere uelle non suf-
ficiat. nisi ipsum uelle nostrum quod
languida possibilitate deficit.
diuina uirtus adiuuat. que et
illum ad non peccandum etiam
adiuuare potest. adhuc sana na-
tura. que iam nos impedit ui-
ciata. Et illum iam peccare fecit
sola peccandi uoluntas. nos etiam
cogit plerumque peccati iam facta
necessitas. Propter quod deo cla-
mamus et dicimus. de necessita-
tibus meis libera me. de sic ideo
fortasse dicit scriptura diuina. in-
uicium omnis peccati superbia. quod
precepit ipsa in diabolo. et per ipsum
subuersus est homo. De quo dicit apostolus.
Per unum hominem peccatum intra-
uit in mundum. et per peccatum mors.
et ita in omnes homines peruenit in
quo omnes peccauerunt. Secundum nos
qui primo homine peccante pec-
cauimus. non in nostra separata in-
uita sed in eius natura in qua sumus

illius et corruptione uelut
de radice supbie morbo corrup-
ta contraxim⁹. in ipa corruptio-
ne nra omis peccorum causam
habemus. qui no corruptibiles
efficimur quia peccam⁹. s; quia
corruptibiles sumus. omne pec-
catum ex ipa corruptione nra
commitimus. Prunus aut ho-
mo no ideo peccauit. quia corru-
ptibilis fuit. s; cum incorrupt⁹
eet. seipum peccando corrupit.
et corruptionem suam in nos p-
pagatione transiecit. Et idcirco
ibi a nob auferenda e tota mor-
talitas. omisq; corruptio que
facta e ex pecco. ubi erimus.
sine ullo pecco. hic u ubi non
iam sanata e. s; adhuc sanatur
nra natura. que e infirmata
p culpam. sanaturq; p gram.
pys. conatib⁹ nris resistit ipa co-
cupiscentia uiciosa no naturalis.
s; nature nre indit. penalit⁹
infecta. que pecco facta e. i pec-
catum si uicerit fac. Qua licet
qmduu mortalit⁹ uiuimus habe-
amus. no eam studio nre uolu-
tatis adunim⁹ et uincim⁹. qm
no eam in nob sentiendo. s; ei
consentiendo peccamus. nec ipa

statam ut nos pulsauerit uincit.
s; si nrem nram qd absit de sub-
limitate pposita sui. in consen-
sum pecci deiecerit. 111. —

Proinde si supbia e uicium
omnis pecci. i concupiscentia pe-
na pecci. no potest aliter uinci
concupiscentia uiciosa n prius
annatur humilitatis uirtute
supbia q e i e inimica. Supbia
fac dei pcepta contempni. humili-
tas custodiri. Supbia ex anglis
demonos fec. humilitas homines
scos. anglis similes reddit. Illa
belles diabolo subditos fac. hec
humiles xpo coniungit. Supbi
cupiunt ex te qd no faciunt
pdcari. humiles respiciunt qe
quid boni operantur gloriosi. Illi
uita sua ase ab ei nro uisita-
tem sue uoluntatis excusant.
et bona sua suis uirib⁹ deputan-
do se uicinos turpit⁹ iactant. isti
si qua peccata commiserunt u. i. u-
tarie confitentur. Sicut e ac-
sua. et omnia bona sua di. mo-
ni. et seruando. dm. et ter-
laudant. Quia pp e si uirtus no
habetur in amo uicioso. s; in
humilitate. et in impio. qui
potest inens regnam habere uitai.

nisi iugum prius excusserit uiciorum. Tunc enim uicia expectore fidelit̄ discedunt: si uirtutibus cedant. Alioquin uel subsiliunt ad tps̄ erecta. uel redeunt: nisi uirtutes in locis uiciorum que fuerint depulsa successerint. Quia pp̄ pietas in nob̄ crudelitati resistat: uiam patientia fundata coereat. Iudicia libidine uincat: animositate tranquillitas tollat. Verboſitatem taciturnitas moderata compescat: desidia carnalia delectatio sp̄ualis imminuat. Abstinentie uigor aculeos carnis obtundat: curiositate studium sp̄uale succidat. Sobrietati cedat ebrietas: mansuetudini succumbat immanitas. Dignitate leuitati mat̄itas: dei ac primum caritate crescente. consummat. tota mundi cupiditas. Excludat paritas ueritatem luxuria: castiget industrie uirtus. ignauiam. Rep̄mat humilitas profunda iactantiam: pellat simplicitas pura uecordia. Nō impediat uarietas fucata constantiam: omnia mores augeant disciplinam. Fruat clementia religiosa sententiam: et funditus eradicet bonitatem.

adquisita malitiam: et expulſione uiciorum celebretur introducho gl̄iosa uirtutum. Sed de uirtutibus inſequenti capto uidebimur: nunc de uitijs ut cepimur p̄ſequimur.

Si ut cumq; iam **IIII.** patuit. qualiter intelligatur qd̄ scriptura dicit. unicum omnis peccati supbia: hoc etiam uideamus qd̄ sc̄s ap̄t̄s dicit: radix omnium malorum est cupiditas. Cum sp̄s sc̄s qui per prophetam locutus est. ip̄e quoq; per ap̄t̄m sit locutus: nec s̄ possit esse diuisus. sollicitate considerare debemus: quare ille unicum omnis peccati supbiam: hic radicem omnium malorum cupiditate nominare uoluerit. An forte sermonem propheti cum ut solet exposuit ap̄t̄s paulus: quoniam siue unicum omnis peccati. siue radicem omnium malorum dicas: unum idemq; significas. Porro cupiditas atq; supbia. in tantum unum est malum: ut nec supbia sine cupiditate: nec sine supbia possit cupidus inueniri. Siquidem et diabolus in quo tenet supbia principatum: proprie potestatis ac potestatis humane cupidus fuit: et ip̄e homo per appetitum arboris interdictae. ac

diuine similitudinis affectatio-
nem: morbo se affectum cupidi-
tatis ostendit. De supbia namq;
nascuntur hereses. scismata. de-
tractiones. inuidia. uerbositas. iac-
tantia. contentiones. animositate.
ambitio. elatio. p̄sup̄tio. uanitas.
inquietudo. m̄datum. puirium:
et cetera huiusmodi. S; hec quis du-
bitet ex cupiditate quoq; p̄cedere?
cum om̄s qui fuerint in illis mor-
bis om̄ib; quos nominauit cor-
rupti habeant a cupiditate. Itē
cum gulosos intempantes. ebru-
osos. auidos. rapaces. fornicarios.
adulteros. stupratores. incestos. fla-
griosos cupiditas reddat: quō
possunt sine supbia tales fieri.
sine qua om̄ino nō possunt dei
p̄cepta contempni: quib; p̄hibent
illa om̄ia mala que sup̄ius comp̄-
bendi. Ideoq; si uolumus sum-
mare nr̄i certaminis cursum:
caueamus in p̄mis cupiditatem.
atq; supbiam. nō duo mala. s; u-
num: a quo trahunt om̄s actus
mali initium. Nam sine supbia
que possunt saltem inchoari pec-
cata: cum dicatur. initium ois
pecc̄i supbia. aut sine cupidi-
te que ē om̄ium maloz radix.

80
que possunt fieri mala: cum sine
radice om̄ia. aut nulla deputentur
aut mortua. Deinde si q̄dlibet pec-
catum p̄petrare nō possum. nisi
mee delectationi consentiam. q̄d cu-
piditatis ē p̄prium: et dei p̄cepta
contempnam. q̄d ē supbie malum:
quom̄ nō ex cupiditate que ē ra-
dix om̄ium maloz: et ex supbia
que initium om̄is pecc̄i dicitur. pro-
cedit om̄e peccatum. **Cap. v.**

Inuidus certe qui alienū bonū.
suum facit inuidendo supplicium:
nulla uidetur ad inuidendū cō-
cupiscentia p̄uocari: s; tantum su-
pbie morbo uexari. Sed si animi
ei pestem qua p̄cipitatur incensu.
subalitur atq; rimemur inueni-
etis eum ex p̄ditionis ei cupiditatis
cui cupit initium: et supbie ma-
lo tenetur. quo s; iugiter inueniatur
melior est qui inuidet an ferri. Quis
facile potest hoc malum ubi ex-
p̄mere. quo inuidus odio p̄sequitur
diuinum munus in hominē: cum
potest amari homo debeat etiam
p̄ sui inuidie scitatem. Tantos inuidi
habet iuste pene tortores. Quos
inuidiosus habuit laudat. Si
quidem inuidiosum facit excellentia
meriti inuidum pena pecc̄i: nec

Separan quantos est la carta de poder e procuraci

ei ab homine potest adhiberi re-
medium: cui uulnus est occisum.

H

De concupiscentia carnis VI.

addictus est. nuquid non uidetur nihil habere superbie: cum profertur passio ipsa eum uideat humiliare luxurie. Tam nisi prius deo existet rebellis. cui salubre preceptum est de pudicitia seruanda: et superbi spiritus presumptionis contempnent: nulla eum lasciuia cupiditas puocaret. In animo eius disceptant dei contemptus et metus. Sed aut contemptus dei ponderat: et superbi animus recepta cupiditate pudicitiam perdit: aut operaret metus: et animus deo subiectus. cupiditati simul ac superbie contradicit. Nemoque enim gula et habundantia uini. turpiter in luxuriam soluitur: alios in iniuriam pudicitie sordide cogitationes incendunt. Nonnullos de proposito castitatis occasiones oblatas dericiunt: quosdam sub impudicitie uerbo. exempla perditae uirginitatis mittunt. Sunt alij quorum uitam iniquis turpis inflammatur: aut turpe conscientia manifestat: qui prius in uisceribus sermones aut profertur libere aut audiunt: ac deinde paulatim morbo crescente ab honestate deficient.

atque pudore uiles effecti. dum indecentem elegantes se uideri uolunt: passim turpibus uerbis impudenter insanunt. Hoc enim locuntur quique quod diligunt: et delectabiliter audiunt. quod assidue cogitationibus uolunt. Cogitatio quippe est. que mentem sic turpis inquinat: ita si fuerit honesta purificat. Aut si non ex cogitatione facies mentis existit. sed squalide cogitationes mentem sordidam reddunt: et ex sordida mente. sordide cogitationes existunt. Quod si ita est. pulchrorum corporum forme per oculos irrepentes. animum non mouent incorruptum. Et quoniam corruptibilem mouent non corrumpunt sanum: sed ostendunt ipsa uoluptate corruptum. Turpia quoque uerba per aures ingressa: quod per ualent si non sunt arbitrio mentis admissa. Quoniam autem per ualent non corrumpunt mentem: sed iam corruptam sponte. reperiunt. Autibus enim castis obsceni sermones. cum sono deficiunt: nec secretum pudici cordis irumpunt. Quid? Calpamen tenum quod mentis iam uiciose blanditur. nuquid potest ad animum admitti peractum: si animum incorruptum seruet professionis sue

ppositum. Ac sic prius integritatem sui animus sponte uiciatus amittit: et sic delectatione tactus admittit. De cibi uel potus cauenda delectatione iam dixi sufficienter ut arbitror in secundo uolumine: ubi quanta potui breuitate perfectionem spiritualis abstinentie commendauit. Sed hoc et hic breuiter dico: quod per os carnis non irrumpt delectatio gustus ad mentem. nec irrumpt sermo turpis ex mente: nisi se uoluntate mens ante corrumpat. quam recipiat aliquid uel corrumpat et preferat. Secundo si animus sub deo suo firmus. ipsius dei sui munere perseuerat: nec quibuslibet delictis lenocinantibus cedit: nec profert aliquid turpe nec recipit. Jam de odoribus pauca perstringam: ut totam temptationem quicquid per tactum sensum inducam. Quos odores per aditum narium. aut affectat mens egrotans: aut diuinitus adiuta repudiat. Que si suo se creatori subiciat. atque ei qui est dignitas. et salutis amantem in heret: non solum nulla earum uitio seditas decolorat: sed nec delectatio ulla carnalis effeminat. Quod si a caritate sui conditoris et illustratoris inflamata resiliat:

ac se relicto in maiore solidoque bono foras in exteriora bona periciat: quicquid in ea neruorum potest esse resolutur. quicquid uirum habet. debilitatur et frangitur. Tunc ei actio spiritualis efficitur onerosa: et ipsa fit in carnalibus inquietata: ita ut omnia que per sensuum corporis sentit. non uitanda. sed iam uiciata turpiter concupiscat: et quoniam corpus nichil sensibilem sentit: ipsa est delectabiliter recordatio sensarum rerum imagines representat: apud se intus audit sine uoce. quicquid cantilene suauis per pleuros auri meatus influxit.

Ibi ei odor male suauis corruptibiliter fragrat: qui per aperturas narium caunas irrepit: ibi cum sapor oblectat. quem ad se per illecebram uoluptuosi gustus admittit: ibi presentat nescio quid molli ter blandum. quod ei exterior tactus impressit: ibi colores uarios et allicentis formas concupiscibiliter uidet. quod ei curiositatis oculo nuntiatur. Que mens ita absentibus plerumque corporibus: imaginibus corporum delectatur affecta carnaliter: ut minima sordide cogitationis intentione defixa. non est imagines

corporum uideatur amplexari.
s; corpora. hinc e qd ille corporis
fluxuus qui fit in dormientib;
aliq;tiens sine culpa: in d;um u
gilantib; contingit ex culpa.
Aliud e enim qd in dormientib;
fit: aliud qd in uigilantib;. Ibi
naturalit; plenitudo humoris ex
pellitur: hic turpiter concupiscen
tia publicat;. Sed hec concupiscen
tia illis uigilantib; hunc elicit
fluxum: quib; pfecta colloquia
sordidum commouerit appetit;.
Hi s; quib; usui e descriptio femina
rum: illa rudis e. illa decacola:
illa deformis. illa formosa. alia
placet ornatus: gestus alius. Illi
laudatur etia sine forma festiui
tas: illius sola formositas. Inde
transit ad mores: etia aliam ta
libus commodat taciturnitas
modata: aliam turpem uideri
fac libtas in condita. hec et his
similia colloquentes: suggerit co
cupiscentie sue matiam: nec tñ
ideo concupiscunt: quia ista aut
loq;tur aut libent; audiunt. Qui n;
concupiscentie morbo corrupta
eent: numq; uel loquerent; ta
lia ul; audirent. Na no; eos ista
corrumpunt. s; corruptos osten

dunt. ac neme ista ueraciter
arguentem. q;sq; iudicet argu
endum: nouerit ppter hoc forte
ab antiq; fuisse decretu. ne qui
ad holoentium legerent geneseo
librum. ac partem iezechielis
pphe. ul; canticum canticoz: et ce
tera talia: in quib; gnones et ad
et nomina q;rumdam septa s; mu
lierum: quas licet scdm historia
fuisse credam;. eaz; tam; nominib;
uirutes figuratas accipimus:
qm; sic ille no; solum uiris suis
p; scos mores. sed etiam extraneis
sine dispendio sui pudoris. obni
miam pulcritudinem placuer;: ita
scē uirtutes et suos mirabiles
omib; reddunt: et extraneos q;da
sui admiratione pstringunt. hic
e qd et ipi qui uiciose uiuunt.
uirutes uitis anponunt: quia
aliud e qd faciunt morbo: aliud
qd coguntur pbare iudicio. S; ne
forte hec spūalia scdm carnē ad
huc carnales accipent;: nec uir
tutes cogitent quas mlieres
ille significant. sed ipas cogita
do carnalit;. depurent: consulti
numoris legis. s; illa phibita.
Que sic spūaliter accepta uiuifi
cant: ita carnalit; intelligentib;

ipā carnalis intelligentia occasio-
nes carnalis concupiscentie sub-
ministrat. Earum quisq; nomina
frequenter hē in ore. quarū desidi-
a multato gestat in corde: ac tpi-
tudinem qm̄ exēcere uerecundat̄
in facto. tenet in amō: reus non
humano iudicio sed diuino. **vii.**

Tales pudicos. aut tempancia
corporū fac: aut timor supplicij
tpralis ab impudicicie actione
suspendit: aut occasio negata de-
stituit. S; licet uoluntate sit un-
pudicus. qui necessitate pudicē ē:
tam si et ille tempancia corpūs de
beneficio nature sue. deo aucto-
ri omium naturarū grās agat:
et ille que timor impudicicie in
bono tenet. atq; his cui faculta-
tem mecandi negat occasio. ui-
uere pudice suescant: in uirtu-
tem de necessitate pficiunt: et
paulatim ipius pudicicie delec-
tatione crescente. pudici uacit̄
fiunt: ut iam nō sermone s; uir-
tute sordes impudicicie detesta-
tes: nō timore pene carnalib; in-
centiuis obsistant: qd ē incipie-
cum ppum: s; execratione peccī.
refrenent inq̄etos carnis affect:
quod ē castitatis consummate

fastigium. Nō qd̄ animus unq̄m
in hac carne desinat cum uitis
habe conflictum: s; qd̄ cum alar
ac puehat: i q̄ntum fieri potē
in p̄senta uita pficiat ipā numō-
sitas triumphorū: si modo nō in
se corpus sensibiliū capt' de-
lectatione deiciat: s; execratio-
ne delectationū sublimet̄ robo-
ratus sup' corp' se corp'alium
uictor attollat: ac deo suo sub
quo cum uiuentē desideria
repudiata nō uincunt: in et̄-
num glificandus adhereat.

Am nunc uideam' quib' **viii.**
iudicijs possit supbia dephedi:
ut sic in superiorib' claruit. nul-
lum peccm sine illa posse cō-
mitti: ita hic signa ei' eluceat.
quib' cauenda possit ostendi.

Omitto illos quos etiā ipē habit'
et incessus supbos ostendunt:
quorū erecta ceruix. facies tor-
ua. atroces ocli. i sermo tribili:
nudam supbiam clamant. Qui
libidine dūandi possessi. quos
possunt uiolent' s' subiciunt:
humana iura diuināq; confun-
dunt: honorib' intumescunt:
passim cuncta diripiunt: suis
crimib' gaudent: et seipos

supbie morbo corrupti. nō capiunt. hos g̃ p̃tēo in quib' supbia tam apte regnat. ut nec dignetur se occultare. nec ualeat. Illos tantum dolendos ostendo atq; eoz cauenda exempla denuntio: quos iam conuētos et aliquantulum pficientes. supbia occulta captuat: quos in pfundum maloz fraudulenta dñatione precipitat: et neinde unqm̃ possit emergere iugit̃ calcat. Ip̃a in cordib' talium. locum diab̃lo facit: ip̃a ei aduenienti enuntiat̃ pecc̃ familiarit̃ pandit. Ip̃a intuentem suscipit: ip̃a captus ius p̃dite uiuendi instituit. Ip̃a omib' bonis exarmat. quos semel inuasit: ip̃a q̃cqd̃ in eis remanserit. qd̃ uitis possit obniti: ne contra se forte conualescat intimit. Inde ē quod hi' quos superbe m̃as tabes prurulentia corripit: senioz suoz nō obseruat̃ impia. s; iudicant: de suis negligentis obuiugati. aut rebelant insolent̃ aut murmurant. De loco supiori disceptant: p̃ferri se etiam meliorib' impudent̃ affectant. Simplicitate sp̃ualiu' fr̃m iridentes exagitant: sua

sententias p̃caciū iactant: obsequia delata fastidiunt: negata p̃naciū quer̃. Natales moribus anteponunt: iuniores suos elati despiciunt: conferti s̃ aliq̃s posse nō credunt: equari seniorib' dedignantur: sup̃ eos se solo amittumore stant. Nō seruant in obsequio reuēntiam: in sermone modestiam: in morib' disciplinam. habent in uertitione p̃naciū: in corde duriciam: in sermone iactantiam. In humilitate fallaces: in odio p̃naces: in uocatione mordaces. Subiectionis impatientes: potentie sectatores: omib' bonis odibiles. Ad opus bonum pigri: ad cōmunicationem feri: ad obsequium duri: ad loquendum qd̃ nesciunt p̃naci: ad suplantandū parati: ad om̃ia quib' subsistit fr̃na scietas inhumani. Temarij in audiendo: clamosi in loquendo: fastidiosi in audiendo. Presumptuosi in docendo: efferati deformiter in cachinno. Onerosi amicis: infesti quietis: ingrati b̃nificijs: inflata obsequijs: et impiosi subiectis. hec s̃ crasantis supbie iudicia quib' d̃s offendit̃ et recedit: hae

supba corda desituit. his malis
diabolus passus exultat. inuitat
ut ueniat. supbas intes intrat ut
teneat. erigit ut elidat. fouet ut
pdat. Qui in explicabilit de ipsa
patorz captiuitate tripudiat. ut
captiuos suos quos supbie uirib^s
subiecit. iure possideat. et omnia
illa mala que supius comp^hendi.
p illos exceat. Merito g^o p iustum
dei iudicium deserunt hui^umodi.
occto p dampnati supplicio. qm n^o
uolenter addicti. s; sponte cedunt
supbie decipientis impio. Cui utiq;
possunt si uoluerint repugnare li
bere uoluntatis arbitrio. libati p
donum scⁱ sps et admoniti. Veru^m
tamen e^t si tales ad recipendam
salutem diuinit^u animati. spem re
suscipiendi concipiant. nec se in pec
catis suis despando contempnant.
poter^t fructuose satisfactionis me
dicamento sanari. et supbiam que
eos a deo suo tumefactos excusse
rat. fundate humilitatis assump
tione dampnantes. uinctis etne
dapnationis absolui. Qd^o qualiter
fieri possit. sup^{er} iam dixim^{us}. cum
de supbia un^u pcesserit. quo pue
nerit. et quid egerit tractaremus.
Namq; a diabolo pcessit. et ad ho^uem

pmum puenit. et in ip^o totu^m
genus humanum uelut in ra
dice. fructumq; nature. sponte
peccⁱ uitiatione corrupit **viii.**
Ordo ip^e uidetur exigere. ut
de inuidia quoq; pauca dicam^{us}.
que in tantum de supbie fonte
manauit. ut diabls qui p sup
biam p^{er}t. hominem pmum
statim succensus inuidie felle
pdidit. L^ou^m quia id^e diabls.
supbiendo inuid^{us}. noⁿ in uide^o
supb^o apparuit. noⁿ supbia fruct^u
inuidie fuit. s; inuidia ex sup
bie radice pcessit. Vn^o qm q^untu^m
inuidos affligat supbia sermo
supior iam pdidit. noⁿ hic de il
lorum supplicio dicendum uide
tur. qui suos animos inuidia la
uando oficiunt. s; hoc tantum
donante dno debemus ostende
re. qualiter inuidi scⁱ uuentu^m me
rita. sua faciunt inuidendo pec
cata. et q^uantum in eis bonum
corrumpat inuidia. dum q^ue
quid bonum fieri uel dici a scⁱs
audierint. aut omⁿino noⁿ credat.
aut res bene gestas in malum
male int^{er}ptando conuertant. Omⁿe
malum qd^o de illis mdax fama
iactauit. statim taq^um si ipⁱ uidit

credunt: feraliter eis qui illud
uerum non esse probare uolunt con-
tradiciunt. Omnia suis emulis fin-
gunt: eorum profectu deficiunt: o-
dia intra se abscondunt: in suis
cruciatu enutiant. Insuperficiantibus
inuident: peccantibus fauent:
de bonorum malis gaudent: de
perfectibus lugent. Inimicitias gra-
uitatis ardent: deprehendi pecto-
ris sui malitiam timent: semper
amari. nunquam certa: amici dia-
boli inimici etiam sui. Omnibus
odiosi. ad gaudenda anxii: ad
plangenda leti: utrobique positi.
Inter amicos discordias seminant:
discordantes ad tempus si possunt
in dissensionem confirmant. Opi-
niones bonorum in datibus decolo-
rant. in spiritualibus carnalia lau-
dant: ut spiritualia bona eis de-
esse persuadeant. Amicitias simu-
lant. ut eos qui se eis incaute
commiserunt. qua possunt ar-
te decipiant: odiorumque occasione
prauis suspicionibus coaceruant.
Demones quorum sectantur facta lei-
ficant: sanctos uiuos quibus non
contristant: uelut amici in ob-
sequio: hostes in amorem: coopti
in uerbo: turpes in facto. Inodigi

secretorum. tenaces malarum suspi-
cionum: inanes bonorum. pleni
sordium: perditis fraudibus: ad uer-
sarium corde uirtutibus: prauis mo-
ribus et insidiosis cunctis secum
in simplicitate uiuentibus. hec
et alia sunt: que omnes inuidos. bo-
nis sunt animo inimicos ostendunt.
In hec mala deueniunt. qui in
sectando sectandos: et diligendo
ab hominando feraliter a commu-
nitate bonorum omnium: se ipsos
excludunt: ut illud bonum iure
non sit in eis. quod persequuntur in
bonis. Considerate obsecro qualiter
inuidos punitura sunt mala sua:
quos etiam bona puniunt aliena.
Sibi isti fieri poterunt boni. qui sunt in
bono mali. aut quomodo bene malis
usuri sunt. qui male bonis uti non
desinunt: Bene malis usi sunt
maritimes sancti. in testimonio salua-
toris nostri: ueraces: et in castris spiri-
tualibus strenui bellatores. Qui tribu-
lationibus et dampnis ac uariis cru-
ciatibus affecti pariter et probati. terre-
nis celestia mutauerunt: et de bono
usu malorum perfecti: ad gaudia bo-
norum perpetuum perueniunt. Item bo-
nus uicatur inuidus male: qui
ab omnibus bonis que miser ex-
e-

cratur abiunctus: animi sui suppli-
cio relinquitur affligendus. Et quis
ei poterit subuenire: qui se exhibet
inuidendo carnificem: aut
unus parabit salutem: qui de sa-
lutaris materia. contrahit bonis ma-
le utendo perniciem. Veruntamen
si inuidi quoque sic alij peccatores
diuinitus inspirati. in spem recu-
pandae salutis assurgant: ac sibi
quales sunt deo placituri displice-
ant: si non imitentur Cain. qui pro
quam dominantis inuidie furore cecit.
germano suo vitam pro scelus ex-
torfit: et animam suam fratris corporis
morte percussam. supplicio eterne
mortis ad dicitur: consequende ue-
nie desperatione depressus ait ad
dominum. Maior est iniquitas mea. quam
ut ueniam merear. hoc est dicere
deo. Indulgeri mihi non peto: quia
peccatorum meorum magnitudine. in-
dulgentiae tuae vincit magnitu-
do. Denique nusquam legitur aut pe-
nituisse de suo scelere: aut ueni-
am meruisse. Si ergo ab huius abhor-
rendi exemplo. se se auferant. et
deo suo restituant. nec se in profun-
dum malorum salutem despando
phiciant: quis dubitet. immo
quis non firmiter credat. eis prorsus

malicie ueniam posse conferri
si modo inuidie uulnere sanato.
correcti: amaritudine pectoris
sui dulcedine fratre dilectionis
expellant. eos amando quos odant:
ut ad bonum fratre communionis
ac pacis bonorum omnium quorum gra-
uabantur inuis. adiuuentur exemplis.
His ita super inuidia dispu-
tatis. quoniam graue malum etiam
uanitas uanos inuoluat: se-
quenter expediam. Que ut facilius
uitari possit: quid in se corrup-
tionis habeat breuiter declarem.
Est enim uanitas inflata quedam.
circa delectationes uarias animi
languentis affectio: potendi
honoris auida. simul et nescia:
morbo excellentie inanis infla-
ta: caua. morbida. turbulenta.
animorum leuium dominans: male fun-
datis omnibus blanda: repugnan-
tibus fumea: capiendis seduc-
toria: captis inuicta. Simulatio
quedam uirtutum. anima uitio-
rum fomes carnalium delectationum:
labes morum. appetitio dignitatum.
Dulcis miseris: amara perfectis:
pictosa dubijs: impiosa subiec-
tis: infirma fundatis. Faciles
captiuat: captiuos oblectat:

ambiciosos uexat: angustos in-
flat: inflatos humiliat. Cui ser-
uiunt tumidi: sub q̄ iacent ela-
ta: q̄m inueniunt pdita: ad q̄m
currunt lapsuri: in qua s̄ uide-
tur stare collapsi. hec uanitas
que nō aliq̄s uirtutes ut puta-
tur exeret: sed licentiam uici-
orum cum fuerit auarosis re-
cepta corroborat: ceterum nites
uirtutum plenas. omnino non
penetrat. Vacuos ḡ ac nullis
fultos uirtutib' temptat: et ip̄os
fastu ruinose ambitionis infla-
tos: in occulta dedecora quedam
publice furende delectationis
p̄cipitat. Sic uaciam nauē tem-
pestas induisa tumidis fluctib'
iactat: et in arena frumētis sua ḡ
uitate manentib'. leues ex ea uē-
tis paleas raptat. Quod si ita ē:
nō uiciosos facit uanitas s̄; osten-
dit: quia illos sui afflat' uento
circumfert: ac lubricis circum-
actos affectib' rotat. Qui se ad
om̄s ei' impulsus studio pprie uo-
luntatis ac comodant: qui se de
opib' quoz s̄ conscij nō s̄ turpitē
iactant. Qui se ab om̄ib' p̄dicari
p̄ nefas affectant: qui sc̄os uiros
sui comparatione dep̄ciant: qui

uita aure ipsaris elati: nichil
s̄ p̄fectionis de eē existimant.
Salutationib' occurrentium gaudēt:
suis adulatorib' fauent: uolupta-
tib' parat: om̄ib' turpib' placent.
Gestunt docere qd̄ nesciunt: cre-
di de se sublimia uolunt: dele-
ctabilia grauib' anponunt: exe-
crantur uerbo quod am̄o cocu-
piscunt: appellationes uirtutum
uicij suis imponunt: se ip̄os
fallunt: fauentes s̄ decipiunt. In
p̄missione honesta ueloces: in ex-
hibitione m̄daces: a bono muta-
biles: mali tenaces: in ūbo ḡue:
animo turpes: ubiq; fallaces. Ieti
ad p̄sya: fragiles ad adūsa: infla-
ti ad obsequia. anxij ad obp̄bria.
Immodata ad gaudia. faciles ad
humana: difficiles semp ad hone-
sta. his ḡ et his similib' delimitos
uanitas p̄mit: nec eos aut mor-
bum suum sentire. aut ad medi-
cum uenire p̄mittit. Et qd̄ ē ad
medicum uenire. nisi infirmū.
suis infirmitates agnoscere: nec
placere s̄ defactis que illi uidebā-
tur eē gl̄iosa. s̄; confundi. Qd̄ ēte
illi nō faciunt. qui desidio compa-
rande opinionis incensi: eis tan-
tum opib' quib' emittur fauor

humanus inseruiunt. et mox
bona contempnunt. Tantumq; eos
ardor humane laudis inflammat:
ut laboriosa opa que ipsi admira-
tur. et quibus fama diffundit. sine
labore suscipiant. et libenter exer-
ceant. Inde est quod ieiunare. absti-
nere. uigilare. ecclesiam frequenta-
re. uel psallere. cum hec omnia si-
ne labore non fiant: etiam cum de-
lectatione illi faciunt. qui ex his
hominibus placere concupiscunt.
Non quod ista et homines dei non faci-
ant: sed quod illi presentur ea deo ma-
gis quam hominibus exhibere. qui
seruentius student etiam moribus
sanctis excellere. Secum si quisquam fo-
ris ubi potest magnus eadem splen-
deat. et intus ubi solus deus uidet
squalcat: quis non intelligat quod
omnis abstinentie. ac ieiuniorum
uigiliarumque continui labores. quos
nobis tolerabiles uanitas facit. non
sunt ornamenta morum. sed uelamina
uitiorum. Quia propter ieiunia. abstine-
tie. uigilie. elemosine. et cetera huius-
modi augere debent bonum nostrum
non reuelare peccatum: nec per iusticia.
sed cum iusticia deo sunt exhibenda:
quoniam quidem multum attentius de-
bent precepta perficere: que ea parati

sunt perfectionis amore transcendere.
Alioquin si inuidi. si superbi. si ela-
ti. si cupidi. hec et his similia
mala pectoris sui non reprimant.
et tamen corpus suum ieiuniis
ac labore abstinentie quamuis con-
tinuate efficiant. nec illa eorum opa
impensa uanitati iustificant: et
hec uita que negligunt emenda-
re contempnant. Itaque licet ubique
libri huius. singulis quibusque uitiis
absolutis. remedia quoque quibus
possunt caueri ut emendari subie-
cerimus: hic tamen compendij
gratia. generalis quedam regula deo
donante monstranda est: cui re-
gule ueraciter in nitentes. omnibus
peccatis obsistant. Nulla res nos
sic ab omni peccato seruat immu-
nes. sic timor supplicij. et amor
dei. Sed de caritate quod dominus cuius
donum caritas ipsa est dedit:
postea differamus. **Cap. xi.**

Nunc de timore supplicij pauca
dicamus. Ad penam que peccato
debetur. mens ante quam peccet.
aspiciat: cruciatus ac dolores
qui sequi solent peccatorem car-
nalibus incentiuis opponat: et
nichil eam peccati delectet: nec
ad peccandum delectatio ulla

corporalis inclinetur. Denique non
ideo cedimus illecebris. ac uolup-
tatibus nostris. quia repugnare non
possumus? sed quia securitate nobis
occultandi criminis. ipsi permit-
timus: et dum credimus colorari
vel redimi posse quod facimus spe pre-
sumpta et impunitate illecti? do-
minatione in nos nostre uoluntati
permittimus. Ceterum si eo tempore. quod quis
peccare delibet. sua mente consideret.
que pena expectet in suis facino-
ribus ac flagitijs deprehensus: quod
supplicium conuictos excruciet.
qui tremor membra quatit. pallor
hora profundat: quantum denique hu-
miliet et execrabilem omnibus red-
dat. et ipsam sordide opinionis
obprobrium: nescio an possit quibus
libet uicij ac comodare consensu.
Quid enim mali opis fieri potest? un-
de non erubescant etiam illi. quos ipsa
flagicia sua delectant: hinc est quod
hi qui bona sua uane ac deformiter
iactant: dedecora quibus tremor de-
tur et humiliant occultant: que quod
in peccante sine humano iudicio
scientie iudicantis tormenta de-
seuiunt: et male se conscientia mente.
ipse etiam cogitationes secreta reat
cruciatoria recordatione efficiunt.

Age iam cum ad illud **xii.**
ultimum iudicium uenerimus ab
eo iudice iudicandi. qui nec falli
occultatione criminum potest. nec
ad impunitatem promittendam munus
alicui oblatione corrumpi: cum
cepit omnium secreta reuelari.
et non solum actus uel uerba. sed etiam
ipse cogitationes ostendi: quod faci-
emus sub tanta iudicis maiestate?
Quid excusationis obtinende poterimus?
Quia nos defensionis arte pungabi-
mus? Que nobis sub uentura est
penitentia: quam gestare in carne
contempsimus? Que nos defensura
sunt opera bona? que in hac uita non
fecimus? Ad quos apostolos ibimus?
Ad quos alios sanctos confugituri sumus?
quorum exempla simul ac uerba des-
peximus? An forte aliquis ibi fra-
gilitas corporis excusabit? Sed ex-
cusationi eorum reclamabunt omnia
exempla sanctorum: qui fragilitatem
carnis in carne uincunt: quod
fecerunt utique fieri posse docuerunt:
maxime quia nec ipsi peccato. sua
uirtute resistunt. sed domini miseren-
tis auxilio. Qui se et non querentibus
ut querantur. atque ut in eum
credatur ostendit: et credentes in
se ne a peccato uincantur. in uicta

protectione defendit. Quid ergo respon-
surus si eis dominus dicat: si potuisti:
cur non restitisti desideriis peccato-
rum? Si non potuisti: quare meum
contra peccata non quesivisti auxili-
um? Aut uulnata: quare penitendo non adhi-
buisti uulnui uero remedium? Num-
quid non ad hec obmutescantibus
et quid excusationis referant non
habentibus dicet: ligate eos mani-
bus et pedibus et mittite in tene-
bras exteriores. ibi erit fletus et stridor
dentium: ubi uermis eorum non
moriatur: et ignis eorum non extin-
guetur. Et quod est obmutescantibus
manibus et pedibus ligari: nisi in
inferno ubi nemo deo confitebitur
actione puniri. Sic in exteriores te-
nebras mitti nichil est aliud: nisi a
domino qui est mentium lumen expelli.
Fletus autem et stridor dentium. acer-
rimos eorum dolores ostendunt: qui
supplicio sempiternae mortis additi.
non uiuendi sensum habituri sunt sed
dolendi. Quorum continuus gemitus
cruciatus eternus. dolor summus.
penalis sensus. torquent animas
nec extorquent: puniunt corpora
dampnata nec finiunt: quos ideo
sicut deputatus ignis in extinguibilibus
non extinguit: ut permanente

sentendi uita. pena permaneat: et
ad dolendum magis quam ad uiuen-
dum eternus corporibus compeditos
habeat: quos in flammis uiuacibus
in mortalitas sede mortis occidat.
Iam quia uermis eorum non morietur.
et ignis eorum non extinguetur. ad
totam referet dampnata hominis
penam: que in efficacis peniten-
cie ignis exuret. et consumens con-
scientie uermis in mortalitate wo-
det. Unde omnes qui dominus in ge-
henna occidi. non id cum illis agi-
tur ut maximis consumpti dolori-
bus aliquo deficiant: sed ut in illis
penaliter uiuant. hec et his simi-
lia libenter audire uel legere. iugiter
an oculos mentis adducere. futura cre-
de. sine ulla perturbatione metue-
re: cogitare quale malum sit ab
illo gaudio diuine contemplati-
onis excludi. beatissima sanctorum
omnium societate puniri: fieri ce-
lestis patrie extorem. mori be-
uite. mori uiuere sempiternae: in
eternum ignem cum diabolo et an-
gelis eius expelli. ubi sit mors secula.
dampnatis exilium. uita supplici-
um: non sentire in illo igne quod
illuminat: sentire quod cruciat:
exundantis incendii terribiles

creptus pati: baratri fumantis.
amara caligine oculos obcecari: p
fundo gehenne fluctuantis in
mergi: edacissimis in eternum di
lamari uermibus nec finiri. hec et
multa similia cogitare. nichil est
aliud quam uicis omnibus repudiū
dare: et omnia blandimenta carna
lia refrenare. Si nos iam si uideat
ab his tribulibus malis. que fide
lium mentes salubri timore concuta
unt: atque ab omnibus delectationibus
uiciosis abducunt: et que ama
tores uoluptatum suarum tunc sue
damnationis experimento probabunt:
quomodo iam quod est omni infelicitate
miseri. se emendare non poterunt: ab
his inquam tribulibus ac tristibus ma
lis ascendam ad illa sublimia
quibus proficientium mentes. in spe
promerende beatitudinis assur
gunt: ab iuratisque terrenis. celestia
concupiscunt: quoniam proficere cupien
tes a salubri timore incipiunt: et
ad caritatem proficendo perueniunt.

Nos quoque sufficienter iudicantes quod
de incipientium timore tractau
imus: etiam de caritate quod ipse dominus
cuius munus est donauit disputemus.
Caritas est. ut in uideatur **xiiii.**
recta uoluntas: ab omnibus terrenis

ac presentibus prorsus auersa: iuncta
deum inseparabiliter et unita: igni quodam
sancti spiritus a quo est. et ad quem refertur
accensa. Inquinamenta omnis extra
nea: corrumpi nescia: nulli uitio
mutabilitatis obnoxia: super omnia
que carnaliter diliguntur excelsa:
affectionum omnium potentissima:
diuine contemplationis auida: in
omnibus semper inuicta. Summa acti
onum bonarum: salus morum: finis ce
lestium preceptorum. Uox criminum:
uita uitium: uirtus pugnantium.
palma iustorum: anima sanctorum mentium.
causa multorum bonorum: premium per
fectorum. In peccatis suis mortuos
suscitat: languentes sanat: perditos
instaurat: spem desperatis inspi
rat: pacificas mentes inhabitat.
Fructuosa in penitentibus: leta in
sufficientibus: gloriosa in perseverantibus:
uictoriosa in martiribus: oposa in
omnibus omnino fidelibus. Quoniam fides
concepit: ad quam spes currit: cui per
fectus omnium seruit: ex qua que
quid est. boni operis uiget: sub qua
obedientia crescit: per quam patientia
uincit. propter quam carnalia blandim
ta deuotio religiosa contempnit:
sine qua nullus deo placuit: cum
qua nec potuit quisque peccare nec

potit. hec e caritas uera. pfecta
germana. qm excellentior em
uiam noiãt scs ap̄s. Et uere ip̄a
e uia. que duc̄ p se ambulantes
ad patriã. quia sic sine uia null̄
puent quo tendit. ita sine carita
te que dicta e uia. nō ambulare
possunt homines s; errare. **xiiii.**

Taq; iam qualis e qnta sit ista ca
ritas. nō pedum uia. s; mox. ap̄to
docente discamus. Si linguis in
quit hominum loqr̄ et anglozum.
caritatem aut̄ nō habuer̄. factus
sum ut erant̄um sonans. aut cym
balum tinnuens. hominum uel
anglozum linguis. inanem facun
diam q̄runda significatã debem̄
accipe. quia om̄ia quecumq; uo
luerint. accurate quidē atq; elo
quent̄ enuntiant. S; q̄muis orna
te copioseq; differant. tam si doce
di officium uanitate placendi ma
gis qm̄ consulendi caritate susci
piant. nō ut aliquos doceant. s; u
se doctos ostendant. nec pfectum
s; plausum a suis auditorib; que
rant. si totam scientie diligentia
transferant maledicaces ad lingm̄.
et studiosius eloquentia uelint cu
rare qm̄ uitam. si sup̄cilio uane
loquacitatis elati. dicta sua magi

cupiant laudari qm̄ fieri. nec sit
de sc̄itate opis. s; de sermonis elu
cubratione solliciti. numq̄d non
tales m̄to eramento sonant. au
tinnenti cymbalo companant. Q̄
in modum tinnentis eramenta
uel cymbali p̄clara queq; magis
appetunt sonare qm̄ facere. nec
erubescunt a seip̄s alit̄ uiuendo
qm̄ p̄dicant discrepare. Qui ut
quoq̄m t̄pitudinis sue conūsa
tionem subnubilent. honesta p̄di
care nō cessant. nō ut auditores
sui eoz p̄dicatione pficiant. sed
ut ip̄i uideant̄ curare que p̄dicat̄.

S; uideamus que his adnectat ap̄s.

Si habuer̄ inq̄t p̄phiam e nouum
missia om̄ia e om̄em scientiam. et
habuer̄ om̄em fidem. ita ut motē
t̄nseram. caritatē aut̄ nō habuer̄.
nichil sum. Nō ad hoc ista dic̄. q̄si
nō aliqua bona sine caritate habe
aliqui possunt. s; quia nichil p̄sit
habentib; ea. si a caritate defecerit.

Ip̄a aut̄ et hic necessaria e. ut om̄ia
bona. sūmum bonum caritatis ha
bentib; p̄sint. Et ibi ei etiam p̄fec
tio p̄manebit. cum om̄s p̄seuera
tes in se. ad uisionē dei pduxit.

Cetum p̄phia e missioz om̄ium no
tia. ul̄ scientia. nec nō et ip̄a fide

uel cetera talia. que non perfectioni
fidelium sed fragilitati necessaria
iudicantur: in illa perfectione sanctorum
qua in caritate radicati interduunt.
pervenientibus necessaria esse non poterunt:
cum illis incomparabiliter melio-
ra. ac perfectiora successerint: quia
nec prophetia ibi opus erit. cum ad
illud quod futurum promittebatur. im-
pleta perduxerint: nec scientia que ve-
lut lucerna quedam in huius seculi
nocte fideles illuminat: cum in illius
uite die perpetuo sol vivus reflexe-
rit: nec ministeriorum notitia. aut ipsa
fides necessaria erit: quoniam ad ea que
per mysteria significabantur et credeban-
tur ex fide. perfectio christiana pervenit.
Caritas ubi quidem necessaria est. que
nos separat a diabolo purificat a
peccato. reconciliat deo. sed ibi perfec-
ta erit. cum perfectos deo a quo est.
eis donata communerit. Adhuc apostolus
laudem divine caritatis amplifi-
cans: adiungit et dicit. Si distribu-
ero in cibos pauperum omnes facul-
tates meas: et si tradidero corpus
meum ita ut ardeam. caritatem autem
non habuerim: nihil michi proderit. Nec
in merito. Si enim non quid sed propter
quid faciamus in illa examinatione
ultima querendum est: elemosine

vel traditio corporis in morte: quod
proderit non habentibus caritatem. Ipsa
ergo habenda est. ipsa sectanda: sine qua
nec elemosine. nec occisio corporis.
nec illa omnia superius dicta. vel alia
que vis bona producant hominem
ad salutem: quia quelibet actio
bona vel passio. nisi perfidetur que per di-
lectionem operatur exercitur. nobis prode-
re non poterit. Quia propter nichil eis peccati
dampnabilis remanebit. nec de-
erit aliquid boni: quibus caritas omnis
inquinamenta mundatio: et bonorum
omnium mater. affuerit: quoniam quidem
si caritas patiens est. benigna est. non
emulatur. non agit ipsam. non infla-
tur. non est ambitiosa. non querit que
sua sunt. non irritatur. non cogitat malum.
non gaudet super iniquitate: congaudet
autem iustitiam: si omnia suffert. omnia
credit. omnia sperat. omnia sustinet. eos
in quibus fuerit: omnibus his bonis que
habet unipartit. Et quid illis esse potest
in hac vita perfecti: qui tantis habun-
dant caritate in se regnante vir-
tutibus. sicut quoniam aliquos videmus
patientie virtute fundatos. in con-
cussum peccati seculorum malis op-
ponere: habundantia sancte benigni-
tatis affectos. bonum suum vel-
le cum omnibus habere commune:

nō aliquib' ardentis inuidie fa-
cibus conquinari. nō agē ppam.
s; simplicit' cum omib' quib' libet
puritatem exhibere: nullo fastu
pniciose uanitatis inflari. nichil
eorz que s' aliena. crimine cupidi-
tatis ambire: que sua s' pie com-
munionis bono nō querere: nul-
li malum quib' libet irrogatis
iniurijs cogitare: nō sup alicui'
aut sui opis iniquitate. s; de uita-
te gaudere: omīs inquietudines
foratē amī tranquillitate suffer-
re: post hanc uitam penas diu-
nitus cōminatas credere metue-
do: p̄mia p̄missa sp̄are gaudēdo:
reuelationem filioz desiderare foratē
sustinendo. Qnō g' uidimus hec &
taliam bona. aliquos posse: nouim'
nō eos magnitudine uirtutis sue
posse qd uolunt ardētē & faciūt:
s; beneficio illius caritatis que nō
ē ex nob. s; diffusa ē in cordibus
nr̄is p̄ sp̄m qui datus ē nob. **xv.**

sc̄m.

Ergo si caritatem deo exhibe-
amus & pximo. de corde puro. &
scientia bona & fide nō ficta: fa-
cile peccō resistim': bonus omib'us
habundam': sc̄li blandim̄ta contēp-
nimus: et om̄ia que difficilia sūt
humane fragilitati. ut asp̄a: etiā

cum delectatione p̄ficimus: si tñ
dñm caritate p̄fecta. que nob ab
illo ē. ex toto corde: & ex tota aiā.
et ex totis uiscerib' diligam'. Ex
ea enim parte quis peccat: ex
qua minus diligit dñm. Que si ex
toto corde diligam': nichil erit
in nob. un' peccāi desidijs serua-
mus. Et qd ē diligere dñm. n̄ illi
occupare anīm. concipe frue-
de uisionis illius affectum. pec-
cati odium. mundi fastidium:
diligere etiā p̄ximum. que ip̄e
censuit diligendum: in ip̄o ser-
uare amore legitimum morem.
nec p̄ uertē dilectioni' ordinem:
Constitutum ordinē dilectionis
illi p̄tunt. nec modum dilige-
di custodiunt: qui aut mūdum.
qui contēpnendus ē diligunt:
aut corp̄a sua minus diligēda
plus diligunt: aut p̄ximos suos
sic seip̄os. aut dñm plusq̄m se ip̄os
forte nō diligunt. sed mundum.
Quod aut om̄ino diligi nō debeat:
ip̄ius dñi nr̄i p̄ sc̄m ioh̄m ap̄tm
uox ē dicentis. nolite diligere
mūdum. Corpus aut nr̄m quia
pars nr̄i ē. ad hoc nob ē diligen-
dum: ut saluti ei' ac fragilitati
naturalit' consulam': & agam'

quatinus spū ordinate subiec-
tum. ad etnā salutem accepta
immortalitate & incorruptioē
pueniat: nō sius uoluptatib⁹ de-
fluendo anime rigore s̄ cedētis
emolliat: puritate polluat: et
totam dignitatem. delectatiois
sue morbo corrumpat. Proximo
aut tunc diligimus sic nos: si
nō ppter aliquas utilitates nr̄as.
nō ppter sp̄ata beneficia. ul' accep-
ta. nō ppter affinitates. ul' cōsan-
guinitates. s̄ ppter hoc tantum
quod s̄ nature nr̄e participes
diligamus: quia non eos sic nos
ip̄os amamus: quō ppter illa sup̄i-
dicta diligim⁹. Neq; enim ideo se
diligit quisq; quia s̄ fr̄ aut so-
ror. pat̄ aut filius. mat̄ aut fili-
a: nepos aut neptis ē. Carnalit̄
quippe amat. qui talit̄ amat:
qm̄ nō illi tantum pximi nr̄i
credendi s̄. quos nob̄ gradus sā-
guinis iungit: sed pximi nr̄i
credendi s̄ om̄s homines sic di-
xi nature nr̄e participes. Nam
si p̄p̄inquos nr̄os q̄muis ī compo-
sitos. turpes. aut male mōratos.
plusqm̄ quoslibet sc̄os quos a
nob̄ sc̄dm̄ sanguinem uocam⁹ ex-
traneos diligamus: nō solum

carnalit̄ diligimus: s̄ etiam ḡuit⁹
in tali eoz dilectione peccamus. Pro
inde sc̄dm̄ nos pximos diligim⁹.
quō ad mores bonos. et ad etnā
uitam cōsequendam. sic nob̄ eoz
saluti cōsulimus: quō nos in eoz
peccis ac p̄ictis cogitam⁹. et sic nob̄
subueniri optamus. ita eis p̄ uiri-
bus nr̄is subuenim⁹: aut si facul-
tas defuit: uoluntate subueniendi
tenem⁹. Quia ppter hec ē pximi tota
dilectio: ut bonum qd̄ tibi cōferri
uis. uelis & pximo: et malū qd̄
tibi nō uis accide: nolis et pximo.
Illi ū plusqm̄ se diligunt d̄m̄. qui
p̄ ei⁹ amore. sue ad t̄ps̄ salutis non
parcunt: seip̄os p̄ictis ac tribula-
tionib⁹ tradunt: nudari facultati-
bus p̄p̄is. patrie extores fieri. pa-
renabus & uxorib⁹ ac filiis suis. re-
nuntiare parati s̄: et ut totum di-
cam ip̄am corporis mortē. nō so-
lum. nō refugiunt. s̄ & libent̄ ex-
cipiunt: ambientes a corporis sui
uita. magis qm̄ adeo uite sue dis-
cede. Iste ḡ in nob̄ dilectionis or-
do seruandus ē: iuxta illud qd̄
dic̄ sp̄s sc̄s. ordinate in me carita-
tem: ut sic ordinata caritas poscit.
d̄m̄ p̄ncipalit̄ diligam⁹: et ppter
ip̄m̄ in ip̄o. ea que diligenda s̄:

tantum quantum ipse precepit diligamus. Ipse enim precepit ut corpora nostra propter nos. proximos sic nos: et ipsum plusquam nos diligere debeamus: ita sane ut eis quos nobis coniunctiores familiaritas faciat. si eos fama non reprobat. et uita commendat: nos amplius impendamus. Omnium perfectus. uos esse credamus: et de aliorum peccatis tanquam de nostris miscere lugeamus. Sic ergo possunt in hac uita illi esse perfecti: qui perfecte diligunt dominum. Et illi perfecte dominum diligunt. qui uolendo quod uult deus et nolendo quod non uult: nec ullis peccatis quibus offenditur adquelescunt: et semper ad uirtutes quas ipse dignatur donare. diligendas et habendas se extendunt. hiis qui omnia bona que implere potuerunt. ab illo se adiutos ut possint ueraciter credunt: quicquid malis commiserint. uitio sue uoluntatis ascribunt. Quicquid boni non potuerunt implere: ab illo ut possint iugiter petunt: cum potuerint. illi gratias agunt. Bona eius que fuerint consecuta. etiam alijs conferre socialiter uolunt: et usque in suos inimicos dilectionis sue latitudinem porrigentes: hoc omnes

cupiunt esse quod ipsi sunt. Satis de uicis eorumque remedijs disputatum: nunc iam qualiter unaqueque uirtus possit adqueiri breuiter differamus.

Omnis sancta uirtus. res est **xvi.** diuina: in corporea presus atque mundissima: quam mentes iniquate non inquinant: sed ipsa inquinatas emaculat. Cuius participatione formantur informia: suscitantur mortua: sanantur infirma: corriguntur praua: reconciliantur aduersa. hanc non habet nisi deus: et is cui dedit deus. Que in animo habitat: et animam corporeque sanctificat. ad quam nullus accedit inuitus: quam nullus amittit nisi propria uoluntate deceptus. Nemo eam se conferre potest. cum possit auferri: aliam autem nec conferri proualeat nec auferri. Itaque cum talis ac tanta uirtus cuiuslibet uirtus uoluptates suas adhuc marcenti refulserit: atque eum ad se concupiscendam desiderium salubre commouit: prout in animo eius duarum ~~magnum~~ contrariarum rixa confungit: et mentem aduersum se uoluptas ancipiti delectatione diuisa. in diuisa conduecit ac reducit: modo reprehendendo quod elegerat. modo quod reprehendit

Ldat

eligendo: atq; ita in altitrum
latus se cogitationum uarieta-
te usantem: ipa uelut uitij ac
uitas tepida medietas uexat
ac lacerat. Quinque quelibet
hominem. dum nec se in eo qd
elegerat. certa diffinitione con-
firmat: qm̄diu m̄ no uult qd
uolebat. modo uelle incipit qd
no uolebat: uelut in qdam de-
libationis in certe uiuio stitu-
tum. discrepit ipa diuisitas uo-
luntatum. hinc eum uirtus ad-
monet sue salutis & uocat: in
consuetudo uiciosa discede a se
uolentem remoratur ac reuocat.
Et paulisp̄ ase aufo. nec ad uir-
tutem plenam conufo: usitate
uoluntatis ammonitione blan-
ditur: et om̄s illecebras quib⁹
olim pdite fruebatur ostendit.
Turpia quoq; desidia quib⁹ uin-
catur in mitat: ac iam pene fa-
stidienta blandum nescio qd mol-
liter insusurrat: et supplicat ne
iponat mollib⁹ dura. letis tristia:
cia: certis dubia: p̄sentium uo-
luptati futura. loquitur qm̄ pe-
nale sit & difficile dulcib⁹ care-
re delicijs: illecebris renunciare
carnalib⁹: abstinentie iugis

grauari laborib⁹: ieiunioꝝ ac ui-
giliarum continuacione torqueri:
certa carnis afflictione p̄mi: pre-
mium dubie remun̄acionis am-
bine. Contra diablm̄ decipiendi ar-
te p̄tium. resistendi arma arripe:
insidias ei' ac fraudes uigilantis
animi cautione uitare. Quā de-
inde miserum sit. enormitate tā-
te aspiratis euectum. ac diabolica
fraude deceptum. ad repudiata
redire. uoluptatib⁹ quas abiecat
frui: et om̄ib⁹ que in caute labo-
riosum suscipiendo p̄positum co-
tempserat delectari. his & talib⁹
uiciosa consuetudo: dubium scē
diffinitionis affligit. Virtus eco-
tra que continentia noiatur:
morantem confident̄ obuiungat
et ad delectationes puras castasq;
delicias. quib⁹ fruuntur om̄s sui
amatores inuitat. Offerit nudo
iusticie indumentum: illumina-
to sui apparat⁹ demonstrat orna-
tum: diffidenti de se p̄tectionis
sue p̄mittat auxilium: hortat⁹
et puocat. ut diffinitionis am-
biguitate deposita. p̄positum
sp̄uale suscipiat: p̄seueraturū
se in suscepto labore p̄positi sui
no sua possibilitate. sed domini

miseratione confidat: nec suis
uirib' sed grē omnipotentis fretus
auxilio: contra diabolicas ipug-
nationes. uictoria arma arripi-
at. Cogitet q̄nta & q̄nte potuerit
et possunt quod se posse despat.
un̄ illi ul' ille potuerit. in̄ posse se
firmū credat: certa spē spūali
carnalib' ac tēnis celestia: i futū
p̄sentib' ante ponat. **XVII.** —

Qui si p̄suasione ac pulcētudi-
ne uirtutis illectus. aliquantulū
ap̄ore conūsaione recesserit: Ita-
tim et alia temptatio cum qua
luctetur occurrit. Nam quē car-
nalis uoluptas supata dimiserit:
mundi uanitas occupabit: sic il-
li nob' exemplo s̄ qui delectatio-
nem s̄ sue libidinis int̄dicunt:
et uentose uanitatis licentiam.
sue uoluptati p̄mittunt: turpitu-
dini concubite' contradicunt: et
ambitioni succumbunt. Stant
delitijs ac uestib' accuratis ad lu-
xuriam: comatulis pueris ac po-
tentib' eq̄s ad pompam: accipitri-
bus ac saginatis canib' ad uena-
tum: uenationib' crebris ad lu-
sum: et ambiciosi apparatus iac-
tantia. necessarium mentiuntur
ornatum. Jam ridere effusa uoce.

et peatib' cachinnis attollere:
turpes iocos libenter audire: ali-
oz penam suam facere fatigan-
do leticiam: urbanos quosq; &
q̄muis turpes explere delitijs
sericis: necessarijs indigentes
abicere. domos amplissimas &
ornatas extruere: facultates suas
indefinēt augere: alienis p̄ua-
dendis si patiatur possibilitas
inhiare: nō rem cupiditatis. sed
nescio cui' utilitatis existimant:
ut illa que dixi: i alia m̄ta si-
milia nō solum libent' exerceant:
s; & hinc eos obuiungentes irri-
deant. ineptie credentes illos
qui licita & usitata nobilib': cri-
mine ambitionis infament. S;
qui hoc quoq; malum diuinitus
adiut' euicerit: et spūalis conti-
nentie uirib' fultus. omnia quib'
pote' a p̄fectione retardare calca-
uerit: m̄tem suam scē uirtuti
studio bone uoluntatis inclinet.
Tunc delectabiliter ac deuote mot'
om̄s regit: uirtutis in se regnā-
tes obseruat: et sic cum deo suo
unus sp̄s factus: nichil aliud
agit semp aut cogitat. n̄ unde
clarior ac nobilior fiat: et oblee-
tationes omnium uitioꝝ. puris

delectationibus uincat. **xviii.**

Videamus nunc an uera sit philosophorum illa sententia. que quatuor uirtutes uelut quosdam uirtutum omnium fontes. uirtuta quoque quatuor. uelut quosdam origines malorum omnium diffiniuit. Principales quatuor esse uirtutes. non solum philosophi sentiunt. sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor. ut que sint opera singularum. hoc domino illuminante debemus breuiter demonstrare. quoniam quaternarium numerum perfectioni sacram. pene nullus ignorat. Si quidem totus orb. oriente. et occidente. aquilone. et meridie. quatuor determinari parat. siue anglis inuenit. Et ipse adam qui est humani generis pater. ut generale nomen quod dicitur homo. quatuor litteris explicatur. Corpus quoque nostrum. in quatuor elementis extructum. quaternarium numerum in se continet sacramentum. Ipsi est autem quatuor esse affectiones. quibus uel ad bona utamur uel ad mala. et antiqui subtiliter inuenierunt. et eorum inuenta prophetas posteris susceperunt. Sed et quatuor flumina que de paradisi fonte procedunt. uel quatuor euangelia

diuini curus. rote quatuor. et amalia et ale eorum. in. ac facies. dignitate numeri huius habunde commendant. Et ideo uirtutes iste que tantum continent perfectionis numerum. sollicite studere debemus. quantum scitatem asserant animo christiano. et quoniam nichil perfectionis usque sit quod in istis uirtutibus non sit. Nam facta temperantia temperantem. prudentia prudentem. iusticia iustum. et fortitudo fortem. eo qui temperant et iuste et prudenter agit ac fortiter. nescio quid possit esse perfectum. Itaque difficile quidem nobis est. nomina uirtutum que ex illis quatuor quas principales diximus oriuntur ostendere. Sed cum appetas et actus earum ceperint apiri. ex ipsis affectibus singularum. que uirtutes ex eis existant apparebit. Veruntamen hoc in primis nosse et tenere debemus. quod iste uirtutes quatuor. ut omnes que de illis existunt. dona sunt dei. et quod nullus eas habuit aut habebit. nisi cui deus qui est uirtutum omnium appetas et origo contulerit. quoniam quicumque quocumque tempore. in quacumque gente in deum credentes ex fide uiuant. illius dono temperantes

ac prudentes. iusti. uel fortes fieri utaq; potuerunt. Qui autem nescientes dominum uel etiam blasphemantes sine fide uixerunt: nichil illarum uitium a deo accipere uel habere potuisse credendum est. Sed iam uideamus: que sit proprietates singularum.

Tempancem fac tempan. **xix.**
tia: abstinentem. parcum. sobrium. moderatum. pudicum. tacitum. uerecundum. Hec uirtus si in animo habitat. libidines frenat: affectus temperat: desideria sancta multiplicat: uicia castigat. Omnia inter nos confusa ordinat: infirma corroborat: cogitationes prauas remouet. inserit sanctas. Ignem libidinosae uoluptatis extinguit. animi temperantiam desiderio future remunerationis accendit: mentem placida tranquillitate componit: et totam semper ab omni uitioz tempestate defendit. Temperantia in temperantiam uiam ad omnem honestum modum redigit: in cibo ipso uel potu ut contenti sumus appositis. nec poscimus impudenter quod aut ille forte qui poscitur non habet. aut ne alios quod desiderio nostro placet offendat: aut gulae nostre intemperans appetit appa-

reat: nec iudicemus eos qui uolunt acerbis quos ipsi percipimus abstinere: nec eis uerecundiam faciamus. quia quibus ipsi abstinent forte percipiunt: et deo gratias agunt: certa quod satis miserum sit aliquos de cibi uel potus precepto damnare: aut nobis arrogare per abstinentiam scitatem. Temperantia est. quod reuerentiam senioribus exhibemus: equales germanitate honoramus: iunioribus gratiam pure dilectionis impendimus: quod praemus loquenti seniori silentium. quod ipsius ad loquendum praestolamur impium: quod non attolimus immoderatum in collationibus sonum: quod risum praesumptum non permitimus in cachinnum: quod nulli detrahimus. nec detrahentes equanimiter sustinemus: scientes quod tam illi qui detrahunt. quam illi qui detrahentibus adhaerent. uanitatis morbo corrupti sunt: quia ad hoc alios uiles uideri uolunt. ut se commendent. eorum comparatione quos carpunt: et uideantur ea uitia non habere: que malitiose in alios reprehendunt. Quod malum temperantia tollit: cui qui seruire uoluerit.

non quod reprehendat in fratribus
sed unum deum laudet attendit: ac per
hoc ipsius temperantiae est. quod non
solum temperantes. in omnium
membrosum officiis sumus: sed et
quod omnia libenter que nos modera-
tos ac sobrios faciunt observa-
mus. Sed de temperantia haec di-
cta sufficienter: nunc de fortitu-
dine differamus. **Cap. xxx.**

Fortitudo ea debet in-
telligi: que non solum diuisis
pulsata molestis in concussa
permaneat: sed etiam nullis uolup-
tatum illecebris resoluta succu-
bat. Alioquin si impetus malorum
quidem seuentium frangat: si
calamitatibus quibuslibet in pec-
catis obsistat: si inter iniurias
seua. inter percellas argentum
perjurarum. inter inimicitias ac
dampna presentia. atque in tammodis
persecutiones infatigata persistat:
etiam de ipsa se aduersorum sustine-
tia iactet: nec de dono dei quo
illustratur exultet: sed carnaliter
se de uulgi fauore quod predicat
oblectet: plusque gaudeat ex eo
quod habet unum laudetur: et per hoc
humana laudem diuinis mun-
dibus anponat: quis dubitet

hanc animi intentionem uirtute
dici non posse. Que si uirtus esset:
fortiter etiam blanditias talibus re-
pugnaret: nec ad quiesceret molli-
bus que adiuuante domino. dura
queque ut aspera superasset. Quosdam enim
insuperabiles asperis passionibus facit
mundi cupiditas: in quibus non pa-
cientia laudanda est: sed miranda
duritia. eos autem quos ad tolerantiam
passionum fortes dei caritas red-
dit: nulla delectatio carnis ma-
la. nulla uoluptas male blanda
corrumpit: quoniam si non quid sed propter
quid patiamur plurimum refert. ^{et differ.}
non in eis est patientia qui equa-
numiter paciuntur angustia: sed in
eis tantum quos fortiter facit susti-
nere iusticia. Denique dominus non ait
beati qui persecutionem patiuntur
et tacuit: sed adiecit propter iusticia:
ut euidenter ostenderet quod pacien-
tiam uiam non facit pena. sed cau-
sa. Et ideo beatitudinem non per se-
cutionem patientibus: sed propter iu-
sticiam patientibus reponit.
Quod si ita est: superandorum uel supra-
torum malorum sustententia: tunc est
uera patientia. si fuerit iusta. Et
in eis iusta est patientia: quorum nec
doloribus nec uoluptatibus cedit

quod laudat. quoniam ex eo

mas inuicte constantia. S; hec
animi fortitudo ab illo e nob. cui
cum ppha cantam: fortitudo ma
et laus mea dñs: et factus e m in
salutem. fortitudo nra e: que ita
nos contra omia uitia inuicta p
tectione corroborat: ut animum
nrin nec blandimenta dissoluant:
nec adusa deiciant. Et tunc laus
nra dñs fit: si no nos de munib
dei. s; diuina in nob cupiam mu
nera pdicari. Nec illi suam possunt
iactare uirtute: quib dñs fact e
in salutem. is g cui factus e dñs
fortitudo: nullis carnalib desi
dijs cedat: nullis uoluptatibus
adqescat: ambitione et ipsarem
glam uincat. No pecunie eum
amor addicat: no acerbitas pas
sionum dapnozq; subiciat. Sit
illi ds laus tota: pfecta glia: di
lectio pura: spes certa: securita
firma: possibilitas sana: sanitas
in corrupta: ut ei quicqd in car
nalib placet. in hoc mundo dis
pliceat: quicqd perosum uidet
uilescat: qcqd nitidum. futuror
contemplatione sordescat: nec
ab his que iam p gram dei eli
sit. se patiatur elidi: quia et tpi
uidetur. animum ab his uitijs

uinci que uicerat: et nichil ei
psit aliq supasse. si alicui quod
neglexit supare. subiaceat. Quo
no ille fortis habi solet. qui in
ad eundis laborib pictisq; claru
erit: aut frenandis uoluptatib
ac domandis insisterit. S; e ille
sublimis et magnus: et ille po
tens atq; dignus fortitudinis
appellatione censendus e: qui
nichil s uitij rebellare aut dña
ri pmiserit. Modo absit igna
uia: ne nos id despemus posse
quod possumus: absit psump
tio uitiosa: ne nob hoc quod p
dei gram possumus ascribam:
quia siue de munere dei quo
fortes efficimur despemus: si
ue nos de nra possibilitate iac
temus: idonei ad resistendum
uitijs ee no possumus. Et utiq;
animi fortitudo. tam despandi
ignauiam debet excute: qm
iactantie contraire. Hactenus
de uirtute cui nom e fortitudo.

Videamus iam quid **xxi.**
iusticia nob afferat. in hac ui
ta psidij: et qualite ipa quoq;
in eoz pectorib qui se illi tradi
der. nullis uitioz ualeat in pug
nationib supari. fides eni que

ē iusticie fundamētum. qm̄ nul-
la opa bona p̄cedunt: ip̄a nos
a peccis om̄ib⁹ puigat. m̄tes
nr̄as illuminat. deo reconciliat:
cunctis participib⁹ nature nr̄e
consociat: sp̄em nob̄ future re-
munerationis inspirat: auget
nob̄ uirtutes sc̄as. ac nos in earz
possessione confirmat. **xxii.**

Ex iusticia manat et q̄etas:
que nos fac̄ ut om̄ium necessi-
tates hominum nr̄as eē dicam⁹:
nec nob̄ tantum s; etiam generi
humano nos natos eē credam⁹:
et quecūq; cuilibet homini nocē
pot̄. tanq̄m si nob̄ noceat euite-
mus: quia qui homines sumus:
nichil humani a nob̄ alienum
putare debemus. Siq̄dem belua-
rum ē. s; uiuere: nec suas utili-
tates in commune conferre: a
quib⁹ nō solum m̄tis p̄rogatiua.
sed etiam seruata iuris equabi-
litate distabimus: si nos in om̄i-
um cōmodis ul̄ in cōmodis co-
gitantes. sic nr̄is utilitatib⁹ ita
om̄ium socior̄ nature nr̄e uiua-
mus. Deniq; si inuicem p̄sequi.
lacerari. uel p̄dere ferarum est
pp̄um: quis dubitet excellentie
humane competē. ut se alt̄itū

uiuent: instruant. edificent: et
utilitatem communem tanq̄m
pp̄am curent: Un̄ dat̄ intelligi.
quod qui opp̄mendis ac decipie-
dis hominib⁹ homines nati p̄si-
stunt: in mores ferinos nō nat̄a.
sed uite mutatione degenent.

Duo s; in iusticie genera: **xxiii.**
unum qd̄ iniurias irrogamus:
alt̄um quod ab alijs irrogatas.
cum possumus pp̄ulsare negli-
gimus. Quodam̄ enim nos opp̄-
mimus. q̄no opp̄ssos defendē cū
possum⁹ ab opp̄sione contēpni-
mus: nec in aliqd̄ p̄dest. quia
nō circumuenio aliquē neq; de-
cipio: si decipi aut circumueniri
p̄mitto. hoc idē de peccis licet
intelligi: quia si peccantem uido.
et nō solum nō arguo. sed etiā ei⁹
peccis consentio: participem dāp-
nationis ei⁹ me efficio: et in om̄ib⁹
peccantib⁹ pecco: q̄no eos quos scio
peccare siue peccasse quadā cru-
delis animi malignitate. nō in-
crepo. Nec ū audiendi s; illi qui se
dicunt p̄pt̄ea delinquentes obiur-
gare nō posse: ne eos qui em̄da-
ri noluerunt s; faciant inimicos:
qui dum parcunt eor̄ uolunta-
ti. salua nō parunt. Si non ex

iactantia sed ex misericordia et cum quodam
pietate compatiens animi casti
genus: et illi nos sentiant non mi-
nus peccatis suis moueri quam nostris:
aut in bonum statim reformati
deo gratias agunt: aut si eos in peccato
tenet adhuc peccandi dulcedo: et
salutem suam nobis curae esse cernen-
tes. malum pro bono reddere uolue-
runt: magis debemus eorum inimici-
cias qui noluerunt emendari contem-
nere: quam dei offensam dum pec-
cantes palpamus incurrere. Sed
de his quam in libro secundo plura iam
diximus: reliquas iusticie partes
ut cepimus exequamur. **xxiiii.**

H De iusticie adhuc fonte procedunt
libalitas. beneficentia. caritas: et
cetera huiusmodi: quibus multipliciter
uiuari homines possunt. Libali-
tas est: que etiam in eos qui nichil
indigere uidentur exuberat: in qua
libalitate. rei familiaris ponitur
amplitudo. Beneficentiae multa sunt
opera: quibus necessitati laborantium
misericorditer subuenitur: et de terreno cen-
su. regni celestis hereditas comparatur.
si in absque ulla ostentatione opus
beneficentiae fiat: nec nos ad mi-
sericordiam faciendam turpis amor-
glae popularis impellat. Inuenta sunt

quidam qui diuisis quidem diuisorum
necessitatibus subuenirent: sed
aut appetitu compande oppuni-
onis impulsus. aut carnali pieta-
te commoti: aut spe recipiendi
quod darent: aut reddendi quod ac-
cepissent necessitate constricti.
Sunt alij quos ad laudandum aliquid
in pauperes. sola mouit usus cu-
piditas: qui ad hoc aliquid erogant
ut hinc maiora recipiant. Et que
quid eis uelut pastoribus pauperum.
datum fuerit erogandum: esurie-
tibus illis pro quibus sustentandis
accipiunt. totum aut prope totum
quod acceperunt. in suas uoluptates
expendunt: et quod est detius inter
munificos ac misericordes habi-
uolunt: uel etiam pro illis predicari
turpiter concupiscunt. ab his ho-
minibus ac horum similibus longe di-
uersi sunt illi qui non se in operibus
suis sed dominum cupiunt predicari: quos
ad opus bonum spes future re-
munerationis adducit: et ipsum so-
lum uolunt habere sui operis te-
stem: atque se recepturos credunt
totam fidei firmitate mercedem.
itaque iam de caritate unum **xxv.**
plura in hoc libro superius disserui
quia locus exigit: hic quoque

pauca pstringam. Taceo de carna-
li amore qui incipiens a coniu-
gio manat in filios: quia tale
amorem cum pecudib' habem'
bestijsq; commune. Propinquoz
quoq; p'tereo. quia ipi adhuc
ad carnem p'tinere uidentur et
sanguinem: nec de illis aliquid
dico. quos et si ut amicos ama-
mus. tam ipi etiam referunt
ad aliqd commodum t'p'ale: n'
qd hy amores honesti no' sint.
cum sint omib' naturales: s'
qd his omibus ille sit in com-
parabili necessitate p'antior:
dum gratis diligimus. et amicos
et cetos. Qui amicum p'p'te como-
dum qdlibet amat: no' amicum
conuincit amare s' commodum.
Et utiq; qui aliquem p'p'te rem te-
poralem qm'libet amaunt: cum
res ipa utpote t'p'alis ee desi-
erit. amare cessabit. Qui autem
diligite p'p'te dm. sic ds et'us e:
ita in et'num ipa amici dilectio
p'manebit. Et ideo ds q' nichil
e' maius aut melius p'p'te quod
diligatur: p'p'te seipm p'fecte di-
ligatur. Si uero saltem p'p'te illa
que p'at amat. no' utiq; gratis
amatur: quia iam illud p'p'ter

qd diligitur. et quod dictu quoq;
nefas e' antefertur. Ipse quippe
e' omib' amatorib' suis uita ba-
ac salus et'na: et regnum gaudi-
umq; p'petuum. hec accipient q'
dm diligunt: quia solus illis e-
rit oia: qno ipse fuit in oib' oia.

Quia p'p'te si in hac uita **xxvi.**
iusticiam conam' implere: cui'
iusticie opus e' p'p'm sua cuiq;
tribuere: nos deo a quo sumus
facti reddam': nec dnari nobis
ea quib' sumus naturalit' p'posi-
ta. p'mittamus. Dnetur uicys ra-
tio: subiciat' corp' animo. anim'
deo: et impleta e' hominis tota
p'fectio. de p' hoc et nos iusticie
facti participes: sua cuiq; t'buim'.
si inferiora meliorib' et uirtuti-
b' carnalia oblectamta subdam':
ut sic uiuentia. uita carentib' se-
sibilia uiuentib': intellectu alia
sensibilib' immortalia mortalib'
ratiocinando p'ponimus: ita bene
uiuendo uoluptuosis uitia. uiti-
libus honesta. honestis sca. scis
et p'fectis. p'fectiora p'feramus.
Seruntam' nec corp' spui: nec ap-
petitus optempare potit ratio:
ni: n' ds qui ipm spm creauit et
corpus. delectatus cogitationib'

nr̄is requiescat in nob̄: ac tan-
quā uerus agricola in agro suo
corde nr̄o pficiat: et quicquid in
eo fides plantat. deuotio rigat:
ip̄e ad incrementum summate
maturitatis adducat: atq; ita
nob̄ uoluntarie s̄ subiectis. desi-
deria mala subiciat: ut ex ip̄is
actib̄ nr̄is quis sit habitator
nr̄: et cui in nob̄ fiat uoluntas
Hic ē ordo **xvii. Sapientia.**
naturę atq; iusticie: quę qui te-
nere et obseruare uoluerit: p̄-
fectionem uite actualis imple-
bit. Quam actualem uitā: tres
ille uirtutes de quib̄ que dicē-
da uisa s̄. deo donante dixi: p̄fi-
ciunt. Siq̄dem temperantia. et ani-
mifortitudo. atq; iusticia. sp̄ualis ē
actio: sine qua nichil omnino ua-
let illa que ad prudentiā uidet̄
p̄tinere cognitio: quia nichil nob̄
p̄derit implenda didicisse: nisi
ea que didicimus studeamus
implere. Ergo uis animi. que ī
appetuum rationemq; diuidit:
ad p̄fectionem bone actionis im-
plendam. cognitionemq; rerum
latentium. sequendam: his q̄-
tuor uirtutib̄ un̄ ecce iam diu
differuim̄ adiuuat̄. Quarū t̄b̄

temperantia scilicet. et animi forti-
tudine atq; iusticia informatur
ip̄e appetitus ut actio fiat. pru-
dentia uero rationem que ē acies
m̄tis illuminat. ut et ratio ap-
petitum gubernet: et rationi appe-
titus obtemperet. Nam uirtus ois
sic uerb̄ placet: trib̄ in reb̄ fere
ūsat̄. Quarū una ē in p̄spici-
endo quid in unaquaq; re uera.
sincerum sit: qd̄ prudentie mu-
nus ē p̄p̄m̄: de qua suo loco uide-
bimus. Alia ē que animi p̄tur-
batos affectus. quos greci dicūt
pathos. coheret ac temperat: ut
om̄s appetitiones quas illi hor-
mas uocant. rationi obedien-
tes efficiat. Tercia aut̄ his q̄b̄
congregamur. ut uelim̄ ad eor̄
salutes: et nr̄am plenitudinē ca-
piendam. Que om̄ia ad reliq̄z
tūm uirtutum. p̄tinere uident̄
officium. Ex quib̄ temperantia
et fortitudo plurimum ualent:
in coherendis animi p̄bationib̄
ac frenandis. Quas p̄bationes.
nō nulli passionēs: alij egritudi-
nes uocant. Quib̄ modificatis
et quadā temperantie ac fortitu-
dinis lege compositis: om̄s uir-
tutes in homine suo creatori sub-

recto: sine ullis uitioꝝ contra-
dictionibꝫ regnant. **xviii.**

Virtutia uero qua fiunt iusti que eam fuerint operati. socialis quedam uirtus accipitur: eo quod ipsa beneficijs que alijs parat augetur. Quis enim non eo ipso proficit: quo proficere alium cupit? Quis non misericordem se deum facit. qui misericordem erga laborantes et errantes exercet? Aut quomodo non augetur in se omnia bona sua. qui ea non solum non inuidet habentibus: sed etiam non habentibus in quantum potest diuinitus inspirat impertit. Ex quo uidendum est utrum iuste faciant illi qui se remouentes ab occupationibus cunctis. ac studijs spiritualibus offerentes. nichil humane societati proficiunt: et desideria sua commodis omnibus preferentes: utilitatem communem. desiderate uocationis electione contempnunt: cum profecto laborantibus operam ferre nolle cum possint: et communi bono posthabito. ociosa quiete frui uelle: nichil habeat equitatis. Cui equitati qui seruiunt. omnium bono uiuunt: ac uelut si inuicem nata. salutem mutuam tuentur hac

diligunt. de per hoc contra iusticiam faciunt hi qui merito sue conuersationis et eruditionis electi: ociosum studium fructuose utilitati regende multitudinis adponunt: et cum possint laboranti ecclesie subuenire oportet ad ministracionis labore: fruende contemplatione quietis refugunt. Sed quoniam sunt multi qui se impares tante sarcine norunt: tales iuste se etiam quesita non offerunt: ne uideantur non ecclesiasticos labores uelle suscipere sed honores ambire: cum dignitas ecclesiastica. nec ambienda sit nec uitanda. Qui uero prece et prodece ipsis possunt. si quesita non fuerint: iuste se ipsos percipiende sapienter studijs tradunt. Verumptamen si et illi qui lucus pro se proficientium crescant: et isti qui in se ipsis sub deo suo sapienter spiritualis proceptione proficiunt. in proposito suo permanant: tamen quidem diuisis incedunt sed ad unam partem tendunt: ad unum regnum disparibus militatum officijs christo rege omnium uocante perueniunt. Quis enim nesciat quod sic studiosum oculum ineffabilem suauitatem sapientie celestis. infundit a carnalibus ocioso.

ita spūalis occupatio laborꝝ scōꝝ
multiplices affert fructus. huma
ne societatis ualitatibꝝ occupato.
In ipis quoqꝫ studijs spūalibꝝ qm̄
tum possunt ecclīastici uiri p̄ficē.
quis sufficiēter enūmet. cum in
feriores docendo et seipos exerceat.
et conferendo cum equalit̄ eru
ditas. cautiōres in pluribꝝ fiant.
et ab eruditioribꝝ audiendo ma
le sꝫ psuasa deponant. recta fir
mius teneant. occulta cognoscant.
et firment̄ in eis quoz dubijs
fluctuabant. Sꝫ qm̄ disputatiois
ordo deposcit. ut etiā de pruden
tia que p̄ncipalis uirtꝫ quarta
ponit̄. pauca dicamus. de iusti
cia sufficiant ista que diximus.

Prudenciam & sapiam **xxviii.**
pleriqꝫ in indagacione ueri. & in
uentione constituunt. credo p̄p̄t̄
ea qd̄ nec sapiens recte dici possit.
cui prudentia. nec prudens. cui
sapia desit. Qua p̄p̄t̄ si nichil ali
ud prudentie ac sapie munus
accipitur. n̄ inq̄sicio et comp̄hē
sio ueritatis. his qui ueritatem pru
denter querere. & sapient̄ inuenire
potuerit. his prudens. his sapiēs.
uite uocabit̄. hoc iccirco p̄mise
rim. ut q̄cqd̄ de prudentia fuit

disputatum. id totum etiā de
sapientia dictum possit intelli
gi. quia ita sꝫ he due uirtutes
implicate sꝫ unite. & ita q̄libꝫ
earꝫ sine altā nō potest eē. ut nec
imprudens sapia. nec insipiens
possit dici prudentia. Si ḡ tota
humane uite p̄fectio. in actioē
et cognitione consistit. sic in ple
risqꝫ actionem temperantie ac for
titudinis atqꝫ iusticie. consumma
tionem p̄bauimus. ita cognitio
nem rerum puenire. & secutione
prudencie comp̄bemꝫ. Cognitio
rerum q̄ de prudentie ac sapie fo
te conferit. spūales omibꝫ carna
libus uitijs defecatos illustrat.
et ab omī delectatione uane curi
ositas auis. desidio contēplan
de ueritatis inflammat. ut huma
narum rerum diuinaruqꝫ scie
ciam & secuti. prudentes ac sapi
entes uaciter fiant. p̄spiciant
imminencia mala simul et caue
ant. Nec putent ulla eē mala. n̄
ea que malos efficiant. nec eis
ulle p̄turbaciones uelut ignari
earꝫ. modestie aliquid aut tran
quillitatis excutiant. ut fallen
tia et solida bona discernant. ni
chil in hoc mundo casu aut in

iuste: sed omnia deo uolente. et p
mittente fieri. prudenti accipiat.
Aliter intelligentes: aut doceant sa
pienter aut arguant. Dolores ua
rios. ac uarias infirmitates q
mortaliter uiuentes affligunt: n
semper peccis precedentibus sequi: et
plerumque ex ipsa conditione mor
talitatis accide. corruptibiliter
natis intelligant: et scientes se
non dampnari aduersis sed probari: ex
ipsa tolerantia passionum occasi
one comparate s patientie ui
rilter arguendos assumant: nec
ipsi alios noceant. nec s nocere
permittant. Tales in euangelio dominus
fieri precepit dicens Estote pruden
tes sicut serpentes: et simplices sicut
columbe. Quia nec simplices cir
cumueniri aliquis possunt: nec
prudentes se circumueniri permit
tunt. Cetum si in contractu quo
libet. siue in colloquio. uel in alia
quaque re decipi quisque non sinat.
et alium tam ipse decipiat: his
non habet prudentiam. que salutis
magis quam perditionis est causa.
sed simulat: quoniam quidem in his uitis
autio distat: quod illud corrumpit
sana: hec sanat uitam accessione
corrupta. de sic omnibus quibus pot

potest. festine ac ueraciter potest: ut
ei ex multis omnium que per eum dō
adquiruntur fructus accrescat. Aut
si cogitat de perditione cuiuspiam.
uel de casu peunus exultat: ne
cesse est ut prius peccat ipse quam
alium perdat: et ab ipso ea perditio
qua prius alium cupit incipiat.
Hic ergo qui prudentie parti *xxx.*
cipatione prudentes effecti. deo
suo non pedibus sed sanctis operibus appro
pinquant: ex ea parte qua sunt dei do
no prudentes: nec suo prius pos
sunt. nec alieno peccato. Hec sua per
peccata possunt: nec aliena peccata.
Ex eo autem quod nec dum ita est eorum
perfecta prudentia. sic in illa uita
erit ubi perfecte uiuentibus ullus er
ror subripere omnino non poterit: et
prudentes aliquatenus peccatis fallen
tibus ad quiescunt. non uoluntate
depreuati. sed humano errore ut ho
mines lapsi: nec ad huc tota pru
dentie ac sapientie perfectione per
fecti: sic ibi erit ubi nec ignorare
aliquid nec peccare iam poterit. hic
ubi si potuisset a peccato recte factum.
perfecte discerni: nunquam se munda
dari petisset ab occultis qui ait.
Ab occultis meis munda me domine:
et ab alienis parce seruo tuo.

96
Quibus ubi satis ostendit. quod illi
quoque qui scilicet per donum sancti spiritus
uiuunt: tam propter reliquas in-
firmitates humane nature.
quas trahunt. siue scientes. siue
nescientes: aliquatenus aut suo
peccato cedunt. aut alieno conse-
ciunt. In hac ergo uita uel aut uo-
luntarie aut errore aut infir-
mitate peccat: quacumque diui-
nitus adiuta uoluntate non pec-
cant: utaque irreprehensibiliter ui-
uunt. Sed quia potest eos error
aut infirmitas peccatis inuolue-
re: ab illo se illuminari fideliter po-
stulent et sanari: cui exultans
ille clamabat in spiritu dicens. Dominus
illuminatio mea et salus mea:
que timebo. Ut cum illuminatio
per donum prudentie ac sapientie. collata
detradat cecitatem: et sanauit per gratiam
dei salus repulso langore: tunc
mens diuinitus illuminata et sa-
nata. nec in eis que cauenda sunt
appetenda sunt humano decipiat
errore: ut aut per ueris falsa de-
fendat. aut per falsis uera recu-
sat: et sine ullo infirmitatis ob-
staculo. bonum quod elegit implere
perualeat. Sed alia est salus huius ui-
te qua mortaliter uiuit: alia illi

ubi mortale nostrum in mortalita-
te donabitur. Et aliter salui facti
sumus in spe: aliter salui erimur
in re. hic ita salui facti sumus
ut adhuc pure possimus: aliter
ibi. uel quicumque saluus fuerit.
pure ultra non potest. de philosophia scien-
tia que cognitionem rerum in
huius seculi nocte uiuentibus prestat:
plenitudinem future collata. pars
scientie est credenda non tota. pro-
pter quod dicit sanctus apostolus: ex parte et
scimus et ex parte prophamus.
Cum autem uenerit quod perfectum est:
euacuabitur quod ex parte est. hic
euacuari asserit id est summari:
quoniam quidem pars scientie que est per-
ficienda: perfectis euacuanda non
est sed implenda. proinde ubi erit
omnium fidelium catholicorum salus
plena: corruptibilitas nulla: et
immortalitas beata: ibi erit pru-
dentie ac sapientie perfectio uera:
rerum omnium cognitio tota:
quoniam scientia ad perfectum fuerit
partis euacuatione producta.

Videamus nunc quid **xxxvi.**
diligentia disputationis inue-
niat etiam de quatuor affectionibus:
quas uicia esse. stulticia sapientium
mundi huius existimat. Nam si

timere. ac dolere. cupere. uel letari.
omnino non possunt nisi peccatores aut
peccata. recte non affectus aliqui
possunt dici sed morbi. At cum
talibus animorum motus inueniantur
in sanctis apostolis ac prophetis: quis ita
desipiat. ut eos uicia credat. ex
quibus deo placuerit illi. qui uicis
plusquam ceteri homines testiterunt.
Itaque paulus apostolus de timore sic
loquitur. Timeo autem ne sicut serpens
seduxit euam sua astutia: ita
et sensus uiri corrumpantur acari-
tate que est in christo ihesu. Idem de
cupiditate fiducialiter dicit. Cupio
dissolui: et esse cum christo. Sed et de
tristitia quam alij dolorem appellant:
idem uas electionis et doctor gen-
tium ait. Intra tristitia magna
in est: et continuus dolor cordi
meo pro fratribus meis. qui sunt cog-
nati mei secundum carnem. Nam et ad
romanos scribens cum dixisset
ura autem obedientia in omni loco
diuulgata est: gaudeo inquit in
uobis: sed uolo sapientes uos esse
in bono: et simplices in malo.
Hunc timorem uel dolorem. hanc
cupiditatem. hoc gaudium. qui re-
prehendere uoluerit: ipsum reprehendat
apostolum. qui pro tales affectiones

non solum deo placuit: sed etiam
quosdam inter criminosos quod essent
sine affectione culpauit. Sed et
propheta dicendo. Letatus sum in his
que dicta sunt in: et ex persona domini.
sustinui qui simul constrixtaverunt
et non fuit: talem letitiam tristitiam
que commendat. Cum uero alius dicit.
timor domini expellit peccatum: et con-
cupiscentia sapientie perducit ad reg-
num: non solum non reprehendit: sed
etiam laudat spiritualis concupiscentie
uel diuini timoris affectum.
Non ergo has affectiones habendo.
sed eis male utendo delinquimus:
quia humanorum affectionum prope-
tas. hominis indicat creatorem:
qualitas bonam uel malam signi-
ficat uoluntatem. Ac sic motus huius
qui hominibus affectiones sunt. idem
ipsi in bene uiuentibus uirtutes:
et in male uiuentibus passionibus
sive perturbations: aut ut quaedam
uoluntate egritudines fiunt. Nec
audiendi sunt stoici. qui eas eradi-
care penitus posse et debere conten-
dunt: quam omnino nullus est sensus
ubi timendi uel dolendi. cupiendi
sive gaudendi. nullus inuenitur
affectus. Denique quasi et ipsos pe-
netrent sui sententia. excepta

tristitia qua carere insipientis ani-
mum negant: reliquos tres affectus
hominibus in eis dicunt: sapientibus
cautionem pro amore: pro leticia gau-
dium: et uoluntatem pro cupiditate
ponentes: quasi sapiens non time-
at. sed caueat: et uelit non cupiat: nec
letetur in hac uita sed gaudeat. Non
autem credunt eis animam constare:
quod tristitia que accidit ex commisso
peccato. sapientem quem putant nullum
habere peccatum: stimulare non posse
aliqua recordatione peccati. Quod est ua-
nissimum dominus noster secundum carnem
natus ostendit: qui et tristis fuit et
fleurit. Nec tamen ea tristitia que tristis
fuit. ei ex peccatis suis accessit: qui
sine peccato conceptus et natus. non so-
lum non peccauit: sed etiam peccare
non potuit. Sicut autem de suis quoque
hominibus historiarum reuincantur ineptie. qui
putant sapientem constare uel
dolere non posse: legant illud quod
eorum doctissimus ait. Nam omnino
non dolere: non sine magna iniecta
contingit. immanitatis in animo:
stuporis in corpore. De amore autem
quem illi ponunt in malo: scriptura
nostra loquitur dicens. Timor domini sanctus
permanet in seculo seculi. Sed quod uere fa-
tendum est. ab illo alio penali timo-

Lre

distinguitur: de quo dicit apostolus. Ti-
mor non est in caritate. sed perfecta
caritas foras mittit timorem:
quia ille peccare uolentes detinet
a malo: et inuitos tenet in bono:
iste autem de quo dicit propheta. qui sine
timore est. non potest iustificari:
magis incremento caritatis au-
getur. Et aliter quis timet ne ma-
lum quo puniatur incurat: aliter
ne bonum quo delectatur amittat.
Non ergo omnis timor haberi debet
in uitio: sed ille tantum de quo
scriptum est. quia timor penam ha-
bet. Secundum istum de quo dicitur. timor
domini expellit peccatum: et qui sine a-
more est non potest iustificari: et ti-
mor domini sanctus permanens in seculo
seculi. non est in uitio numerandus:
sed potius intelligendus est uitii
inimicus. Nam illud quod dicitur.
boni uolunt. mali cupiunt: uel
boni gaudent. mali letantur: quod
sane minus admittat. unino quis
in sanam mentem non redanguat:
cum et scriptura nostra increpet ho-
minem male uoluntatis dicens:
noli uelle mutari omne mandatum.
Et tullius orator amplissimus: cu-
piditatem ponit in bonum uel dicit:
cupio patres conscripta me esse

clementem: et apud illos uinguli
gaudium uitupat dicens. hi me-
tuunt. cupiuntq; dolent. gau-
dentq;: idē male mris gaudia.
Et apud nos leticia ponit in bo-
no: ppha dicente. Letamini in
dno et exultate iusti. Proinde
omīs iusti et tota moy scitate
pfecti: sine aliqua stoicoz disti-
ctione supflua: timent et cauet.
uolunt et cupiunt. letant et gau-
dent. contristant et dolent.
Sed intē malum qd timeant.
aut caueant: bonum qd uelit
aut cupiant: un letent aut gau-
deant: contristant aut doleant.
Nec uult heditatem regni celesti
amittere: cupiunt ad celeste
patam puenire: dolent tēpta-
a: gaudent de tēptationib li-
bati. de p hoc recta mens: recto
hos habet affectus: pūsa pūso.
Sēs augustinus eps. acer ingeni-
o. suauis eloquio: sc̄laris litera-
ture p̄tius: in eccl̄iasticis labo-
rib oposus: in cotidianis dispu-
tationib clar: in omī sua actio-
ne compunct: in expositione fi-
dei nr̄e catholicus: in questio-
nib absoluendis acutus: in re-
uincendis hereticis cūm spect:

et in explanandis scripturis cano-
nicis cauet: ipē ḡ que in his libel-
lis p possibilitate sequutus sum:
hanc questionem de qua agit. hoc
m̄ de t̄minat dicens. hi motus.
hi affecti. de amore boni: et de sc̄a
caritate uenientes: si uita uocā-
di s̄: sinam ut ea que uere uita
s̄. uirtutes uocent. Sed cū recta
ratione sequunt affectiones iste.
quō u oportet adhibent: quis ea
morbo tunc suo. uiciosas passio-
nes audeat dicere: Quas affecti-
ones ut ex mortalitatis condi-
one nob in eē monstraret: et hu-
ic uite necessarias nō future:
Post aliquā idē doctor adiungit
et dic. Etiam cū rectas et sc̄dm
dm̄ habeam has affectiones: hui-
uite s̄. n̄ illi qm̄ futam spamus.
Ac sic n̄ ex condraone **xx.xii.**
nr̄e infirmitatis nob in eēnt af-
fectus isti: nunqm̄ plerūq; dolē-
do. ul̄ flendo. eis cederem inui-
ta. Sed ic̄curo eos huic necessari-
os uite sentim: quia in hac mor-
talitate sine eis omīno recte nō
uiuum: quō si nō timeat quisq;
ul̄ caueat: ne aut ipē qm̄ diu mo-
rtaliter uiuit: aut ali que in
xpo diligit. a fide sua deficiat:

H

si nec de suo nec de proximi sui peccato
contristet et doleat. de profectu letet
aut gaudeat: si nichil boni uelit
aut cupiat: non solum recte non
uiuit. sed etiam sensum ipsius huma-
nitas amittit. In illa autem uita beata
ad quam assumpta omni corruptibili-
tate perueniunt. quicumque ibi fu-
turi sunt: ubi nec fletus ullus potest esse
nec gemitus: habebunt omnes sancti
amorem perfectum: timorem nullum:
gaudium sempiternum. Ibi erit uo-
luntas recta. cupiditas nulla: quam
fruendo celestibus bonis. ad que per-
uenire cupiebant. nichil eis de-
erit quod ulterius concupiscant: et in
illa regione perpetue securitatis ac
pacis perfecte beati: nec amoris sti-
mulos passuri sunt nec doloris. Sed
timor ille non quem foras caritas
mittit. sed quem caritas nutrit: idcirco
fortassis in seculum sancti permanebunt
illa. ad que timor ipse perduxit.

Porro ille uirtutes. **iiii. xxxviii.**
de quibus pauca perstrinximus. et si ibi
erunt. longe tamen. et alio modo quam
in hac uita sunt. ubi contra uicia si-
ne intermissione confligunt: et
per ipso ancipiti dubie concertati-
onis euentu. modo negligentes
qui sunt nolunt obedire desistunt:

in ad alios quibus displicent sua
peccata: ut accedunt deo miseran-
te ut redeunt. Nam ibi et si
erit temptantia. non ut desideria
mala ut uicia refrenet aut ui-
cat: sed ut eos quos hic ab in-
temptantia impugnatione de-
fendit ibi perficiat: ut ex omni
parte perfectis. premi sui beata
preceptio perfecta sufficiat. Ibi erit
et animi fortitudo. non ut aliquam
mala propulset. aut equum inter-
ferat: sed ut sine ullis malis
bonis forat in eternum bonum con-
tineat. Ibi in omnibus perfectis erit
perfecta iusticia: non ut inter uir-
tutes discernat et uicia: ut nec
ipsa et iam corpora uiciofa: sed
ut perfectis premia tribuat. sempi-
terna. Quod tunc fiet. quando omni
concupiscentia carnali superata:
nec aduersus carnem spiritus. nec caro
aduersus spiritum concupiscet: sed
animus deo subiectus. cum car-
ne sunt subiecta: in pace sempi-
terna regnabit: et creatori suo
in eternum feliciter adheret.
Iam prudentia que hic quoque
habetur clara. ubi in enig-
mate quodam prudentes illu-
minat: qualis ibi erit ubi

permanebit. quia
in seculum sancti

¶

¶

ueritate pfectis. quos hic ei in
quisitio delectabat. sine ullis
figuris fallentib' demonstrabit:
ut prudentie ac sapie plenaria
pceptione diuinit' illustrati:
omnia illa que hic pfecte cupie
bant. nosse nec potant: sine ul
lo impedimto corruptionis ac
mortalitatis agnoscant: ut &
no solum creaturaz omium ra
ciones: s; etiam ipam sui crea
toris eminentia: facie reuelata
taq; si placet **xxxiiii** **h**ospiciat.
hui' quoq; libelli iam termin'
fiat: ne amplius iusto pduct'.
no solum de sui squalore: s; etia
de nimia plixitate displiceat.

Hoc sane omis qui hec forte lectu
ri s; contestor et obsecro: ut qc
quid in reb' ipis que utcumq;
digesse s;. reprehensionis inuene
runt: uitio mee rusticitatis asc
bant: et in dignanter indulge
ant: qui dum studii pceptum
iubentis implere: etia maiora
uirib' meis psumpsi suscipe.
Ea aut' que scdm fide catholi
cam dicta pbauerunt. deputet
deo: qui dat omib' affluenter
et no in ppat: et p his omibus
illi mecum gras agant. Secum

de accuratione dictionis elucu
brate no satago: nec in pudori e.
si disputatio mea que forte pbat
in reb' aliquos uboz in animum
sectatores horrore in compta oio
nis offendat: quia qd ab homine
doctore no didici studendo. id ex
hibere loquendo no potui. Et tam
cum sententiaz uiuacitate sermo
incultus ex industria intuenit:
et totam uim dictoz splendor ela
boratus euacuet quis no iudicet
me affectione compositionis de
buisse contempne: etia si eam po
tuissem uelut patus dicendi im
plere. Qua ppter ea in uisa e compo
sicio satis ornata: que conceptioes
animum necessarias quadam pspiciu
tate pferret: no que illecebris au
rium deseruere. Ea e enim nisi
fallor iudicata latinitas: que bre
uiter et apte. obseruata dum ta
xat usitatoz uboz ppetate. res
intelligendas enuntiat: no que
uernantis eloqui uenustate atq;
amenitate luxuriat. Et prudentib'
uiris no placent salerata sed for
cia: qno no res pro uerbis: s; p
rebus enuntiandis. uba s; institui
ta. **Explicit liber tercius pspiri**
epi uiuorum eruditissimi .;

*Incipit prologus in libro psipi. cont
collationem iohis cassiani et ce
remonis: que p̄notat de p̄fectioe*

Dram dei qua dei.
xp̄iani sumus: q̄dā
dicere audent a sc̄e
memorie augustino
epo. nō recte eē defensam: libros
q; ei contra errorem pelagianum
cōditos. immodatas calūpnias
impetere nō quiescunt. Quorū
uitas p̄strepens domestica malig
nitas. nō sp̄nenda min⁹ eēt. quā
foris latrans heretica loq̄citas: n̄
iectis extra ouile dñicum lupis.
qui sub nomine ouium s̄ suffra
gant: eētq; ei modi: ut nec or
do. nec ingenia eorū. in eccl̄ia des
picienda uideant. Siq̄dem haben
tes speciem pietatis instudio: cui⁹
uirtutem diffitent̄ insensu: tra
hunt ad se multos in eruditos:
et nō habentia sp̄uum discretio
nem corda conturbant: atq; in
eum statum deducere causam ec
clesie moliunt: ut dum nros af
firmant. nō ueracit̄ p̄ gr̄a fuisse
locutos: unimicos gr̄e p̄suadeant
eē iniuste dāpnatos. Non ḡ ne
gligendum ē hoc malum: quod
ab occultis paruisq; seminibus

augetur cotidie. et ab ortu suo
latus longiq; distendit. S; stu
dendum ē in q̄ntum dñs adiu
uat. ut fallacium calūpnatorū
hypocrisis detegat: qui ex ip̄a
iniurie magnitudine. q̄m i uno
idē beato augustino que que ro
mani pontifices laudauer: cunc
tis ac p̄cipue sedis aplice ponti
ficib⁹ intuler: ab in doctis et pa
rum cauis excellentioris scientie
iudicant: et misero p̄usoq; suc
cessu. facili m̄datio sensum elici
unt: quia reuerentiam s̄ p̄sump
tione peper. Nec enim cum sint
bone opinionis uiri: creduntur
ullo m̄ tarditate intelligentie
aut tem̄itate iudicij. insup̄stue
querere conclamationē prumpe
potuisse: ac nō potius magno
ingenio. i uehementi studio laborat
se: ut subtilissimi tractatoris di
putationib⁹ comp̄hensis. censu
ra nunc districtior. i inspectio sa
gacior inueniret: quod antea se
curus fauor et benignitas incu
riosa nō uiderat. S; n̄ ḡ hec dili
gentia tam seueri emerit exa
minis: uñ in hanc austeritatem
sup̄cilio se tetrice frontis arma
uit: ut mensuras sensuū. pōda

*Beatus Augustinus Augustinus
in magis*

locutionum. numeros syllabarū.
insidiosus scrutator euentales. ma-
gnūq; se aliqd facē p̄sumat. si
catholico p̄dicatori notam erroris
affigat. Quasi in cognitum ali-
qd opus. et qd hactenus latuerit
impetat. ac nō illa his morsibus
doctrina lametur. que nouoz
hereticoz cōmenta disiecit. et dia-
bolicum timorē pelagiane elati-
onis elisit. Viginti et eo ampli⁹
anni s̄. qd contra inimicos gr̄e
dei. catholica acies. hui⁹ uiri duc-
tu pugnat et uincit. Hinc ita dico.
quia nō patitur respirare q̄s ui-
cit. et in quoz excidium una
cunctoz sac̄dotum manu sente-
tiam sc̄psit. Sullsi pontificio et cō-
muniōne p̄uati. querant de n̄re
felicitate uictorie. et arment in
nos linguas suas. qui exulare
a uitate. qm̄ ciues eē ecclie ma-
luer. Hri aut̄ concorp̄ales et cō-
participes gr̄e x̄. cur de his ar-
mis quib⁹ cōmunis ē fides defe-
sa causant. Cur bellum c̄fectum
reclant. et munitiones secu-
re dudum pacis infirmant. An
uictores displicent. et uicti pla-
cent. Tantāq; in solentia damp-
nati fouentur errores. ut p̄uita

Las

inuidia. et auctores uiri pulsent
et iudices. An uero ita se nouoz
censoz norma exactior tēpauit.
ut et nulla eoz que excisa s̄ asse-
rat. et quedā ex his que defensa
s̄ respuat. Ecce salua catholice pa-
ce uictorie. salua indissolubilium
reuerentia decretoz. parati sumus
patronos doctrine em̄dationis au-
dire. et cōmencas ab om̄i errore
lineas subtilissime discretionis
agnoscere. Constituatur in mediū
quod de nouis emerfit ingenijs.
ne ad obscurandā sciētā doctoz.
ea exagitare uideam. que uulg⁹
ignobile. et p̄cax ineptoz loq̄etas
intempant̄ effundit. S̄mus po-
tissimum diffinitiones que non
dubium ē illis om̄ib⁹ in sc̄arum
scripturarum studio p̄are rese-
remus. q̄rum secreta ob hoc so-
lum interim oportet in medium
adduci. quia utrum ita se ha-
beant nō pot̄ dubitari. Sc̄pte
enim s̄. et auctoris sui editione
purgate. Nec iam an sint que
rendum. s̄ quid doceant de mō-
strandum. **Explicit prologus.**

Sicutur in libro cui⁹ p̄notatio ē
de p̄tectione dei. uir quidā sac̄-
dotalis ordinis. q̄ disputandi

usu int̄ eos cum quib' degit excel-
lit: abbatem quendam introducit.
de grā dei et libero arbitrio disse-
rentem: cui' se p̄ omnia p̄basse ac
suscepisse sententiam ostendit.
ut iam cum illo nō sit nob' nego-
cium: qui forte tales opiniones
suas aut negando refutaret. aut
corrigendo dilueret: s; cum isto:
qui ad instrumentum inimicorū
grē dei. talem studuit p̄ferre do-
ctrinam: que tam int̄ initia dis-
putationis aūtat̄ pietate nō
dissonat: et iusto honorari p̄co-
nio mereret: n̄ p̄cipiti leuq; pro-
gressu ab inchoata rectitudine
deuiaret. Nam post comparatio-
nem agricolę. cui' formam sub grā
ac fide iuuentis aptauit: et cui'
infructuosum dix̄ eē laborem.
n̄ p̄ omnia dei auxilio iuuaretur:
intulit diffinitionē catholicā di-

Quibus manifeste **Cassianus** cens.
colligit. nō solum actuum
uerum etiā cogitationum bona-
rum ex deo eē p̄ncipia: qui nob'
et uita ascē uoluntatis inspirat:
et uirtutem atq; oportunitatem
eorz que recte cupimus tribuit
pagendum. Omē enim datum
^{bonum} optimum: et omē donum p̄fectū

desursum ē: descendens a pat̄
luminum: qui et incipit que
bona s; et exsequitur et consumat
in nob': dicente etiā ap̄to paulo:
quia q̄dat sem̄ seminanti: et
panem ad manducādum p̄sta-
bit: et crescere faciet fructus
iusticie uestre. **Prosper**

Hic neq; putaret nichil sup̄
eē qd p̄ libum ageret̄ arbi-
trium: nō irrationabilit̄ adiec̄.
quo p̄baret nō auferri illud his
donis. s; potius roborari: n̄ re-
uolutis ad iniquitates suas. ab
auxilio dei se mallet autē diox̄s.

Nostrum ū ē cotidie **Cassianus**
ut ad trahentē nos grām
dei humilit̄ subsequimur: ut cer-
te dura ceruice et in cūncis
ut sc̄ptum ē aurib' eidem resi-
stentes: p̄ ieremiam meam̄ au-
dire. Nūquid qui cadit nō re-
surgit: aut qui aūsus ē nō re-
uertetur: Quare ḡ auersus ē
ip̄s iste in iher̄im auersione
contentiosa. Indurauer̄ cerui-

Ceres suas: et noluer̄ reuerti. **Prosper**
tem infra. cum omnia uirtutum
studia. dei grā indigere docuisset:
p̄babiliter addidit. **Cassianus**

Que omnia sic desiderari a nob'

uigiter absq; diuina inspira-
one nō possunt: ita nec p̄fici q̄
dem sine ei' auxilio ullaten' q̄rūt.

In septimo autē capto gr̄a *l'osp.*
lem uolens ostendē gr̄am xp̄i.
que nullum usq; quaq; hoīem
p̄ceduntat: et rebelles quosq;
p̄uolōsq; nō deserat: ait. *Cassianus.*

Ad ē g' nob' inseparabilē di-
uina p̄techo: tantaq; ē er-
ga creaturam suā pietas crea-
toris: ut nō solum comitē eā:
s; etiā p̄cedat p̄uidencia. *l'osp.*

In quo potest uideri. ob hoc co-
mitem dixisse p̄uidenciā: quia
etiam deserentes se plerūq; nō
deserat: ut quia om̄s q̄s p̄ueni-
eolde subsequatur. Sequitur at̄ dices.

Qui cum ortum in nob' *Cassianus.*
quendā bone uoluntatis in-
spexerit: illuminat eā atq; con-
fortat. ac dirigit ad salutem: in-
crem̄tum tribuens ei qm̄ ut ip̄e
plantauit. ut nō conatu uidit

Et hic potest *l'osp.* *semisse.*
adhuc dicere illius se ortū
bone uoluntatis significasse: cui'
ā deo s̄ plantata ut̄ inspirata p̄n-
cipia: quia ab illuminatis iam
cordib' possunt salubres p̄dure
conatus. qui ideo ip̄ius hominī

ppriū eē dicantur: quia iā bonoz
conatum accepit facultatem:
eorumq; semina ad suum referā-
tur auctorem. S; et in capto no-
no: subdit et dicit. *Cassianus.*

Unde nō facile humana ratioē
discernitur: que admodū dñs
petentib' tribuat. a querentib' in-
ueniatur: ap̄iatq; pulsantib' et
rursus inueniatur a nō querenti-
b' se: palam appareat int̄ illos q̄
illum nō int̄rogabant: tota die
expandat man' suas ad pplm̄ nō
credentem s̄ et contradicentē: re-
sistentes ac longe positos uocet:
inuitos attrahat ad salutē: pec-
care cupientib' explende copiam
subtrahat uoluntatis: ad neq̄tiā
pp̄erantib' benignus obsistat. *l'osp.*
am hic quasi p̄ inscrutabilem
diuinitatem introducit̄ diffinitio:
qua doceat̄ multos ad gr̄am ue-
nire sine gr̄a: et hunc affectum
petendi. querendi. pulsandi. ha-
bere quosdā de uigilantia libe-
uoluntatis. Que tam̄ in alijs tā-
ta aūsiōne obcecata p̄hibet: ut
nullis cohortationib' sit reuoca-
bilis: n̄ p̄ uim trahentis inuita
ducatur: quasi nō toto multa-
formis gr̄e ope. hoc in om̄ium

agatur animis: ut ex nolentib⁹
fiant uolentes: aut q̄sq̄m ex his
qui iam iudicio rationis utunt^r.
possit fidem n̄ uoluntate suscipere.
Unde tam ineptum ē dicē. qđ q̄sq̄m
ad paricipationē gr̄e tendat in
uitas: q̄m asserere. qđ ullus ad
eam nō spū dei ueniat incitat^r.
Cito ḡ hic disputator p̄misse diffi-
nitionis oblitus ē: cito a sententia
sua instabili leuitate dissensit.
Dixat enim regulariter. nō solum ac-
tuum uerum etiā cogitationum
bonarū ex deo ēē p̄ncipium: et ne
hoc de doctrina extrinsecus adhibi-
ta deberet intelligi: uigilantē ad-
diderat. Qui nob̄ et initia scē uo-
luntatis inspirat: et utitē atq;
oportunitatem eorū que recte cupi-
mus tribuit pagendi. Omne enim
datum bonum. ⁊ omne donum p̄-
fectum desursum ē: descendens
a patre luminum: qui et incipit
que bona s̄: et ex sequit^r et cōsum-
mat in nob̄. Doctor catholice: cur
p̄fessionem tuā deseris. cur ad fu-
mosam falsitatis caliginē relicta
serenissime ueritatis luce deuo-
lueris: Qđ in petentib⁹ querentib⁹
pulsantib⁹ miraris: cur nō eidē
gr̄e que desideratur ascribis: Unde

bonos conatus. pia studia: et du-
bitas ēē dei dona: Latuerat op⁹
gr̄e: donec fides insita cogitati-
onis claudat^r archano. At ubi
supplex orō. ū diligens inq̄sitiō.
ubi crebra pulsatio: quare nō
exēq̄litate opis. sub ministratio-
nem intelligis incitans: Ex sa-
tis te armas contra pelagianorū
calumpnias. si qđ in uniuersitate
uocatorū sciendum ē: id nob̄ im-
portune concedas. S; nec cum he-
ticiis t̄. nec cum catholicis: plena
concordia ē. Illi in omib⁹ iustis
opib⁹ hominum. libe uoluntati
tuent^r exordia: nos bonarū cogita-
tionum ex deo semp credimus
p̄dire p̄ncipia. Tu informe nes-
cio quid t̄cum. ⁊ utq; parti in-
conueniens repisti: quo nec in-
imicorū cōsensum acquireris: nec
in n̄orū intelligentia p̄manēs.
Quom̄ autē nō adūris dampnata
cum te in illud incidere: quo
uelis nolis conuinceris dicere.
gr̄am dei scđm merita n̄ra dari.
cum aliqđ p̄cedere boni opis ex
ip̄is hominib⁹ p̄pter qđ gr̄a cōse-
quatur affirmas: Nō enim nulli⁹
m̄ta haberi potest petentis fides.
querentis pietas. pulsantis in-

stantia: p̄cipue cum om̄s hui⁹
modi. ⁊ accipe et inuenire et in-
traue dicant. Inq̄ sup̄fluum. im-
mo impium ē. sic uelle m̄tas
ante gr̄am existentib⁹ locum
facē. ut nō ex toto uerum sit
q̄d ait dñs: nemo uenit ad me.
nisi pat̄ qui misit me attraxit
eum. Q̄d nullatenus diceretur:
si cuiusq̄m hominis sine dei illu-
minatione eēt credenda conū-
sio: aut ulloim se uoluntas ho-
minis ad dñm sine deo poss; ex-
tendere: qui eum uocatu ad fi-
lium nō resistentē trahit. in ui-
tiumq; nō compellit: s; ex inui-
to uolentem facit: et quiblibet
modis. infidelitatē resistentis
inclinat: ut cor audientis obe-
diendi in se delectatione geni-
ta. ibi singat ū p̄inebat: ibi dis-
cat. ū ignozabat: in fidat. ū
diffidebat: in uelit. ū nolebat.
Et tenn dñs dabit suauitatē: et
tā nra dabit fructum suum.
S; uideamus qualia subsequēnt̄.

Qui autē non facile **Cassian⁹**.
pateat. quom̄ salutaris summa
tribuatur arbitio. de q̄ dñs:
si uolueritis et audieritis me.
que bona s̄ t̄e manducabitis.

Et quom̄ nō uolentis **Prosper.**
neq; currentis: sed miserent⁹
ē dei. Q̄d etiā ē illud. q̄d dñs red-
det unicuiq; sc̄dm opa ei⁹: et
dñs ē qui opatur in uob et uelle
et p̄ficere pro bona uoluntate:
et hoc nō ex uob. s; dei donum
ē. nō ex opib⁹. ut neq; ḡletur:
et cet̄a que collecta de sc̄pturis.
quasi alt̄no s̄ sensu adūsa colle-
git: ut domus gr̄e studium huma-
ne cōmittat industrie: et om̄iū
hominum diuisione facta. alij
sint q̄s dei gr̄a saluet: alij quos
lex et natura iustificet. S; lex
potest neq; mali fiat iubere: a
malo autē nō potest libare. Notū
fac̄ mandatū. s; obediendi non
p̄stat affectum: nisi qui ē occidēs
p̄ impium latere. fiat uiuificās
p̄ sp̄m gr̄e. Post hec concludit di-

Nisi quod in his **Cassian⁹** scens.
om̄ib⁹ et gr̄a dei. ⁊ libertas
nri declarat̄ arbitriū: quia etiā
suis uitalum motib⁹ homo ad
uitam appetitus possit extē-
di: semp ū a dñō indiget adiuua-

Et ubi ē quod re **Prosper.** **Li.**
Regulari diffinitione p̄missū
ē. nō solum actuum. uerum
etiam bonarū cogitationum ex

deo eē pncipium: qui et incipit
que bona s. et exsequitur et sum-
mat in nob. Ecce hic etiā si bo-
nis ceptis. necessarium dei fate-
aris auxilium: ipos tam lauda-
biles motus appetitusq; uitium.
remota grā dei. nude libertati as-
cribis arbitrij: ut boni salubresq;
conat' nequeant qdem pfiere nisi
ds adiuuet: possint tam etiā si
nō a deo insipient' incipe. Dein
ut euidentius diffinas quid hō
ex libo arbitrio habeat. qd sumat
ex grā: ad discas. **Cassianus.**

Nec enim cum uoluerit q's sa-
nitate pfruit: aut de egrit-
tudinis morbo. pro arbitrij sui
desidio liberatur. **Prosper.**

Doces g. nō posse quide' homi-
nem p semetipm apphendere
sanitatem: s; habere eum a semet-
ipō desidium sanitatis: et sua tā-
tum sponte uenire ad medicum:
nō etiā hoc ipm eē medici qd
ueniat: quasi ū amā ipā nō lan-
gheat: et corpori suo remedium
sana pspiciat. At qui totus homo
ex ipā et cum ipā in pfundū mi-
serie decidit: ubi eum pūsqm
a medico noticiam sue calamita-
tis accipiat. iacere delectat:

amantem semp errores suos am-
plectentem falsa p ueris. Cuius
pma salus ē. ut s incipiat dis-
plicere: et uetustatem sue debi-
litatis odisse. Sequens ū ē. ut
et sanari desideret: et aq sanā-
dus sit norit. Que curatione
ei sic pcedunt. ut ei ab illo qui
eum grā sanaturus ē inserant:
ne cum ei nulloom hec frustra
in eē possint: merito uideat
sanatus nō grā. Dein adias.

Ut aut euidentius **Cassianus.**
clareat etiā p nature bo-
num. qd beneficio creatoris in-
dultum ē. nō numqm bonaz
uoluntatum p dire pncipia: q
tū n a deo dirigant. ad consu-
mationem puenire nō possint:
apls testis ē dicens. Velle enī
adiacet m: pfiere bonū n in-
also g scdm **Prosper.** **Uenio.**

U hanc diffinitionē ante di-
xisti. non solum actuum ue-
rum etiā cogitationū bonarū
ex deo eē pncipium: qui et in-
cipit que bona s: et exsequitur
et summat in nob. S; hoc nul-
lom ex aliq parte potest eē fal-
sum. Cui nequaqm inferri cō-
traria debuer. ut quod recte

pfessus es ex grā incipe: id po-
stea confirmares p nature bo-
num. et p libum arbitrium nō
habere. Dic quidem b̄s ap̄ls.
Velle enim adiacet in: pficere
autē bonum n̄ inuenio. S; v idē
dic. Non quia idonei sum⁹ cogi-
tare aliqd ex nob. quasi ex nob:
s; sufficientia nr̄a ex deo ē. Ds
ē enim qui opatur in uob. et
uelle et pficere: p bona uolun-
tate. Nō ḡ ap̄ls s̄ contrari⁹ ē.
S; quia cum donatum nō fuit
bonum uelle: nō statim inue-
nimus: et facere: n̄ petenabus.
querentib⁹ atq; pulsantib⁹ qui
dedit desidium. p̄t effectū:
uox ista dicentis. uelle enī ad-
iacet in. pficē autē bonum n̄ in-
uenio: uocati ē etiam sub grā
constituti: qui condelectatur
q̄dem legi dñi scdm̄ int̄iorem
hominē: sed uidet aliam legē
in m̄bris suis repugnantē legi
nr̄is sue: et captuante se in
lege peccā. Et q̄muis accepit sci-
entiam recte uolendi: uitam
tam nō inuenit ea que optat
opandi: donec p bona uolunta-
te q̄m sumpsit. m̄eatur facul-
tatem inuenire q̄m querit. Post

hec ponis plurima testimonia.
quib⁹ nunc ualidū. nunc infir-
mum libum arbitrium demonstre-
tur: quasi q̄dam sint p̄p̄is uirib⁹
impleant. qd̄ alij facere n̄ deo iu-
uante nō possunt: aut ob aliud
homo accipiat p̄ceptum: nisi ut
diuinum querat auxiliū. Cōclu-
dis ḡ et dicis. **Cassianus**:

Et ita s̄ hec quodamim̄ indis-
crete pmixta atq; confusa: u-
quid ex quo pendeat. int̄ m̄ltos
magna questione uoluat: idest
utrum quia initium bone uolu-
tatis p̄buerim⁹ miserat̄ nr̄i ds:
an quia ds miserat̄. consequam̄
bone uoluntatis initū. Multi
enim singla hec credentes. ac iu-
sto ampli⁹ asserentes: uarijs sibiq;
contrarijs s̄ errorib⁹ inuoluta.

Ecce ut t̄ uideatur. que **Prosper**.
erant pmixta discreta s̄: et
que explicari nō potant absolu-
ta. Duos enim s̄ contrarios diffi-
nis errores. quib⁹ qui in libum
arbitrium et grām. qd̄ tenendum
sit nesciunt implicent: et in uno
constituisti eos qui dicunt. ideo
nr̄i miseret dñm. quia ex nob p̄-
bita sunt bone uitae uoluntatis:
significans sine dubio pelagianū

dogmatis sectatores: qui dicunt grā
dei scđm mīta nrā dari: in alio autē
illos ponis qui dicunt ex miscētia
dei bonarū uoluntatum p̄dire p̄n-
cipia: eos intelligi uolens qui uni-
micos grē debellarunt. Si ḡ error
ē mīta bone uoluntatis nō adiu-
to diuinit̄ homini ascribē: et
error ē confiteri: qm̄ p̄parat̄ uo-
luntas a dnō: quo dirigendi su-
mus. Et utrumq; utemur. S; utru-
que inq; seq̄mur. Nos nulli erro-
ri acquiescimus: tūnos subdis duob;:
et geminas sic intelligis p̄uitates.
diuidendo dampnas. miscendo
iustificas. hac lege. hac regula.
potis p̄dicare: qđ tam errent qui
dicunt numq̄m eē fallendū: qm̄
qui diffiniunt semp̄ fallendum:
s; ut in ne utro peccet: utrumq;
sectandum: quia nec semp̄ decli-
nanda falsitas. nec semp̄ negligē-
da sit ueritas. Fallit te p̄sus opi-
nio tua. De duob; malis: unum
fieri bonum nō potest. Synā uir-
tutem: duo uitia nō gignunt.
Unum uerū: duo falsa nō faciūt.
Nō itaq; oportuit eos qui bonarū
uoluntatū mīta ex dei asserunt
inspiracione gnari. ea sententia
rephendi: qua angunt̄ qui ad

hec libum arbitrium putant
sine ope grē posse sufficere. haz
enim diffinitionum. una ab
ecclia expugnata ē: altā defen-
sa. Nec eis ullom̄ hui; noui fe-
deris congruit pactum: qđ ca-
tholica sit corruptior: pelagi-
ana correctior. Multa inq; sin-
gula hec euidentes. ac iusto am-
plius asserentes uarijs sibiq;
contrarijs s; herib; inuoluta.
Et lacerat ḡ t̄: cum hereticis catholi-
cos. cum uictis dampnare uic-
tores: et eos erroris nota adu-
tere qui errorem ab ecclia de-
puler̄. Scđm tuā quippe censu-
ram. qua sc̄arum ac fidelium
uoluntatū nō in omib; hoībus
ex deo uis eē p̄ncipium: quasi
multum grē tribuas. si hoc eā
in q̄runda opari mītib; acquiesca-
errauit beat; papa innocenti;.
petri sede dignissimus: qui cū
de istis loqueretur qui in libero
arbitrio gl̄iantur: nam qđ iqt̄
nos de eoz post hac rectum mītib;
estimem;: qui s; se putant debe-
qđ boni s;: et itūm cum dep̄mi
hominis scriber lapsu. Libum
enim inqt̄ arbitrium olim ille
p̄pessus: dum suis in consulta;

uatur bonus. cadens in p̄uari-
cationis p̄funda dem̄sus: nichil
queāmodum ex inde surgē pos-
set inuenire: suaq; in et̄num lib-
tate deceptus. hui' ruine latuiss;
opp̄ssu: nisi eum p̄ xpi p̄ sua gr̄a
releuass; aduent' Errauer' ouen-
tales epi: in quoz iudicio pela-
gius eos qui dicunt gr̄am dei
scdm̄ merita n̄ra dari: ut catho-
licus posset uideri: anathemati-
zare compulsus ē. Errauer' affri-
canorum ep̄oz concilia. qui de-
cretis suis constituer' utrumq;
dei donum eē: scire quid face-
debeamus: et diligere ut facia-
mus: ut edificante caritate. sci-
entia nō possit inflare: quia sic
de ea sc̄ptum ē: caritas ex dō ē.
Errauer' ducenti quatuordecim sac̄-
dotes: qui in epl̄a qm̄ suis consti-
tutionib' ptuler': ita ad ap̄lice
sedis antistitem beatū zōsimū
s̄ locuta. Constituum' in pelagiū
atq; celestium p̄uenabilem in-
nocentium ep̄m de beatissimi.
P̄ et ap̄li sede platam manē sentē-
tiam: donec ap̄tissima s̄fessioē
fateant'. gr̄a dei p̄ ihm̄ xpm̄ dn̄m
n̄m. non solum ad cognoscēdā:
uerum etiam ad faciendā iusticiā

nos p̄ actus singlos adiuuari:
ita ut sine illa nichil ūe iusteq;
pietatis habe. cogitare. dicere.
agere ualeamus. Errauit sac̄ sc̄a
beati pet̄ sedes: que ad uniūsum
orbem pape zōsimiore sic loq̄tur.
Hos tam̄ instinctu dei. om̄ia enim
bona ad suum auctore referenda
s̄. un̄ nascunt': ad fr̄m et coep̄oz
n̄roz conscientiam uniūsa retulim'.
Errauer' affri epi. qui ad eundem
papam rescribentes: eumq; in se-
tentie sue salubritate laudantes
dicunt. Illud ū qd̄ in lit̄is tuis
q̄s ad uniūsas puincias curasti
eē mittendas. posuisti dicens:
nos t̄m̄ instinctu dei. om̄ia enim
bona ad auctorem suum referē-
da s̄. un̄ nascunt': ad fr̄m et co-
ep̄oz n̄roz conscientia uniuersa
retulimus. sic accipimus dictū:
ut illos qui contra dei adiutorū
extollunt humani arbitriū liber-
tatem: districto gladio ueritatis.
uelut cursim transiens amputa-
res. Qd̄ enim tam libo fecisti ar-
bitrio: qm̄ qd̄ uniūsa in n̄re hu-
mitatis conscientiam retulisti. Et
tam̄ instinctu dei factum eē fide-
liter sapientq; uidisti: ueraciter
fidenterq; dixisti. Ideo utaq; qm̄

paratur uoluntas ad nō. ut bo
 ni aliqd agant. patris inspirati
 onib' suor' ipē tangit corda fide
 lum. Quotq' enim spū dei agū
 tur: hī filij dei s. ut nec nrm de
 eē sciamus arbitrium: et i bo
 nis quib'q' uoluntas humane
 singlis motib' magis illi' ualere
 nō dubitem' auxiliū. Quidē ne
 regulas tuas in uictarum stru
 ctionum soliditate fractas: et in
 fidei structura p'uas rimosafque
 iuncturas. uelut hīeri continos
 muros ad sacerdotalium tubaz ru
 ille concentum. Cum enim de scā
 rum origine uoluntatum. et fidei
 caritatisq' pncipis int' nros ac
 pelagianos questio usaretur: n' an
 cipra uictoria nec dubio direptū
 ē sine certam: ut adhuc nob' de
 nequissima hui' federis tui pace
 tractandum sit. Prostrata ē inimi
 ca acies: bellum cōfectum ē. Victo
 res sumus. p' illum qui fec' pote
 ciam in brachio suo: qui dissipauit
 supbos mte cordis sui. Deposu
 it potentes de sede: et exaltauit
 humiles. Esurientes impleuit
 bonis: et diuites dimisit inane.
 Per illum qui faciens misericordiam
 cum patrib' nris. memor fuit

testamta sui scī. et iuris iurandi q
 iurauit ad habraham patre nrm
 daturum se nob': ut sine timore
 de manu inimicor' nror' libati ser
 uiamus illi: in scitate et iusticia
 in aspectu ei'. omib' dieb' nris. Per
 illum qui dedit nob' uictoria. p
 ihm xpm dnm nrm. Per illum
 aq' nō spm hui' mundi accepim':
 s; spm qui ex deo ē. ut sciam' que
 a deo donata s' nob'. Quid de elisaz
 angustationum reuinctis frac
 ta studes arma colligē: qd cines
 extancti dogmatis refouendo.
 deficientis fumi nidorem inredi
 uiuam flammā conaris accēde.
 Nō ē p'ictm libi arbitriū grā dei: nec
 uoluntas auferē cum in ipā bene
 uelle gnatur. Nam si ideo n' putā
 da ē nrā. quia format'. regitur.
 ordinat'. imbuitur: pdunt uigo
 rem rationalis animi. et omi uolū
 tate deuocionis laude p'uantur:
 quib' dat' sps sapie et intellectus.
 consiliū et fortitudinis. scientie
 et pietatis. et amoris dñi. Quis
 qui his reformationib' se nō pu
 tant indigē: de uetis morbi cō
 suetudine in frenesim trāsierunt.
 Respuunt remediū: clamant. in
 sanunt. reluctant'. S; si pmissiois

s filij: quiescent. ⁊ sanabunt. S;
iam uideam. qd inferat sobrietas
disputatas. Qui ut uitium uicio
pelleret: contrarias s diffiniciones
noua arte confudit. Itaq; hoc co
positionis sue postm securis au
ditorib; ppinaret: exemplis uo
luit colorare qd miscuit. ait eni.

Si enim dixerim **Cassianus.**
nr̄m eē bone p̄ncipium uo
luntatis. qd fuit in p̄secutore
paulo: quid in publicano ma
theo: quoz unus cruoz ac su
plicijs innocentum: alius uolē
tys ac rapinis publicis incubas.
at trahitur ad salute. Si ū
grā dei semp inspiciari bone uo
luntatis p̄ncipia dixerimus. qd
de zachei fide. quid de illius in
cruce latronis pietate dicemus:
qui desidio suo uim q̄ndam reg
nis celestib; inferentes. specialia
uocationis monita p̄uenerunt.

Quod istam ḡ bonorum **Prosper.**
p̄ncipioz dissimilitudinem.
pbare nitatur: hoc posse q̄sdam
p̄ libum arbitium sine adiutorio
dei. qd quidā n̄ deo coopante n̄
possint: et hoc uult de quozdā
tardior obedientia. ⁊ quozdā seq̄
ciorē consensu intelligi: quasi ū

dura infidelitas deo subditur: ⁊
euigilio qd diu in pugnauit repē
te succumbit: ibi mutationem
hominis dextā opetur excessi:
ū at tranquillā cohortationem
solum uerumozē. sine hesitatioē
diffidentie docilis auditor am
plectitur: bonum talis conūsi
nis humane sit tantumim uolū
tatis: quasi ū potentia dei pat̄s
eos tantum ad filium trahat:
quos aut uoce increpauerit. aut
pena obtinuerit. aut timore tremē
fecerit: illoz aut m̄ab; nichil sue
uirtutis ad moueat. qui ad pro
missiones redemptoris sui. spe
alacri et auido desidio curat
ter. S; ueritas dic. Nemo uenit
ad me: n̄ pat̄ qui misit me tra
xerit eum. Si ḡ nemo uenit n̄
attrahit: om̄s qui quocūq; modo
ueniunt attrahunt. Trahit naq;
ad dñm contemplatio elem̄tozum:
om̄iumq; que in eis s̄ ordinatiss
sima pulcritudo. Inuisibilia ⁊
ei. a creatura mundi: p̄ ea que
facta s̄ intellecta conspiciunt.
Trahunt rerum gestaz relatores
an̄um audientis: in flammāt
narrantes laudes dñi ⁊ uirtutes
ei. ⁊ mirabilia ei que fec. Trahit

amor. Principium enim sapie-
tiam dñi. Trahit leticia: qm le-
tatus sum in his que dicta s̄ in.
in domum dñi ibim⁹. Trahit de-
sidiū: qm concupiscit: et deficit
amā mea in atria dñi. Trahunt
diuine lectiones. Quā dulcia em̄
in q̄t faucib⁹ meis eloq̄a tua: sup
mel et fauū ori meo. Et quis
p̄spicere aut enariare possit.
p̄ quos affectus uisitatio dei ani-
mum ducat humanum: ut que
fugiebat sequat̄. que odāt dili-
gat. que fastidiebat esuriat: ac
subito commutatione mirabili.
que clausa ei fuerant fiant apta:
que oñosa sint leuia: que amara
sint dulcia: que obscura sint lu-
cida: hec autē om̄ia. opatur un⁹
atq; idem sp̄s: diuidens singlis
p̄ ut uult. Qm̄ d̄s qui dix̄ de te-
nebris lum̄ splendescere. illuxit
in cordib⁹ nr̄is. ad illuminatio-
nem scientie caritatis dei. in fa-
ciem xp̄i ih̄u. ad: manifestatioē
filij sui. qui ē in gl̄ia pat̄s. Qui
ḡ illuxit in corde nath̄ei pub-
licani. et pauli tunc eccliam p̄se-
quentis ip̄e et in corde zach̄ei.
et in corde cum dñō crucifixi la-
tione. n̄ forte ociosa uox domini

fuerit cum zach̄eum qui que-
rebat uide ih̄m quis eēt. com-
pellare dignatus ē dicens: za-
ch̄ee festinans descende: qm ho-
die in domo tua oportet me ma-
nere: et nō s̄ ip̄parauerit ei ani-
mum cui⁹ elegit hospitiū. De-
niq; cum ip̄murarent homines
cur qd̄ ad uirum peccatorē dñs
int̄uiss̄: et zach̄eus iam penitē-
tiam agens. dimidio bonoz suoz
in paupes erogato. redditurum
se in quadruplū fraudata p̄mit-
tere: dñs ait. hodie salus huic
domui facta ē: quia et h̄is ē fili⁹
abrah̄e. Et ne lateret hui⁹ causa
salutis: adiecit. Venit enim filius
hominis querere: et saluū face-
re qd̄ perierat. Et que agnoscebam⁹
saluum factum: scirem⁹ a quere-
te p̄uentum. In latronis quoq;
iustificatione etiā si nulla opan-
tis gr̄e intelligerent̄ indicia: n̄
ne cum om̄ib⁹ credentib⁹ etiam
ip̄um accipemus attractum. di-
cente dñō. om̄ia in tradita s̄ a pa-
tre meo: et cum exaltatus fuero
a tr̄a. om̄ia traham ad me. Inter
om̄ia autē hunc ut traditum eē
ut tractū. etiam ip̄ius st̄ssio do-
cet. qui cum aliq̄ndiu blasphemass̄

in ihm: repente ē mutatus et
dix. Dñe. memor esto mei: dum
uenis in regnum tuum. S; unde
in uno homine tanta cōpugnan-
cium uocum sit orta diuēritas: in-
struat nos beatus apłs paulus: et
dicat. Nemo in spū dei loquens:
diē anathema ihu. Et nemo pot
dicē dñm ihm: n̄ in spū scō. S; ut
nō dubitemus in eidem hominis.
uoluntate: et de xpo qđ blasphema-
uit: et de spū scō fuisse qđ credi-
dit. frustra ḡ disputator iste ad
in scūtabilem unī grē uarietate.
argumentum sue uoluit diffinitio-
nis aptare: ut porcio iustificatoꝝ
solius uoluntatis sue motib⁹ ad x̄
uenire credat⁹: portio autē reluctas
trahi: et inuita compelli: cum dñs
sit qui opatur om̄ia in om̄ib⁹ siue
alios sic. alios autē sic attrahere ue-
lit: ad quem nemo uenit. n̄ aliq̄
m̄ attrahat⁹. Post hec subiecit testi-
monia sacre hystorie. quib⁹ osten-
dit obseruantia mandatoꝝ dei
cōsummationemq; uitium: diui-
ne grē deputandū. Qđ et nos pm̄
passime cōfitem⁹. Et cōmemoratis
exemplis. de balaham que uolen-
tē israheli maledicē. dñs in bñdicti-
onis ūba transtulerit: et de abime-

lech qui peccare nō pmissus sit
in rebeccam: et de ioseph a frīb⁹
uendito. quoz malam uolunta-
tem. in bonum dñs uertit: recur-
rit ad cōfirmationem diffinitio-
nis sue. ut libum arbitum quod
grē se dicē iungē: a parte qđam

humani genis q̄ntum in ipō ē au-
ferat: et in parte qđam cōstituat
hec enim **Cassianus**. **S**icens.

H duo. idē: ut grā ut libum ar-
bitum s̄ inuicem qđam adūsa
uident⁹. sed utrumq; concordat:
et utrumq; paritē debe suscipere:
pietatis ratione colligim⁹: ne u-
num hoz homini sub t̄hentes.
ecclīastice fidei regulam exces-
sisse uideamur. **Prosper**. —

Ecclīastice fidei regula ē: p̄di-
cante apłō. Nemo pot dicere
dñm ihm: n̄ in spū scō.
Ecclīastica regula ē. Qđ autē habes?
qđ nō accepisti. Si autē accepisti:
quid glīaris quasi nō accepis?
Ecclīastica regula ē. grā dei sum
id quod sum: et grā ei⁹ in me ua-
cua nō fuit: s; plus om̄ib⁹ illis
laboraui. Non autē ego: s; grā di-
mecum. Et misericordiam cōsecutus
sum: ut fidelis eēm. Ecclīastica
regula ē: habemus autē thesaurū

istum in uasis fictilibus: ut subli-
mitas uiratus sit dei. et non ex nobis.
Ecclesiastica regula est. gratia salu facti
estis perfidem: et hoc non ex uobis.
Dei enim donum est: non ex opibus
ne forte quis extollatur. Ecclesiastica
regula est: in nullo tremamini ab ad-
uersariis. que est illis causa pertra-
ctionis: uobis autem saluas: et hoc a deo.
Vobis enim donatum est per christum. non solum
ut in eum credatis: sed etiam ut
pateamini pro eo. Ecclesiastica regula
est: cum timore et tremore uiram
uorum salutem operamini. Deus est enim
qui operatur in uobis: et uelle et o-
pari: pro bona uoluntate. Ecclesia-
stica regula est. non quia idonei sumus
cogitare aliquid a nobis. quasi a nobis
metipsum: sed sufficientia nostra ex deo
est. hanc regulam confirmat dominus di-
cens. Nemo potest uenire ad me:
nisi datum fuerit ei a patre meo. Et
omne quod dat in patre ad me ueni-
et: et sine me nichil potestis facere:
et non uos me elegistis. sed ego ele-
gi uos. Et nemo nouit filium nisi
pater: neque patrem quis nouit nisi
filius: et cum uoluerit filius reue-
lare. Et sic pater suscitatur mortuos
et uiuificat: ita et filius quos uult
uiuificat. Et beatus es symon

bariona: quoniam caro et sanguis non
reuelauit tibi: sed pater meus qui in celis
est. Hac regula nulli hominum au-
feratur uoluntas: quia uirtus gratie
non hoc in uoluntatibus operatur. ut
non sint: sed ut ex malis bone: et
ex infidelibus sint fideles: et que
in semetipsis erant tenebre: lux
efficiantur in domino. Quod mortuum
erat uiuificatur: quod iacebat eri-
gitur: quod perierat inuenitur. hoc in
omnibus personis hominibus qui eru-
untur de potestate tenebrarum.
et transferuntur in regnum filii di-
lectionis dei: sine cuiquam exceptione
personae agere credimus gratiam
saluatoris. quia sic hic probabiliter
sed non stabiliter diffiniuit: dicimus
atque defendimus. non solum actuum
uerum etiam cogitationum bonarum
ex deo esse principium: qui nobis
et initia sancte uoluntatis inspirat:
et uirtutem atque operationem eorum que
recte cupimus tribuit pagendi.
Omne enim datum bonum: et omne
donum perfectum. desursum est:
descendens a patre luminum. Quod
et incipit que bona sunt: et exsequitur
et consummat in nobis. In qua senten-
tia. si auctor ipse permaneret:
ecclesiasticam regulam non excederet:

neq; simul et libero arbitrio in-
fensus: et gr̄e dei eēt ingratus.
Quoz duoz. dum unum in paulo
et matheo. aliud in zacheo et lac-
ne dic̄ opatum: nō intelligit in
illis se libum arbitriū. in istis
gr̄am sustulisse. Deīn adiecit. *Cassianus*.

Iam cum uidit nos ad bonū
flectere uelle. occurrit. diriḡ
atq; confortat. Ad uocem enim cla-
moris tui. statim ut audierit res-
pondebit t̄. Et inuoca me inqt
in die t̄bulationis tue: et eripia-
te et magnificabis me. *Isosper.*

Quius nō uideat. qđ hec doctri-
na. m̄tum libo assignat ar-
bitrio: quo p̄ueniatur gr̄a. cuiq;
famulet̄: reddens debitum. non
oferens donum. Que diffinitio.
epoz palestine synodo. etiā pela-
gio anathematizante dāpnata
ē. In eo enim qđ bonum q̄s incip̄
uelle. et cupit ab iniquitate atque
errore discedē. gr̄am dei hoc ipm̄
p̄fitemur opari: qm̄ a dño gressus
hominis dirigunt̄: et uia ei uo-
let. Et om̄s uir uidet̄ s̄ iustus:
dirigit aut̄ corda dñs. Et a dño
dirigunt̄ gressus uiri: mortalis
aut̄ quom̄ intelliget uias suas?
Et quod ait ap̄ls. Nō enim accepisti

sp̄m seruitutis iterum in timore:
s; accepisti sp̄m adoptionis filioz:
in q̄ clamam̄ abba pat̄. Post hec
sequitur et dicit. *Cassianus*.

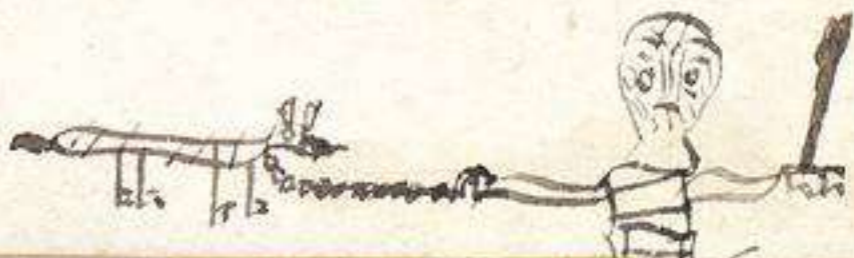
Nec enim talem hominē fecisse
credendus ē: qui nec uelit um-
qm̄. nec possit bonum. Alioquin
nec libum ei p̄misit arbitrium:
si ei tantummodo malum. ut
uelit et possit: bonum ū nec uel-
le nec posse concessit. Et quom̄
stabit illa dñi post p̄uaricationē
p̄mi hominis illata sententia: ec-
ce adam factus ē sic unus ex n̄b.
sciens bonum et malū. Nō enim
talis ante fuisse putandus ē: q̄
boni eēt p̄sus ignarus. Alioqn̄.
uelut irrationale qđdam am̄al eū
fecisse credendus ē. Qđ satis ab-
surdum atq; a catholica fide om̄i-
modis alienum ē. Quin imo scđm
sententiā sapientissimi salomonis.
fec̄ d̄s hominē rectum: idē: ut tā-
tum boni scientia fruere. S; ipsi
quesier̄ cogitationes multas. facti
enim s̄. ut dictum ē: scientes bo-
num et malum. Conceptit q̄ adā
post p̄uaricationē qm̄ nō habu-
erat scientiam mali: boni ū qm̄
accepit scientiā nō amisit. *Isosper.*
rectum atq; om̄i uitio carete.

creatu & p̄mum hominē. in q̄
om̄ium hominum concreatā na-
tura ē. dubitare fas nō ē. eumq̄
tale accepisse libum arbitrium.
ut si auxiliante s̄ d̄m nō desere-
ret. posset in bonis que natura-
liter accepit p̄seuerare. quia uel-
let. et merito uoluntarie p̄seue-
rantie in eam beatitudinē pue-
niret. ut nec uellet decidē in
deiora nec posset. S; ip̄o libero
arbitrio q̄ q̄ndiu uoluit bonus
mansit. a p̄posita s̄ lege discessit.
nec denunciate s̄ mortis sup̄lici-
um formidauit. deserens d̄m. et
sequens diab̄lm. rebellis d̄no cre-
atori. et inimico obediens p̄p̄-
tori. fuit q̄ adam. et in illo fuim̄
om̄s. Q̄d ita nō falso dix̄ beat̄
ambrosius. sic nō falso etiā ip̄a
ueritas ait. Venit enim filī hoīs
querere. et saluare q̄d perierat. Na-
ture enim humane in illa uniū-
sali p̄uaricationis ruina. nec
substantia crepta ē. nec uoluntas.
s; lum̄ decusq̄ uirtutum. quib̄ frau-
de inuidens exuta ē. Perdita
aut̄ p̄ que ad et̄nam atq̄ in amil-
sibilem corporis animēq̄ in cor-
ruptionē pot̄t puenire. q̄d ei
remansit. n̄ q̄d ad t̄p̄alē p̄tinet

uitam. que tota ē d̄pnationis
et pene. Propt̄ q̄d natos in adam
oportet renasci in xp̄o. ne in illa
quis inueniat̄ gen̄atione que p̄it.
Nam si p̄steri ade in illis uirtutib̄
naturalit̄ agerent. in quib̄ adā
fuit ante pecc̄m. nec eēt natura
filī ire. nec eēt tenebre. nec sub
potestate tenebrar̄. Saluatoris de-
niq̄ gr̄a nō egerent. quia n̄ frust̄
boni eēt. nec iusticie p̄mio frau-
darent̄. habentes ea bona. quoz̄
amissione p̄mi parentes de para-
diso exulare meruer̄. Hunc aut̄
cum sine sacram̄to regener̄ationis
et̄nam mortē nemo possit eua-
dere. nonne ex ip̄ius remedī sin-
gularitate aptissime patet. in q̄m
p̄fundum malum totī humani
gen̄is natura demersit. illius p̄-
uaricatione in q̄ om̄s peccauer̄.
et quicq̄d ille p̄didit p̄diderūt.
P̄didit aut̄ p̄mitus fidem. p̄di-
dit continentia. p̄didit caritatē.
Spoliatus ē sap̄ia et intellectu. ca-
ruit consilio et fortitudine. et im-
pie altiora sectando. aueritatis sci-
entia. et obedientie pietate deiect̄
ē. nec ip̄o saltem amore s̄ relicto.
ut ab iudicis ut metu cauet̄ pe-
ne. qui nō abstineret amore iusti-

Lae.

21 40 2 21

Libum igitur arbitrium id est rei sibi placite spontaneus appetitus. ubi usum bonorum que acceperat fastidiuit: et ualescentibus sibi felicitatis sue praesidijs. in sanam cupiditatem ad experientiam prauaricationis intendit: bibit omnium uitioꝝ uenenum: et totam naturam hominis. in temperantiae suae ebrietate madefecit. Inde. postquam edendo carnem filij hominis. et bibendo sanguinem eius. letalem digerat cruditate: labitur memoria: errat iudicio: mutat incessu: neque ullomodo idoneus est ad illud bonum eligendum. et concupiscendum. quod se sponte prauiuit: quia non sic potuit deo non impellente corruere: ita potest deo non erigente consurgere.

Non igitur recte dictum est. nec enim deus talem hominem fecisse credendus est. qui nec uelit unquam nec possit bonum: quasi nos istam hominis debilitatem a creatore dicamus conditam: et non peccati merito ab homine contractam. Qui igitur putat consequens esse. ut libum arbitrium sic cecatum esse dicatur. ut obsecratio ipsa ad naturam referatur auctorem: uult persuadere. quod tam sanum secutum sit in adam postquam libum arbitrium: quam in adam fuit ante peccatum. Quod

a catholica fide dicimus alienum. Quid enim peccatum lesum est. si id lesum non est. unum peccatum est. Nisi forte dicatur. in adam postquam non culpa transisse sed penam. Quod omnino falsum est: et ob hoc forte non dicitur. Numis impium est. hoc de dei sententia iustitia: quod a prauaricatione liberos. cum reus uoluerit esse damnandos.

Latet igitur culpa. ubi non latet pena: et societas peccati. conuincitur de communione supplicij: ut quod est humane miserie non de institutione creatoris: sed retributione sit iudicis.

Illud etiam inepte positum est. et contra sensum omnium tractatorum: quod ad probandum libi arbitrij in coluitatem conuenit dicens. Et quomodo stabit illa dum post prauaricationem primi hominis illata sententia: ecce adam factus est. sic unus ex nobis. sciens bonum et malum. Quasi diabolus adam uera promiserit. et adam transgrediendo mandatum dei. profecerit in similitudinem dei: et hoc ei fuerit collatum. quod pronuntiauit deus: cum in his uerbis significatum sit potius quid non fuerit consecutus. qui superbie ingressus uiam. quod habebat amisit: dum non acceperat

concupiunt. Non minus at̄ in ip̄a
hui⁹ sensus conclusionē pecc̄m ē
dum d̄r. Conceptit ḡ adam post
p̄uaricationē quā nō habuerat
scientiam mali: boni ū qm̄ habu
erat scientiā nō amisit. Scientiā
boni adam tunc habebat: quō bo
num sc̄m q; mandati dei. fidei
corde seruabat: et erat iustus
manens in imagine creatoris sui:
legisq; ei⁹ nō obliuiscens. Postq̄m
aut̄ se. hoc ē imaginē et templū
dei. deceptor suo uendidit: p̄di
dit boni scientiā: quia p̄didit bo
ni conscientiā. Iusticiā enim in
quitas depulit: humilitatē su
p̄bia destruxit: continentia con
cupiscentia elisit: infidelitas ra
puit fidem: captiuitas abstulit
lib̄tatem: nec potuit ulla illic por
tio residere uirtutum: quo tanta
irrupat turba uitioꝝ. Nemo enī
pot̄ duob⁹ dñis seruire: et q̄ fac
pecc̄m. seruus ē pecc̄i: et aq̄ quis
sup̄atus ē. ei⁹ et seruus ē. Nemo
aut̄ seruit n̄ cum aliq̄ lib̄tate:
et nemo lib̄tate liber ē: n̄ cum
aliq̄ seruitute. dicente ap̄to. Cū
enim serui eētis pecc̄i: lib̄i erati⁹
iusticie. Quem ḡ fructum habu
istis tunc. in quib⁹ nunc erubesci
tis.

Nam finis illoꝝ mors ē. Nunc uero
lib̄ati a pecc̄o. serui aut̄ facti deo:
habetis fructum ur̄m in sc̄ificati
one: finem ū uitam et̄nam. Qui
aut̄ seruit diabolo: liber ē deo.
Qui aut̄ lib̄atus seruit deo. liber ē
diabolo: ut appareat malā liber
tatem potuisse haberi. ex huma
ne uoluntatis defectu: bonam at̄
uoluntatem nō potuisse recipi: sine
lib̄atoris auxilio. S; ne hec p̄mi ca
lamitas hominis. in p̄ueniē ei⁹ tran
sisse uideat̄: qm̄ suo intra se sc̄at
om̄ium hominū natura iudicio:
exemplo gentium p̄baturus. hic
doctor addit et dicit. **Cassianus.**

Deniq; nō amisisse genus hu
manum post p̄uaricationē
adē scientiam boni. etiā ap̄li sen
tentia euidentissime declaratur:
qui dicit. Cum enim gn̄s que lege
nō hnt. naturalit̄ que legis s̄ fa
ciunt: hī legem nō hntes. ip̄i s̄
s̄ lex. qui ostendunt opus legis
sc̄ptum in cordib⁹ suis: testimo
nium reddente eis scientia ip
sorum. ⁊ inuicem int̄ se cogitati
onibus accusantib⁹ aut etiā de
fendentib⁹ in die quo iudicabit
dñs occulta hominum. sc̄dm euā
gelium m̄m: p̄ ihm x̄ dñm nr̄m.

Si de his apłs loqur q̄ **Prosp.**
ex ip̄tuo s̄ uocati. quoz ali-
quō nō misertus ē. nunc aut̄ mi-
seretur. et cum eēnt longe facti
s̄ ip̄e. credentes in eum qui et iu-
stificans circumcisionē ex fide.
et ip̄tū pfidem. duos condidit
in semetip̄o. destructoq; pariete
inimicitie iudeoz et gentium. in
uno nouo homine fec̄ pacem. co-
cludens om̄ia in incredulitate
ut p̄missio ex fide ihu. xp̄i daret̄
credenab. si inq̄m de his apłs
loqur. in quoz cordib; d̄s digi-
to suo idest sp̄u sc̄o scribit nouū
testam̄tum. ut legis plenitudinē
et opa caritatis naturalit̄ exseq̄-
tur. reformata scilicet renouataq;
natura. quid hunc sup̄bissimi se-
fus nouitas adiuuat. cum reco-
ciliatio inimicōz nō possit nisi
gr̄e mediatoris ascribi. Om̄s enī
peccauer. et egent gl̄ia dei. iustifi-
cati gratis p̄ gr̄am ip̄ius. Ergo gra-
tia dei ē. nō m̄ritum liberati. Quis enī
p̄oz dedit ei. et retribuēt illi. Ni-
hil iusticie. p̄cedit ex impijs.
Om̄s ip̄oz salus. gratuita ē. et
ideo gl̄ia dei ē. ut qui gl̄iatur i
illo cui eguit gl̄ia gl̄ietur. Sin
aut̄ qd̄ magis uult hic disputa-

Ltor

intelligi. de illis ista in cunctis. qui
alieni a gr̄a xp̄iana. quedā ad si-
militudinem legalium mandatorū
p̄p̄o iudicio sanctiebant. intelligē-
tes mores ciuitatum concordiaq;
ip̄toz nō posse alit̄ conari. n̄
et recte factis p̄mia. et peccis pe-
ne de cernentur. sic dictum ē
ab ip̄a sapia dei. ego ex ore altis-
simi p̄dium. et in om̄i gente p̄ma-
tum tenui. q̄s ambigat hanc sa-
pientiam humano gen̄i ad t̄p̄at̄
uit̄e utilitatem. ex nature a deo
condite sup̄ eē reliquijs. Si enī
nec ad ista t̄ena ordimanda ratio-
nalis animi uigeret in genuum.
nō uiciata eēt. s; extincta natura.
Que tam̄ etiā si excellentissimis
artib; et cunctis moralib; erudi-
tionum polleat disciplinis. iusti-
ficari ex se nō potest. quia bonis
suis male utitur. in quib; sine
cultu ueri dei. impietatis imun-
diciaq; conuincit. et un̄ se dese-
di estimat accusat. Cum ḡ apłs
diffiniat. qd̄ ex opib; legis non
iustificabit̄ om̄is caro. et qm̄ in
xp̄o ihu neq; circumcisio aliquid
ualet neq; ip̄tū. s; noua cre-
atura. quid iste impiam in fide-
lium libertatem naturalibus

instructis bonis: et proprijs uult
iustificare principijs. Quid ad
renouatione laessite uetustati.
idonea diffinit puaricatrici
scientie libertatem. quasi ista scie-
cia. uel ex nature opib' residua
consecuta. uel ex legalis doctri-
ne eruditione quesita: possit sui
pceptione p'are. ut qd faciendu
nouerim'. etia' face diligam': aut
ullus sit bone uoluntatis mot'.
n' que' creauerit diffuse p' spm
scm caritatis afflatus. Sine fide
enim impossibile e' placere deo.
et omne quod no' e' ex fide peccm
e': et in xpo ihu neq; circumcisio
aliquid ualet. neq; iputatum: sed
fides que pdilectionem opatur.
Post hec in conclusionem testimo-
niorum quib' p'bare uoluit. qd
hij qui p' increpatione p'phetica
sardi appellant' ac ceci: possunt ex
facultate nature. et aures suas
ap'ue ad audiendum. et oculos ad
uidendum: quasi no' dehisde di-
cat d'ns. dabo eis cor aliud. et spm
nouum dabo eis: et euellam cor
lapideum de carne eoz. et dabo
eis cor carneum. ut in p'ceptis
meis ambulent. et iustificatioes
meas obseruent. et faciant eas:

addit et dicit. *Cassianus.*

Deniq; ut possibilitate boni
eis in ee significaret d'ns in-
crepans phariseos: qd aut inqt
ex uob' meap'is no' iudicatis qd
iustum e'. Qd utiq; no' eis dixisset
nisi iudicio naturali qd equum
e': scisset posse discenere. *Prosper.*
am no' solum uoluntatem boni.
s; etiam possibilitate libo asc'bit
arbitrio: tanqm' ideo ab eo exiga-
tur intelligentia. ideo iusticia
reposcatur: quia possunt hec sine
dei donis. de nature p'ferri bo-
nis. Impantur at' ista homini
ut ex ipso p'cepto quo ei hoc qd
acceptit iudicatur. agnoscat se
id suo uitio pdidisse: et no' ideo
iniquim ee' exactionem. qa ad red-
dendum qd debet idoneus no' e':
n' alit' occidente confugiat ad
spm uiuificantem: et facultate
qm' no' inuenit in natura: q'rat
ex gra. Qd si fac. magna e' mi-
serdia dei: si no' fac iusta e' pena
pecc'i. Deu ad plenitudinem p'mis-
se disputationis: regulari senten-
cia pnuntiat dicens. *Cassianus.*

Unde cauendum e' nob': ne ita
ad d'm omia scoz' m'ita refe-
ramus: ut nichil n' qd malum

omnia sunt natura diuina
[Signature]

ē atq; p̄sum: humane ascribam?
Quid euident? **Uolūp** **I**n nature.
quid exp̄sius. sc̄dm pelagū
celestijq; commūm: ab ullo eoz
discipulo potuit diffiniri: Illi
dicunt grām dei sc̄dm merita
nr̄a dari: et idem dicunt grām
dei nō ad singlos act̄ dari. hic int̄
unam sententiam blasphemiam
conclūsit ut̄mq;: dicens cauen-
dum nob̄ ēē. ne ita ad d̄m om̄ia
sc̄oz merita referam: ut nichil
n̄ q̄d malum ē. atq; p̄sum. hu-
mane ascribam? nature. Vult ḡ
ēē multa pp̄ria hominum m̄ta.
que nō sūt gr̄e langitate collata:
quib; ad augendas naturales di-
uicias: quedam de sursum mu-
nera debeant. Vult nos grām
dei nō ad singlos actus accipe:
ac p̄inde nō p̄ om̄i ope bono. sep̄
orare. atq; ita consequens erit.
ut in dei munerib; nullū m̄tū
ēē credendum sit: q̄nō quidē sine
merito sit. que d̄s in om̄ib; sep̄
adiuuerit. Aut si etiā in his que
d̄s tribuit aliq; merita collocant:
constet etiam ip̄a pp̄a acquiri po-
tuisse. Et ideo in aliqb;
oporteat nos adiuuari: ut possi-
bilis fiat p̄ grām: quod n̄ erat

impossibile p̄ naturam. Ecce iam
in ista paucoz breuitate ūborū.
nō duarū tantū s; multaz ip̄ieta-
tum numerosa conexio ē. Que si
scrup̄. losioris diligentie discre-
tione tractetur: in nullo ad ap-
nati erroris cathena absoluta mō-
strabitur. S; ne suspicionib; agē
uideamur: et latebras sensuum
ultra ūba rimari: quid accrescat
cognitas: doceant que secuntur.
Qui ḡ int̄ p̄ncipia disputationis
dixat. nō solum actuum. uerum
etiam cogitationum bonarū ex
deo ēē p̄ncipium: qui nob̄ et in-
cum sc̄e uoluntatis inspirat: et
ūtutem atq; oportunitatē eorum
que recte cupimus t̄bit pagē-
di: nunc uolens p̄bare q̄d religi-
ose cogitationes. et sc̄a consilia.
nulla dei inspiratione concepta:
de naturali possunt p̄dure. sapia:
ponit ūba salomonis dicentis.
Uoluitq; dauid pat̄ m̄s edificare
domum n̄i d̄ni dei isrl: et ait
d̄ns ad d̄d̄ pat̄r m̄m. Q̄d cogi-
tasti in corde tuo hedificare do-
mum n̄i meo bene fecisti: hoc
ip̄m m̄te p̄tractans. Veruntam̄
tu nō hedificabis domū nomini
meo. Deū ut ostendat quom̄ h

Intelligendum sit. infert. **Cassianus?**
Hec igitur cogitatio. et iste tractatus
regis dauid utrumne bonus
et ex deo? an malus et ab homine
fuisse dicendus est? Si enim bona
et ex deo fuit illa cogitatio? cur
ab eo a quo inspirata est. eidem ne-
gatur effectus? Si autem mala. et ex
homine fuit? cur laudatur a domino?
Restat igitur: ut et bona. et ex homine
fuisse credatur. In quem modum. et
nras cotidie cogitationes possumus
iudicare. Neque enim aut soli deo
bonum ex semetipso cogitare con-
cessum est: aut nobis nequid boni unquam
sape aut cogitare possumus. naturaliter
Nullomodo hoc **hospit.** **denegatur.**
testimonio atque argumento pro-
bati potest: quod pie cogitationes ex
solo libero arbitrio. et non ex dei. in-
spiratione nascantur. Non enim ideo
uoluntas dauid. que utique bona
erat. non ex deo credenda est fuisse:
quia templum sancti domini non ab eo hedi-
ficari. sed a filio ipsius uoluit. Que-
rendum enim est: de quo spiritu precesse-
rit affectus istius uoluntatis. Neque
de illo in quo dicebat. Si intue-
ro in tabernaculum domus mee. si as-
cendendo in lectum strati mei. si dedo
sopnum oculis meis. et palpebris

meis dormitatione: aut requiem
temporibus meis donec inueniam
locum domino tabernaculum deo iacob.
Quod cum propheta concupisceret: non ig-
norabat uerum illud profectumque
templum ab illo esse condendum: qui
cum esset filius dei. factus est etiam filius
dei. Unde ait euangelista. hoc autem
dicebat de templo corporis sui. ut
igitur hoc templum prefiguraret. quod in
christo et in ecclesia disponebatur: me-
rito ad constructionem eius non deus eli-
gitur. sed filius dei. ut per filium ho-
minis. significaretur filius dei et
hominis: et per templum dissolubile.
indicaretur in corruptibile. Ad cuius
condendam imaginem. et uoluntas
dei probata est: et opus in eum trans-
latum est. cuius persona magis eadem
imagini congruebat. atque ita
ex deo erat hoc facere salomonem.
Quod exemplis eluceat: requiramus
ut deus noluerit fieri. quod homines
facere deo nolente uoluerunt. Dominus pro-
cepit apostolis dicens. Euntes doce-
te omnes gentes. baptizantes eas
in nomine patris. et filii. et spiritus sancti:
docentes eos seruare omnia que-
cumque mandaui uobis. Quod cum
apostoli audissent. sine dubio non uerba
nuda per corporales sonos exterioribus

h uelle d. et ex d. e

Securtes. Locale omnia

tantum auribus precepunt: sed uirtute uiuentis uerbi accensa est in eorum cordibus inextinguibilis flamma caritatis: qua ardentissime uellet euangelium christi omnibus gentibus predicare. Sed cum uoluissent loqui uerbum in asia: et uere bethuniam prohibita sunt a spiritu ihesu. Nunquid non ex deo hac uoluntate habebant. quod etiam istorum optabant ad fidem corda conuertere: quos occulto iudicio. deus euangelium tunc nolebat audire: aut quod ecclesia cotidie pro inimicis suis orat. id est pro his qui necdum deo crediderunt: numquid non ex spiritu dei facit? Quis hoc dixit: nisi qui hoc non facit. aut qui putat fidem non esse dei donum: et tamen quod pro omnibus petatur: non pro omnibus obtinetur: nec est iustitia apud deum. qui sepe postulata non tribuit: que postulari donauit. Bonam ergo uoluntatem. eam scilicet qua adheretur deo: nec negandum est hominis esse propriam: et consistendum est inspirante deo esse cooperatam. Nam cum nemo sit bonus nisi solus deus: quale erit bonum. quod auctorem non habet bonum: Nature quippe humane. cuius creator est deus: etiam per peruersionem manet substantia: manet forma.

manet uita. sensus et ratio: ceteraque corporis atque anime bona: que etiam malis uitiosisque non desunt. Sed non in his habet ueri boni perceptionem. que mortalem uitam honestare possunt: etiam autem asserere non possunt. Neque enim ignotum est. quantum græcæ scolarum. romanaque eloquentia: et totius mundi inuestigatio. cura inueniendum summum bonum. acerrimis studiis: et excellentissimi ingenij laborando nichil egunt: nisi ut euanescerent in cogitationibus suis: et obscuraretur insipiens cor eorum: qui ad cognoscendam ueritatem. semetipsum ducibus utebantur. Si ergo quis de erumpnolis uanitatibus et in sanis fallacibus erubescens. tenebras esse et mortem quicquid pro lumine et uita amplectatur intelligit: et ab his se conat abstrahere: non est ab ipso. quoniam non sine ipso. sit ista conuersio: nec propria uirtute ad principia salutis entur. sed agit hoc occulta et potens gratia dei: que remotas terrenarum opinionum et opum mortuorum fauillis. torrem mortui cordis exagitat: et desiderio ueritatis inflammat: non ut inuitum hominem subigat: sed ut subiecti

Louis

cupidum faciat: nec ut igno-
rantem trahat: sed ut intelli-
gentem sequentemq; pcedat.
Manens enī libum arbitrium. qđ
unicuiq; cum ipō homine d's
condidit: a uanitatib' et cupi-
ditatib' suis inq's neglecta dei
lege defluxit. nō ase ipō sed a
creatore mutat: ut q'cqd in eo
reficit: nec sine illo sit qui sana-
tur: nec n̄ ab illo q' medet. Cui'
sumus noua creatura. nouūq;
figūtam: creati ī xpō ihu. in
opib' bonis: que pparauit d's
ut in illis ambulem'. Nunc iā
uideam' quo disputantis pgre-
diatur intentio. **Cassianus**

Dubitari q' inq't nō pot. in eē
omī amē naturalit' uirtutum
semina. beneficio creatoris iserta.
S; n̄ hec optulacione dei fuerint
excitata: ad incrementum pfectio-
nis nō poter' puenire. Ad iacere
aut' homini inq'mlibet partē ar-
bitriū libtatem. etiā liber ille q'
dicit' pastoris apte docet: in quo
duo angli unicuiq; nr̄m ad hēre
dicunt: id: bonus ac malus: in
hominis ū optione consistere:
ut eligat que sequat'. Et ideo
manet in homine libum semp

arbitrium: quo grām dei possit
negligere ul' amare. **Prosper**

Si dubitari nō pot. in eē omī
amē naturalit' uirtutum semi-
na beneficio creatoris inserta: sol'
adam puaricat' ē: et in peccō ei' ne-
mo peccauit: in nullis iniq'tatib'
concepti sumus. in nullis nos
matres nr̄e peperit delictis: nec
sumus natura filij ire: nec sum'
sub potestate tenebrarū: qui ma-
nentib' in nob' naturalit' uirtutib'
filij potius sum' nati pacis ac luci.
Ab sit ab animis proz. fallacis doc-
trine insidiosa deceptio. Virtutes
cum uitij's habitare nō possunt.
Que enim participatio inq't iusti-
cie cum iniq'tate: aut que soci-
etas luci ad tenebras. Virtus naq;
pncipalit' d's ē: cui nō aliud ē ha-
bere uirtutem. qm eē uirtutem. hui'
cum participes sum'. habitat xps
in nob'. qui ē dei uirtus et dī sa-
pientia: habitat fides. spes. cari-
tas. continentia. intellectus. con-
silium. fortitudo: ceterq; uirtutes.
Cum ū ab hoc recedim': omīa nob'
uitia econtrario oriuntur ex nō.
Discedente enim pulcritudine: qđ suc-
cedat n̄ deformitas. Ab eunte sa-
pientia: qđ resideat. n̄ isipientia:

Non regnante iusticia: quod dicitur
in iniquitas. Virtutum itaque semi-
na que beneficio creatoris inserta
sunt. per uariationem primi parentes
euerfa sunt: nec haberi queunt. nisi eo
restituente qui dederat. Reforma-
bilis enim est natura humana for-
matori suo: et eorum bonorum que habu-
it capax est: ut per mediatorem dei
et hominum hominem christum ihesum.
in eo ipso quod ei remansit: possit
recupare quod perdidit. Remansit autem
ei rationalis animus: qui non uirtus
sed uirtutis habitaculum est. Partici-
patione enim sapientie. ac misericordie.
non sapientia. neque iusticia. neque misericordia:
sed sapientes. et iusti. et misericordes sumus.
Que bona. quoniam rationale nostrum
uitis occupatum sit: et per uariationem
tabernaculi nobis dei templum spiritus immu-
dis inuasit: possunt tamen rursus
in ipsum rationale confluere: per eum
qui mundi principem foras mittit:
et ligans forte uasa eius rapit: fu-
gatoque huius mundi spiritu: dat spiritum
qui ex deo est: ut sciamus que a deo
donata sunt nobis. Qui autem spiritum
non habet: hic non est eius. Luto autem istius
ueri similitudine decipi: et in
specie falsarum errare uirtutum: dum
ea bona que non possunt nisi ex dei

iusticia

munere haberi: etiam in impiorum ani-
mis estimat reperiri: ideo scilicet
quia multa eorum sunt iusticie. temperan-
cie. continentie. et beniuolentie
sectatores. Que omnia non frustra
quidem neque in utilitate habent: multumque
eis in hac uita honoris
et glorie consequuntur: sed quia in his
studijs non deo sed diabolo seruiunt
licet habeant temporalem de uana
laude mercedem: ad illam tamen
beatarum uirtutum non pertinent ueritatem.
Et ita manifestissime pa-
tet. in impiorum animis nullam
habitare uirtutem: sed omnia opera
eorum imunda esse atque polluta:
habentium sapientiam non spiritalem.
sed animalem: non celestem. sed ter-
renam: non christianam. sed diabolicam:
non a patre luminum. sed a principe
tenebrarum: dum et ipsa que non
habent nisi dante deo. subdunt
ei qui primus recessit a deo. Quod ergo
dicitur sine ullo opere gratie naturaliter
omni anime semina in esse uirtutum.
quid laborat ostendit: nisi de istis
seminibus quedam semina procedunt
cum dei gratiam pullulare merito-
rum. Denique ut uidetur gratie aliquid
quod tribuisse: ad perfectionis aut
incrementum semina hec peruenire

uoz

non possunt?

nō possunt: n̄ opitulatione dei fue-
 rint excitata: ut scilicet opitulatio
 dei. sit cohortatio atq; doctrina:
 mens autē que uir tutum ē opu-
 lenta semmib' utat' facultate qm
 possidet: ad hoc tantum uiuāda.
 ut eaz' uirtutum apprehendat culmi-
 na: quaz' s̄ sic in eē p̄ncipia. Igit'
 scdm istum. humana sic edificat'
 amā. in dei templū: ut nō accipi-
 at fundamentū: p̄ter quod aliud ne-
 mo potest ponere: qd ē xps ihs.
 Qnō autē hoc fundamentum incipit:
 n̄ qm̄ fides in audientis corde
 genatur: Que si naturalit' inerat:
 nō ceptum ē ibi aliqd: s̄ sup' stru-
 ctum. Sup'flue ḡ infidelis uide-
 batur: qui fidem habebat anq̄m
 crederet. Hoc autē et de aliarum
 uirtutum p̄ncipijs pot' dici. quas
 grā augere debeat quia s̄: non
 donare que nō desunt. S; aliud
 nos omnia scāz sc̄pturaz' eloquia
 docent. Legim' p̄ncipium eē sapi-
 entie timorē dñi: et legimus do-
 num dei hanc eē uirtutem. Beat'
 uir cui donatum ē habere timorē
 dñi. Cum ḡ timor dei p̄ncipium
 sit sapie: que uirtus habi pot' sine
 sapia. cui ex timore p̄ncipium ē.
 Beatus ap̄s petrus grā inq̄t uobis

more iqd dī. s̄
 oia posuit.

et pax adimpleat. in recogniti-
 one dñi nr̄i ihu xpi: qui nunc
 omia nob' diuina uirtute sua. q̄
 ad uitam et pietatem p̄tinent
 donauit. Numqd' ait. qui uirtutū
 semina que naturalit' habebam'
 inserta: opitulatione sua excita-
 uit in nob'. S; ait: qui nuē oia
 nob' que ad uitā et pietatē p̄ti-
 nent donauit. Id' dicendo: cui'
 uirtutis uirtutū in natura posuit:
 qd nō ab eo collatum sit. q' cūcta
 donauit: Propt' qd et beat' pau-
 lus. quid habes inquit: qd non
 accepisti: Si autē accepisti: quid
 gl'iaris. quasi nō accepis: Ergo
 omia que ad uitam et pietatem
 p̄tinent. n̄ p̄ naturam que uicia-
 ta ē habemus: s; p̄ grām qua na-
 tura reparat' accepimus. Nec idō
 estimare debemus in naturalib'
 thesauris p̄ncipia eē uirtutum:
 q̄a multa laudabilia reperiuntur
 etiā in ingenijs impioz'. Que qdē
 ex natura p̄deunt: s; qm̄ ab eo q'
 naturā credidit recesser': uirtutes
 eē nō possunt. Id' enim ū illumi-
 natum ē lumine. lumē ē: et qd
 eodem lumine caret. nax ē. Qd
 sapia hui' mundi: Stulticia est
 ap̄d dñm. Ac sic uirtutum ē q̄putat'

Sancti Petri
 ad Romanos

ēē uirtus: quōquidē stulticia est.
quō putator ēē sapiā. Quō autē fi
eri pot. ut qui in naturalium uir
tutum seminib⁹ que iste magni
ficat glīant^r: ipās uirtutes suas ei
doctrinē subiciant puehendās.
que dicit: siq̄s uidet̄ int̄ uos ēē
sapiens. stultus fiat ut sit sapiēs:
et quia in sapiā dei nō cognouit.
hic mundus p̄ sapiām dīm: placu
it deo p̄ stulticiam p̄dicationis.
saluos facere credentes: Quid illa
in scientiā sapiā. quid illa p̄sump
tione magis ineptum. magisq;
ridendum: n̄ sp̄s dei asp̄nationē
subegerit sup̄boz. rationesq; illā
que ignote ueritati canina fa
cundia repugnabant: gr̄e sue
uirtute destruxit. ut semen
ūbi p̄sulcati cordis trā concipiat:
et dignos et̄nis horreis. fructus
dei agricultura p̄ducatur. Illud at̄
nullius ē auctoritatis testimoniū.
quō d̄sp̄tationi sue de libello pa
storis inseruit: ex q̄ ostendē uo
luit. int̄ boni ac mali anḡli cont̄
rias suasiones. ita omēm hominē
naturali iudicio et p̄p̄ie discretio
ni ēē commissū: ut ei n̄ plus a
deo p̄sidiū. q̄m a diab̄lo sit p̄cti.
Postea ū addidit diffinitionis sue

regulam: dicens. Et idēco manē
in homine semp libum arbitūm:
quo grām dei possit negligere
uī amare. In q̄ sententia. etiā h̄
quod ait in homine remanere
semp libum arbitūm: ex aliqua
parte nō constat. Siquidē m̄ta
milia infantium ī regnū dei assūp
torum. aut a regno dei ext̄neoz:
sine ullius sue uoluntatis arbi
trio. grām dei aut accipiant. au
amutant: multiq; ex cordes ad oīa
p̄sus et fatui. p̄ sacram̄tum rege
nerationis. ab et̄ne mortis uinclis
eruuntur. Accipiamus tam̄ ita hoc
dictum: ut ad eos p̄p̄ie p̄tineat
hec diffinitio: qui uti possunt liba
uoluntate. Itane liba ē ista libtas.
ut tantum ex se habeat fastidiū. ut
negligat grām dei: tantum ex se
delectationis. ut diligat: Itane
illum infidelitatis glaciālem ri
gorem nullus meridiani caloris
sp̄s relaxauit: et torpor̄ m̄tis ob
stricte de suo algore concaluit: ac
dicente dño ignem ueni mittē in
t̄rām. nulla ad cor frigidum. scin
tilla puenit: et cinis mortuus ex
semetip̄o in flammā caritatis ex
arsit: Nichil tale in istis gr̄e ama
toribus factum ē: quale illi ex p̄a

s qui dicebant. Nonne cor nr̄m ar-
dens erat cum c̄emus cum illo i-
uia: et aperet nob̄ scripturas. S; nec
illud in eisdem actum ē: qđ in ludi-
a ciuitatis thiatrenoz purpuraria
que int̄ mulieres quib; illic ap̄s
p̄dicabat. sola tunc ostendit̄ credi-
disse. Cui; inquit cor aperit̄ d̄s:
ut intenderet his que a paulo
dicebant̄. Et tanta ē scđm istum
liberi in columitas arbitri; et
facultas: ut caritatem que in
om̄ium aux̄e iūtutum: ē. nō ex
dei munere: s; ex sola habeant
libtate. Quid ḡ in anima a suo
hēdificatore reparat̄. aut qua lar-
gitate gr̄e fiet ornatio. si illa s̄
ei pp̄ria: sine quib; nō possunt
p̄deē donata. S; ap̄s qui p̄fite-
tur sine caritate nō op̄ationes
miracloz. nō scientiam. n̄ fidem.
nō p̄phiam. nō exogationes diui-
ciarum. nō ip̄am seussimoz sup-
pliciozum p̄deē tolerantia: un̄
habeatur ip̄a caritas nō tacet.
Qm̄ caritas inquit dei. diffusa
ē in cordib; nr̄is: p̄ sp̄m sc̄m q̄
datus ē nob̄. Et pax inqt̄ fr̄ib;
cum caritate et fide. ad eo pat̄
et dn̄o ih̄u xp̄o. Sc̄s etiam ioh̄s
ap̄s instruat nos: unde huius

boni cepimus eē participes. Item
inqt̄ diligamus inuicem: quia
dilectio ex deo ē. Et ne possem;
opinari ideo dilectionem dictā
ex deo. quia in natura hominis
hic eēt affectus: paulo post ait.
Nō quod nos dilexerimus d̄m:
s; qm̄ ip̄e p̄or dilex̄ nos. Et it̄m.
Nos diligamus d̄m: qm̄ ip̄e p̄or
dilexit nos. Agnoscat ḡ huma-
na egestas. hoc quod de quib;
libet bonis recte d̄r: multo rec-
tius s̄ dici. de eo sine quo cun-
cta bona nō p̄sunt. Post hec cū
tantum homini tribuiss; ante
gr̄am. q̄ntum ei fructuosissimū
ē habere p̄ gr̄am: addidit q̄dā
plexa atq; confusa. ad uigorem
liberi arbitri; demonstrandum.
et de his que iam donatis s̄ ui-
ribus facit. uult illa munire.
que ei naturalit̄ in eē diffinit:
ut qđ ē p̄ adiutorium dei p̄fe-
cisse. hoc sit ex arbitri; libtate
cepisse. Verum hec ut tolerabi-
lia t̄nseamus: quia et nos lib̄ū
arbitrium. ideo dicimus bone uo-
luntatis affectum. fideiq; p̄ncipi-
um op̄ante gr̄a concepisse: ut
p̄ hec que illi nullo merito p̄eū-
te donata s̄: ea que op̄atiuo s̄

fr̄oq; p̄ci
gaude

pmilla meatur: ab illo semp pe-
tens posse aliqd boni facere: q
ait. sine me nichil potestis fa-
cere. his itaq; pmillis: id quod
de sci iob posuit passionibus
retractemus. Ait enim. **Cassian?**

Quod etiam in iob pbatissi-
mo athleta suo. cum eum
diabolus expetisset ad singulare
certamen: diuinam legum' pui-
disse iusticiam. Si enim contra
inimicum n' sua utate s; dei soli
fuisse gra ptegente congressus:
et absq; ulla uirtute pacientie
sue. diuina tantum opitulatioe
suffultus: multiplices illas ac
tota inimici crudelitate q'sitas
temptationu' moles. i exitia p-
tulisset: quom' no' illam calup-
niosam diabolus qm' prius emi-
serat uocem adusus eum iustus
trasset: nunqd iob gratis colit
dm'. Nonne tu uallasti eum. et
uniuersam substantia ei' p' ecurau'.
S; aufer manum tua hoc e'. sine
eum suis mecum uirib' decer-
tare: nisi in faciem benedixit
t'. S; cum nullam hui'cemodi
querunomia calupniosus hostis
post conflictum audeat iterare:
no' dei s; illius sanctum uirib'

confiteatur: licet etiam gra dei
no' in totum illi de fuisse cre-
denda sit: que tantam teptato-
ri tribuit potestatem. qntam et
illum nouerat habere uirtute:
no' eum ab illius impugnatione
sic ptegens ut nullum uirtuti
humane relinqueret locum: s;
hoc tantum pcurans. ne uiolen-
tissimus inimic' amiam ei' am-
tem faciens et in potem sensus:
in pari eum atq; uniq' certami-
nis ponde p'grauaret. **Prosper.**

Quis hec pdicari a catholicis
int' catholicos crederet: n'
que in collocaionib' domesticis
sepe defensa s. etiam scpta lege
rentur: Itane in omib' homi-
nibus intelligentie caligat ob-
tutus. i a cunctis ecclie filiis sps
scientie et pietatis abscessit: ut
no' erubescant ingerere se iudi-
cis legentium. tam inanes fabu-
le. tam in honesta mdatia. Sur-
guis. doctor sapiens. uerax ma-
gister: redde nob catholicam dif-
finitionem: qua int' initia dispu-
tationis tue. aures nrās mtesq;
cepisti. Pronuntiauas fide xpiana.
uocē eccliaistica: no' solum actiui.
uerum etia cogitationum bonaz

Q

ex deo eē p̄ncipiū: qui nob̄ et
initia scē uoluntatis inspirat:
et uirtutem atq; oportunitatem
eorū que recte cupimus tribuit
pagendi. Om̄e enim datū op-
timum et om̄e donum p̄fectum.
de sursum ē: descendens a patre
luminum: qui et inspirat que bo-
na s̄: et exsequitur et consummat
in nob̄. Hui' enim sententię solidi-
tate: om̄ia hostilium reliq̄arum
machinam̄ta confregeras. Sur p̄-
fessione mutata. qđ destruxisti
hēdificas: qđ tuebaris impugna:
Cur in inuicissime ueritatē arce de-
structa: gradatim ad p̄cipicia pe-
lagiana decurris: Qui enim dif-
fimeras. neq; sc̄arum cogitatio-
num. neq; piarum uoluntatum.
neq; bonorū actuum ex nob̄ eē
p̄ncipia: s; inspiratione dei gr̄e
q; ei' auxilio. bona in nob̄ cuncta
generari. et ad p̄fectum p̄fectionē
q; p̄duci: paulopost cepisti donū
gr̄e. libi arbitriū equare conatus:
ut p̄ncipia que deo assignauas.
posse hominē a semetip̄o habere
monstrares: dicendo: quia etiā
suis int̄dum motib' homo ad u-
tutum appetitū possit extendi:
semp̄ ū a dño indigeat adiuuari:

et it̄m dicendo. etiam p̄ nature
bonum qđ beneficio creatoris in-
dultum ē: nō nunq̄m bonarū
uoluntatum p̄dire p̄ncipia: que
tam nisi a dño dirigant̄. ad con-
summationē p̄uenire nō possit.
Et post hec ut quosdā p̄ueniri a
gr̄a ostendere: in q̄rūmdā autē
p̄uentib' m̄tas causam p̄cipien-
de gr̄e collocares: dixisti qđ ex q̄
pendeat dubitari: idē an quia
initium bone uoluntatis p̄bue-
rimus. misereat̄ nr̄i d̄s: an q̄a
d̄s misereat̄. consequam̄ bone
uoluntatis initium. Quas dua'
regulas ne in ambiguo relinque-
res: utrumq; exemplis ut t̄ u-
sum ē idoneis munire curasti:
unam de pauli ac mathei eo ac-
tua conuisione confirmans: alia
de zachei et latronis fide uolun-
taria roborans. Quorū desidiū
tam uolentium dicis fuisse: ut
ad inuadendum regnū celorū.
specialia uocationis merita p̄ue-
nient. Dein p̄gressu disputatio-
nis. ut in columitatem int̄ioris
hominis patefacias: ip̄um adā
concepisse quidē q̄m nō habebat
scientiam mali: sed q̄m accepit
boni scientiam non amisisse

confirmas. Cumq; hoc etiam
ex comparatione impiorum
probare uoluisses. in id usq; lap-
sus es: ut p clamares cauē-
dum nob eē. ne ita ad dñm oīa
scōrum mīta referamus: ut ni-
chil n̄ qđ malum ē humane
ascribam⁹ nature. Et ne hanc
naturam in p̄uacatione adē
ullas crederemus amisisse uir-
tutes. diffinisti tam in columes
eē omīum hominum amās
naturalit̄: qm̄ primi hominis
fuit añ peccm̄: dicendo. Dubita-
ri ḡ nō potest. in eē omī amē
ūtutum naturalit̄ semina: be-
neficio creatoris uiseta. Consi-
datis his diffinitionib⁹ tuis:
nō ē occultum q̄ntum ab illius
sententiae sanitate descueris:
in qđ qđ tribuendum erat gr̄e
fallacit̄ p̄dicando. catholicarū
t̄ aurium iudicia conciliare uo-
luisti: quib⁹ de p̄misse p̄missio-
nis fronte securis: facile seque-
tia irrepent. si p̄ma placuissent.
S; adenus ne in totum uidereris
a p̄fixa regula discrepare: ita uir-
tutum mītorumq; p̄ncipia alib⁹
arbitrio ad gr̄am transtulisti:
ut ipōz bonoz uoluntarios mot⁹

sine auxilio dei nec p̄uehi fatēris
posse nec p̄fici. Hunc ū remoto lō-
gus deo: et a sustentatione hoīs
separato. tantam lib⁹ arbitrio po-
tentiam tribuisti: ut nō solum a-
missionem multiplicum faculta-
tum: totū simul familie ac neces-
situdinum acerbissimum finē con-
stanter equimitq; suscipiat: s; ipi⁹
quoq; ppriū corporis ineffabiles
cruciatus p̄posito nude uolunta-
tis euincat. Et ut dubitari hic
te disputante nequeat: scī iob
stultus exemplum: qui adūsus
illam insignem diabolice seucie
crudelitatem sine dei p̄sidio decer-
tari: et angūto probare nit̄is.
quod ip̄e cruentissim⁹ inimicus
confessus sit: nō dñi s; iob se uir-
tute superatum. in eo qđ s; ingra-
uoz offictu gr̄am dei obstulisse
nō dix̄: quasi uir ille in dāpnis
atq; orbitatib⁹ debuerit supra
p̄tectione cōmtegi. in carnis
aut̄ sue animeq; tormētis: non
eguerit adiuuari. Si ḡ hac ma-
gnitudine animi qua illata per
singlos. om̄sq; artus tot mortuū
pena nō superat: nichil int̄ scōz
palmas memorabili⁹. nichil inue-
nitur illustrius: eamq; asseris

ex humana tantum uirtute sub
sistere: quid erit laudis ac me
rita quod in studiis quietis et
paciis nequeat arbitrii obanere
libertas: quoniam in tanta fine certami
nis de suis uiribus coronasti: Que
ro ergo atque. Uideatur ne tunc uir iste
cum illis que legimus supplicis
probaretur. habuisse spiritum sanctum: Si
habuisse dicas: certum est: quia
deus que non deseruit adiuuit. Si
autem recessisse ab eo spiritum sanctum di
xeris: propheticus te eisdem sermo con
uincit: dicens. Scio quod redemptor
meus uiuit: et in nouissimo die
de terra surrecturus sum: et rursus
circumdabor pelle mea: et in car
ne mea uidebo dominum saluatorem
meum. Que uisurus sum ego ipse:
et oculi mei aspecturi sunt: et non alii.
Reposita est hec spes mea: in sinu
meo. Ad si de incarnatione domini
nostri ihesu christi ac resurrectione eius
qui est primicie dormientium: et de
spe redemptionis que in ipso re
posita omnibus sanctis. recte intelligit
prophetatum: manifeste apparet non
discessisse a templo suo gratiam dei:
et fecisse iam tunc dominum in hoc seculo
suo: quod postea in apostolis et mar
tyribus suis spondebat esse faciendum.

dicens. Cum autem tradent uos:
nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. Dabit enim uobis in
illa hora: quod loquamini. Non enim
uos estis qui loquamini: sed spiritus patris
uestri que loquitur in uobis. Quid est
cum idem sanctus in epistolis solatoribus
responderet: nonne in dei fide
bat auxilio dicens: qui deridet
ab amico suo sic ego: inuocabis
dominum et exaudiet eum. Aut nesciebat
ab illo se habere quod habebat. de quo ait: apud ipsum est sa
pientia: et fortitudo. ipse habet con
siliu. et intelligentiam: et de quo
dicit. in cuius manu anima omnis uiue
tis: et spiritus uniuerse carnis hominis:
Et tamen expectabo inquit: donec ue
niat imitatio mea. Vocabis me:
et ego respondebo tibi. Opi manum
tuarum porriges dexteram. Tu quid
gressus meos dinumasti: sed parce
peccis meis. Signasti quasi in sac
culo delicta mea: sed curasti iniquita
tem meam. Non ergo deseruat deus que
curabat: neque opem suam abstulit
ab eo: cui purificatoria remedia quibus
clari nitere admouebat. Ad hanc
passionum tolerantiam inquit hic sanctus
emittit: etiam ille imparatus erat a
domino: qui dicebat. Nam et si ambulare

in medio umbre mortis. nō time-
bo mala: qm̄ tu mecum es. Et
illud. Salus aut̄ iustoz a dño:
et p̄tector eoz ē in t̄p̄e tribula-
tionis. Ad hanc passionum tole-
rantiam etiam ille īparatus erat
a dño: qui et credere in xpm̄. ⁊
pati p̄ xpo. referebat ad xpm̄: di-
cens. Iustificati ḡ ex fide. pacē
habeamus ad dñm: p̄ dñm nr̄m
ih̄m xpm̄: p̄ quē accessum habe-
mus in grām istam in q̄ stam?
et gl̄iamur in spe gl̄ie filiorum
dei. Nō solum aut̄. s; et gl̄iamur
in tribulationib⁹: scientes qd̄ tribu-
lacio patientiā opatur: patientia
aut̄ p̄bationem: p̄batio ū spem.
Spes aut̄ nō confundit: q̄a cari-
tas dei diffusa ē in cordib⁹ nr̄is
p̄ sp̄m sc̄m qui datus ē nob. Et
it̄um. Quis nō separabis a cari-
tate xpi. Tribulacio. an angu-
stia. an p̄secutio. an fames. an nu-
ditas. an p̄ctm̄. an gladius. Sic
sc̄ptum ē. Qm̄ p̄pter te mortifi-
camur tota die: estimati sumus
sic oves occisionis. S; in his oib⁹
sup̄amus: p̄ eum qui dilex̄ nos.
h̄ ui⁹ tolerantie fortitudo. un̄ des-
cenderit. beatus petrus et ī illo
om̄is eccl̄ia ueritatis ip̄ius uoce

discebat: dicentis. ecce sathanas
expetit ut cribaret uos sic tri-
ticum: ego aut̄ rogavi p̄ te petre.
ne deficiat fides tua. Quisq; ḡ
in tribulationib⁹ nō deficiat: ab illo
se nō dubitet adiuuari: ad quē
cotidie corda uniuersoz fidelium
clamant. ne nos inducas in t̄p-
tationē: s; liba nos a malo. Qm̄
custodit dñs am̄as sc̄orum suoz:
de manu pecc̄oris libabit eos. Qd̄
aut̄ dicit grām dei a iob ex eo in-
telligendum nō penitus recessisse:
qd̄ temptatori ei⁹ tantam d̄s t̄p-
tandi dedit potestatem: q̄ntam illū
resistendi nouerat habere uirtutē
nonne recti ueraciq; loquereris.
si ubi dixisti q̄ntam et illum re-
sistendi nouerat habere uirtutem: po-
tius affirmares. q̄ntam et illi re-
sistendi senouerat dedisse uirtu-
tem: In ei⁹ enim uerbi correctio-
ne. totam istam gl̄iam qm̄ hu-
manis uirib⁹ assignare uoluisti.
sobrietate aliq̄ tempasses: ut illa
mirabilis in tanta afflictione pa-
cientia. ⁊ dei adiutorio: et libero
hominis ascriberet arbitrio. S;
ueritus es nature humane mi-
nuere laudem: si ei p̄fitereris a
deo datam eē uirtutem. Idō istud

pelamam. In eo enim quod prior
aduocat. et ignorantes nos atque
inuitos attrahit ad salutem. pater
atque saluator est. in eo autem quod
annitentibus nobis. opem ferre. fugi-
entesque suscipere. ac munere consu-
euit. susceptor ac refugium nominatur.
Nacque per prescriptionem *Prosper.*
prescripta. erit ut diffinis in una
ecclesia ista diuersitas. ut dominus noster ihesus
de quo dictum est. et uocabitur nomen eius
ihesus. ipse enim saluum faciet populum
suum a peccatis eorum. et de quo dictum
est. nec enim est aliud nomen sub celo
datum hominibus in quo oporteat nos
saluos fieri. non omnium christianorum
saluator est. quorundam. quorundam uero
susceptor sit. ut hi tantum quos
ad suscipiendam gratiam deus aduersos
reluctantesque compulerit saluati.
hi autem suscepti sunt. qui uocatio-
nem spontanei cursus feruore pre-
uenerunt. et illis quidem conferatur
gratuitum donum. istis uero debitum
premiu[m] rependatur. illi nullius
sunt laudis ac meriti. qui nichil bo-
ni habent nisi quod acceperunt. isti autem
et gloria habundent et remunera-
tione ditescant. qui propria facultate
ditati. quod non acceperant obtulerunt.
Atque ita dominus ihesus alios liberos in-

uenerit. alios liberarit. et non ad
omnes pertineat quod ait. non uos me
elegistis. sed ego elegi uos. si quis a
quibus cum eos non elegisset. electus
est. non ad omnes pertineat. nemo potest
uenire ad me nisi datum ei fuerit
a patre meo. si quis qui non dante pa-
tre uenire potuerit. ad filium. non
ad omnes pertineat quod ait euangelista.
erat lumen uerum quod illuminat
omnem hominem uenientem in hunc
mundum. si quis qui autem ita in hunc
mundum uenit. ut non essent tene-
bre. aut ita lux esse cepit. ut il-
luminatione ueri luminis non
eget. nec de omnibus adoptatis
accipiendum sit quod ait apostolus. qui e-
ruit nos de potestate tenebrarum.
et transtulit in regnum filii di-
lectionis sue. Si quidem ipsi ruparunt
uincta sua. et iugo ueteris capti-
uitatis excusso. a dominatione diaboli
in regnum dei libera usque alacritate
transcurrerant. hec si possunt in
unam ecclesiam predicari. ut ne ut
opinio altera cedat. sed inuicem sibi
utraq; succumbat. potest fieri ut
recipiamus quod pelagiani tenent. et
pelagiani recipiant quod tenemus.
Sed hoc in. non tam illi catholici.
quam nos erimus quod absit pelagiani.

Contrariorū enim pmixtio. melioꝝ
defectio ē: quia cum uirtus uiciū
recipit: nō auicio. sed a uirtute di-
ceditur. Nullo ḡ modo. xp̄iana cor-
da suscipiunt. qđ psuade conatus
es: eos qui gr̄a dei s̄ qđ s̄. nec lau-
dem ullam habe nec m̄itum: et ab
eo qui uenit saluare qđ perierat. par-
tem xp̄ianoz saluatam. partē uero
susceptam: qm̄ discipuli euāglice
ap̄liceq; doctrine. nō alta sapietes.
s̄ humilib⁹ ascendentes: in saniam
istam supbe elationis horrescūt.
In toto quippe ecclie corp̄e. atq; i
singlis membris. qđ mortuum era;
uiuificatū ē: qđ captiuum erat
redemptum ē: qđ cecatum erat il-
luminatū ē: qđ perierat questum.
qđ errabat inuentum: nec scđm
nouam istam paracionē. alioꝝ
saluator. alioꝝ susceptoz. sed omi-
um usqueq; fidelium. ⁊ saluator
et susceptoz ē xps: nec merito nec
laude p̄uantur. qui un̄ bona et̄na
m̄eantur accipiunt: tantoq; bea-
tiores fiunt. q̄nto pauciora habu-
erunt que ip̄oz s̄: et q̄nto plura
que dei s̄. Non enim conturbat
nos supbientū inepta querimo-
nia: que libum arbitū causat
auferri: si et p̄ncipia p̄fectusq; et

p̄seuātia in bonis usq; in finem.
dei dona eē dicant: qm̄ optulata-
ones diuine gr̄e. stabilita s̄ uo-
luntatis humane. Volentes oram⁹
et tam̄ misit d̄s sp̄m suum in cor-
da nr̄a: clamantem abba pat̄. Vo-
lentes loq̄mur: tam̄ si p̄uim est
qđ loq̄mur: nō sum⁹ nos qui loq̄-
mur: s̄ sp̄s pat̄s nr̄i qui loquit̄ in
nob. Volentes diligim⁹ d̄m ⁊ p̄ximū
s̄: tam̄ caritas a deo diffusa ē in cor-
dibus nr̄is: p̄ sp̄m sc̄m qui datus
ē nob. Ho de fide. hoc de toltantia
passionum: hoc de pudicia con-
iugali. hoc de continentia uirginali:
omib⁹q; uirarib⁹ sine exceptioē
p̄fitemur: que n̄ donata eēt nob.
nō inuenirent̄ in nob: nō qđ li-
būm arbitū naturalit̄ homini
inditū. nō maneat in natura: s̄
qualitate et conditione mirata.
p̄ mediatore dei et hominum ho-
minem xp̄m ih̄m: qui ip̄am uolū-
tatem ab eo qđ p̄use uolebat au-
tit. ⁊ in id qđ ei bonum eēt uelle
conūtit: ut delectatione affecta.
fide mundata. spe erecta. caritate
accensa. libalem suscipet seruitutē:
et seruilē abicet libtatem. Resta;
ḡ ex diffinitionib⁹ quas lactenus
p̄mittendo discussimus: n̄ obscurū

atq; ambiguum eē. qđ de grā sen-
tiant: qui sincerissimis ei' defen-
sorib' oblocunt: et pacem uictri-
as ecclie resumptas de dampna-
torum scola q̄stunctis inq̄tant.
Quas si ut audiuum' retexam': fiet
sermonis nr̄i immodata pluxta:
cum ex his que de ip̄orum filo i-
notuer'. facile pius lector intelli-
gat: ad que p̄cipia puenit' his
callib': et in ista luculentor' ut ri-
uorum cenosa molagine: cuius
uoraginis humor exudat. *Cassian'.*

Necessarium sane estimo. an
conclusionē uoluminis ea
que ostendim' nō congruere iu-
tati: breuit' conuinctumq; digere:
ut que int̄iectis responsionibus
nr̄is. possent recordationē legen-
tis effugere: facilius simul de c̄la
recolant'. Prima ḡ diffinitione
dictum est. *Prosper*

Non solum actuum uerum etiā
cogitationum bonar' ex deo
eē p̄ncipia: qui nob' et initia scē
uoluntatis inspirat: et uirtutem
atq; oportunitatē eor' que recte
cupimus t̄bit pagendi. Omne
enim datum optimū. et omē do-
num p̄fectum de sursum ē: des-
cendens a patre luminum: qui

et incipit que bona s̄: et exseq̄t
et consuminat in nob'. *Cassian'.*

Quod et nos ualde amplectim':
catholicumq; p̄fitemur. Scđa dif-
finitione dictum ē. *Prosper*

Ad ē ḡ nob' inseparabilē diui-
na p̄fectio: tantaq; ē euga cre-
aturam suam pietas creatoris:
ut nō solum comitē eam: s; etiā
p̄cedat iugit' p̄uidencia. Quā ex
p̄tis p̄pha. p̄fiteatur dicens. De-
m̄s. misericōdia ei' p̄ueniet me. Qui
cum in nob' ortum q̄ndam bone
uoluntatis inspexit: illuminat
eam atq; confortat: et incitat ad
salutem: incrementum t̄buens ei.
qm̄ ut ip̄e plantauit: ut nr̄o ui-
derit emeruisse conatu. *Cassian'.*

Iam hic a p̄missa diffinitione des-
cenditur: et qđ totum gr̄e datum
suat: ex parte libo nunc arbitio
deputat'. Tercia diffinitione dictū

Nisi qđ in his omib' *Prosper. sc̄.*
et grā dei et libtas declarat'
arbitrii: quia etiā suis int̄dum
motib' homo ad uirtutum appet'
possit extendi: semp' ū a dño in-
diget adiuuari. Nec enim cum
uoluerit quis sanitate p̄frui:
aut de egritudinis morbo arbiti
sui desidio liberatur. *Cassian'.*

Quasi medicus nō etiam h
donet morbidis: ut et uiam
desiderent. sanitatem. Quarta dif
finitione dictum ē. *Prosper.*

Ut autē euidentē clareat. etiā
p nature bonum qd bñficio
creatoris indultū ē. nō nunqm
bonarū uoluntatū pdux pncipi
a: que tam n a dño dirigantur.
ad pfectionem uitatum puenire
nō possunt: apłs testis ē dicens.

Welle adiacet m: pñce at bonū: nō.

Quasi apłs ex naturali *Cassian?*
affectu: nō ex grē dono bo
nam habeat uoluntate: qui pñce
tur ex deo s ēē sufficientiā cogitā
di. Quinta diffinitione dictum ē.

Et ita s hec quoddam *Prosper.*
indiscrete pmixta atq; confusa
ut quid ex quo pendeat iter ml
tos magna questione uoluatur:
id: utrum quia initium bone
uoluntatis pbuerim? miserat
nri dñs: an quia dñs miseret con
sequam bone uoluntatis uitū.

Multa enim singla hec credentes:
ac iusto amplius asserentes: ua
rijs sibiq; contrarijs s erroribus
inuoluta. Si enim dixerim nrm
ēē bone uoluntatis pncipium: qd
fuit in psecutore paulo. quid in

publicano mattheo: quoz unus cru
ori ac supplicijs innocentū. alius
uolentis et rapinis publicis in
hians: attrahitur ad salute. Si uero
grā dei semp inspirari bone uolun
tatis pncipia diximus: qd de za
chei fide. qd de illi in cruce latro
nis pietate dicemus: qui desidio
suo uim qndam regnis celestib
inferentes. specialia uocationis
monita puenerunt. *Cassianus.*

Hec errore ēē dicit: et is qui ex grā
nasci bonam uoluntate: et is qui
dic grām ex bona uoluntate pe
dere. Utam utraq; sententia sus
cipienda dr: dum unius in pau
lo et mattheo. altius in zacheo et
latrone. forma pñgitur. Sexta
diffinitione dictum ē. *Prosper.*

Hec enim duo. id: ul grā uel
libum arbitrium. s quidem
inuicem uident adusa: s utraq;
concordant: et utrumq; nos pa
riter debere suscipe. pietatis raci
one colligim: ne unum hoz ho
minum subtrahentes. ecclesiastice fidi
regulam excessisse uideamur. *Cassian?*

Quasi utrumq; recipiendū sit:
ut in alijs uoluntas grām.
in alijs grā pueniat uoluntate:
et nō ita. ut in omib uoluntas

198
grām subsequat: qm scdm ipos.
si auferatur libum arbitrium cum
grām puenit: auferatur grā. cum
libo arbitrio puenitur. Septima
diffinitione dictum ē. **Prosper.**

Conceptit g̃ adam post p̃uari-
cationem. qm nō habuerat
scientiam mali: boni ū scientiam
qm acceperat non amisit. **Cassianus.**

Quoniam utrumq; sit falsum: q̃a
et a q̃nto malo cauere debet.
deo monente p̃didit: et in q̃nto
bono constitutus ē. dum diabolo
credidit oblitus ē. Sic aut̃ pessima
scientia mali ē. malum ē. ita pes-
sima ignorantia boni ē. bonum
nō ē. Octaua diffinitione dictū ē.

Unde cauendum nō ē. **Prosper.**
ne ita ad d̃m om̃ia scōr̃ m̃i-
ta referamus: ut nichil n̄ quod
malum ē atq; p̃sum. humane
ascribamus nature. **Cassianus.**

Quasi natura ante grām nō
sit in dāpnatione. nō sit in
cecitate. nō sit in uulnere: aut
nō gratis iustificata sint: quorū
inde s̃ merita. ūn iusticia. Nonā
diffinitione dictum est. **Prosper.**

Dubitari g̃ nō potest. in esse
om̃i amē naturalit̃ utatum
semina: beneficio creatoris ūserta.

S; nisi hec optulatione dei fuerint
excitata: ad incrementum p̃fectio-
nis nō poter̃ puenire. **Cassianus.**

Quasi de sp̃alib' bonis nichil
adam p̃uaricando p̃didit:
et uirtus nō ut habeatur danda:
s; ut p̃fectionē app̃hendat hortan-
da sit. Decima diffinitione dictū ē.

Quod etiam in iob p̃batur. **Prosper.**
simo athleta suo. cum diabls
eum expectat; ad singulare certam:
diuinam legimus p̃uidisse iustici-
am. Si enim cont̃ inimicum n̄ sua
ūitate. sed dei solius fuisse grā p̃te-
gente congressus: et absq; ulla
uirtute paciencie sue. diuina tā-
tum optulatione suffultus: mlt̃
tiplices illas ac tota inimici cru-
delitate quesitas tēptationum
moles et excita p̃tulisset: quom̃
nō illam calūpniosam diabls qm̃
prius emiserat uocem adūsus eū
iustit̃ itāsser. nunq̃d iob gratis co-
lit d̃m: nonne tu uallasti eum.
et uniuersam substantiā ei' p̃ccu-
tum. **S**; aufer ab eo manum tuā.
idē sine eum suis mecum uirib'
decertare: n̄ in faciem b̃ndixit
t. **S**; cum nullam huiusmodi que-
rimoniam calūpniosus hostis p̃-
offictum audeat itare: nō dei s;

eius seruictum uirib' confiteatur.
Licet etiam grā dei nō in totū illi
de fuisse credenda sit: que tantā
temptatori. tēptandi tribuit pote-
statem: q̄ntam et illum resistendi
nouerat habere uirtutem. *Cassianus.*

Si d's sciuit tantum. qd iob possē
nō etiam donauit ut possēt:
testis patientie ei' nō auxiliator
fuit. Et in quo erit necessarium
grē adiutorium: si humanis solis
uirib' tanta ē illa parca uictoria:
Undecima diffinitione dictum ē:
de centurionis fide. *Prosper.*

Miratur eam dñs atq; collau-
dat: cunctisq; illis qui ex isra-
helis ip̄lo crediderant. p̄fert dices.
Am dico uob: nō inueni tantā fidē
in isrl. Nullius enim laudis ēēt
ac meriti: si id in eo dñs qd ip̄e
donauit p̄tulisset. *Cassianus.*

Impius sensus. qui putat beatio-
rem ēē hominem cui d's nichil de-
derit: qm̄ cui uniuersa contulerit.

Duodecima diffinitione dictum ē.

Hde ē: qd orantes. nō solū *Prosper.*
p̄tectoorem. sed etiā susceptoorem
dñm p̄clamam'. In eo enim quod
p̄or aduocat. ⁊ ignorantes nos
atq; inuitos attrahit ad salutem:
p̄tector atq; saluator ē. In eo autē.

qd annitentib' nob. opem ferre.
refugientesq; suscipe ac munire
consueuit: susceptor ac refugiu
nominatur. *Cassianus.*
Huic sententiae is potest p̄bere
consensum: qui se a xp̄o nō uult
ēē saluatum. his itaq; diffinitio-
nibus hoc docetur. hoc scribitur.
hoc editis disputationib' p̄dicat':
qd adam peccante. amā ei' lesa n̄
fuerit: sanumq; in eo manserit.
uñ peccauit. Siq̄dem boni quā
accepit nō amisit: nec potue-
runt posteri ei' id p̄dere: cui' dāp-
num nec ille p̄tulit. In eē autē
omī anime naturalit' uirtutum
semina beneficio creatoris inserta:
ut possit qui uoluerit iudicio na-
turali dei grām p̄uenire: et adui-
torium ei' quo facilius ad p̄fectio-
nem p̄ueniat p̄mereri: quia nulli
sit laudis ac m̄ita: qui donatis bo-
nis. nō ip̄iis adornat'. Cauendum
quoq; ēē. ne ita ad dñm omīa scōz
merita referantur: quasi p̄se ni-
chil boni possit agere ip̄a huma-
na natura: cum tanta sit uirtum
ei' integritas: ut contra ip̄m dia-
bolum seruiciamq; ei': usq; ad ex-
trema supplicia. sine dei auxilio
ualeat dimicare. hanc autem

possibilitatem omnib' in ee hoib'
naturalem: s' no omis in genit' s'
ua uelle uirtutib'. Tantam autē
circa uniu'sos homines bonitatem
ee creatoris: ut alij ab eo qd a spote
ueniant suscipiant' laudati: alij
quia resistunt attrahant' inuiti:
atq; ad eo uolentium susceptor.
uolentium u' saluator sit: ut cum
pars ecclie ex gra. pars autē ex li
bo iustificet' arbitrio: gl'iosiores
sint quos natura p'uexit. qm' q's
gra libatit: quia ad omē opus bo
num tam liba sit uoluntas in ade
p'ossis: qm' in adam fuerit ante pec

E h' cui' dogmatis **scatum.**
s' magistri: qui ut catholicarū
māum castitate. grē defensoribus
calūpniando corrumpant: p'apu
um nū' t'p'e in doctrina eccl'asti
ca uirum. rabido ore decerpunt:
creduntq; se omia auctoritatum
munimina posse conuellerē: si
hanc pastoralis specule ualidissi
mam turrim. crebra pelagianū
arietis illusione pulsaūnt. firmū
quidem dei fundamentum stat: sed
congruenter isti nō desunt partib'
suis. Dignum quippe ē: ut quoz
secunt' sententiā: imit'nt' insaniā.
Nec enim possunt alia dicere: qm'

que dāpnatorum querelis. 7 p'ca
cissimi iuliani s' uulgata cōuicijs.
P'aria s' unius seminis gramina:
et qd latebat in radicib' manife
statur in fructib'. Non g' cum istis
noua acie dūmicandum ē: nec
quasi contra ignotos hostes spe
cialia s' in eunda certamina. Tūc
istorum machine fracte s': tunc
in sup'bie sue socijs ac p'ncipib'
corruer': qnō beate memorie in
nocentius papa. nefandi dogma
tis capita ap'lico mucrone p'cussit:
qnō pelagium ad p'ferendā in se
suosq; sententiā. palestinoz epō
rum synodus coartauit: qnō af
fricanorū concilioz decretis. beate
recedationis papa zosim' senten
cie sue ~~totū~~ annexuit: et ad im
p'ortūm det'uncationē gladio sec'
dexteras omiūm armauit antisti
tum: qnō scē memorie bonifacius
papa. pijsimoz imp'atorū catho
lica deuocione gaudebat: et cont'
municos grē dei. nō solum ap'licos.
sed etiam regijs utebatur edictis:
et qnō idem cum eēt doctissimus.
adūsum libros tam pelagianoz.
beati augustini ep'i responsa pos
cebat. S' n' et uenabilis memorie
pontifex celestinus: cui ad ~~die~~

catholice p̄sidium. multa dñs gr̄e
sue dona largitus ē: sciens dāp-
natis nō examen iudicij s; solum
sententiae remedium eē p̄standū.
caelestium quasi nō discussi ne-
gocij audientiam postulante. to-
cius italie finib; iussit extrudi:
ādeo et p̄cessorum suoz statuta
et decreta synodalia in uiolabi-
liter seruanda censebat: ut qd
semel m̄uerat abscondi: nequaquā
admittēt retractari. Nec ū segni-
ore cura ab hoc eodem morbo
britannias liberauit: quō q̄sdā
inimicos gr̄e. solum suae originis
occupantes: etiā ab illo secreto
oceanū exclusit: et ordinato scō
his ep̄o: dum romana insula
studeret seruare catholicā fidei
etiam barbaros inuicem. Per
hunc uirum. in orientales eccle-
geminae p̄te purgatae s;: quō cy-
rillo alexandriae urbis antisti-
ti gl̄iosissimo catholice fidei de-
fensori: ad excidendam nestori-
anam impietatem ap̄tico auxi-
liatus ē gladio: quo etiā pelagi-
ani dum cognatis confederant
errorib; nūm sternentur. Per
hunc uirum. in galias istis
ip̄is qui scē memorie augustini

scripta reprehendant: mali loque-
cie ad ep̄os: quō consule-
tium actione suscepta. et h̄roz
qui errantib; displicebant pieta-
te laudantib; quid oportet de eoz
auctoritate sentiri. scō manifesta-
uit eloq̄o: euidēt p̄mittens.
quācum ei p̄sūptionis istis noui-
tas displiceret. qua auderent qui-
dam adūsis antiq̄s magistros
insolenter infringere: et in disci-
plinatae calumpnia p̄dicationi
ueritatis oblitescere. ait enim.

Augustinum **Testimonium cele-**
ste recordationis huius ip̄i scō
uirum. p̄ uita sua atq; m̄ris **augusti-**
in nr̄a semp̄ cōmuniōne habuim; **no.**
nec unquā hunc sinistre saltē sus-
pitionis rumor asp̄lit. Quē tan-
tę ueritatis cum fuisse memini-
mus: ut in magistros optimos
et a meis semp̄ decessorib; ha-
bitur. Bene ḡ de eo om̄s in com-
mune senser̄: utpote qui ubiq;
cunctis et amori fuerit et hono-
ri. Contra istā clarissime lauda-
cionis tubam. contra istam sac-
tissimi testimonij dignitatē. au-
det quisquā maligne interpretati-
onis m̄mur emittere: et p̄spicue
sincerissimeq; sententiae nubem

oblique ambiguitatis ostendere
ut scilicet quis ~~apud~~ papam huius
libros ~~pro~~ quibus actum est non expressis
est titulus hinc est ~~apud~~ non p
batos. ~~et~~ istam ~~scilicet~~ ~~in~~ lau
dationem. ~~per~~ anteriorum scriptorum
mens ~~esse~~ collata. Maneat pla
ne ~~in~~ ista conditio. ut horum
librorum nouitas ~~reputata~~ uideatur
si in eadem causa eisdem ~~uicibus~~ dis
sentiant antiquitas. et aut in uale
aut in congruum iudicentur. quod ab
his que contra pelagianos con
dit dissonans inuenitur. Ut itaque
omittamus ea uolumina ~~quibus~~
ab exordio episcopus sui multo postquam
impugnatores ~~quibus~~ exsurgunt ~~per~~
gratia disputantur. legantur tres ad
marcellinum ipsius libri. ad sanctum
paulinum nolantur. ~~et~~ ad
ad beatum quoque sedis apostolicam
patriam systum. nunc uero pontificum
emisse pagine recurrantur. ad
pinianum. ad ualerium comitem.
ad seruos et tymasium et iacobum.
distinctum edita uolumina reuol
uantur. sex libri ~~pro~~ contra iu
lianum. unus ad sanctum aurelium
cartaginis episcopus. de gestis pala
tinis. alius ad paulum et eutro
pium sacerdotes. contra pelagium et

120
celestium questiones. et ad beatum me
more benefacium papam quatuor
uolumina recensentur. Et si in his
omnibus opibus multisque aliis que e
numerare longum est. idem doctri
ne spiritus. eadem predicacionis forma
precessit. agnoscant calumpniatores
superfluo se obicere. quod his libris
non speciale. neque discretum testi
monium sit prohibendum. quorum in
cunctis uoluminibus norma lau
datur. Apostolica enim sedes. quod ap
cognitas sunt non discrepat. cum ~~per~~
cognitas probat. et quod iudicio iun
git. laude non diuidit. Qui ergo hos
prope editos libros refutant. an
tionibus acquiescant. et his que pro
gratia christiana prius sunt conscripta con
sentiant. ~~et~~ non ~~faciant~~. Sciunt
enim omnes ~~quod~~ ~~est~~ contra
falsum. et nichil ~~quod~~ ~~est~~ ~~competere~~.
ad ~~sequendum~~ ~~re~~ ~~ratione~~. si
confiteantur in ~~precedentibus~~ ~~assistere~~
uicem. Igitur huiusmodi homi
num prauitatem. non tam disputa
tionum studio. quam auctoritatum
privilegio resistendum est. ut de ~~per~~
strata dudum dogmatis corpore.
nullum ~~in~~ ~~sinu~~ ~~sinat~~ ~~assurgere~~.
quia notum est ita falsitatis illi ha
beri uisuras. ut si senserit ~~pre~~ ~~sentia~~

correctionis imagine. aliquos
s' fauentium radicis sue germē
excipe: totam se uelit ex sui par
te minima reparare. Ubi enim n̄
aliud habet summa. q̄m portio?
nō ē deuocionis dedisse p̄pe totū:
s; fraudis. restituisse ul' minimū.
Id ne hypocritarū obtineat' insi
dijs. confidim' dñi p̄tectione p̄sta
dum: ut qd̄ opatus ē in inocēto.
zozimo. bonifacio. celestino. opet'
in sytho: et in custodia dñici gregi'.
hec sit pars glie. huic reseruata
pastorū: ut sic illi dñi p̄tectione
manifestos. ita hic expulset ocel
tos: illo aurib' suis doctissimi
seus in sonante sermone. quo
collaborantem secum hortat' ē:
dicens. Sunt enī quidā. qui in
stissime dāpnatas impietas
adhuc liberi' defendunt. ut
et s' qui oculcus penetrant do
mos. vqd̄ in ap̄to clauis iam
intrauit: in secreto secl' nare nō
deserunt. Sunt autē qd̄ m̄no
sunt: magno timore comp̄ssi:
adhuc corde retinentes. quod
ore p̄ferre nō audent: qui tam
frīb' eē possunt. ut p̄ore ipius dog
matis impietate. nō sumi. P̄uīn
ali' seuerius. abscidendi: ali' ui

gilantius uestigandi. Alij tractā
et quidem leui'. s; nō segnius s' do
cendi: ut si nō timentur ne p̄dāt:
nō tam negligant' ne p̄eant. Suffi
cienter ut arbitror demonstratū ē:
rephendit. S̄ci augustini et cetera
obicere. et tēta impugnare. et p̄ua
defendit. p̄emptorūq; armis in
tēnum bellum mouentes. dum
us atq; humanis ostentationib' ut
bellare. Quorū tam dum aduēti
s' a fr̄na societate diuisi. tolerāda
magis ē intentio. q̄m despanda
correctio: donec dñs p̄ pacie p̄na
pes ac legitimos iudiciorū suoz mi
nistros: hec que p̄ p̄torū supbia
et quorūdam ip̄tiam s' turbata:
componat. Iob deo iuuante sit
studium. ad dñs dilectionē reddere
et in ep̄torū uita. iudicis ueritatem
nō deserere: nec cum falsitate er
tare. et in p̄q; a deo petere. ut in
om̄ib' cogitationib' in om̄ib' uo
luntatib'. in om̄ib' sermonib'. atq;
actionibus nr̄is. ip̄e teneat p̄ma
tum. qui se dix' eē p̄ncipium:
q̄m ex ip̄o. et p̄ ip̄m. et in ip̄o s' oīa.
Ipi glia. in sc̄la sc̄lorum amet. J.
Explic' liber p̄s̄pi ep̄i: contra collati
onem ioh̄is cassiani. et ceteronū
abbis: que p̄notat' de p̄tectione dñi.

Primum apud **Hyfidorus** In
 hebreos. dei nom **libro echi**
 el. dicitur. qd alij dm **molo**
 alij etymologia ei' expimentes **glaz**.
 Schyros. id: fortem interpretata s. uo
 qd sufficiens e ad omnia **stantanda**.
Sedim nom. eloy. **T**ertium: eloe.
 qd utrumq; in latinum **dicir**.
 est aut nom. in latinu ex greca ap
 pellatione translatum. Nam ds. gre
phobos dr. id e timor. Unde
 tractum e ds. qd cum colentib' sit
 timor. **D**s aut pprie nom e trinita
 as: pater ad **rem** filium i
 spm scm. **q**uoniam trinitatem. etia re
 liqua que **de**o infra s posita uo
 cabula referunt. **Q**uartum nom.
 dr sabaoth: qd latine dr. exercituu.
 siue uirtutum **unum** p salmo. dñs
 uirtutum ipse e **regis**. **Q**uintu
 nom elyon. qd interpretat in latinu
 excelsus. ut in psalmo: **excelsus**
 dñs: i sup celos glia ei'. **excelsus** at
 dictus: p ualde celsus. Ex enim
 ualde ponit. sic excimi': p ualde
 eminens. **S**extum nom. ei. eie.
 id: qui e. **D**s enim solus qa etius
 e. hoc e quia exordium no habet:
 eentie nom uere tenet. hoc enim
 nom ad scm moysen. p anglm e
 delatum huimodi. querenti enim

qd eet nomen ei': respondit. Ego
 sum qui sum. Et dices filijs isrl.
 Qui e: misit me ad uos. tanqm in
 ei' comparatione qui uere e. quia
 in commutabilis e: ea que comu
 tabilia facta s: quasi no sunt. **D**s
 enim dr fuit: no e: Et qd dr erit:
 nondum e. **D**s aut tantum ee no
 uir. fuisse: i futurum ee. no nouit.
Solus enim pat. cum filio: i spu sco.
 ueracit e: cui' eentie comparati
 ee nrm. no ee e. **U**n et in colloqo
 dicimus uiuit ds. qa eentiali ui
 uat. **q**uoniam mors ne habet. **S**ep
 timum com. adonay: qd qnialit
 interpretatur dñs. qd dñetur cum
 te creature. uel qd dñatur ei' ois
 creatura deseruiat. **D**ns g et ds.
 uel qd dñetur omib': uel qd de
 betur a cunctis timeri. **O**ctauum
 nom ja qd in deo tantum ponit.
 qd etia in **al**elua nouissima sil
 laba sonat. **N**onum nom. ce
 tragramaton. hoc e quatuor lit
 tarum qd pprie apud hebreos i
 deo ponitur. **ade**: iade. id: **ab**
 uicib' ia. que duplicata. in effa
 bile illud: i glia dei nomen
 efficiunt. **D**icit aut ineffabilis:
 no quia **de**us no potest. sed quia
 finiri sensu **intellectu** humano.

nullatenus pot. et ideo quia de
eo nichil digne dici pot. ineffa-
bilis e. **D**ecimum nom. saday.
id. omps. Vocat aut omps. eo
quod omnia pot. scilicet a faciendo
quod uult. non a patiendo quod non
uult. quod si ei accideret. non eet
omps. Dicunt aut et alia quaedam
in deum substantialiter nomina.
ut immortalis. incorruptibilis.
incommutabilis. et eternus. unde
et merito cuncte proponitur creaturae.
Trininitas e appellata. quod fiat
totum unum ex quibusdam tribus.
quasi trinitas. ut memoria.
intelligentia et uoluntas. in quibus
mens habet in se quendam ima-
ginem diuine trinitatis. Nam du-
tria sunt. unum sunt. quia et sin-
gula in se manent. et omnia in
omnibus. Pat. et filius et sps scs.
trinitas. et unitas. Idem enim
unum. idem et tria. In natura
unum. in personis tria. Unum propter
maiestatis communionem. tria
propter personarum proprietatem. Nam
alius pat. alius filius. alius sps scs.
et alius quidem. non aliud. quia pa-
ter simplex. patet in commu-
tabile bonum et coeternum. Pat
solus non e de alio. Ideo solus

appellatur ingenuus. filius solus de
patre e natus. ideo solus deus ge-
nitus. Sps scs solus de patre et
filio procedit. Ideo solus amborum
nuncupatur sps. In hac trinitate.
alia appellatiua nomina. alia sunt
propria sunt essentialia. ut deus.
deus. omps. immutabilis. in mor-
talis. Et inde propria. quae ipsam su-
bstantiam significant. quae unum
sunt. Appellatiua uero. patet et filius et
sps scs. ingenuus. et genitus. et procedens.

Maria deus illuminatrix. siue
stella maris. genuit enim lumen
mundi. Sermonem autem syro. dea
deus. et pulchre. quia deum genuit.

Festiuitas dicta. a festis diebus
quasi festiuitas. eo quod in eis sola
res diuina fit. Sollemnitatis a
sacris deus. ex eo quod soleat fieri in
anno. Celebritas uocatur. quod non ibi
terrena. sed celestia tantum agantur.

Parascheue grece. latine preparatio
deus. pascha. festiuitatum omnium
prima e. cuius uocabulum. non gre-
cum sed hebreum e. nec a passioe.
quoniam paschin grece. deus patet. et ad-
strat. hebreo uerbo pascha appe-
latum. eo quod tunc populus dei ex
egypto transierit. Cuius nox ideo
pauis ducit. propter aduentum domini

nri ihu xpi: ut tps resurrectionis
ei. no dormientes. s. uigilantes
inueniat. Cuius noctis duplex ra-
cio e. siue qd in ea uita tunc
recepit cum passus e. siue quod
eadem hora qua resurrex. ad iu-
dicandum uentur e. Pentheco-
sten sic et pascha. apud hebreos
celebris dies erat. qd post qnq;
decadas pasche colebat. un eo
uocabulum sumpsit. Pentecostem
grece. quinq;. In quo die scdm
legem. panes propositionis. de no-
uis frugib' offerebant. cuius figam
annus iubeleus in testamto ueu
gessit. que nunc itum pfutura
re-promissionis etna reges pfigat.
Epiphania grece. latine apparicio.
siue manifestatio dr. Due s. aut.
epiphanie. Prima in q natus e.
et pastorib' hebreoz anglo nun-
ciante apparuit. Secda. in q gen-
cium ips. stella indice psepis cu-
nabula. magos adoratuos exhi-
buit. Scenophegia sollempnitas he-
breoz. de greco in latinum taber-
naculoru dedicatio dr. scena eni
grece. tabnaclm dr. que celebra-
batur a iudeis mase septembre.
Neomenia. apud nos healende. apd
hebreos aut. quia scdm lunarem

cursum mses supputant. et gre-
ce mene luna appellatur. inde
neomenia. id. noua luna. Ence-
nia. noua templi dedicatio. grece
enim encenion. dr nouum. hac
iudei. in octobrio celebrabant.
Dies palmaru ideo dr. quia in eo
dñs et saluator nr ihrlm tendes.
cum ramis palmaru multitudo ple-
bium obuia ei. clamauer osana
in excelsis. bndictus qui uenit
in nomine dñi rex isrl. Cena do-
minica e dicta. eo qd in eo die sal-
uator pascha. cum suis discipulis
fecit. qd eo usq; hodie sic e tradi-
tum. celebrat. scmq; in eo confi-
citur oratio. Sabbm reges int-
pratur. s. dicit qd is in ipso per-
fecto ramido requiescit. Siquide
et eo die reposit xps in sepulcro.
Dñicus dies p. de uocat. quia
in eo resurrectionis domini nri
gaudium celebratur.

Officiozum plurima gena ee.
set pncipium illud qd in sacis di-
uinusq; reb' habet. Officium au.
ab efficiendo dictum quasi effi-
cium. ppt decorem sermonis una
mutata lita. uel certe utq;sq;
illa agat que nulli officiant. s.
psint omib'. Vesperanu officium

Matutinū. ū officium est

ē in noctis initio. ab stella uespe
uocatum. que surgit oriente nocte.

Matutinū ū officium ē in lucis mi-
cio. a stella lucifero dictum. que
ortat circa mane. Quorū duorū
tēpūm significatione ostenditur:
ut die ac nocte semp d̄s laudet̄.

Missā tēp̄e sacrificij ē: quō cathecu-
mini foras mittunt̄. clamante
leuita: siq̄s cathecumin⁹ remasit:
exeat foras. Et inde missa: quia
sacram̄tas altaris int̄ eē nō possit

Chorus ē multitudo in sac̄s collecta.
dictus chorus. qđ in initio in mo-
dum corone. ecum aras starent.
et ita psallerent. Alij quorū dixer̄
a concordia. que in caritate con-

sistit: quia si caritate nō habet:
respondē conuenient̄ nō potest.
cum allelūius canit. gr̄. d̄r mo-
nodia. ian̄ sicinnum. Cum ū duo.
canunt: bicinium appellat̄. cum
multa chorus. Antiphona. uox re-
ciprocā: qm̄ greca inuenisse t̄dunt̄.

Responsoria: ita tradidunt. que
alio desinente. id alt̄ respondeat.
ideo d̄r. Int̄ responsum autē.
et antiph̄ hoc differt. qđ in respo-
sonis unus ūsum d̄r: in antiph̄
nis aut̄: ūsibus alternant chorū.

Lectio d̄r: quia nō cantatur ut

psalmus. uel hymnus. s̄ legit̄
tantum. Illic enim modulatio:
hic sola p̄nuntiatio querit̄. Can-
ticum ē: uox cantantis in letici-
am. Psalmus aut̄ d̄r: qm̄ cantat̄
ad psalt̄um: qđ d̄r: qm̄ eē dauid
pp̄ham in magno multo qđ d̄r hy-
storia. Psalmus aut̄ a psalt̄io d̄r.
ūn nec mos ē: ex alio op̄e tūm
componi. Dyapsalma. quidā he-
breum ūbum eē. uolunt. quo sig-
nificatur semp̄. idē qđ illa quib⁹
hoc int̄ponunt̄. sempit̄na eē d̄fir-
met̄. Hymnus ē. canticū laudanti-
um: qđ de greco in latinum laus
int̄pretatur. p̄ eo qđ sit carm̄ leti-
cie. i. laudis. Prop̄e aut̄ hymni s̄:
contulentes laudem dei. Si ḡ sit
laus: et nō sit dei: nō ē hymnus
Si sit et laus: et dei laus. i. nō can-
tatur. nō ē hymn⁹. Si ḡ et in lau-
dem dei d̄r. i. cantet̄: tunc ē hymn⁹.
Threnum. carm̄ ē: lami et funis.
Alleluia. duorū ūborū int̄pretatio ē.
laus dei. Et ē hebreum. Am̄ signi-
ficat uere. siue fidelit̄ he. Que duo
ūba. am̄. i. alla: nec greas. nec la-
tinas. nec barbaris: licet in suam
lingūm om̄ino transferre: ut̄ alia
lingua adnuntiare. Nam qm̄uis
int̄pretari possent: pp̄t̄ sc̄iorem

*si caritatem nō habet
ponderē conuenienter
r̄p̄osest.*

tamen auctoritate. seruata ē ab
ap̄tis. in his pp̄rie linguarū antiq̄
tis. Offeritorium d̄r oblatio. que
altari offertur. i. sacrificatur. Obla
tio d̄r. quia offertur. Dona pp̄rie
diuina dicuntur. Munera hominū.
Nam inuicti d̄r obsequia. que pau
pes d̄ntab. loco. munus soluiunt.
Itaque magis homini dat̄. donum
deo. Un̄ etiā in templis. donaria
dicimus. Munera aut̄ uocant̄. q̄a
manib. ut̄ accipiunt̄. ut̄ dantur.
Duo s̄ aut̄ que offerunt̄. donum. i.
sacrificum. donum d̄r. q̄d q̄d auro.
argentoq. aut. qualibet alia sp̄e
efficit̄. Sacrificum aut̄ ē uictima.
et quecumq. in ara cremant̄. seu
ponunt̄. Om̄e aut̄ q̄d deo datur̄
aut̄ deducatur. aut̄ consecratur. Ad
deducit̄. dicendo dat̄. Unde erant̄
qui consecrationem. dedicationem
putant significari. Immolatio ab
antiq̄s dicta. eo q̄d in mole alta
ris posita. uictima cedetur. Un̄
et madatio. post imolationem ē.
Nunc aut̄. imolatio panis et cali
cis conuenit. Libatio aut̄ tantū
calicis oblatio ē. hinc ē illud. Et
libauit de sanguine uire. Libatio ḡ
pp̄rie fundere ē. sumptuos̄ nomen.
ex libero q̄dam. qui in grecia usū

repperit uitas. hostie apud uet̄es
dicebant̄ sacrificia. que fiebant
anteq̄m ad hostem p̄gent. Vich
me ū sacrificia. que post uictoria.
deuictis hostib. immolant̄. Et erant̄
uictime. maiora sacrificia q̄m ho
stie. Uictima d̄r. quia ich. p̄cussa
cadebat. uel quia uincta ad arā
ducebat̄. holocaustum illud ē.
ubi totum igne combustū con
sumitur. Olo enim grece totum
d̄r. Caustis incensio. i. holocaustū
totum incensū. Sacrificum dictū.
quasi sacrum factum. quia p̄ce
mistica consecrat̄. in memoriā
p̄ nob̄ dn̄ice passionis. Un̄ hoc
eo iubente. corpus xp̄i et sanḡ
nem dicimus. q̄d dum sit i. fru
ctibus t̄r̄. sacrificatur. i. fit sacra
mentum. opante inuisibilē sp̄u
dei. Cui panis et calicis sacram̄
tum. greci eucaristia dicunt.
q̄d latine bona gr̄a d̄r. Et q̄d me
lius corpore et sanguine xp̄i.
Sacram̄tum ē in aliq̄ celebratione.
cum res gesta ita fit. ut aliq̄d
significare intelligat̄. q̄d sc̄e ac
cipiendum ē. Sunt aut̄ sacram̄
ta baptismū. i. crisma. corp̄ dn̄i.
et sanguis. Que ob id sacram̄ta
dn̄i. quia subtegunto corp̄aliū

rerum uirtus diuina secretis
salutem eorum de sacramentorum operatur.

Unde et a secretis uirtutibus uel a
sacratibus sacramenta duntur: que ideo
fructuose panes ecclesiam fiunt
quia scilicet in terra manens spiritus eorum
dem sacramentorum operatur effectum.

Unde seu per bonos seu per malos mi-
nistros. inter dei ecclesiam dispensentur:
tam quia spiritus sanctus misit
illa uiuificat. qui quondam apostolico
in tempore uisibiliter apparebat
operibus nec bonorum minister dispensa-
torum amplificante hoc dona: nec
malorum attenuante: quia neque qui
plantat est aliquid. neque qui rigat
sed qui incrementum dat deus. Unde
et grece. mysticum dicitur: quod secreta
et recondita habeat dispensatio-
nem. Baptismum graecae uel latine unctio
dicitur. quod ideo dicitur unctio: quia
ibi homo spiritu gratiae in melius immu-
tatur: et longe aliud quam erat
efficitur. Prius enim fedi eram
deformitate peccatorum: in ipsa unctio-
ne. reddimur pulchri. de alba-
cione uitam. Cuius sanctificatio ita
est. In uocata sancta trinitate. descen-
dit spiritus sanctus de caelis. et medicatis
aquis. sanctificat eas de semetipso: et
accipiunt uim purgationis: ut

in eis et anima et corpus delictis
inquinantibus mundentur. Trinitas graecae
latine unctio dicitur: ex cuius nomine
et christus dicitur: homo post lauacrum
sanctificatur. Nam sic in baptismo
remissio peccatorum datur: ita punc-
tionem sanctificatio spiritus adhibetur.

Manus impositio ab episcopo ideo fit:
ut per benedictionem. aduocatus inui-
teatur spiritus sanctus. Tunc enim ille sa-
cratus libens a patre descendit:
et quasi super baptismi aquam. tanquam
super personam sedem: se cognoscens
requiescit. Exorcismus graecae latine con-
uincio. siue sermo increpationis.
est aduersus diabolum ut discedat:
quemadmodum in zacharia propheta
dicitur. Et dixit dominus ad sathan. Incre-
pet dominus in te sathan: et increpet
dominus in te qui elegit iherusalem. Sym-
bolum graecae latine signum uel cogni-
tio dicitur. Discessuri enim apostoli ad
euangelizandum in gentibus hoc est
predicationis signum. uel indicium
posuerunt. Continet autem confessionem
sanctae trinitatis. et unitatem ecclesiae:
et omne christiani dogmatis sacra-
mentum. Dogma. aputando philo-
sophi nominauerunt. Id est: hoc puto
esse bonum. hoc puto esse uerum.

Religio appellata: quod per am uim

laice

deo religamus amās nās . ad
 cultum diuinū . uinculo serue
 di . Qd ūbum compositū ē . a re
 legendo . idē eligendo . ut ita la
 tium uideat religio . sic eligio .
 Tria s̄ aut q̄ religionis cul
 tu . ad colendum dñm in om̄ibus
 p̄quirunt̄ . idē fides . spes . caritas .
 In fide . q̄d credendum . In spe . q̄d
 sp̄andum . In caritate . q̄d sit a
 mandum . fides ē . quia ueracit̄
 credimus id q̄d nequaqm̄ uidere
 ualem̄ . Prope aut̄ nom̄ fidei . in
 ē dictum . si om̄ino fiat q̄d p̄mis
 sum ē . i infides uocata ab eo q̄d
 fit illud q̄d int̄ utrosq; placitū
 ē . quasi int̄ dñm et hominē . hic
 et fedus . Spes uocata . q̄d sit pes
 p̄grediendi . quasi ē pes . s̄n et
 e contrario despatio deest enim
 pes . Caritas ḡ latine dilectio d̄r .
 q̄d duos in se illiget . Maior est
 aut̄ hec om̄ib⁹ . Quia qui diliḡ .
 et credit . i sp̄at . Dilectionis aut̄
 nomen tantum in meliorib⁹ reb⁹
 accipi solet . heresis dicta . greca
 uoce . i interpretatione electionis .
 qua quisq; arbitrio suo . ad istu
 enda . siue ad suscipienda que
 libet s̄ elegit . Nob̄ aut̄ nichil ex
 nō arbitrio inducere licet . set

nec eligere . nisi quod traditum
 ē nob̄ ab aplis . i eoz sequacib⁹ .
 Aplos enim dei habem⁹ auctores .
 quia nec ipi quicqm̄ ex suo ar
 bitrio quod inducerent eleger̄ .
 sed acceptam a xpo disciplinam
 fideliter nationib⁹ assignauer̄ .

Handwritten notes and scribbles:
 sermo
 heresis
 Dm̄m̄
 p̄p̄ p̄p̄m̄quantes s̄t̄a n̄ d̄
 D̄ge

es de guerra
oues ista q

senior p nazaber de vos unia de erho fubcz
yo la sancta uny purrendo senior padre

uny Amado hisonjo
quesa sta que progeditur electa ut sol

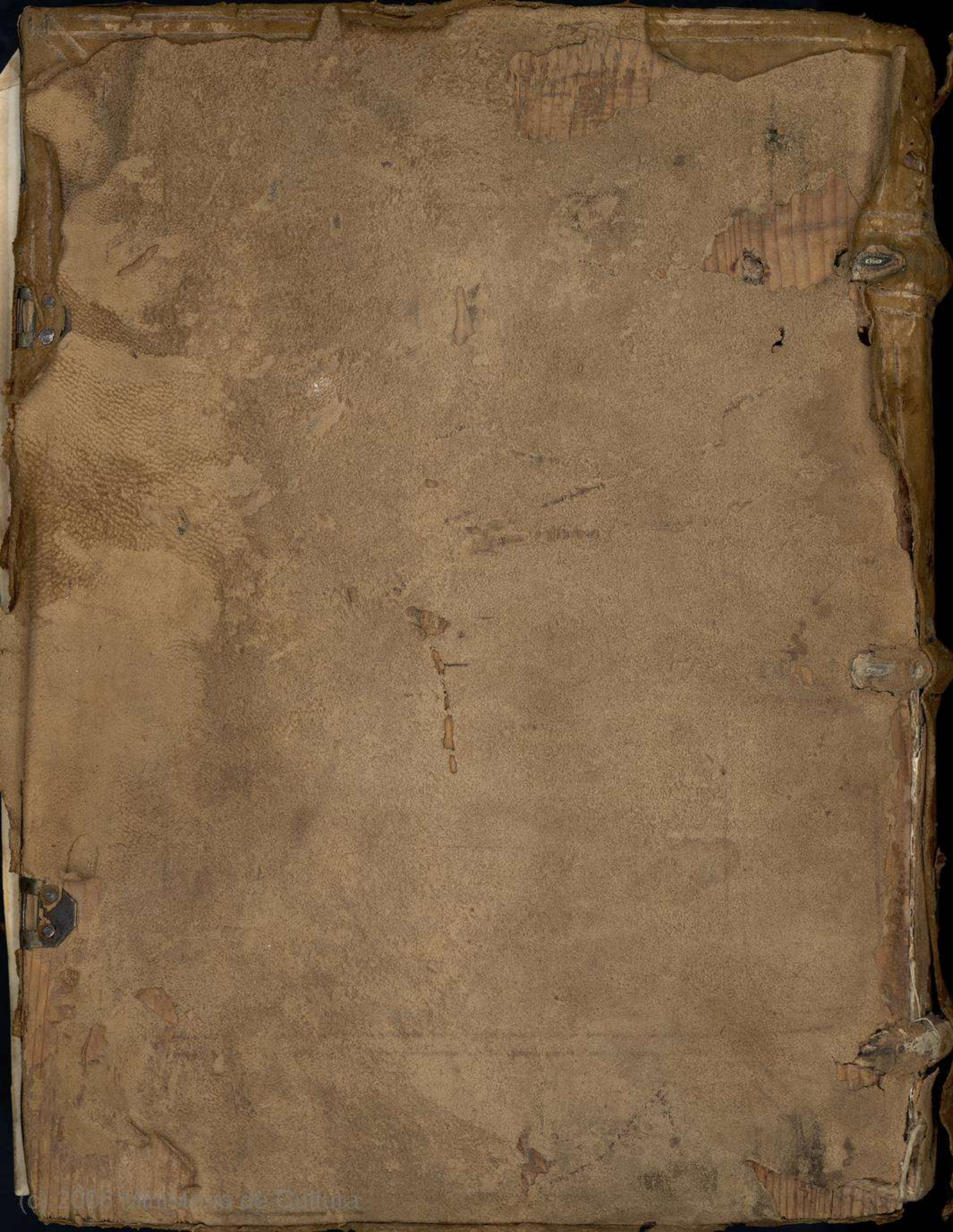
uny amado hys muchos
dise anpa sad

concep ho tua s l mus magusico
degen y d rary noblesau
Do s m tenbly s vt

laudans
muocauy
sol
s p

uny p noa p

RE

CVLA

ITEM

PROSTI

COLLA

CASA

8 H

8 H